

23. Tiistaina 28 päivänä toukokuuta 1991

kello 14.15

Päiväjärjestys

Ilmoituksia

Ulkopuolella päiväjärjestyksen

esitellään valtioneuvoston talouspoliittinen tiedonanto

Esitellään:

1) Hallituksen esitys n:o 14 muutoksista vuoden 1991 tulo- ja menoarvioon

2) Hallituksen esitys n:o 15 lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1991 aikana

3) Hallituksen esitys n:o 16 valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksien lisäämisestä vuonna 1991

4) Hallituksen esitys n:o 17 lisävaltuuksien antamisesta asunto-olojen kehittämisrahastolle lainanottoon vuonna 1991

5) Hallituksen esitys n:o 18 laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

6) Hallituksen esitys n:o 20 laiksi liikevaihtoverolain väliaikaisesta muuttamisesta

7) Hallituksen esitys n:o 21 laiksi ta-sausverolain muuttamisesta

8) Hallituksen esitys n:o 22 laiksi lan-noiteverosta annetun lain 4 §:n muuttami-sesta

9) Hallituksen esitys n:o 24 laiksi eri-koiskasvien markkinoimismaksuista

10) Hallituksen esitys n:o 27 vuodelta 1991 perittäviä sosiaaliturvamaksuja kos-kevan lainsäädännön tarkistamiseksi

11) Hallituksen esitys n:o 10 laeiksi tieliikennelain 86 ja 105 §:n, ilmansuojelu-lain 23 §:n sekä pysäköintivirhemaksusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

12) Hallituksen esitys n:o 11 laeiksi eräistä korkeakouluista annettujen lakien muuttamisesta

13) Hallituksen esitys n:o 12 laiksi yli-kuormamaksusta annetun lain 1 §:n muut-tamisesta

14) Hallituksen esitys n:o 13 laiksi ri-koslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta

15) Hallituksen esitys n:o 19 laiksi alue-vaihdosta valtion ja Tampereen kaupun-gin välillä

16) Hallituksen esitys n:o 23 laiksi eräi-den saamisten perimisestä kerta kaikkiaan annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

17) Hallituksen esitys n:o 25 laiksi vero-hinnantaksojen lakkauttamisesta sekä nii-hin sisältyvien hintojen perusteella suori-tettavien valtion menojen vakauttamisesta annetun lain kumoamisesta

18) Hallituksen esitys n:o 26 laiksi kas-vinsuojelulain muuttamisesta

19) Hallituksen esitys n:o 28 Ison-Bri-tannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen

S.

479

S.

366

479

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

„

480

„

„

„

„

„

kuningaskunnan kanssa keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

20) Hallituksen esitys n:o 29 Brasilian kanssa tulon kaksinkertaisen verotuksen sekä veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

21) Hallituksen esitys n:o 30 Japanin kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

22) Hallituksen esitys n:o 31 Luxemburgin kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudon sijasta merkitään läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon, sekä edustajat Antvuori ja Saari.

Täysistunnon kuluessa ilmoittautuvat edustajat Korva, Saastamoinen ja Zyskowicz.

Valtioneuvoston talouspoliittinen tiedonanto

P u h e m i e s : Ulkopuolella päiväjärjestyksen esitellään valtioneuvoston talouspoliittinen tiedonanto.

Sitten kun keskustelu asiasta on julistettu päättyneeksi, esitän eduskunnan hyväksyttäväksi sen päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodon, joka on säädetty valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 1 momentissa. Niiden, jotka eivät hyväksy tällaista yksinkertaista päiväjärjestykseen siirtymistä, tulee valtiopäiväjärjestyksen 36 §:n 2 momentin mukaan keskustelun aikana tehdä ehdotuksensa joko asian valiokuntaan lähettä-

S. misestä taikka perustellun päiväjärjestykseen siirtymisen hyväksymisestä. Jos halutaan tehdä työjärjestyksen 52 §:n 2 momentissa edellytetty ehdotus päätöksen teon siirtämisestä, on sellaisenkin ehdotus tehtävä, ennen kuin keskustelu on julistettu päättyneeksi.

Tämän asian yhteydessä sallitaan keskustelu myös päiväjärjestyksen 1) asiasta.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Pääministeri A h o : Herra puhemies, herrat! Suomen talous koki viime vuosikymmenellä yhden historiamme pisimmistä yhtäjaksoista korkeasuhdanteista. Tuotanto kasvoi nopeasti, työttömyys väheni ja elintasomme kohosi yhdeksi maailman korkeimmista. Samanaikaisesti inflaatio puolittui vuosikymmenen alun yli 10 prosentista ja Suomi näytti, niin kuin monet uskoivat, päässeen irti edellisten vuosikymmenten tempoilevista suhdanteista vakaaseen taloudenpitoon.

Kävi kuitenkin niin kuin monesti ennenkin. Suomelta puuttui maltti vaurastua. Komeat kasvuluvut estivät näkemästä, että vuosikymmenen lopun nopea kasvu perustuikin ulkomaisen velan varaan. Huomaamatta jäi sekin, että kokonaistuotanto kääntyi laskuun jo loppuvuodesta 1989. Kansantuotteemme on siis pienentynyt jo puolentoista vuoden ajan. (Ed. Rinne: Samoin idänkauppa!)

Syyt Suomen talouden suistumiseen raiteiltaan ovat pääosin itseaiheutettuja. Maailmantalouden matalasuhdanne alkoi vasta vuosi sen jälkeen, kun kokonaistuotanto Suomessa oli alkanut vähetä. Muun maailman taloudellinen taantuma ei liioin ole niin syvä kuin omalla lamamme. Suomessa tuotanto vähenee tänä vuonna enemmän kuin missään muussa läntisessä teollisuusmaassa. Niin Kansainvälinen valuutarahasto kuin Oecd:kin arvioivat maailmantalouden pääsevän takaisin kasvuun jo tämän vuoden lopulla. Suomi ei nykykunnolla pääse nauttimaan maailmantalouden noususta.

Taloutemme perusongelma on korkeasuhdanteiden aikana hukattu kilpailukyky. Kustannustasomme annettiin nousta huomattavasti nopeammin kuin kilpailijamaissamme, vaikka inflaatio ei kivunnut kertaakaan kaksinumeroisiin lukuihin. Hintatasomme on nyt maailman korkeimpia. Näennäisesti hidas inflaatio ilmei-

sesti sokaisi talouspoliittiset päättäjät ja erityisesti työmarkkinakentän. Muutoin on vaikea ymmärtää, miksi teollisuuden hintakilpailukyky on päästetty heikoimmaksi sitten vuoden 1976.

Kilpailukyvyyn rapautumisen vuoksi tavaroiden ja palvelujen viennin osuus bruttokansantuotteestamme oli viime vuonna enää 23 prosenttia, kun osuus kymmenen vuotta aiemmin oli 10 prosenttiyksikköä korkeampi. Siinä, missä esimerkiksi Itävalta, Tanska ja Sveitsi ovat pystyneet lisäämään viennin osuutta bruttokansantuotteesta ja Ruotsi säilyttämään entisen tasonsa, Suomessa on tapahtunut jyrkkä lasku.

Sen lisäksi, että julkista sektoria on nopeasti kasvatettu, voimavarat ovat ohjautuneet vähitellen suljettuun sektoriin, jossa kustannusten nousu on voitu vyöryttää kilpailun vähäisyyden vuoksi hintoihin. Talouden tervehdyttämisen edellyttämän rakennemuutoksen vaativuutta kuvaa hyvin se, että viennin arvon tulisi olla yli 20 prosenttia nykyistä suurempi, jotta vaihtotase saataisiin tasapainoon. Vielä viisi vuotta sitten tasapaino olisi saavutettu 4 prosentin viennin lisäyksellä.

Tänään jokainen vastuuntuntoinen päätöksentekijä myöntää, että Suomen talouspolitiikka on epäonnistunut. Viime vuosina talouspoliittisen linjan vaaroista yritettiin kyllä käydä keskustelua täällä eduskunnassakin, mutta valitettavasti usein kritiikin esittäjät vain leimattiin mustamaalajiksi.

Herr talman! I det nuvarande ekonomiska läget har Finland två alternativ. Det första är att fortsätta på den inslagna linjen. Det leder till att den offentliga ekonomin sväller ut, statsskulden ökar, industrins konkurrenskraft försämras, höga räntor, arbetslöshet och förvrängda samhällliga strukturer och värderingar. Jag tror inte att någon vill ha detta.

Den stimulanspolitik som marknadsförts av vissa politiker och nationalekonomer är inte något alternativ, utan den skulle innebära en fortsättning på den tidigare inslagna kursen. En ökning av de offentliga utgifterna förbättrar inte på något sätt den öppna sektorns konkurrensförmåga; det samhällsekonomiska grundproblemet förblir olöst. Stimulanspolitiken skulle bara öka underskottet i statsekonomin och förtroendet för den ekonomiska politiken skulle minska och räntorna börja stiga igen. Stimulansåtgärderna skulle vara som en återställare som tillfälligt lindrar huvudvärken men inte botar sjukdo-

men. Förr eller senare står vi ändå inför en avgiftning.

Herra puhemies! Suomella on nykyisessä taloudellisessa tilanteessa kaksi vaihtoehtoa.

Ensimmäinen on entisen linjan jatkaminen. Se johtaisi julkisen talouden paisumiseen, valtionvelan kasvuun, teollisuuden kilpailukyvyyn heikentymiseen, korkeisiin korkoihin, työttömyyteen ja vääristyneisiin yhteiskunnallisiin rakenteisiin ja arvoihin. En usko, että tässä salissa kukaan haluaisi tätä.

Joidenkin poliitikkojen ja taloustieteilijöiden mainostama elvytyspolitiikka ei ole mikään vaihtoehto, vaan se olisi ja merkitsisi entisen kurssin jatkumista. Julkisten menojen kasvattaminen ei millään tavalla parantaisi avoimen sektorin kilpailukykyä. Kansantalouden perusongelma jäisi siis ratkaisematta. Elvytyspolitiikka vain lisäisi valtiontalouden alijäämäisyyttä, minkä vuoksi talouspolitiikan uskottavuus heikentyisi ja korot kääntyisivät jälleen nousuun. Elvyttäminen olisi kuin krapularyyppy, joka lievitäisi hetkeksi kipuja mutta jättäisi taudin parantamatta. Ennen pitkää olisi edessä katkaisuhoido.

(Välihuutoja) — Toivon, että edustajat jaksavat kuunnella hallituksen käsityksen asioista. Voin luvata, että sen jälkeen hallitus kyllä kuuntelee hyvin huolellisesti edustajien omat käsitykset asioista.

Itse asiassa vanhan politiikan peruna elvyttämme tänä vuonna enemmän kuin mikään muu Oecd-maa. Suomi kasvattaa valtion menoja tänä vuonna reaalisesti lähes 10 prosentilla, vaikka kansantuote supistuu samaan aikaan ainakin 2—3 prosentilla. Tällaiseen elvytykseen ei Suomella eikä millään muullakaan maalla pitkän päälle voi olla varaa.

Herra puhemies! Toinen vaihtoehto, se ainoa todellinen vaihtoehto, on hallituksen ohjelmaan kirjoitettu talouspoliittinen linja: kamppailu suomalaisen työn ja suomalaisen tuotannon puolesta. Nyt pitää parantaa avoimen sektorin, ennen muuta vientiteollisuuden ja tuonnin kanssa kilpailevan tuotannon, kilpailukykyä. Nyt tarvitaan teollisuus- ja yrittäjämyönteistä politiikkaa, ja samanaikaisesti julkisten menojen kasvu on pysäytettävä.

Suomen on taas palattava kestäväen hyvinvoinnin aakkosiin: työntöön, yrittämiseen ja säästämisen kannustamiseen. Säästämisen edistäminen on välttämätöntä, jotta kansantalouden kaksoisvaje, jossa nyt elämme, samanai-

kainen vaihtotaseen ja valtiontalouden alijäämä, voidaan saada korjatuksi. Ilman säästämistä ei myöskään avoimen sektorin investointeja ja kansantuoteosuutta voida saada nousuun.

Säästäminen julkisissa menoissa ei ole helppoa, niin kuin viime viikkoina on jo saatu kokea. Hallituksen ehdoton peruslähtökohta on se, että valtion menoja karsittaessa kansalaisten perusturvaan ei kajota. Lamankin aikana ja nimenomaan silloin ihmisten perusturvallisuudesta on kyettävä huolehtimaan. Sitä vastoin parempiosaisten etuuksista voidaan tällaisena aikana ainakin tilapäisesti tinkiä. Yhteiskunnan tuki on suunnattava niille, jotka tukea eniten tarvitsevat. Käytännössä tämä merkitsee sitä, että niiden, joilla on turvattu työ ja hyvä toimeentulo, tulee olla valmiita tinkimään omista eduistaan.

Hallitus on jo saanut ja näköjään saamassa lisää tiukkoja ohjeita siitä, mistä ei saa säästää. Vaihtoehtoisia säästökohteita sen sijaan on esitetty valitettavan vähän. Yleisimmin on tarjottu säästämistä maataloudessa tai puolustusmenoissa ikään kuin ihmelääkkeenä kaikkiin ongelmiin. Maatalous osallistuukin merkittävällä tavalla säästämiseen. On kuitenkin turha kuvitella, että esimerkiksi maatalouden säästöillä ongelmat voitaisiin ratkaista. Vaikka ensi vuoden tulo- ja menoarviosta kokonaan poistettaisiin maa- ja metsätalousministeriön pääluokka, vain vähemmän kuin puolet valtiontaloutta uhkaavasta vajeesta voitaisiin kattaa. Tämä kertokoon kaikille keskustelijoille, miten vakavasta asiasta on kysymys.

Tässä tiedonannossa, herra puhemies, hallitus esittää oman säästötavoitteensa ja keinonsa siihen pääsemiseksi, niin kuin hallituksen vastuuseen kuuluukin. Kuitenkaan hallituksen ohjelma ei ole kiveen hakattu. Säästökohteista saa ja pitää voida keskustella, kunhan säästämislle asetetuista tavoitteista ei tingitä. Hallitus on siis valmis keskustelemaan säästöohjelman sisällöstä ja toteuttamisesta koska tahansa ja tekisi mieli sanoa missä tahansa, mm. opposition ja etujärjestöjen kanssa.

Hätäisimmät ovat ehtineet jo syyttää hallitusta hyvinvointivaltioiden perustan murtamisesta. Totuus kuitenkin on, että todellinen uhka hyvinvoinnille olisi entisen menon jatkaminen. Kunnonnollista sosiaaliturvaa ja yhteiskunnallisia palveluita voidaan ylläpitää vain, jos kansantalous on kunnossa. Uuden hallituksen tarkoituksena onkin saada talouselämän pyörät taas pyöri-

mään ja sitä kautta luoda edellytykset hyvinvointivaltion säilymiselle ja kehittämislle tulevinä vuosina. Tämän päivän säästäminen on siis vastuullista huolenpitoa tulevaisuudesta ja huomisesta.

Eduskunnalla on lähivuosien talouspolitiikan toteuttamisessa hyvin tärkeä ja keskeinen rooli. Talouspolitiikan onnistuminen vaatii monilta osin voimassa olevan lainsäädännönkin muuttamista.

Kansantalouden tilaa ei tänään voi tarkastella irrallaan eurooppalaisesta integraatiokehityksestä. Suomessa on koulukunta, joka uskoo integraation ratkaisevan kansalliset talousongelmat. Todellisuus on mielestäni toinen. Voidaksemme nykyistä tiiviimmin osallistua eurooppalaiseen työnjakoon meidän on itse ratkaistava omat taloudelliset ongelmamme. Hallituksen pyrkimyksenä on saada Suomi eurokuntoon. Vain vahva kansantalous voi tehokkaasti valvoa etujaan avoimessa ja yhdentyvässä Euroopassa.

Juuri nyt on ajankohtainen kysymys Suomen markan sitomisesta EY:n valuuttaan ecuun. Hallitus on ohjelmassaan ilmoittanut harkitsevansa markan liittämistä omalla yksipuolisella päätöksellämme EY:n valuuttajärjestelmään. Asiaa koskeva selvitystyö on käynnistynyt jo ennen Ruotsin vastaavaa päätöstä. Asiasta päätetään omassa aikataulussamme ja kansallisten etujemme mukaisesti ottaen huomioon, että se vaatii runsaasti teknisiä selvityksiä ja kansainvälisiä keskusteluja. Tämän vuoksi päätöksenteko ei ole välittömästi mahdollista.

Det samhällsekonomiska läget kan idag inte granskas separat från den europeiska integrationen. I Finland finns en skola som tror att integrationen löser våra nationella ekonomiska problem. Jag anser att verkligheten är en annan. För att vi mera intimt än för närvarande skall kunna delta i den europeiska arbetsfördelningen, måste vi själva lösa våra ekonomiska problem. Regeringen vill få Finland i euroskick. Endast en stark samhällsekonomi kan effektivt bevaka våra intressen i ett öppet och integrerat Europa.

Aktuell just nu är frågan om den finska markens bindning till EG-valutan ecu. I sitt program har regeringen meddelat att den överväger en bindning av marken till EG:s valutasystem genom ett eget beslut. Regeringen har redan innan Sveriges beslut inlett det utlovade utredningsarbetet. Beslut om saken fattas enligt vår

egen tidtabell och i enlighet med våra nationella intressen.

Herra puhemies! Talouden tervehdyttämisesä ei ole kysymys enemmästä eikä vähemmästä kuin suomalaisen työn ja tuotannon pelastamisesta. Siinä meillä ei ole varaa epäonnistua. Vilkaisu Euroopan karttaan riittää osoittamaan, että Suomesta kerran menetetty työ ei tänne Euroopan äärilaidalle enää hevin palaa.

Suomen talous on yhdessä historiansa pahimmista kriiseistä. Kyse ei ole tavanomaisista suhdannevaihteluista, vaan syvällisestä rakenteellisesta murroksesta. Asiat eivät korjaannu ongelmia liioittelemalla, mutta vaikerointi ei liioin meitä auta. Ongelmiin on nyt tartuttava määrätietoisesti ja voimakkaalla otteella. Sitä edellytetään sekä hallitukselta että eduskunnalta.

Herra puhemies! Pyydän, että puheeni ruotsinnos otetaan eduskunnan pöytäkirjaan.

Pääministeri Ahon puhe on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Den finländska ekonomin upplevde under förra årtiondet en av de längsta fortlöpande högkonjunkturerna i vår historia. Produktionen ökade snabbt, arbetslösheten minskade och vår levnadsstandard steg till en av de högsta i världen. Samtidigt sjönk inflationstakten med hälften från att ha legat på över 10 procent i början av årtiondet. Det verkade som om Finland — så trodde många — skulle ha tagit steget från de tidigare decenniernas ryckiga konjunkturer till en stabil hushållning.

Det gick emellertid som så många gånger förut. Finland saknade den sinnesnärvaro som krävs för att nå välstånd. De anslående tillväxtsiffrorna hindrade finländarna från att se att den snabba tillväxten i slutet av årtiondet baserade sig på utlandsskuld. Inte heller uppmärksammade man att totalproduktionen började minska redan i slutet av året 1989. Vår nationalprodukt har således minskat redan under ett och ett halvt års tid.

Orsakerna till att den finländska ekonomin har sparat ur är i huvudsak självförvållade. Lågkonjunkturer i världsekonomin kom först ett år efter att totalproduktionen hade börjat minska i Finland. Recessionen annorstädes i världen är inte heller så djup som vår egen ekonomiska depression. I Finland minskar produktionen i år mera än i något annat västligt industriland. Såväl Internationella valutafonden

som Oecd bedömer att tillväxten i världsekonomin åter tar vid redan i slutet av detta år. I sitt nuvarande tillstånd kommer Finland inte åt att njuta av denna tillväxt.

Det grundläggande problemet i vår ekonomi är att konkurrensförmågan gick förlorad under högkonjunkturer. Kostnadsnivån hos oss tilläts öka betydligt snabbare än i våra konkurrentländer, trots att inflationen inte i något skede var tvåsiffrig. Vår prisnivå är nu bland de högsta i världen. Den till synes långsamma inflationen förblindade tydligen de ekonomiskpolitiska beslutsfattarna och i synnerhet arbetsmarknadsfältet. På något annat sätt är det svårt att förstå varför industrins priskonkurrensförmåga har tillåtit bli den sämsta sedan 1976.

På grund av den försämrade konkurrensförmågan utgjorde exporten av varor och tjänster i fjol endast 23 procent av bruttonationalprodukten, då andelen tio år tidigare var tio procentenhet större. Medan till exempel Österrike, Schweiz och Danmark har förmått öka sin export och Sverige hålla sin tidigare nivå, inträffade en brant nedgång i Finland.

Förutom att den offentliga sektorn byggts ut i snabb takt har resurserna så småningom styrts till en stängd sektor där kostnadsstegringarna på grund av den ringa konkurrensen har kunnat överföras på priserna. Storleksordningen av den strukturomvandling som behövs för att sanera ekonomin kan beskrivas med att värdet av exporten borde var 20 procent större än för närvarande för att bytesbalansen skall vara i skick. Ännu för fem år sedan skulle balans ha uppnåtts med en fyra procents exportökning.

Idag medger varje ansvarskännande beslutsfattare att Finland har misslyckats i sin ekonomiska politik. Under de senaste åren har man visserligen försökt diskutera de faror som varit förknippade med den ekonomiskpolitiska linjen — även här i riksdagen — men tyvärr stämplades kritikerna ofta enbart som svartmålare.

Herr talman! I det nuvarande ekonomiska läget har Finland två alternativ. Det första är att fortsätta på den inslagna linjen. Det leder till att den offentliga ekonomin sväller ut, statsskulden ökar, industrins konkurrenskraft försämras, höga räntor, arbetslöshet och förvrängda samhälleliga strukturer och värderingar. Jag tror inte att någon vill ha detta.

Den stimulanspolitik som marknadsförts av vissa politiker och nationalekonomer är inte något alternativ, utan den skulle innebära en fortsättning på den tidigare inslagna kursen. En

ökning av de offentliga utgifterna förbättrar inte på något sätt den öppna sektorns konkurrensförmåga; det samhällsekonomiska grundproblemet förblir olöst. Stimulanspolitiken skulle bara öka underskottet i statsekonomin och förtroendet för den ekonomiska politiken skulle minska och räntorna börja stiga igen. Stimulansåtgärderna skulle vara som en återställare som tillfälligt lindrar huvudvärken men inte botar sjukdomen. Förr eller senare står vi ändå inför en avgiftning.

I själva verket bedriver vi i år, som ett arv från den gamla tiden, stimulanspolitik i större utsträckning än något annat Oecd-land. Finland ökar i år statens utgifter reellt sett med nästan 10 procent, trots att nationalprodukten minskar med åtminstone 2—3 procent. Varken Finland eller något annat land har råd med en sådan stimulering.

Det andra alternativet — det enda reella — är den ekonomiskpolitiska linje som är inskriven i regeringsprogrammet: en kamp för det finländska arbetet och den finländska produktionen. Nu måste konkurrensförmågan hos den öppna sektorn — i synnerhet exportindustrin och den produktion som konkurrerar med importen — förbättras. Nu behövs en industri- och företagavänlig politik. Samtidigt måste tillväxten i de offentliga utgifterna stävjas.

Finland måste repetera alfabetet för ett hållbart välbefinnande: arbete, företagsamhet och sparande bör uppmuntras.

Att främja sparandet är nödvändigt för att det dubbla underskottet i samhällsekonomin — samtidigt underskott i bytesbalansen och statsekonomin — skall kunna rättas till. Utan sparande kan inte heller den öppna sektorns investeringar och nationalprodukten fås att öka.

Det är aldrig lätt att spara i de offentliga utgifterna. Det är regeringens ovillkorliga utgångspunkt att man inte får röra vid medborgarnas grundskydd då statens utgifter gallras. Också under en depression — och uttryckligen då — måste människornas grundtrygghet säkras. Däremot kan man åtminstone tillfälligt pruta på de bättre lottades förmåner under denna tid. Samhällets stöd måste riktas till dem som är i störst behov av stöd. I praktiken innebär detta att de som har arbete och en god utkomst tryggade är redo att pruta på sina förmåner.

Herr talman! Regeringen har redan fått strikta direktiv om var inbesparingar inte får göras. Däremot har beklagligt få alternativa sparobjekt presenterats. Vanligen har det bjudits ut inbespa-

ringar i lantbruket eller försvarsutgifterna som en mirakelmedicin som löser alla problem. Det är emellertid onödigt att föreställa sig att problemen löses till exempel med inbesparingar inom lantbruket. Även om jord- och skogsbruksministeriets hela huvudtitel skulle slopas i nästa års budget, skulle det återstående underskottet i statsekonomin vara större än denna huvudtitel.

Herr talman! I detta meddelande presenterar regeringen sitt eget sparmål och sitt sätt att nå det, så som på regeringen ankommer. Naturligtvis är regeringsprogrammet inte ristat i sten. Sparobjekten får och måste kunna diskuteras, bara man inte prutar på det helhetsmål som uppställts för inbesparingarna. Regeringen är således beredd att när som helst med oppositionen och intresseorganisationerna diskutera sparprogrammets innehåll och genomförandet av det.

De mest nervösa har redan hunnit anklaga regeringen för att bryta upp själva grunden för välfärdsstaten. Sanningen är emellertid den att det vore ett faktiskt hot mot välfärdsstaten att fortsätta den tidigare framfarten. Ett ordentligt socialskydd och samhällelig service kan upprätthållas enbart om samhällsekonomin är i skick. Den nya regeringen har för avsikt att få näringslivets hjul i rullning på nytt och därigenom skapa förutsättningar för ett bibehållande och utvecklande av välfärdsstaten under kommande år. Inbesparingar idag är alltså omsorg om morgondagen.

Riksdagen har en mycket viktig roll vid bedrivande av de närmaste årens ekonomiska politik. En lyckad ekonomisk politik kräver till många delar ändringar i gällande lagstiftning.

Det samhällsekonomiska läget kan idag inte granskas separat från den europeiska integrationen. I Finland finns en skola som tror att integrationen löser våra nationella ekonomiska problem. Jag anser att verkligheten är en annan. För att vi mera intimt än för närvarande skall kunna delta i den europeiska arbetsfördelningen, måste vi själva lösa våra ekonomiska problem. Regeringen vill få Finland i euroskick. Endast en stark samhällsekonomi kan effektivt bevaka våra intressen i ett öppet och integrerat Europa.

Aktuell just nu är frågan om den finska markens bindning till EG-valutan ecu. I sitt program har regeringen meddelat att den överväger en bindning av marken till EG:s valutasystem genom ett eget beslut. Regeringen har redan innan Sveriges beslut inlett det utlovade utredningsarbetet. Beslut om saken fattas enligt vår

egen tidtabell och i enlighet med våra nationella intressen.

Herr talman! I saneringen av ekonomin är det fråga om varken mera eller mindre än att rädda det finländska arbetet och den finländska produktionen. Där har vi inte råd att misslyckas. Det räcker med en blick på Europas karta för att man skall se att arbete som Finland en gång förlorat inte helt lätt återvänder hit till utkanten av Europa.

Den finländska ekonomin befinner sig i en av de värsta kriserna under sin historia. Det är inte fråga om en sedvanlig konjunkturfluktuation, utan om en djup strukturell svacka. Sakerna rättas inte till genom att vi slätar över problemen, och det hjälper inte heller att vi beklagar oss. Vi måste angripa problemen med bestämda och fasta tag.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Sekä kansantalouden että valtiontalouden synkän kehityksen kääntäminen terveille uralle on lähivuosien tärkein ja hyvin vaativa tehtävä. Tie taloudelliseen nousuun on pitkä ja kivinen, sillä teollisuuden kilpailukyvyyn parantaminen tapahtuu hitaasti monien kipeiden väivaiheiden kautta. Muuta tietä ei kuitenkaan ole.

Miten tähän tilanteeseen on sitten tultu? Selkeästi sanottuna olemme vuosien varrella mitoitaneet hyvinvointimme sellaiselle tasolle, jonka ylläpitämiseen ei olisi todellisuudessa varaa ollut enää vuosiin. Voimakas myönteinen talouskehitys viime vuosikymmenellä sokaisi niin poliittisia päättäjiä, yrityksiä, työmarkkinaosapuolia kuin kansalaisiakin tekemään ratkaisuita, joita ei yksinkertaisesti ole varaa ylläpitää. Uskon jokaiselle olevan selvää, että velan varassa ei asioita iankaiken voida hoitaa, vaan menot on sopeutettava tulojen tasolle. Yhdessä on ongelmat synnytetty ja yhdessä ne on voitettava.

Valtiontalouden tulopuoli romahtaa tänä vuonna oleellisesti arvioidusta. Siitä antaa selkeän viitteen nyt esittelyssä oleva lisämenoarvio. Valtion tulot säilyvätkin alhaisina niin kauan, kunnes vientiteollisuutemme kilpailukyky on palautunut. Siihen saakka tällä menolla jatkuu ennennäkemättömän nopea valtion velkaantuminen. Vauhti on ensi vuonna arviolta 2 miljardia markkaa lisää velkaa jokaikinen kuukausi. Kaikki tuona aikana syntyvä velka on korkojen kera maksettava aikanaan. Nykymenolla ensi vuoden lopulla valtiolla on velkaa lähes 100 miljardia markkaa, jonka pelkät korkokulut ovat yli 10 miljardia markkaa vuodessa.

Mitä nopeammin tosiasiat voidaan kaikilla tahoilla tunnustaa ja ryhtyä purkamaan korkeaa kustannustasoa ylläpitäviä menoaubomaatteja, sitä nopeammin paluu terveille talousuralle voi tapahtua. Sana "nopea" puheessani tarkoittaa joka tapauksessa vähintäänkin muutamia vuosia.

Mitään pikaista keinoa talouskehityksen oikaisemiseksi pysyvästi ei ole olemassa. Silti tässäkin lisämenoarviossa esitetään joitakin teollisuuden elvyttämiseen tähtääviä ja kilpailukykyä hieman kohentavia päätöksiä.

Hallitus on toukokuun 10 päivänä päättänyt teollisuuden kustannustasoa alentavasta toimenpidekokonaisuudesta, jonka talouselämää piristävä vaikutus on noin 7 miljardia markkaa vuodessa. On muistettava, että jo aiemmin päätetty liikevaihtoverojärjestelmän uudistaminen merkitsee lisäksi vuositasolla yli 3 miljardin markan kevennystä yritysten kustannuksiin. Suhdannetalletusten ja investointivarausten purkaminen tuo niinikään teollisuuden käyttöön useita miljardeja markkoja lähimpien kuukausien aikana.

Lisämenoarviossa esitellyt välillisten työvoimakustannusten alentamiset helpottavat erityisesti työvoimavaltaisen yritystoiminnan kustannuspaineita. Nämä alennukset aiheuttavat lisäbudjettiesitykseen noin miljardin markan menoläisyyksen.

Hallitus on antanut eduskunnalle myös esityksen teollisuuden käyttämisestä raaka-aineista ja tavaroista peritystä tuonnin tasausverosta luopumisesta.

Hallitus esittää niin ikään teollisuuden tuotekehitysavustusten ja vienninedistämisyavustusten lisäämistä.

Suhdannetilanteen vuoksi vaikeuksiin joutuneiden, mutta pitkällä aikavälillä kilpailukykyisten pienten ja keskisuurten yritysten tilanteen helpottamiseksi ehdotetaan määräaikaisen korotetun suhdannelainan käyttöönottoa.

Samaiseen pakettiin kuuluu niin ikään työvoimapolitiittisten aikuiskoulutusmäärärahojen lisääminen.

Toimenpidekokonaisuutta on julkisuudessa ehditty jo arvostella mm. väittämällä sen osumatarkkuutta heikoksi. On syytä korostaa, että toimenpiteillä pyritään koko suomalaisen tuotannon kustannustason alentamiseen niin, että painopiste on vientiteollisuuden aseman helpottamisessa. Vaikka osa päätetyistä toimenpiteistä kohdistuu myös varsinaisen teollisuuden ulkopuolelle, alentaa sekin osaltaan kustannusten

kokonaistasoa. Onhan palvelusten, esimerkiksi kuljetusten, osuus vientiteollisuuden kustannusrakenteesta suuri.

Hallituksen periaatepäätös teollisuuden toimintaedellytysten vahvistamisesta on pääosin kuitenkin otettu vastaan varsin myönteisesti. Erityisen ilahduttavaa on, että jo tähän mennessä se on osaltaan vahvistanut myönteistä korkokehitystä.

Tehtyjä päätöksiä ei ole tarkoitettu ainoiksi teollisuutta tukeviksi toimenpiteiksi. Verojen ja maksujen alennuksiin valtiontalouden tila ei kuitenkaan anna enää mahdollisuuksia. Jatkossa pääpainon tulee olla työvoimakustannusten kasvun pysäyttämiseen tähtäävässä tulopoliitikassa sekä julkisten menojen karsimisessa.

Tämän vuoden ensimmäinen lisätalousarvio antaa selkeän kuvan kansantaloutemme nyky-suunnasta. Kun varainhoitovuosi on jo lähes puolivälissä ja budjetoitujen menojen käyttöön on suurimmalta osalta jo sitouduttu, menojen merkittävä vähentäminen tämän vuoden budjetista on varsin vaikeata.

Esityksen valmistelun yhteydessä on kartoitettu kaikki mahdollisuudet harkinnanvaraisten määrärahojen järkevään supistamiseen. Lisämenoarvio sisältääkin menojen vähennysehdotuksia yli 1,5 miljardia markkaa. Supistukset kohdistuvat kaikkiaan 45 eri määrärahaan.

Uusia lisämenoja ei esitykseen juurikaan sisälly lukuun ottamatta teollisuuden toimintaedellytyksiä vahvistavan toimenpidepaketin määrärahoja. Muutoin määrärahojen lisäykset johtuvat käytännöllisesti katsoen kokonaan lainsäädännöllä sidotuista menoperusteista. Tällaisia ovat valtionosuuslainsäädäntö, työllisyyslaki, työttömyysturvaetuksia koskevat säännökset, eläkelainsäädäntö ja maataloustulolaki. Muun muassa nämä sidonnaisuudet ovat niitä keskeisiä asioita, joiden jatkaminen nykymuodossa tulee enemmän kuin kyseenalaiseksi lähiaikoina.

Herra puhemies! Kansantaloutemme saaminen terveelle kasvu-uralle voi tapahtua ainoastaan saattamalla vientiteollisuutemme kilpailukykyiseksi. Se ei voi kuitenkaan enää tapahtua miljardien suuruisten tukipakettien avulla. Niihin ei yksinkertaisesti ole varaa. On pyrittävä löytämään sellaisia ratkaisuja, joilla teollisuutemme muuta kustannusrakennetta pystytään keventämään. Keskeiselle sijalle nousevat silloin tulopoliittiset ratkaisut. Hallitukselta ei kuitenkaan voida odottaa merkittäviä taloudellisia panostuksia tulo- ja tukipakettien aikaansaamiseksi.

Ne eväät on syöty jo edellisen vuosikymmenen kuluessa.

Tässä maassa tarvitaan nyt sellaista yhteisymmärrystä, jolla palkkataso pystytään vähintäänkin jäädyttämään nykytasolle vuoden 1993 loppuun saakka. Sellaiseen sopimukseen ei kuitenkaan voi sisältyä mitään sosiaalipoliittisten etuuksien lisäämisiä. Näinkin niukka tulopoliittinen linja saattaa osoittautua jatkossa ylimitoitetuksi ja vaatia aivan uudenlaisia ratkaisuja. Me emme voi enää elää sellaisessa suljetussa tilanteessa, jossa palkat ja raaka-aineet eivät jouta kysynnän mukaan.

Täysin kestämaton on tällä hetkellä tilanne, jossa bruttokansantuote laskee usealla prosenttiyksiköllä, palkat kasvavat 6–7 prosenttia ja ainoa reaktio työmarkkinoilla on se, että ihmisiä lomautetaan ja irtisanotaan, palkkojen korottamisen toivossa viritellään lakkoja ja pystytetään puun myyntikieltoja. Tällä tavalla kansantalous ei voi toimia. Se ei kerta kaikkiaan käy.

Myöskään julkishallinto ei voi elää omaa elämänsä suhdanteista välittämättä. Hallitus tulee linjaamaan julkishallinnon supistamistoimet tulevan vuoden 1992 budjettikäsittelyn yhteydessä, jolloin joudutaan asettamaan kyseenalaiseksi monia ns. saavutettuja etuja, joiden on kuviteltu säilyvän iankaiken ennallaan. Niihin ei nyt yksinkertaisesti ole varaa.

Tiedonannossa esitetään, minkä tyyppisiä säästötoimia tarvitaan, jotta päästäisiin ensi vuoden tavoitteeksi asetettuun valtion menojen kasvun pysäyttämiseen. Supistuvia resursseja kohdennettaessa on herätettävä vakava keskustelu siitä, olisiko syytä ajatella asia kokonaan alusta siten, että huolehdimme todellisessa tarpeessa olevien ihmisten toimeentulosta kohtuullisella tavalla, mutta muu ilman tarveharkintaa tapahtuva rahan jako voitaisiin asteittain lopettaa.

Kansalaisille on annettava enemmän vastuuta ja päättäväisyyttä omista asioistaan, vähennettävä holhousta ja muutettava asenteita siihen suuntaan, että palvelut ovat maksuttomia vain todellisessa taloudellisessa ahdingossa oleville.

Olen täysin tietoinen siitä, että äsken mainitsemani peruslinjaukset tulevat herättämään kirpeääkin keskustelua poliittisessa kentässä. Niin on tarkoituskin. Mutta pelkkään keskusteluun ei tule tyytyä, vaan on pystyttävä tekemään myös ratkaisuja. Muuta tietä ei kestävään kehitykseen ole olemassa.

Vakaasti toivon, että keskustelut hallituksen ja opposition välillä sekä työmarkkinajärjestöjen

kanssa voidaan käydä rakentavassa hengessä. Hallituksen on joka tapauksessa toteutettava talouden kuntoon saattamisessa sellaista linjaa, että lopputulos kansantalouden kannalta on myönteinen. Jos tuota kehitystä ei haluta aloittaa heti, se tapahtukoon sitten lainsäädännön lepäämäänjättämisen jälkeen vuoden 1993 syksyllä. Viivyttely kuitenkin maksaa meille useita satoja miljoonia markkoja joka ikinen kuukausi lisää valtion velkaa. On paljon epämiellyttävämpi tapa rahoittaa tuo aukko veroilla väliaikana sen takia, että säästöjä ei saada nopeammin aikaisiksi. Veronkorotusten linja toimisi myös vientiteollisuuden kilpailukyyn parantamista ja siten koko kansantalouden tervehtymistä vastaan. Toivon, että näitä vaihtoehtoja vakavasti punnitaan.

Herra puhemies! Hallitus on tuonut talouspoliittisen tilannearvion sekä taloudellisen kehityksen kääntämiseksi tarvittavat toimenpiteet heti aluksi eduskunnan arvioitaviksi. Tilanne on esitetty karun rehellisesti, vaikeuksia vähättelemättä ja tarvittavia korjaavia toimenpiteitä piilottelematta. Uusiakin korjaavia toimenpiteitä on silti pakko löytää.

Hallitus toivon, että eduskunta kävisi tilanteesta hyvän ja rakentavan keskustelun, joka voisi myös viitoittaa niitä toimenpiteitä, joihin vaikean tilanteen korjaamiseksi on saavutettavissa riittävä yhteisymmärrys eduskunnassa. Hallitus kuuntele herkällä korvalla kansanedustajien ja eduskuntaryhmien näkemyksiä, mutta jo ennakoon on syytä todeta, että menonlisäysten esittäminen on tuulentupien rakentamista.

Lisätään menoja sitten, kun on niiden aika. Nyt on säästöjen ja rakenteellisten uudistusten aika.

Herra puhemies! Pyydän, että puheeni ruotsinnos otetaan eduskunnan pöytäkirjaan.

Valtiovarainministeri Viinasen puhe on ruotsinkielisenä näin kuuluva:

Den viktigaste och en mycket krävande uppgift under de närmaste åren är att leda in den dystra utvecklingen inom såväl samhällsekonomi som statsekonomi i friska spår. Vägen till en ekonomisk tillväxt är lång och stenig eftersom industrins konkurrenskraft förbättras långsamt, via många svåra mellanskeden. Det finns dock ingen annan väg.

Hur har vi då råkat in i den här situationen? Klart sagt har vi under åren dimensionerat vår välfärd till en sådan nivå att vi i verkligheten på

flera år inte har haft råd att uppehålla den. Den kraftiga gynnsamma ekonomiska utvecklingen under 80-talet förblindade såväl politiska beslutsfattare, företag och arbetsmarknadsparter som enskilda medborgare och fick dem att träffa avgöranden som man helt enkelt inte har råd till.

Jag tror att det står klart för var och en att saker inte i all evighet kan skötas med hjälp av lån, utan att utgifterna måste anpassas till inkomsterna. Tillsammans har problemen skapats och tillsammans måste de övervinnas.

Inkomsterna inom statsekonomi råkar i år ut för ett kraftigt ras i jämförelse med kalkylerna. En tydlig vink härom ger den tilläggsbudget som nu föredras. Statens inkomster kommer också att förbli låga tills vår exportindustris konkurrenskraft återhämtat sig. Fram till det skuldsätts staten, såsom det nu ser ut, med en aldrig tidigare skådad fart. Skuldsättningsstakten beräknas nästa år uppgå till 2 miljarder i ökad skuld per månad.

Alla de skulder som uppkommer under denna tid skall en dag betalas tillbaka, inklusive räntor. Såsom det nu ser ut uppgår statens skulder i slutet av 1992 till nästan 100 miljarder mark. Enbart ränteutgifterna i sammanhanget uppgår till över 10 miljarder mark per år.

Ju fortare faktum kan erkännas på alla håll och de utgiftsautomater som uppehåller den höga kostnadsnivån kan demonteras, desto snabbare kan en återgång till en sund ekonomisk utveckling ske. Ordet snabbt betyder här åtminstone några år.

Något snabbt sätt att permanent korrigera den ekonomiska utvecklingen existerar inte. Ändå presenteras även i denna tilläggsbudget några beslut som siktar till en stimulering av industrin och förbättring av konkurrenskraften i någon mån.

Regeringen har 10.5. beslutat om ett åtgärds-paket för sänkande av industrins kostnadsnivå. Detta pakets stimulerande inverkan på näringslivet är cirka 7 miljarder mark per år. Man måste komma ihåg att den revidering av omsättnings-skattesystemet varom redan tidigare beslutats dessutom innebär en årlig kostnadslättning för företagen om över 3 miljoner mark. Hävandet av konjunkturdepositionerna och investeringsreserveringarna inbringar under de närmaste månaderna även det flera miljarder mark för industrin.

De i tilläggsbudgeten ingående sänkningarna av de indirekta arbetskraftskostnaderna lättar kostnadstrycket särskilt inom den arbetskrafts-

intensiva företagsverksamheten. Dessa sänkningar förorsakar en ökning av utgifterna i tilläggsbudgetpropositionen om nästan en miljard mark. Regeringen har även avlåtit en proposition till riksdagen om slopande av den utjämningskatt som vid import uppbärs på råvaror och andra varor vilka används av industrin.

Regeringen föreslår också en ökning av produktutvecklingsbidragen och understöden för exportfrämjande till industrin. För att underlätta situationen för små och medelstora företag som på grund av konjunkturläget råkat i svårigheter men som på sikt är konkurrenskraftiga föreslås ibruktagandet av tidsbundna räntestödda konjunkturlån. Även utökningen av de arbetskraftspolitiska vuxenutbildningsanslagen ingår i samma paket.

Åtgärds paketet har redan kritiserats i offentligheten, bl.a. genom påståenden att dess träffsäkerhet är dålig. Det är skäl att understryka att man med åtgärderna syftar till en sänkning av hela den finländska produktionens kostnadsnivå så, att tyngdpunkten ligger på ett underlättande av exportindustrins ställning. Fastän en del av de åtgärder om vilka beslutats även inriktas på mål utanför den egentliga industrin, inverkar även detta för sin del sänkande på den totala kostnadsnivån. Tjänsterna, t.ex. transporter, står ju för en stor del av exportindustrins kostnader.

Regeringens principbeslut om stärkande av industrins verksamhetsförutsättningar har dock i huvudsak tagits väl emot. Särskilt glädjande är det att beslutet redan nu för sin del stärkt den positiva ränteutvecklingen.

Avsikten är inte att de beslut som fattats skall utgöra de enda åtgärderna till stöd för industrin. Det statsekonomiska läget tillåter dock inte längre sänkningar av skatter och avgifter. I fortsättningen måste tonvikten också ligga på en inkomstpolitik som siktar till att stoppa stegringen i arbetskraftskostnaderna och till en nedskärning av de offentliga utgifterna.

Detta års första tilläggsbudget ger en klar bild av den riktning i vilken vår samhällsekonomi för närvarande går. Då räkenskapsåret redan kommit nästan halvvägs och man till största delen redan bundit sig i fråga om användningen av de budgeterade utgifterna är det relativt svårt att i betydande mån minska utgifterna i detta års budget. I samband med beredningen av propositionen har alla möjligheter till en rationell nedskärning av de anslag som beror på prövning kartlagts. Tilläggsbudgeten innehåller således förslag till minskning av an-

slag gällande ett belopp av över en och en halv miljard mark. Nedskärningarna berör 45 olika anslag.

Propositionen innehåller inga nämnvärda nya tilläggsutgifter, med undantag av anslag för ett åtgärds paket som skall förbättra industrins verksamhetsbetingelser. I övrigt beror anslagsökningarna nästan uteslutande på utgiftsgrunder som bundits till lagstiftningen, t.ex. statsandelslagstiftningen, sysselsättningslagen, stadgandena om förmåner inom utkomstskyddet för arbetslösa, pensionslagstiftningen och lantbruksinkomstlagen. Den fortsatta bindningen till lagstiftningen är en av de centrala frågor som i hög grad kommer att ifrågasättas inom den närmaste framtiden.

Herr talman! En sund tillväxt i samhällsekonomin kan fås till stånd endast om vår exportindustri görs konkurrenskraftig. Detta kan dock inte längre ske genom stödpaket i miljardklassen. Det har vi helt enkelt inte råd med. Vi måste försöka finna lösningar genom vilka den övriga kostnadsstrukturen inom industrin kan göras lättare. De inkomstpolitiska uppgörelserna får då en central ställning. Från statens sida kan dock inga betydande ekonomiska satsningar väntas vid dessa uppgörelser. Detta var möjligt under 80-talet, men är det inte längre.

Vi måste uppnå enighet om att åtminstone frysa lönenivån fram till utgången av 1993. En sådan överenskommelse kan dock inte innehålla några utökade socialpolitiska förmåner. Också en så stram inkomstpolitisk linje kan framöver visa sig vara överdimensionerad och förutsätta alldeles nya lösningar. Vi kan inte längre leva i en sluten situation där löner och råvaror inte anpassar sig till efterfrågan.

Helt ohållbar är i dag en situation där bruttonationalprodukten sjunker med ett flertal procentenheter och lönerna stiger med 6—7 procent medan den enda reaktionen på arbetsmarknaden är att folk permitteras och sägs upp, strejker förbereds i hopp om löneförhöjningar och försäljningsförbud för virke införs. Samhällsekonomin kan inte fungera på detta sätt. Det är helt enkelt omöjligt.

Inte heller den offentliga förvaltningen kan leva sitt eget liv oberoende av konjunkturer. Regeringen kommer att dra upp riktlinjerna för nedskärningar inom den offentliga förvaltningen i samband med behandlingen av 1992 års budget. Härvid måste många s.k. förvärvade förmåner ifrågasättas, trots att man har tagit för givet att de kommer att kvarstå oförändrade i all evighet.

Vi har helt enkelt inte råd med dem nu. I meddelandet nämns vilka typer av sparåtgärder som behövs för att den bromsning av statens utgiftsökning som uppställts som mål för nästa år skall kunna uppnås.

När de minskande resurserna fördelas måste det allvarligt diskuteras om det finns orsak att helt tänka om så, att vi garanterar en skälig utkomst för de människor som är i verkligt behov av hjälp, medan all annan icke behovsprövad penningutdelning gradvis stoppas. Den enskilda medborgaren måste ges ett större ansvar och en större beslutanderätt i sina egna angelägenheter, förmynderskapet måste minskas och attityderna förändras i den riktningen att servicen är avgiftsfri endast för dem som befinner sig i en verkligt svår ekonomisk situation.

Jag är fullt medveten om att de grundlinjer som jag nyss nämnde kommer att väcka en t.o.m. från debatt på det politiska fältet. Detta är också avsikten. Men vi bör inte nöja oss med att enbart diskutera. Också beslut måste fattas. Det finns ingen annan väg mot en hållbar utveckling.

Jag hoppas uppriktigt att diskussionen mellan regeringen och oppositionen samt arbetsmarknadsorganisationerna kan föras i en uppbyggande anda. Regeringen bör i vilket fall som helst vid saneringen av ekonomin följa en sådan linje att slutresultatet är positivt ur samhällsekonomins synvinkel. Om det inte finns vilja att påbörja denna utveckling genast, kan det ske efter att lagstiftningen har lämnats vilande, på hösten 1993. Dröjsmålet kostar oss dock hundratals miljoner mark varje månad i nya statsskulder. Det är betydligt mindre trevligt att vara tvungen täppa till detta hål med skatter under mellantiden på grund av att inbesparingar inte kan göras snabba. Skatteförhöjningslinjen skulle också motverka förbättrandet av industrins konkurrenskraft och därmed hela saneringen av samhällsekonomi. Jag hoppas att dessa alternativ övervägs allvarligt.

Herr talman! Regeringen har redan till riksdagsstarten lagt fram en bedömning av det ekonomiskpolitiska läget och föreslagit åtgärder för hur den ekonomiska utvecklingen skall kunna vändas. Regeringen har uppriktigt låtit förstå hur allvarlig situationen är, utan att underskatta svårigheterna eller hemlighålla de åtgärder som behövs. Också nya korrigerande åtgärder måste hittas.

Regeringen hoppas på en bra och uppbyggande riksdagsdebatt om vår situation. Härvid kunde riksdagen också försöka uppnå samför-

stånd om de åtgärder som behövs för att rätta till den svåra situationen. Regeringen är lyhörd för riksdagsmännens och riksdagsgruppernas synpunkter, men det är skäl att redan på förhand konstatera att förslag om utgiftsökningar innebär byggande av luftslott.

Vi kan öka utgifterna när det blir så dags. Nu är det inbesparingarnas och strukturomvandlingarnas tid.

Ed. Korva merkitään läsnä olevaksi.

Puhemies: Täysistunto keskeytetään ja sitä jatketaan kello 15.10.

Täysistunto keskeytetään kello 14.46.

Täysistuntoa jatketaan

kello 15.10.

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Valtioneuvoston talouspoliittinen tiedonanto

Keskustelu jatkuu:

Ed. K ä ä r i ä i n e n : Herra puhemies! Sini-punahallituksen meille jättämä perintö on paljon onnettomampi kuin esimerkiksi eduskuntavaalien aikoihin arvioitiin. Reaalitalouden supistuminen on kiihtynyt niin mittavaksi, että se alkaa hakea vertaistaan vakaiden läntisen teollisuusmaiden taloushistoriassa. Eritoten rakentaminen, teollisuus ja metsätalous supistuvat. Teollisuuden kannattavuus oli vuonna 1990 yhtä huono kuin kriisivuonna 1976, ja tilanne on entisestäänkin vielä heikentynyt. Työttömyys on jo nyt lähes ennätysluvuissa ja ennusteet ovat järkyttäviä.

Nyt on sanottava suoraan se, että edellinen hallitus harhautti omilla arvioillaan taloudesta edellistä eduskuntaa. Syksystä toiseen vuoden 1987 jälkeen eduskunnalle kerrottiin sievisteltäviä lukuja ja tavoitteita. Budjettien piti muka olla tiukkoja ja niiden reaalkasvun nolla tai lähellä nollaa. Pahasta esimerkistä käy valtiovarainministerin puhe viime budjettiriihen jälkeen, kun hän ilmoitti tämän vuoden budjetin reaalkasvuksi 2 prosenttia, vaikka se oli ilmoitushetkellä jo ainakin 4 ja tämän päivän tietojen mukaan

ehkä vajaa 10 prosenttia. Valtiovarainministeri Liikasen puheisiin ja lupauksiin ei kannata enää palata.

Kun uusi hallitus on perehtynyt Suomen talouden todelliseen tilanteeseen, on käynyt selville myös se syy, minkä takia sosialidemokraatit jo ennen hallitusneuvottelujen alkamista ilmoittivat ilman neuvotteluja jäävänsä oppositioon. Vaikka halu oppositioon kahden tuntevan vaalitappion jälkeen oli poliittisesti ymmärrettävää, on se vastuunkantamisen kannalta käsittämätöntä, sillä SDP kantaa päävastuun, suurimman vastuun, edellisen vaalikauden talouspolitiikan epäonnistumisesta.

Onnettominta oli se, että Holkerin hallitus ei tunnustanut Suomen talouden tosiasioita. Menetettiin kallista aikaa talouden tervehdyttämiseksi, kun hallitus edellisen pääministerin sanoin keskittyi puolisen vuotta vain "sadonkorjuuseen". Talouden kunnostaminen voi nytkin onnistua vain tunnustamalla tosiasiat sellaisina kuin ne ovat ja tekemällä siitä rehelliset johtopäätökset. Kokoomuksenkin asenne on tässä suhteessa toiveita herättävä. Ne, jotka kokoomuksessa nyt vastaavat talouspolitiikasta, ovat selkeästi tunnustaneet talouden tilan ja läheneet sen mukaiseen rakentavaan ja yhteistyöhakuiseen talouden tervehdyttämiseen.

Nopeasti syvenevä lama on kyettävä kääntämään mahdollisimman pian vientivetoiseen kasvuun. Kansainvälisessä kehityksessä on joitakin merkkejä, jotka antaisivat tähän jonkinlaisia mahdollisuuksia. Suomen omilla ratkaisuilla on nyt kiire, jotta saisimme otteen ja hyödyn mahdollisesti elpyvistä kansainvälisistä talousnäkymistä. Ahon hallituksen talouspoliittinen toimintalinja onkin kirkas: kilpailukyky kuntoon, avoimen sektorin kansantuoteosuus nouseen ja markkinat toimiviksi myös suljetulla sektorilla. Nyt tarvitaan tämän mukaisia ratkaisuja ja tekoja. Ihmisten elämisen perusturvallisuus voidaan säilyttää ja sitä parantaa vain sillä ehdolla, että talouden tervehdyttäminen alkaa nopeasti ja uskottavilla teoilla.

Hallitus on lähtenyt ripeästi liikkeelle säästötoimenpiteissä. Säästämistä ohjaa kaksi periaatetta. Ensinnäkin on odotettava ja otettava eniten niiltä, jotka omistavat ja ansaitsevat tänä päivänä kaikkein eniten. Tämä merkitsee myös ja nimenomaan sitä, että säästötoimenpiteillä ei puututa ihmisten perusturvaan. Hallitus on selkeästi ilmoittanut, ettei säästötoimenpiteitä kohdisteta sairauden ja työttömyyden ajan perusturvaan, pelkkää kansaneläkettä saaviin,

kotihoidon tukeen ja opintotukeen. Näitä on tarkoitus kehittää vaalikauden aikana hallitusohjelman mukaisesti.

Toisaalta tuottavaa säästämistä on byrokratian purkaminen ja keventäminen. Itse peruspalvelujen järjestämisestä ei saa tinkiä, mutta sen sijaan tuottamattoman, paperia sylkevän byrokratian kimppuun on uskallettava käydä. Vallan hajauttaminen tarjoaa siihen tepsivän keinon. Siinäkin on Ahon hallitus jo liikkeellä.

Hallituksen säästöthän tähtäävät siihen, että julkisten menojen hurja kasvuvauhti voitaisiin taistaa. Nyt leikataan pikemminkin odotuksia kuin olemassa olevia etuuksia. Tässäkin vaatimattomassa tavoitteessa onnistuminen edellyttää uudenlaista yhteisvastuuta ja todellista sosiaalisuutta. Ne, jotka asettuvat vastustamaan säästötoimia, muistakoot, että säästämisen vaihtoehtona käytännössä on verotuksen kiristäminen.

Sosialidemokraatit ovat omissa säästöpuheissaan keskittyneet melkein yksinomaan maatalouteen. Sama virsihän SDP:llä on ollut jo ainakin 50-luvulta lähtien. Hallituksen tahto maatalouspolitiikassa on kirkas: ylituotanto on leikattava pois. Se on niin viljelijän kuin kuluttajankin etu, kansantaloudesta puhumattakaan. Elintarvikehuollossa ei kuitenkaan saa ajautua tuonnin varaan, kuten sosialidemokraattien kaikkein ärhäkimmät puhujat vaativat. Maatalouteen suuntautuvat säästökaavailut ovat suhteellisesti kaikkein rankimpia. Sekin on syytä muistaa, että tänä kesänä toteutuva 15 prosentin pakkokesanointi merkitsee käytännössä merkittävää palkan menetystä. Maataloutta ei pidä kuitenkaan supistaa äärimmilleen senkään vuoksi, että supistamisen seuraukset näkyvät välittömästi teollisuuden, jalostuksen ja kaupan työttömyysluvuissa, kuten on jo tapahtunut.

Herra puhemies! Ahon hallituksen toimintatote on päättäväinen ja yhteistyöhakuinen. Talouspolitiikan otteissa onkin nyt oltava johdonmukaisuutta ja määrätietoisuutta, jotta tästä syntyvä uskottavuus heijastuisi myös jatkossa markkinoilla, jotta maailmallakin pahasti horjunut usko Suomen kykyyn hoitaa oma talouspolitiikkansa kuntoon palautuisi.

Hallituksen päättäväisyys ja tekojen uskottavuus on jo näkynyt korkotason nopeana, tuntuvana alentumisena. Nyt valitulle linjalle ei ole realistista vaihtoehtoa. Jos sellainen jollakulla mielestään on, nyt on sen esittämisen aika.

Päättäväisyyden rinnalla tarvitaan laajaa, yli puoluerajojen ulottuvaa yhteistyötä. Sosialide-

mokraattien ajautuminen totaaliseen oppositioon olisi valitettavaa. SDP:n strategiana näyttää olevan yritys lyödä kiilaa hallituksen sisälle. Toisaalta se yrittää osoittaa keinolla millä hyvänsä, että ilman sitä ei maata voida hallita. Ei tällainen strategia enää tällä vuosikymmenellä onnistu. Maan edun kannalta ja myös SDP:lle ilman muuta parempi vaihtoehto olisi ryhtyä sille tarjottuun rakentavaan yhteistyöhön. Nyt valittu surutyön muoto on väärä, jos saa antaa sivusta vionoja neuvoja. Viime vaalikaudella tekemänsä virheet SDP voi parhaiten korjata ryhtymällä nyt yhteistyöhön hallituksen kanssa etenkin tilanteessa, jossa hallitus yhteistyötä koko ajan tarjoaa.

Yhteistyön portti on auki tietenkin koko oppositiolle. Sama yhteistyövetoomus koskee myös laajaa ja vaikutusvaltaista etujärjestökenttää. Kansa on valmis omakohtaisiin uhrauksiin Suomen talouden tervehdyttämiseksi. Ihmiset tajuavat kouriintuntuvasti, että heidän elämässään varma työpaikka ja turvattu toimeentulo on paljon tärkeämpi kuin jatkuvasti kohoava näennäinen, siis todella vain näennäinen ja nimellinen palkka- tai muu tulotaso, jonka tavoittelu johtaisi oman työpaikan menettämiseen tai muuten hyvinvoinnin romahtamiseen.

Työmarkkinajärjestöt ovat ihan viime aikoina osoittaneet kiitettävää keskusteluvalmiutta osallistua taloustalkoisiin niin, että myös tulevaisuuden tuloratkaisuissa otetaan huomioon Suomen talouden tukala tila ja ihmisten toiveet omien työpaikkojensa säilyttämisen puolesta. Etujärjestöjohtajienkin kannattaisi maltilla odotella hallituksen ponnisteluja, sillä talouden kunnostaminen, työllisyyden parantaminen ja turvallisuuden palauttaminen vaativat usean vuoden työrupeaman. Nyt on laajan yhteistyön aika.

Talouden kunnostaminen on monella tavalla Suomelle sen nykytilanteessa perusasia. Suomi menestyy ja Suomi voi menestyä muuttuvassa yhdentyvässä Euroopassa vain sillä ehdolla, että sen talous on iskukunnossa ja että siihen maailmalla luotetaan. Talouden kunnostaminen on myös ehto sille, että voimme emme pelkästään säilyttää rakentamamme hyvinvointiyhteiskunnan parhaimmat piirteet vaan myös niitä vielä kehittää. Hyvinvointiyhteiskunta romuttuu pohjiansa myöten varmimmin ja nopeimmin silloin, jos viime vuosikymmenen lopun meno nyt saisi jatkua. Onneksi se ei jatku.

Yhteistyö hallituksen sisällä on sujunut käytännössä paremmin kuin ulospäin on ehkä näytänyt. Talouden tosiasioiden tunnustaminen

luonnistuuikin Ahon hallituksessa sen ensimmäisten ratkaisujen perusteella paljon paremmin, monta luokkaa paremmin, kuin sinipunalta aikoinaan luonnistui. Hallituspuolueiden keskinäinen luottamus onkin ensimmäisiä ehtoja sille, että talouspolitiikassa myös jatkossa onnistutaan ja että koko hallituspolitiikka saavuttaa tekojensa kautta ihmisten luottamuksen. Ahon hallituksella on kaikki mahdollisuudet ratkaista todella synkät talousongelmat ja siten onnistua päätehtävässään.

Eduskuntavaalien tulos antoi sinivihreälle hallitukselle vahvan valtakirjan tehdä muutos maan politiikkaan. Vaalitulos osoitti myös muutoksen suuntaviitat. Holhousajattelusta on siirryttävä valinnan varan ja perusturvan politiikkaan. Ylhäältäpäin tapahtuva ohjailu on korvattava vallan hajautuksella. Näistä periaatteista syntyy tällä vuosikymmenellä uutta politiikkaa.

Herra puhemies! Keskustan eduskuntaryhmä hyväksyy hallituksen omassa tiedonannossaan esittämät tavoitteet.

Ed. K a l l i o m ä k i : Herra puhemies! Hallitus ilmeisesti kuuntelee tarkkaavaisesti pääministerin lupauksen mukaan, tosin aikamoiselta osin jossakin muualla kuin tässä salissa omalla paikallaan. No, ymmärrän yskän, sillä hallituksen talouspoliittinen tiedonanto ei ole mikään erityinen lukuelämys. Lähinnä se osoittaa todeksi sen, mitä eniten pelättiinkin. Teollisuuden Keskusliiton käskyttämä porvarihallitus on sortumassa talouspolitiikkaan, joka toimii kuin edellisen hallituksen valtiovarainministerin syntymäpäivälahjakseen saama Trabant. Se käynnistyy vain vieraalla vedolla, ja kun se käynnistyy, se kulkee pätkien sinimustan savupilven sisällä ympäristöään saastuttaen. Ed. Louekoski totesi nopeasti lahjan saatuaan, että hänen Trabantinsa palvelee parhaiten suomalaista yhteiskuntaa automuseossa näyttelyesineenä. Siinä on itse asiassa sopiva vinkki hallituksellekin. Sen on syytä palauttaa talouspoliittiset suunnitelmansa sinne, mistä ne on lainattukin: modernin oikeistopolitiikan museoon. Näin siksi, että ei kävisi kuin Itä-Saksan kommunisteille. Trabantista tuli teknisen osaamisen huippu.

Museointitarve ei niinkään kohdistu hallituksen tiedonannon talouspoliittiseen analyysiin eikä edes talouden yleislinjauksiin vaan ennen kaikkea hallituksen konkreettisiin toimenpide-ehdotuksiin. Ne veisivät toteutuessaan Suomea pitkin harppauksin kohti menneisyyden todelli-

suutta: eriarvoisuutta, sosiaalista turvattuutta ja kansallisia ristiriitoja.

Suomen taloudellisen tilanteen vaikeudet lievenvät selvinneet niin hallituksessa kuin oppositiiosakin oleville puolueille. Ilahduttavasti myös syyt vaikeaan aikaan alkavat valjeta yhä useammille. Vaalien jälkeen jopa Suomen keskustan muisti on alkanut palata pätkittäin. Sinipunahallitus ei sittenkään ollut ihan kaikkeen syypää.

Hallituksessa keskusta hyväksyy tosiasian, että Suomen rajojen takana on viime vuosina tapahtunut asioita, jotka vääjäämättä kuluttavat Suomen talouskasvun mahdollisuuksia. Läntinen talousimu pysähtyi Persianlahden kriisiin, ja itävientimme romahti Neuvostoliiton sisäisistä syistä, ei Suomen sisäisistä syistä, kuten ulkoministeri Väyrysen oraakkelinäköjä muisteleva keskusta mieluusti kai arvioisi.

Toki on hyvä muistaa, että kotitekoisessakin päätöksenteossamme olisi pitänyt kyetä parempaan. Rahamarkkinoiden vapauttaminen ei todellakaan osunut kaikkein otollisimpaan ajankohtaan. Silti kriitikkojen on hyvä muistaa, että itse markkinoiden vapauttaminen ei ollut virheellinen ratkaisu. Virhe oli väärin ajoitettu liikkeelle lähtö.

On tietysti liikaa vaadittu, että keskustan muisti ulottuisi sen omalle valtakaudelle viime vuosikymmenen puoliväliin saakka, jolloin sen oma valtiovarainministeri olisi voinut hyvinkin vauhdittaa markkinoiden vapautumista. Näin ei kuitenkaan tapahtunut, ja liikkeelle lähdettiin vasta, kun oli aivan pakko, kun kaikenkarvaiset kasinopelurit puhkoivat miljardien mentäviä porsaanreikiä markkinoiden sääntelyverkkoon.

Tällä haluan vain muistuttaa, että jokaisella hallituksella ja jokaisella siinä mukana olevalla puolueella on oma syntitaakkansa, joka tuppaa olemaan sitä painavampi, mitä enemmän hallitukselle ikää karttuu. No, nykyisestä oikeistohallituksesta saattaa siinäkin suhteessa tulla aikamoinen legenda. Sen alkutaival lupaillee suoranaisia syntiennätysten murskajaisia.

Suomen kansantalouden keskeisistä ongelmista ollaan kai hyvinkin yksimielisiä. Bruttokansantuotteemme kasvukäyrä on kääntynyt pakkasen puolelle. Työttömyys kasvaa rajusti. Itse asiassa hallitus tiedonannossaan on tältä osin hämmäntävän optimistinen. Sen omat suunnitelmat tulevat nostamaan työttömyyden huiipun lähemmäksi 400 000:ta kuin sitä runsasta 200 000:ta, jota hallitus enimmillään ensi vuodelle tiedonannossaan povaa.

Edellisten ohella talouden perusongelmiin kuuluvat syvä vaihtotaseen vaje ja korkea korkotaso, jotka edellyttävät vankkaa valuuttavärräntä ja muodostavat siten sen kanssa rahapolitiikkamme Bermudan kolmion. Kolmion keskellä, kuten kaikki tiedämme, raivoaa pyörre, joka imee voimat Suomen talouden kilpailukyvyistä ja kuluttaa suomalaisten hyvinvointia.

Kun on lukenut hallituksen tiedonantoa tilannearvion ja linjapaalutuksen verran, voi jatkolukemiseen suhtautua vielä jotensakin toiveikkaasti. Onhan luontevoaa, että reaaliaikaisessa elävää tilannearviota ja lähes samaan yltävää yleislinjaa seuraisi järkevä ja yksityiskohtainen talouspolitiikan toimenpideohjelma. Sitä odottaisi senkin vuoksi, että mm. pääministeri Aho on sosialidemokraattien kaikuna korostanut työllisyyden, työnteon ja säästämisen merkitystä sekä yhteisvastuun, yhteisten talkoitten, tarvetta. Näitä hän korosti puheenvuorossaan myös tässä tiedonantokeskustelussa. Kaiku on vastannut hyväksyvästi myös vaatimuksiimme hintojen ja kustannusten alas painamisesta maan kansainvälisen kilpailukyvyn palauttamisen perusehtona.

Sitä suurempi on tyrmistys, kun tiedonanto vielä kohtuullisesti, kuten sanottu, tässä maailmassa pysyvän linjaesittelyn jälkeen puretuu toimenpiteisiin, joilla Ahon—Viinaseen hallitus aikoo nostaa Suomen laman suosta pysyvästi terveille kasvupohjalle.

Hallituksen suunnittelemat toimenpiteet ovat nimittäin korutonta kertomaa siitä, että yhteisvastuu ei sittenkään koske kaikkia, että työn tekemisen ilo suodaan yhä harvemmille ja työttömyydestä rangaistaan yhä rankemmin, että säästämisen hallituksen kaavailuissa tarkoittaa palkansaajien ja eläkeläisten elintason leikkaamista ja että panostus kansakunnan tulevaisuuteen tarkoittaakin tämän päivän lasten ja nuorten opiskelun vaikeuttamista.

Hyvinvoinnin leikkaamista ja tulonsiirtoja palkansaajilta elinkeinoelämälle perustellaan välttämättömyydellä, talouden kriisillä, joka vaatii vientiteollisuuden pikaelytystä. Vienti-maittemme talouskehityksen valossa saattavat hallituksen elinkeinoelämälle syyttämät miljardit mennä kuitenkin harakoille. Jos vientimaissamme ei ole kysyntää, ei vientiä synny, vaikka hallitus kuinka jakaisi veromarkkoja tuotantokustannuksien keventämiseksi ja kilpailukyvyn parantamiseksi. On olemassa riski, että hallituksen miljardianti elinkeinoelämälle ja teollisuudelle ei paranna lainkaan työllisyyttä,

vaan miljardit kulkeutuvat kasinopelilaskujen maksuun tai ulkomaiseen sijoitustoimintaan. Tämä olisi tuhoisaa sekä kansantaloudelle että kansalaisten taloudelle.

Työväen taloudellinen tutkimuslaitos on arvioinut, että Neuvostoliiton-kaupan aleneminen pienentää Suomen kansantuotetta tänä vuonna 1—2 prosenttiyksikköä, ja se on todella paljon. Neuvostokaupan romahduksen on laskettu heikentävän työllisyyttämme noin 50 000 ihmisellä. Itävientikään ei hallituksen tukipaketeilla rynnistä nousuun. Näin tapahtuu tosimelessä vasta, kun naapurin taloudelliset ja poliittiset olot vakiintuvat. Tämänkin vuoksi hallituksen olisi parasta olla tarkkana kansakunnalle kalliitten miljardiensa kanssa. Elinkeinoelämän tukipaketti ei välttämättä takaa työllisyyttä niille palkansaajille, jotka ovat tottuneet saamaan elantonsa Neuvostoliiton-kaupasta.

Puhemies! Myönnettäköön, että uusi ja kokematon hallitus tekee aina virheitä. Tiettyyn rajaan saakka se on myös hyväksyttävä. Mutta jos virheistä ei kyetä ottamaan opiksi, on ruma sana sanottava niin kuin se on. Ahon hallituksen ensimmäinen suuri ja kohtalokkaalta vaikuttava erehdys kohdistui hyvän talouspolitiikan ehkä tärkeimpään perusedellytykseen tässä maassa: hallituksen ja palkansaajien yhteistyökykyyn.

Hallituksen kosinta palkansaajia edustaville järjestöille oli kummallinen ja kuului lähinnä luolamiesaikaan: ensin nuijalla päähän ja sitten raahaten kohti kotiluolaa. Se oli käyttökelpoinen kosintatapa ehkä noin miljoona vuotta sitten tai sanotaanko sata vuotta sitten suomalaisissa oloissa, mutta tässä ajassa ja taloudellisessa tilanteessa täysin käsittämätön. Voiko olla niin, että porvarihallitus ei tunnistanut tai tunnustanut palkansaajajärjestöjen tärkeyttä toimivan ratkaisun osapuolena? Joka tapauksessa hallituksen omista toimenpiteistä johtui, että laajan yhteisvastuuohjelman synnyttäminen tyrehtyi heti alkuunsa.

Tiimalasi on tyhjentyessä, ja ellei uutta luottamusta kanssakäymisen pohjaksi synny, ei lasin kääntäminen uudelleen valumaan ole kohta mahdollista. Tätä menoa porvarihallitus tekee väärällä työmarkkinapolitiikallaan kansallista kielteishistoriaa. Hallitusta ei voi syyttää vaikeasta taloustilanteesta kabinetin syntyhetkellä, mutta jos vaikeudet vain viikko viikolta syvenevät ja virheet pahenevat, niin että hallituksesta tulee omien toimiensa vuoksi hätätilahallitus, on peiliin katsomisen aika.

Talouspoliittisten tiedonannon rivien välistä voi lukea kuulluista ed. Kääriäisen väitteistä huolimatta, ettei hallituksella ole yksimielisyyttä siitä, mitä oikeastaan pitäisi tehdä. Hallituksessa vetää ties kuinka monesta ovesta eikä ulkopuolisille ole valjennut, kuka on todellinen persoonakohtainen isäntä hallituksessa. (Ed. Louekoski: Elisabeth Rehn!) Siitä, mikä on isäntäpuolue, ei kuitenkaan ole epäselvyyttä.

Suomen keskusta toimii hallituksessa kuin Helkavirsien Räikkö räähkä. Uhan edessä se keskittyy ajamaan vain omaa ja omiensa etua. Muilla ei niin ole väliä. Normaaaleissa poliittisissa oloissa tämä vielä jotensakin kävisi, mutta syvän talouslaman aikana se ennen pitkää johtaa tilanteeseen, jolloin kuvaannollisesti sanoen vain ”yks on pirtti polttamatta, se on pirtti Räikön räähkän”.

Ehkä jollain tapaa lohduttavaa on, että hallituksen pirtinpoltto-ohjelma, jos näin rohkenen sanoa, on ainakin lisämenoarvion osalta epäonnistunut. Sen varassa hallituksen säästöpossuun kilahtaa vain 0,2 miljardia markkaa. Muu on sinipunaohjelman säästöohjelmaa. On hyvä muistaa, että tuonkin possun on ministeri Pekkarinen jo valmiiksi vasaroinut. Sisäministerin henkilökohtainen kunta-apuoperaatio lienee tyylipuhtain osoitus Suomen keskustan etujärjestöluonteesta, räikköräähkäilystä, joka ajasta ja paikasta välittämättä toimii opittujen refleksien mukaan. (Ed. Luttinen: Näin on!)

Puhemies! Tämä hillitty, sanoin hillitty, sosialidemokraattinen kritiikki porvarihallitusta kohtaan perustuu puhtaasti syvään huoleen siitä, että hallituksen puolitien talouspolitiikka on väärää ja vie turmioon ennen kaikkea siksi, että se todellakin etenee vain puolitiehen ja siihenkin liiaksi virheitä tehden. Se ei puutu Suomen talouden perusrakenteisiin, niiden luutuneisuuteen, tuhlaavaisuuteen ja tehottomuuteen.

On kysyttävä, miten me sen tekisimme, mikä on sosialidemokraattien vaihtoehto. Helpointa tietenkin olisi vain metelöidä, esitellä presidenttiedokkaita ja vaalien alla piirtää oma silakan kuvamme. Sehän näyttää jopa toimivan. Mutta kaiken uhallakin kerromme oman näkemyksemme uskoen, että kun näin kannamme vähäisen kortemme kekoon, voivat ajatuksemme jossain vaiheessa ottaa jopa tulta. (Ed. Luttinen: Toivotavasti!) Perusasia laman nujertamisessa ja kestävän taloudellisen kasvupohjan luomisessa on kansallinen yhteisvastuu, jota hallituskin on viimeksi tänään julistanut, mutta jolta se vei pohjan

pois osoittaessaan luolamiehen kosintansa palkansaajajärjestöille.

Laajan yhteisvastuuohjelman hallituksen, työmarkkinajärjestöjen ja rahoituslaitosten kesken pitäisi olla jo rakenteilla. Kuitenkaan mitään merkkejä sellaisesta ei ole nähtävissä. Tämä on erityisen hälyttävää, koska hintojen ja kustannusten alaspainaminen edellyttäisi sitä. Markan vakauttaminen oikealle tasolle edellyttäisi sitä, ja markan sitominen EY-valuuttaan, ecuun, toimisi oikealla tavalla vain osana tehokasta talouden kokonaisratkaisua.

Markan sitomiselle ecuun on useita perusteita, eikä Ruotsin esimerkki ole niistä vähäisin, mutta vallitsevassa tilanteessa se on myös riskialtis ratkaisu, koska kuten sanottu, hallitus on itse torpedoinut laajan taloudesta vastuuta kantavan rintaman syntyminen. Eucytkentä laskee kyllä edelleen korkotasoa ja parantaa näin yritysten toimintakykyä, mutta vaihtosuhteeseen ja siltä osin suomalaisyritysten kilpailukykyyn vientimarkkinoilla sillä on myös ongelmallinen vaikutus. Ehkä hallitus on tämän tiedostanut, omat puutteensa tunnustanut, kun se ei tässä asiassa tänäänkään ilmoittanut liikkeellelähtönä ajankohtaa.

Jos hallitus ei kykene talouspoliittiseen kokonaisratkaisuun perusrakenteita myöten, ei Suomen talous selviä pelkällä pohjakosketuksella, vaan edessä on haaksirikon uhka, jonka edessä teollisuus tulee huutamaan perinteistä pelastajaansa. Sen ecuratkaisu kuitenkin käytännössä sulkee pois. Vai laskeeko hallitus, että se saa seuraajan, joka hädän hetkellä korjaa nykyisen virheet ja purkaa sen päätöksiä talouspolitiikkamme kansainvälisen luotettavuudenkin uhalta?

Sosialidemokraattien mielestä Suomen talouskriisi on siis ratkaistavissa vain laaja-alaisella kokonaisohjelmalla. Talouspolitiikan, joka sitä toteuttaa, on toimittava niin, että palkansaajat ja kaikki muutkin väestöryhmät tulevat omilla tuloillaan toimeen. Sen on huomioitava myös, että eri elämänvaiheiden ja riskeihin varautumisen vuoksi tarvitaan sosiaalipolitiikkaa, sosiaalivakuutusta ja yhteiskunnan tarjoamia palveluja, kuten koulutusta ja kulttuuria. Tämän vuoksi on rakennettu työeläkejärjestelmä, sairausvakuutusjärjestelmä ja työttömyysvakuutusjärjestelmä, jotka palkansaajat itse rahoittavat palkankorotuksia pienentävien työnantajamaksujen kautta. Luottamus järjestelmiin on säilytettävä, jotta ihmisten turvallisuus säilyy.

Arvoisa puhemies! Talouden tervehdyttäminen on tehtävä kestävällä tavalla. Tarvitaan toimia, jotka lisäävät uskoa tulevaisuuteen. Tarvitaan toimia, jotka parantavat kilpailukykyä sekä alentavat hintatasoa. Tarvitaan toimia, jotka lisäävät suomalaisten osaamista. Talouden tervehdyttämisohjelmaan on sisällytettävä vähintään seuraavat toimet:

Yhteisiä varoja tuhlaavat menoautomaatit on purettava.

Maatalouden ylituotanto ja sen vieminen maan rajojen ulkopuolelle repäisee vuodesta toiseen miljardien loven valtion ja samalla kansalaisten kukkaroon. Syy ei ole talonpojan. Viljelijät toimivat, kuten järkevillä suomalaisilla yleensäkin on tapana: jos työn tulos menee kaupaksi, pyritään työn tuotos kaikin tavoin maksimoimaan. Syyllisiä olemme me poliitikot, jotka olemme laatineet virheellisen maataloustulolain. Sitä suuremmalla syyllä maataloustulolain perusteita on muutettava, ylituotannosta ja vientituesta on nopeasti päästävä eroon.

Maatalouspolitiikan reformilla voidaan säästää merkittävästi julkisia menoja, panostaa maaseudun elinkeinorakenteeseen ja, mikä tärkeintä, alentaa yleisiä palkankorotuspaineita. Nykyinen maatalouspolitiikka rassaa suomalaisia hintatasoa niin, että palkkatasomme on 10–15 prosenttia korkeampi kuin se olisi keskieurooppalaisen hintakilpailun oloissa. Myös tämän vuoksi maatalous- ja elintarvikepolitiikka kaipaa uudistajaa. Hintatason alentamiseksi maatalous- ja elintarviketuotannon määrälliset tuontirajoitukset ja muut tuonnin esteet on asteittain poistettava.

Metsäteollisuuden kilpailukyvyyn parantaminen edellyttää mm. puun hinnan huomattavaa alentamista. Metsän myynnin kartellit ja muut keinotekoiset, osin yhteiskunnan tukemat sopimuskoukerot on avattava, jolloin mahdollistuu puumarkkinoiden normaali toiminta.

Työmarkkinaosapuolten on tunnettava vastuunsa työllisyydestä ja kilpailukykyvystä. Kallion sopimuksen jatkoksi tarvitaan tuloratkaisu, joka lähentää Suomen hintatasoa eurooppalaiseen tasoon.

Kilpailu suomalaista yritystoimintaa aktivoivana voimavarana ei kestä eurooppalaista vertailua, sen tunnustavat jo yritysjohtajat itsekin, kuten Elinkeinoelämän Valtuuskunnan tutkimus osoittaa. Suomi on monopolien ja kartellien maa, ja se tuntuu hinnoissa. Tämän vuoksi kilpailulainsäädäntöä on tehostettava, ja sitä on uskallettava myös käyttää.

Julkisen talouden tasapaino voi palautua vain taloudellisen kasvun myötä, ei linjattomilla säästöpäätöksillä. Koska valtion menojen kehitys pitkälti määrää veroasteen, tarvitaan useammalle vuodelle ulottuva julkisen talouden kehittämisohjelma, ohjelma, jossa määritellään selkeät painopisteet julkisille menoille. Hallinnointi ja holhous on vihdoinkin heitettävä nurkkaan. Julkisella sektorilla se tarkoittaa sitä, että valtion on opittava luottamaan kuntien viisauteen niitä itseään koskevassa päätöksenteossa, ja toki kuntien on ymmärrettävä hyödyntää kuntalaisten viisautta. Tämä edellyttää valtionosuuslain-säädännön pikaista uudistamista, ja "pikainen" ei minun sanankäytössäni viittaa vuoteen 1993, vaan aikaisempaan ajankohtaan.

Sen, joka haikailee suomalaisen pärjäämisen perään, pitää panostaa osaamiseen, siis koulutukseen ja tutkimukseen. Erityisesti laman aikana on lisättävä työvoimapolitiittisia uudelleen- ja jatkokoulutustoimia. Näissä asioissa ei ole varaa säästöihin.

Asuntotuotannon lisääminen on perusteltua sekä asuntopulan vuoksi että rakennusalan työllisyyden parantamiseksi. Meneillään oleva asuntotuotannon supistaminen johtaa jälleen kerran asuntojen hintojen nousuun, joten asuntorahaston lainoittamaa vuokra-asuntotuotantoa on nyt lisättävä. Rakennusmaan turvaamiseksi tarvitsemme tehokkaan lunastuslain. Menköön tämä viesti selkeästi hallituksen tietoon.

Lopuksi, mutta ei vähiten tärkeänä sosiaalidemokraattien ohjelman osana haluan painottaa kansainvälisen yhteistyön merkitystä Suomen taloudelle. Perussuhtautumisensa näihin asioihin Suomi on ratkaissut jo kauan sitten. Sen mukaisesti kansojen ja valtioiden yhteistyön kasvu on Suomen etujen mukaista ja Suomi haluaa olla siinä mukana.

Eta-sopimuksessa mukana oleva Suomi osoittaa selvästi muille haluavansa olla osa Euroopan yhteismarkkinoita. On tärkeää jo nyt havaita, että Eta-sopimus on vain osa eurooppalaista yhdentymiskehitystä eikä millään varmuudella siihen pysyvästi kuuluva elementti. Suomen integraatiopolitiikan on oltava aktiivista ja ennakkoluulotonta niin, että emme jää saamattomuuden saarekkeeksi kiihtyvässä talouskilpailussa.

Puhemies! Taitaa olla vain kuukausi siitä, kun hallitus rynnisti tiikerihäkistään maata pelastamaan. Kalterit vain helähtivät. Kysyn vilpittömästi ja suoraan herra pääministeriltä (Ed. Skinari: Ei ole paikalla enää!) — sana menee: Olisiko sittenkin parasta palata hetkeksi takaisin

tiikerihäkkiin miettimään, miten Suomen pelastusoperaatio oikeastaan pitäisi tehdä? Muuten saattaa nimittäin käydä niin, että kesy kissa saa ihmisyydjättiikerin maineen, ja sehän ei sentään ole tarkoitus, vai onko?

Vauhdittaakseni hallituksen paluuta tiikerihäkkiinsä teen seuraavan ehdotuksen:

"Saatuaan hallituksen talouspoliittisen tiedonannon eduskunta toteaa, että tiedonanto toimenpide-esityksineen ei johda Suomen talouden tervehtymiseen kestävällä tavalla.

Hallituksen tukipaketti elinkeinoelämälle sekä vuotta 1992 koskevat valtiontalouden säästösuunnitelmat ovat toimia, joilla ei puututa talouden perusrakenteisiin eikä korkeaa hinta- ja kustannustasoa ylläpitäviin tekijöihin. Hallituksen toimenpiteillä pikemminkin nostetaan maan hintatasoa entisestään ja siirretään todellisten ongelmien ratkaisua tulevaisuuteen. Eduskunta ei luota hallituksen kykyyn ratkaista Suomen talousongelmia.

Edellä mainituista syistä eduskunta toteaa, että pääministeri Esko Ahon hallitus ei nauti eduskunnan luottamusta,

ja siirtyy päiväjärjestykseen."

Ed. S a s i : Herra puhemies! Hallituksen talouspoliittinen tiedonanto eduskunnalle annetaan poikkeuksellisen heikossa ja edelleen heikenevässä taloudellisessa tilanteessa. (Ed. Skinari: Tähän asti ihan oikein!) Laman syvyys johtuu pitkälti kansainvälisistä tekijöistä. Taloudellinen kehitys tärkeimmissä vientimaissamme kuten Ruotsissa, Englannissa ja Yhdysvalloissa on ollut jopa Suomea heikompi. Erityisen suuren ongelman on muodostanut Neuvostoliiton-vienti. Muutoksiin Neuvostoliiton-kaupassa olisi pitänyt havahtua sekä poliittisella että yritystasolla huomattavasti aikaisemmin. Totuus on se, että juuri Neuvostoliiton-kaupan varassa olleet yritykset ovat joutuneet voimakkaimpiin työvoiman supistuksiin viime aikoina.

Lamalla on kuitenkin myös kotimaiset tekijänsä. Pohja lamaa edeltäneelle ylikuumenemiselle luotiin jo 1980-luvun puolessavälissä silloisen hallituksen ja Suomen Pankin toimilla, rahamarkkinoiden suunnittelemattomalla vapauttamisella ja silloisella korkopolitiikalla.

Erityisen ikävää on, että talouden kriisiä olemme syventäneet sopuli-ilmion tyyppisellä itseruokinnalla. Lamapuheilla olemme itse ruokineet lamaa. Vakavin ja tuomittavin esimerkki tästä laman omaehtoisesta syventämisestä ovat teollisuuden ja maataloustuottajien johtajien

edelleen jatkuvat devalvaatiovaatimukset. Puheillaan he luovat epävarmuutta rahamarkkinoille ja siten nostavat korkoja niiden luonnolliselta tasolta ylöspäin.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää, että myös Ahon hallitus seisoo vakaana markan takana. Devalvaatio merkitsisi juuri palkansääjien ansiotason alentamista. Se merkitsisi myös puuttumista kaikkien kansalaisten perusturvaan sitä alentavasti. Devalvaation aiheuttama kustannusten nousu ja korkeampi inflaatio kompensoituu perusturvaan aina vasta jälkijättöisästi. (Ed. Skinnari: Sasi hallitukseen!)

Haluan myös muistuttaa, että kokemus osoittaa, että devalvaatio varsin nopeasti käynnistää hinta - palkka-kierteen, joka inflaation kautta mitätöi devalvaatiolla tavoitetut reaali vaikutukset. Erityisesti tässä tilanteessa devalvaatio sellaisenaan tuskin korjaisi tasapaino-ongelmia, mutta hidastaisi välttämätöntä rakenteellista sopeutusta. Tempoileva valuuttakurssipolitiikka ylläpitää epävarmuutta, korkeita korkoja ja spekulatioita toimenpiteen uudistamisesta.

Devalvaation myötä menetettäisiin uskottavuus siihen, että työmarkkinoilla ja yrityksissä on pidettävä itse huolta kustannustason kurissapysymisestä. Jos tätä oppia ei omaksuta ennen Euroopan yhdentymiskehityksen uutta vaihetta vuonna 1993, ei Suomella ole menestymisen mahdollisuuksia eurooppalaisilla markkinoilla.

Suomalaisten vientimielenkiinto tulee lähivuosina voimakkaasti keskittymään Euroopan markkinoille. Kun Pohjoismaista Tanska tällä hetkellä on jo EY:n yhteisessä valuuttapolitiikassa ja sekä Norja että Ruotsi ovat sitoneet valuuttansa yksipuolisesti ecuun, pitää kokoomuksen eduskuntaryhmä luonnollisena toistaen tammi-kuussa esittämänsä vaatimuksen, että hallitusohjelman mukaisesti selvitykset Suomen valuuttan ecusidonnaisuudesta saatetaan pian päätökseen ja että liittämispäätös tehdään pikaisesti.

Kansantalouden tila edellyttää nyt välittömiä ja vaikuttavia toimenpiteitä kilpailukyvyyn palauttamisen nopeuttamiseksi ja pidemmällä aikavälillä keskittymistä talouden rakenteen ongelmien korjaamiseen.

Hallitus on aivan oikeasuuntaisesti lähtenyt liikkeelle kustannuksien leikkaamisesta. On pienennettävä julkisten menojen kansantulo-osuutta sekä keskityttävä avoimen sektorin vahvistamiseen.

Talouden tervehdyttämistoimilla on erityisen kiire, hallituksen kuherruskuukausi on ohi, eikä korkotaso suinkaan lyhyen laskukauden jälkeen

ole vielä vakiintunut. Kansainväliset markkinat seuraavat tarkoin kaikkia toimia, mitä talouden tervehdyttämiseksi tehdään, ja tämä heijastuu välittömästi korkotasoon. Korkotaso ei vakiinnu ennen uskottavien tervehdyttämistoimien toteuttamisen aloittamista.

Suomen talouden kannalta on olennaisen tärkeää seurata myös Euroopan yhteisön kehitystä. Ilman uskottavaa politiikkaa emme ole houkutteleva maa pääomien sijoituskohteena. Valmistautuminen jatkuvaan Euroopan kehittymiseen edellyttää vahvaa taloutta ja yrityksille vähintään samat kilpailu- ja toimintaedellytykset kuin kilpailijamaissamme.

Yritysten harkitessa sijoittumispaikkaansa on niille olennainen merkitys sillä, miten Suomi suhtautuu tulevaan Euroopan yhdentymiseen. Hallitusohjelmassa on aivan oikein lähdetty siitä, että Suomen tulee kaikissa tilanteissa turvata parhaalla mahdollisella tavalla kansalliset etumme. Tästä syystä on melko piakkoin tarkoin arvioitava ne edut ja velvoitteet, joita Suomelle mahdollisesta EY-jäsenyydestä aiheutuisi.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä ehdottaa, että ministeriöissä pikaisesti valmistellaan riittävästi aineistoa ja selvityksiä tällaista keskustelua varten. Suomelle on välttämätöntä toimivien ratkaisujen turvaamiseksi vuoden 1993 alusta varmistaa Eta-sopimuksen syntyminen.

Kokoomuksen eduskuntaryhmän mielestä on kuitenkin tärkeää, että Eta-ratkaisua eduskunnassa käsiteltäessä käydään periaatteellinen keskustelu myös mahdollisesta EY-jäsenyydestä. Tämän keskustelun tulee voida johtaa pikaisesti tahdissa Suomen EY-jäsenyyshakemuksen jättämiseen.

Yrittäjien ohella on talouden korjaustoimenpiteissä erityinen huomio kiinnitettävä palkansaajiin, työllisyyteen ja kuluttajiin. Korkean korko- ja kustannustason alentaminen heijastuu välittömästi myös näihin tahoihin myönteisesti.

Holkerin hallitus aloitti jo reagoinnit taantumaan vastaan. Säästämisasteen alennuttua tehtiin useita säästämistä edistäviä toimenpiteitä ja suhdannekäänteen voimistuttua pyrittiin tukemaan erityisesti vientiteollisuutta mm. kone- ja laiteinvestointien sataprosenttisella vähennyskelpoisuudella liikevaihtoverosta, liikevaihtoveroudistuksella ja kahdella miljardiluokan budjettitalouden säästöpäätöksellä, joihin sisältyi välillisten työvoimakustannusten alennusta. (Ed. Luttinen: Kepu vastusti niitä!)

Jo tehdyt talouspoliittiset päätökset ja korjaustoimenpiteet ovat vasta osin voimassa ja osin tulossa voimaan. Ne eivät siis vielä täysin vaikuta talouden ongelmiin, mutta niiden vaikutukset yhdessä tiedonannossa selostettujen toimenpiteiden kanssa nähdään piakkoin.

Varsinkin sosialidemokraattien ja yllättäen myös tohtori Pekka Korpisen vaatimat elvytystoimet eivät sovi nykyiseen tilanteeseen. Julkisia menoja lisäävä elvyttävä finanssipolitiikka tukisi kulutuksen kautta tuotantoa ja työllisyyttä ensisijaisesti talouden suljetuilla sektoreilla.

Kysynnän kasvun voimistuminen lisääisi inflaatiopaineita ja heikentäisi vaihtotasetta, mikä olisi omiaan nostamaan huomattavasti korkotasoa. On totta, että yleisesti kysyntää tukeva finanssipolitiikka lieventäisi työttömyyttä lyhyellä tähtäimellä, mutta kärjistäisi samalla talouden tasapaino-ongelmia mm. lisäämällä ulkomaista velkaantumista ja julkisen sektorin rahoitusläämiä.

Vaikutukset olisivat kuten devalvaatiossakin pitkällä tähtäimellä koko kansantalouden kannalta hyvin kielteisiä. Jo nykyisellään vuoden 1991 budjetin elvytysvaikutuksen arvioidaan olevan 3 prosenttia suhteutettuna kansantuotteen ja se edellyttää 16 miljardin nettolainanottoa, vaikka säästötoimet toteutetaan. Suurempi epätasapaino johtaa suurempiin taloudellisiin ongelmiin.

Silloinen eduskunnan puhemies Kalevi Sorsa tammikuussa totesi: "Nopean kasvun trendi on murrettava. Tämä on helpommin sanottu kuin tehty, sillä julkiset menot on yhä laajemmin suojattu lainsäädännöllä ja muilla sitovilla päätöksillä. Murroksen aikaansaaminen edellyttää ohjausjärjestelmän muutoksia, myös kuntien valtionosuusuudistusta. Se edellyttää säästölakeja ja tehostuvaa kunnallishallintoa."

Palkansaajia ja elinkeinoelämää koskevat toimenpiteet on pyrittävä toteuttamaan yhteistyössä palkansaaja- ja muiden työmarkkinajärjestöjen kanssa kolmikantaperiaatetta noudattaen. Kukaan ei tässä tilanteessa saa paeta vastuuta.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää, että kansantalouden tervehdyttäminen ja varsinkin työllisyyskehityksen myönteiseksi kääntäminen toteutetaan säästötoimien oikeudenmukaisella kohdentumisella eri kansalaisryhmien kesken.

Useiden hallituksen esittämien toimenpiteiden toteuttaminen vaatii opposition tukea, varsinkin säästämistä tarkoittavien lakien säätämisen osalta. Oppositio puolueilla on nyt mahdolli-

suus omalta osaltaan ottaa taloudellista vastuuta talouden ongelmien korjaamisessa. Kokoomuksen eduskuntaryhmä vetoaa sosialidemokraattien eduskuntaryhmään, että edellisen hallituksen antama säästölakiesitys hyväksytään. Säästölakeista voi muodostua ensimmäinen askel tavallisten lakien lepäämäänjättämissäännostön uudistamiseksi. (Ed. Halonen: Entäs kepu?)

Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää, että tavallisten lakien lepäämäänjättämissäännostön uudistaminen nopeasti selvitetään, koska se sopii huonosti yhdentyvässä Euroopassa hyvin toimivaan lainsäädäntöjärjestelmään. Toivon, että oppositio omaksuu uudenlaisen ja rehdin toimintalinjan talouden tervehdyttämisessä ja pyrkii todella edistämään talouden korjausta. Tätä vastuuta ei voi toteuttaa ulosmittaamalla muita etuja, jotka vesittävät säästötavoitteet.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä edellyttää, että valtion kokonaismenojen taso pysytetään nykyisellään koko jakson 1992–94. Näin automaattisesti käynnistyy myös välttämätön toimintojen tarpeellisuuden arviointi ja laaja saneeraus. Taloudellisen noususuhdanteen aikoina yhteiskunnallista hyvää on mahdollista jakaa varsin monennäköisin perustein. Sen sijaan aikoina, jolloin jaetusta joudutaan tinkimään ja rakenteita uudelleen arvioimaan, tarvitaan todella periaatteellista harkintaa. Nyt on Suomessa porvarillisen politiikan aika osoittaa, että palveluja järjeistämällä ja laadullisella uudistuksella kyetään vähemmällä rahalla tarjoamaan parempia julkisia palveluja.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä kannattaa tiedonannossa esitettyä linjausta siitä, että julkisten menojen kasvun hillinnässä on tärkeää julkisen sektorin tuottavuuden ja taloudellisuuden parantaminen. Julkisen ja yksityisen sektorin tehtäväjako on arvioitava uudelleen tiedonannossa todetulla tavalla lähtökohtana se, että palveluiden kuluttajalle, yksityiselle kansalaiselle, on tarjolla mahdollisimman korkeatasoisia palveluja ilman, että kansalaisten verorasitus siitä lisääntyy.

Hallituksen tiedonannossa on pääpaino asetettu teollisuuden toimintaedellytysten parantamiseen. Teollisuuden kilpailuedellytyksiä on parannettava vahvistamalla yritysten mahdollisuuksia kustannustehokkuuteen, laadun parantamiseen, tuottavuuden nostamiseen, tuotekehitykseen ja markkinointiin sekä henkilöstön jatkuvaan koulutukseen. Kaikilla talouspolitiikan osa-alueilla on erityistä huomiota kiinnitettävä

kannattavan pienen ja keskisuuren yritystoiminnan rahoitus- ja kehitysongelmien vähentämiseen sekä toimintaedellytysten kehittämiseen.

Pienyritystoiminnassa pahin tilanne on kesälomien jälkeen edessä ja uusi konkurssiaalto pelättävissä, koska laskutuksesta ei tule rahaa ja lomarahat on maksettava. Tärkeätä on siksi nyt toimien nopeus. Turhien konkurssien estämiseksi on suhdannelainajärjestelmä yksi hyvä vaihtoehto. Myös Keran toiminta-alue tulisi tehdä valtakunnalliseksi.

Säästötoimien ohella tulorahoitusta on edelleen kehitettävä siirtämällä verotuksen painopistettävä työtulojen verotuksesta kulutuksen verotukseen. Tästä näkökulmasta keskustan ajatus palkansaajien pakkolainasta oli mahdoton. Se olisi vaarantanut myös verouudistuksen tavoitteiden mukaisen toteutumisen. Verouudistus on välttämätön rakenteellinen uudistus, ja sen jatkaminen kilpailusysteimiin on toteutettava nopeasti. Olemme jo nyt jääneet jälkeen tuloveroprosenttien korkeudessa kansainvälisestä kehityksestä ja tärkeimmistä kilpailijamaistamme, myös niihin verrattuna.

Säästötoimissa on ainutkertainen mahdollisuus toteuttaa maatalouden vientituen purkaminen ja ylituotannon leikkaaminen. Hallitusohjelman toteuttaminen tältä osin edellyttää maataloustulolain uudistamista, mistä hallituksen onkin budjetin yhteydessä annettava esitys. Kokoomuksen eduskuntaryhmä pitää kiinni siitä, että säästötoimia ei suoriteta kansalaisten vähimmäisturvan kuten sairausvakuutuksen, työttömyysturvan vähimmäistason, kotihoidon tuen, pelkkää kansaneläkettä saavien eläkeläisten ja lapsilisien osalta. Tämän lisäksi myös asuntolainojen korkovähennysoikeus on säilytettävä vähintään nykyisen suuruisena.

Peruspalvelujen oikealla porrastuksella, sosiaali- ja terveydenhuollon tiiviimmällä yhteistyöllä ja organisaatioiden yhdistämisellä, avohoitopalvelu- ja kotihoidon tukijärjestelmien kehittämisellä sekä peruspalvelujärjestelmien yksinkertaistamisella lisätään palvelujen käyttäjien ja valinnan vaihtoehtoja ja toisaalta toiminnan taloudellisuutta.

Koulutussektorilla uusi hallitus on joutunut ensi töikseen säästötoimiin, jotka ovat mahdollisimman ikäviä sivistyspuolue kokoomukselle. Lähemme siitä, että myös opetussektorilla nyt ryhdytään hallinnon rationalisoinnin, resurssien uudelleenkohdentamisen sekä koulutuksen tehokkuuden, taloudellisuuden ja tuloksellisuuden parantamisen kautta toimiin, jotka takaavat,

että heti, kun taloudellinen tilanne sen sallii, nykyiseen tuntekehystasoon voidaan palata.

Kokoomuksen eduskuntaryhmä tukee valtiovarainministerin linjaa talouden tervehdyttämisohjelmaa laadittaessa. Ainoa oikea tie tervehdyttämiselle voi olla koko julkisen sektorin menojen kasvun pysähtyttäminen ja pyrkiminen mahdollisimman pitkälle jopa leikkauksin eli säästötoimin. Ainoa vaihtoehto olisivat veronkorotukset, joihin korkean veroasteen maassa kokoomus ei voi suostua.

Huonosti hallituksen talouspoliittisiin toimenpiteisiin sopii sisäministerin yleisten valtionosuuksien ja rahoitusavustuksien maksatus, vaikka eduskunnan käsittelyssä oli huomattavia valtiontalouden säästöjä merkitsevä laki.

Nopeasti vaikuttavien toimenpiteiden ohella talouspolitiikan perustehtävänä on kilpailukyistä ja kannattavaa vientiä suosivat toimenpiteet, joilla viennin bruttokansantuote osuus pitämällä aikavälillä saadaan nousemaan. Kotitalouksien ja yhteisöjen säästämistä on lisättävä ja taloudellisia voimavaroja on siirrettävä kilpaileville toimialoille. Tämä edellyttää julkisen sektorin työvoima- ja kulutusosuuden alentamista nykytasosta ja nykyistä suurempaa teollisuusinvestointien osuutta kaikista investoinneista.

Talouden tervehdyttämisen on koskettava myös kuntasektoria. Kiirehdimme valtionosuusjärjestelmän uudistamista. Nykyinen järjestelmä on purettava, koska se suosii menojen kasvattamista ja tuhlausta. Edellytämme uuden järjestelmän tulevan voimaan viimeistään vuonna 1993. Siksi hallituksen esityksen on tultava eduskuntaan kuluvan vuoden syyskauden alkaessa. Haluan myös muistuttaa siitä, että edellisessä hallituksessa kokoomuksesta ei ollut tuon lakiesityksen antaminen eduskunnalle kiinni.

Esityksen on pohjaututtava edellisessä hallituksessa hyväksytyille periaatteille. Edelleen lähemme siitä, että kuntayksiköiden yhdistymistä edistetään. Jotta kuntalaisten palvelut voidaan kuntakohtaisesti järjestää mahdollisimman hyvin, on lisättävä mahdollisuuksia käyttää yksityisiä ostopalveluita sekä poistettava mahdollisimman pitkälle kuntien toimintaa sääteleviä velvoitteita ja normeja sekä annettava kunille mahdollisuus itse päättää asioiden tärkeysjärjestyksestä.

Valtioenemmistöisten yhtiöiden monopoliasemaan perustuvia kilpailuetuja on karsittava ja valtion on luovuttava yksityisten yritysten kanssa kilpailevan elinkeinotoiminnan harjoittamisesta. Koska valtion enemmistöaseman säilyttä-

minen ei ole tarpeen avoimissa kilpailuolosuhteissa toimivissa yhtiöissä, on ryhdyttävä yksityistämään valtionyhtiöitä. Tavoitteena on olta-
va viennin rakenteen monipuolistaminen. Siksi Teknologian kehittämiskeskuksen ja erityisrahoituslaitosten toimintamahdollisuuksia on lisättävä.

Työelämässä on työehtosopimusjärjestelmää kehitettävä joustavammaksi. Jäykistävät normit, jotka rasittavat Suomessa toimivan teollisuuden kilpailukykyä, on pyrittävä purkamaan. Tuotantoelämän ja työelämän joustoa tulee lisätä. Sen toteuttamisessa on tärkeätä noudattaa kolmikanteriatteen pohjalle rakentuvaa yhteistyötä eri etujärjestöjen kanssa. On erityisen tärkeätä, että nykyisessä tilanteessa työnantaja ja työntekijät voivat tehdä yrityskohtaisia palkka- ja työjärjestelyyn liittyviä ratkaisuja. On parempi, että kriisiyrityksissä työntantaja ja työntekijä voivat sopia palkkojen jäädyttämisestä tai jopa niiden alentamisesta, kuin että työpaikat menetetään konkurssissa.

Julkisen vallan toimenpiteillä on pyrittävä siihen, että työmarkkinaosapuolet ja yritykset tukevat alhaisen inflaation talouspolitiikkaa. Yritystoiminnan elvyttämiseksi on toteutettava monia lainsäädäntöhankkeita. Tämä voidaan aloittaa nopeastikin omaksumalla uusi aktiivisempi ote lainsäädäntötyöhön.

Konkurssintorjunta on akuutein asia. Sitä silmälläpitäen on konkurssilaki nopeasti uusittava ja säädettävä sen yhteyteen tai erikseen yrityksille ns. saneerauslaki, joka tarjoaa tilapäisissä vaikeuksissa oleville yrityksille pakollisen konkurssin vaihtoehdoksi mahdollisuuden nopeaan saneeraukseen. Tämä on sekä velkojan että velallisen etu ja erityisesti työntekijöiden etu.

Kotimaista hintatasoa on alennettava kuluttaja- ja kilpailupolitiikalla sekä tarjontaa monipuolistamalla uudistamalla kilpailulainsäädäntö. Tässä tarkoituksessa on purettava kuluttajan, kaupan, palveluiden ja teollisuuden tarvitsemien hyödykkeiden, raaka-aineiden, puolivalmistesten, alihankintojen ja komponenttien tuonnin esteitä ja elinkeinolupajärjestelmiä sekä purettava ulkomaalaisomistuksen rajoitukset.

Elinkeinolainsäädäntö on uudistettava elinkeinovapauden toteuttamiseksi ja samalla poistettava kilpailua estävät ulkomaalaisrajoitukset. Palvelutason parantamiseksi kauppojen aukiorajoitukset on kumottava.

Kilpailua elintarviketeollisuudessa ja kaupassa on lisättävä niin, että se näkyy alempina kuluttajahintoina. Elintarviketeollisuutta on

uudistettava niin, että se pystyy kansainväliseen kilpailuun. Elintarvikkeiden tuotantoa ja jakelua on järkeistettävä mm. purkamalla epäterveet, tehottomat ja liiallisesti keskittyneet yritysraenteet.

Arvopaperipörssiä voidaan parhaiten elvyttää kehittämällä arvopaperimarkkinoita ja yhtiölainsäädäntöä sijoittajan aseman parantamiseksi sekä ulkomaisen pääoman houkuttelemiseksi. Myös pääomaverotusta on tätä silmälläpitäen uudistettava.

Arvoisa puhemies! Tällä tiedonannolla hallitus on antanut ensimmäisen näyhtönsä talouspoliittisesta linjastaan. Se on sopiva suhdannetilanteeseen. Ensi vuoden budjettia laadittaessa hallituksen ja sen jälkeen eduskunnan on osoitettava riittävää rohkeutta lisästästöjen suhteen, jotta Suomen talous saadaa pysyvästi paremmalle uralle.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Helle: Arvoisa puhemies! Minusta tuntuu siltä, että tässäkin olisi tauon paikka, koska pääministeri Aho analyysissään on val-
lan eri mieltä kuin kokoomuksen ryhmäpuheen-
vuoron käyttäjä siitä, mistä syystä tässä taloustilanteessa ollaan. Pääministeri Aho totesi, että syyt Suomen talouden suistumiseen raiteiltaan ovat pääosin itse aiheutettuja. Ed. Sasi väitti vallan päinvastaista. Lienee aika vaikeaa näiltä pohjilta, jos näin erilainen lähtökohta on, saada toimivaa hallitusyhteistyötä, puhumattakaan siitä, että hallitus kykenisi järkevään talouspolitiikkaan ja yhtä jalkaa kulkemiseen. Ilmeisesti siitä johtuen keskustan ryhmäpuheenvuoron käyttäjä ed. Kääriäinen tunsi voimakasta tarvetta vakuuttaa, että hallituksen työ on paljon parempaa kuin miltä se näyttää. En oikein usko ed. Kääriäisen vakuutteluun, vallankaan äskeisen puheenvuoron jälkeen.

Arvoisa puhemies! Talouspoliittisen tiedonannon alaotsikoksi sopisi "Kansallisen talouspolitiikan antautumisjulistus". Tiedonannon ja koko hallituksen talouspolitiikan olennainen sisältö on siinä, että taloudellista laantumaa käytetään hyväksi niiden taloudellisten ja yhteiskunnallisten rakenteiden ja mekanismien asteittaisessa purkamisessa, joita on totuttu pitämään pohjoismaisen hyvinvointivaltion peruspilareina. Ed. Sasin äsken pitämä puheenvuoro kyllä

osoitti tämän arvion täysin paikkansa pitäväksi. Siitä jäi hyvin paljon hampaankoloon.

Tiedonannossa on kaksi seikkaa, jotka merkitsevät vähittäistä luopumista kansallisesta talouspolitiikasta. Toinen koskee verotusta ja toinen Suomen markan kytkemistä Euroopan yhteisön valuuttaan ecuun. Tiedonantoon sisältyvät viittaukset tulo- ja pääomaverotuksen eurooppalaistamisesta. Siihen sisältyy myös ns. eurooppalaisen arvonlisäverojärjestelmän toteuttaminen, mikä merkitsee palvelujen panemista verolle eli 22 prosentin korotusta ravintolalaskuihin, kahvikupillisten hintoihin, parturimaksuihin, taksimaksuihin, hotellilaskuihin jne.

Kenties vakavampi asia on markan ecukyt kentä. Markan yksipuolinen kytkeminen ecuun on toimi, jolla uskottavuutta raha- ja valuuttakurssipolitiikkaan ei saavuteta markan ollessa vahvasti yliarvostetulla tasolla. Ecukyt kentä liittykin enemmän pyrkimykseen sitoa Suomi tiivimmin eurooppalaiseen talouspolitiikkaan. Ecu-kytkentä nähdään askeleeksi kohti liittymistä ems-järjestelmään ja Euroopan yhteisöön. (Ed. Seppänen: Eläköön drakhma ja Portugalin escudo.) Hallituksen valitsemalla linjalla Suomen talouspolitiikka saksattuu. Suomessa on aina silloin tällöin ollut sellainenkin hallitus, joka pitää työllisyyden turvaamista tärkeänä. Talouspolitiikan saksattuessa ainoaa talouspolitiikkaa on deflatorinen politiikka.

Vaikka maahan saataisiinkin joskus nykyistä parempi hallitus, se pitäisi saadakin aika nopeasti, sen liikkumavara talouspoliittisissa linjanvalinnoissa olisi olennaisesti rajoitetumpi kuin vielä nykyään.

Voimme olla hallituksen kanssa suurin piirtein yhtä mieltä talouden tilanteen kuvauksesta.

Melko lailla eri mieltä olemme syistä, jotka ovat tähän tilanteeseen johtaneet. Hallituksen mielestä syynä on suomalaisten palkkatyöntekijöiden pohjaton ahneus ja tuontitavaroiden hultaton hankkiminen. Meidän mielestämme syynä on väärä talouspolitiikka väärin ajoitettuine pääomamarkkinoiden vapauttamisineen, kahden vuoden takainen aivan harhaan osunut revalvaatio sekä tavattoman korkea koron taso, etenkin reaalikoron taso.

Olemme eri mieltä myös laantuman rakenteellisista syistä: Ei ole olemassa mitään annettua optimia avoimen ja julkisen sektorin keskinäisestä suuruussuhteesta. Myöskään ei löydy perusteluja käsitykselle, että hintakilpailukyvyin heikentyminen olisi merkittävä laman syy. Tässä

suhteessa tilanne on aivan toinen kuin 70-luvun lamassa. Vienti on kyllä supistunut, mutta pääasiassa itäviennin romahduksen johdosta. Vaihdotaseen vaje on kyllä kasvanut sietämättömiin mittoihin, mutta ei pääasiassa kauppataseen heikkenemisen takia, vaan lainanotosta johtuen.

Aivan toista mieltä olemme niistä keinoista, joilla keskustan ja kokoomuksen hallitus arvelee pääsevänsä sosialidemokraattien ja kokoomuksen hallitessa syntyneestä talousahdingosta.

Hallitus on valinnut linjakseen useamman vuoden kurjuuden kauden, jonka jälkeen se arvioi päästävän selville vesille ja työttömyyden laskevan jälleen.

Hallitus kieltäytyy elvyttämästä ja haluaapa se purkaa valtion talousarvioon sisältyvää elvytysautomaatiikkaakin toivoessaan saavansa hyväksytyksi säästölakeja. Näin se tietoisesti valitsee suuremman työttömyyden kuin on tarpeen. Meillä on "antaa tulla työttömiä vain" hallitus.

Uskoessaan kilpailukyvyin olevan ainoan ongelman hallitus tukee yrityksiä sosiaalivakuutusmaksujen alennuksilla, vaikka niiden kohdentuminen onkin haulikolla ampumista. Sitä paitsi näin luodaan vain entistä jyrkempi porras, kun maksuja joudutaan jatkossa korottamaan. Meillä on siis "menköön vaikka sosiaaliturvakin" — hallitus.

Hallitus painottaa tarvetta julkisen sektorin hillintään ja verotuksen yhdenmukaistamiseen. Hallitus viittaa siihen, että meidän on tehtävä niin kuin Euroopassakin tehdään. Puhumalla Euroopan apinoinnista peitetään se, että yhdenytymisestä huolimatta erot maiden välillä voivat silttenkin olla melko suuret. Kyse on tulonjakotaiistelusta eikä sopeutumisesta. Korostaisin eron mahdollisuutta, mutta meillähän on "yhdenytymisen varjolla narutetaan tavallista palkansaa-jaa" -hallitus.

Arvoisa puhemies! Usean vuoden kurjuus ja suurtyöttömyys ovat yksinkertaisesti tarpeettomia. Toki myönnän, että työttömyys on nousussa ja uhkaa nousta, mutta ei sen nousua tarvitse kiihdyttää vastuuttomilla menoleikkauksilla, jotka saadaan tuntumaan kauniimmilta, kun puhutaan säästöistä. (Ed. Rinne: Ongelmat ratkeavat riittävällä työttömyydellä kapitalismis-sa!) — Näin tuntuu olevan.

Suomessa on ollut tapana nähdä valtiontalous kamreerin näkökulmasta ja mitoittaa menot vuotuisten tulojen mukaan, jolloin hyvinä vuosina löysyyttä on ollut väärässä paikassa ja huonoina vuosina on vastaavasti ollut halua säästää väärässä paikassa. Hölmöläisten touhuako?

Rakentaminen on vähentynyt jyrkästi ja alan työttömyys on noussut. Kun valtion lainoittamien asuntojen tarve ylittää huikeasti tarjonnan, olisi perusteltua lisätä voimakkaasti vuokra-asuntojen rakentamista, sillä näissä oloissa vapaan kapasiteetin käyttöönotto ei synnytä kustannuspaineita. Nyt rakentaminen olisi halvempaa kuin koskaan. Mitä ihmehen järkeä on odottaa, kunnes rakentamiskustannukset taas nousevat? Ed. Sasi kyllä äskén puheenvuorossaan totesi, että kun näin menetellään, se on oikein. Ties kenen pussiin hän puhui tässä asiassa. Ei ainakaan asunnontarvitsijoiden eikä asunnonkustantajien pussiin.

Tulo- ja menoarvioon sisältyy elvytysautomaattikkaa kaiketi parinkymmenen miljardin markan edestä. Siihen nähden asuntotuotannon lisäys on kustannuksiltaan vähäinen tekijä. Sitä paitsi kansainvälisesti vertaillen Suomen valtio on edelleenkin harvinaisen velaton; merkittävääläkään valikoivalla elvytysohjelmalla se ei kipuaisi valtioiden velkatilastossa lähellekään kärkeä.

Tässä onkin kysymys ennen kaikkea arvovallinnasta: meille vasemmistolaisille työttömyys on kauhistus, mutta hallitus näyttää voivan sivuuttaa sen vain olankohautuksella. Pitkäaikaisen suurtyöttömyyden hyväksyminen on sikälikin kallis operaatio, että se saattaa aiheuttaa työttömyyden asettumisen pysyvästi korkeammalle tasolle. Kun Suomi on tähän asti työttömyysluvuissa ollut puoliksi Pohjoismaa, niin meistä saattaa tulla tällä pelillä eurooppalainen maa.

Saamme kiittää sosialidemokraattien ja kokoomuksen hallitusta siitä, että maatalouden ylituotanto nielee varoja vuodessa kaksi kertaa niin paljon kuin millä valtio samana aikana on tukenut teollisuuden ja muiden elinkeinojen tutkimustoimintaa. Jos keskustan oppositiossa ollessaan tekemät ehdotukset olisi hyväksytty, ylituotannon vientikuluihin kuluisi muutama sata miljoona markkaa enemmän kuin nyt tapahtuu.

Se järjetön tie, että tuotantopanoksia käytetään ylituotannon aikaansaamiseksi ja kustannetaan sitten vienti miljardeilla, on kuljettu loppuun. Myös viljelijä ymmärtää, että tilanne on huono, kun hänenkin osuutensa vientikustannuksista kasvaa. Ylituotannon miljardit ovat kuin panisi seteleitä palamaan. On pantava uusiksi maataloustulolaki: on siirrettävä varoja enemmän suoraan tulotukeen niin, että tuottajahintoja ei tarvitse entiseen tahtiin korottaa viljelijän tulojen takaamiseksi. Lisätalousarvion menopuolella on muuten maatalouden menoihin

merkitty 5 000 markkaa lisää tilaa kohti. Melkoinen summa vai? Nykysysteemillä se ei koidu maanviljelijän hyväksi vaan on suurelta osin tilan läpi virtaavaa rahaa, joka katoaa mm. tuotantopanoksiin.

Toimeentuloturvan ja hyvinvointipalvelujen suhteen olemme melkein pohjoismainen valtio. Ne eivät ole se tekijä, joka tappaa yritystoiminnan. On kysymys paljon sitkeämmistä rakenteellisista ongelmista, joihin hallitus ei ole tahtonut paneutua.

Yksi tekijä on maatalouspolitiikka, jossa pelkillä hinnankorotuksilla on pyritty turvaamaan toimeentulo. Korkeat elintarvikkeiden hinnat luovat puolestaan koko kansantalouteen merkittävän kustannustekijän, joka kertautuu kaikkien alojen palkoissa yleisesti korkeaksi kustannustasoksi.

Maatalouteen kohdistuu kansainvälisen kaupan takia muutenkin paineita, joten keskustan ja kokoomuksen hallitus joutuu nyt sen eteen, mitä sosialidemokraattien ja kokoomuksen hallitus viimeiseen saakka väisti. (Ed. Rajamäki: Sosialidemokraatit ainoina yrittivät!) — So, so.

Kustannuksia syntyy paljon muustakin. Meillä puhutaan kilpailusta ja yrittämisen vapaudesta mutta siellä, missä kaksi yrittäjää kohtaa, syntyy Suomessa kartelli. Usealla alalla ei todellakaan tarvita juuri kahta enempää, kun koko tuotanto on edustettuna. Ulkomainen kilpailu tehdään isänmaallisesti vaarattomaksi tekisin estein ja muin tempuin.

Euroopan yhteisössä EY-säännöstö ja kansallisella tasolla kansallinen lainsäädäntö tekee parhaansa, jotta kilpailu säilyisi. Edellinen hallitus ei tohtinut lainsäädännöllä puuttua asiaan. Kilpailun puute kuitenkin mädättää yritystoiminnan, kuten näemme pankkilaitoksestamme, joka sai pöhöttyä muodottomaksi ja kaapata pääosan teollisuudesta ja muusta elinkeinotoiminnasta valvontaansa. Jos emme pidä varaamme, Suomessa on kohta vain kaksi yritystä: Toinen on se holdingyhtiö, jonka tunnuksena on maapallo, ja toisella on orava. Tarvitaan joko tiukka laki fuusiovalvonnasta tai sitten on mieltävä tuontia rajoittavien esteiden purkamista.

Kun puhutaan suljetusta sektorista, ei pidä luulla, että nimeää julkisen vallan ongelmaksi. Eihän meillä avointa, kansainvälistä kilpailua kohtaavaa sektoria ole juuri muu kuin metsäteollisuus ja osaksi metalli. Kaikki muu onkin sitten suojattua, jolloin kustannuskehitystä ei leikkaa kilpailun giljotiini. Kilpailukyvyttömyys ei johdu työläisistä. Kilpailukyvyttömyys johtuu

rakenteista, jotka suosivat tehottomuutta yritysjohdossa.

Julkisten palvelujen kimppuun käyminen ei merkitse ainoastaan hyvinvointivaltion ja ihmisten välisen solidaarisuuden murentamista. Hallituksen kouluja koskevat säästöpäätökset riistävät meiltä tulevaisuuden. Koulutus on investointi eikä mikään kulutusmeno, josta pitää tinkiä.

Yhdysvalloista peräisin oleva kansantalouden tilinpidon käsitteistö on sikäli vaillinainen, että se ei sisällä talouden ulkoisia vaikutuksia: luonnon varantojen kulumista ja ympäristön saastumista. Se on kuitenkin myös perinteisemmässä mielessä epätieteellinen, ideologinen valinta, joka luokittelee julkisen sektorin investoinnit kuluksi.

Katsokaa Yhdysvaltoja; kimaltelevan ulkoisuuden takana lahoaa yhteiskunta, koska se laiminlyö sosiaaliset ja sivistykselliset investoinnit ja jopa aineelliset perusrakenteet. Tehokkaassa markkinataloudessa valtio ei voi vetäytyä vain yövärtijaksi.

On totta, että yhdentyminen tuottaa yhdenmukaistavia paineita myös verotukseen. Vaikka emme peruuttaisikaan pääomaliikkeiden liberalisointia, meillä on silti liikkumavaraa. Hallitus käyttää yhdentymistä tekosyynä muuttaakseen edelleen verotusta parempituloisten hyväksi. Minkä edellinen hallitus aloitti, sitä jatkaa nyt Ahon hallitus.

Hallitus valitsee verokohteensa todella huolellisesti: Työttömyyden uhkaamat työntekijät pannaan maksamaan lisää työttömyyskassoille. Ensi vuonna eläkkeelle siirtyville säädetään kansaneläkevakuutusmaksu. Liikevaihtoveroa lisätään ja se ulotetaan palveluihin. "Äl' yli päästä perhanea", huutaa kenraali Aho adjutantteineen aivan, kuten kenraali Sandels aikanaan, ja tuo Aho vaatii meitä hyökkäämään suolle, vaikka kovaakin maata olisi olemassa.

Synnitön ei ole edellinenkään hallitus. Sehän teki palvelujen panemisen liikevaihtoverolle teknisesti helpoksi uudistamalla sitä varten liikevaihtoverolain. Kun hallitus lupaa lisätä pieni- ja keskituloisten verotusta, se samalla lupaa keventää pääomaverotusta. Autoveron alennuksella hallitus yrittää ostaa suosiota, mutta siitä ei ole verotuksen epäsosiaalisuuden lieventäjäksi.

Jotkut ovat päivitelleet sitä, että vuorineuvoksetkin saavat kansaneläkkeen perusosan. Herra valtiovarainministeri puolestaan on julkisuudessa ihmetellyt, miksi hänelle maksettiin lapsilisää. (Ed. Rinne: Se oli ministeri Kuuskoski!) On tietysti mahdollista sopia siitä tulosta, jonka

jälkeen kansaneläkkeen perusosaakaan ei enää maksettaisi tai jonka jälkeen jäisi paitsi lapsilisää. Tämä on kuitenkin todella byrokraattinen ratkaisu, jonka hallintokulut olisivat suuremmat kuin hyöty. Tarvittaisiin melkoinen virkakoneisto synnyttämään ihmisten kuukausituloja niin, että lapsilisä menisi siinä kuussa, kun on ylitytuloja, mutta sen joutuisi anomaan takaisin, kun ylitystä ei olisi. Sitä paitsi porrastus tekisi ongelmia ja jos porras olisi liukuva, laskelmat olisivat vielä kaameampia. Tämä on järjetöntä ja tämä on juuri sitä holhousa, josta hallituksen ministeritkin lupasivat meidät päästää pois.

Jos arvoisa valtiovarainministeri on sitä mieltä, että hänen tuloisellaan on liikaa tuloja, asia on verotuksella helposti korjattavissa lisäämättä tarpeetonta virkakuntaa, mutta hallitushan on menetellyt kuten edellinenkin hallitus juuri päinvastoin tässä asiassa. Se, mitä äsken siteeratuilla puheilla itse asiassa ajetaan takaa, on etujen muuttaminen koko kansan etuuksista vähitellen toimeentulotukeen rinnastuviksi, jotta niistä päästäisiin eroon.

Verotuksen käyttöä ympäristön hyväksi, meidän tulevaisuutemme hyväksi, hallitus ei lupaa. Teollisuus esimerkiksi tulee asteittain totuttaa energian säästämiseen kehittämällä asteittain nouseva vero energialle. Veron nousuvauhti tulee harkita huolella, jotta se ei kaataisi yrityksiä, mutta toisaalta osoittaisi niille, että pitkän päälle meidän ja koko ihmiskunnan etu on, että energiaa käytetään järkipäisesti. Muutoinkin kuin tämän seikan laiminlyönnillä hallitus on osoittanut, että sille ympäristöllä ei ole arvoa.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tiedonanto lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää siitä sivistysvaliokunnan sekä sosi- ja terveysvaliokunnan lausunto.

Arvoisa puhemies! Siltä varalta, että ehdotus valiokuntaan lähettämisestä ei tulisi hyväksytyksi, ehdotan päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodoksi seuraavaa:

"Kuultuaan hallituksen tiedonannon eduskunta

toteaa, että hallituksen tiedonantoon sisältyvä talouspolitiikan linja merkitsee suurtyöttömyyden hyväksymistä, sosiaalisen epäoikeudenmukaisuuden lisääntymistä eikä se takaa kestävää kehitystä, ja

edellyttää, että hallitus uudistaa linjansa työllisyyttä välittömästi tukevaksi muun muassa asuntotuotantoa lisäämällä, kohdistamalla säästötoimet muun muassa maatalouden ylituotan-

non oikeudenmukaiseen leikkaamiseen, kohdistamalla verotuksen lisäyksen maksukykyisimpiin ja uudistamalla energiapolitiikan pitkällä ajalla kestäväksi, ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. Donner: Arvoisa rouva puhemies! Ed. Helteelle sanoisin ensiksi, että on varmaan hyvin piristävää olla oppositiossa, missä vasemistoliiiton ryhmä nyt on ollut jonkin aikaa, ja se on varmaan myös älyllisesti kehittävämpää kuin kuulua hallituskoalitioon — tämä on minun henkilökohtainen mielipiteeni — ja älyllisesti haastavampaa sen takia, että tässä tapauksessa, kun tänään keskustellaan, en pidä tätä tehtävää, ryhmäpuheenvuoron pitämistä, kovin hauskana. Mutta pidänpä nyt kuitenkin. Tässä siirrynkäin tekstiin, jonka joku ... (Ed. Gustafsson: Onko liuskapalkkio?) — Eipä ole, mutta ehkä saadaan sellainenkin.

On olemassa suuri joukko mahdollisia tapoja analysoida hallituksen talouspoliittista tiedonantoa. Kahdessa hallituksen näkökulmasta myönteisessä menetelmässä kyse on siitä, että hallituksella ei toisaalta ole ollut riittävästi aikaa toimia, minkä vuoksi sen toimintaa ei voida arvioida, toisaalta siitä, että sama hallitus on antanut joukon suurisuuntaisia lupauksia talouden tervehdyttämisestä ja että tämän vuoksi ei ehkä tule tuomita tai arvioida hallitusta, koska lupaukset eivät ole ehtineet toteutua — jos ne nyt sitten yleensä toteutuvat.

Ratkaiseva kappale hallitusohjelmassahan kuuluu seuraavasti: ”Hallituksen talouspolitiikan tavoitteena on vaihtotaseen alijäämän pienentäminen, amen, ja ulkomaisen velkaantumisen pysäyttäminen, amen, työllisyyden turvaaminen, amen, julkisen talouden tehostaminen, amen, sekä avoimen sektorin kansantuoteosuuden kääntäminen nousuun, amen.” — Nämä amenet olivat minulta.

Tämähän on kokonaisvaltainen ohjelma, jota tuskin maailman paraskaan hallitusmiehistö pystyisi toteuttamaan kerralla. Tämä anteeksiantona todettakoon.

Hallituksen suurin puolue pitää itseään täysin syyttömänä siihen, mitä on tapahtunut viimeisen neljän vuoden aikana, koska tämä puolue arvosteli tuona aikana jatkuvasti silloista hallitusta epäonnistuneesta politiikasta. Asiaan kuuluu kuitenkin, että silloisella oppositiopuolueella oli voimakas vaikutusvalta maamme kunnissa, joissa näyttää eletyn samassa kasvuhumalassa kuin valtiontaloudessakin. Asiaan kuuluu myös se,

että silloinen oppositio ei ensisijaisesti, ainakaan ei eduskunnassa, tehnyt ehdotuksia talouden tervehdyttämiseksi, vaan suuntautui usein valtion menojen lisäämiseen ja siten julkisen sektorin osuuden lisäämiseen maamme bruttokansantuotteesta. Tämä vain historiankirjoituksena todettakoon.

Viime hallituksen aikaisia tapahtumia ei pidä kuitenkaan sivuuttaa, ja ne eivät olekaan vailla mielenkiintoa, kun otetaan myös huomioon tapahtunut vallanvaihto, jossa entisestä suurimmasta hallituspuolueesta on tullut suurin oppositiopuolue ja entisestä suurimmasta oppositiopuolueesta on tullut suurin hallituspuolue.

Myös kansantalouden asiantuntijoiden, jotka melko harvoin ovat oikeassa arvioissaan, paitsi jälkikäteen tietysti, olisi tullut viimeistään keväällä 1990 nähdä, mitä makrotaloudessamme oli tapahtumassa. Tämän sanon siitä syystä, että edellinen hallitus esitteli syyskuussa 1990 budjetin, joka perustui mittasuhteiltaan suunnattomiin taloudellisiin uskonkäsityksiin ja ehkä myös toiveeseen siitä, että äänestäjät tulevissa vaaleissa palkitsisivat tästä valtion anteliaisuudesta.

Tämä budjetti sai sittemmin syksyn aikana lisäyksiä kokoomuspuolueen ja sosialidemokraattien alttiilla myötävaikutuksella, minkä jälkeen ryhdyttiin joihinkin hintoja ja inflaatiota lisääviin toimiin mm. alkoholin hintoja nostamalla, mutta sittenhän kulutus laski, jonka jälkeen peruutettiin tämäkin hinnan nousu, jossa olin yhtenä osallisena.

Tänä keväänä virkaan astunut hallitus sai siis perintönä valtiontalouden kriisin, joka oli erään hallituksen luoma, ja kansantalouden kriisin, johon lähes kaikki olivat myötävaikuttaneet. Tämä tapahtui ja tapahtuu suunnilleen samanaikaisesti Eta-neuvottelujen kanssa, siis Eftan ja EY:n välisen sopimuksen edettyä ratkaisevaan vaiheeseen, joissa neuvotteluissa lisäksi ratkaistaan suuri joukko maamme tulevaisuuden kannalta suurimerkityksellisiä asioita. Tilanne ei ole kaledondittava.

Jos nyt ajatellaan hallituksen toimia ja toimintatahtoa, ei riitä pelkästään tiedonannon ja siinä julkistettujen aikomusten lukeminen, koska eduskunta saa siis samanaikaisesti toisen asiakirjan käteensä, nimittäin tämän vuoden lisäbudjetin. Kuten tunnettua, alamäkeen joutunut, vailla kuljettajaa kulkeva pitkä tavarajuna on vaikea pysäyttää. Voidaan tietysti esittää kysymys, onko kenelläkään rohkeutta hypätä junaan ja edes yrittää pysäyttää sitä, mikä lisä-

budjetin valossa ei olekaan aivan varmaa. Tanskasta oli aikoinaan tapana sanoa, että maa matkusti "ensimmäisessä luokassa kohti helvettiä" — väite, jota nykytilanteessa voitaisiin paremmin käyttää omasta maastamme, varsinkin kun tanskalainen juna EY:hyn liittymällä onnistui voittamaan hengähdysaikaa, kun taas me ainakin tällä hetkellä saamme selvitä omin avuin ja omalla työllämme.

Hallitusohjelmassa ilmaistu ja myös tiedonannon julistettu pyrkimys on kunnioitettava. Tiedonannossa tästä sanotaan seuraavaa: "julkisten menojen kasvuvauhdin pysyvällä hidastamisella luodaan tilaa avoimen sektorin kasvulle".

Hallitusneuvotteluissa oli valtiontalouden huono tila huomioon ottaen myös voimakasta tahtoa tehdä joukko valtion menojen vähennyksiä. Tästä on tuskin mitään jäljellä lisäbudjetissa, joka päättyy 4,5 miljardin menojen lisäykseen samalla, kun se ja valtion vähentyneet tulot rahoitetaan lainanotolla. Mikäli tämä on uutta talouspolitiikkaa, niin minä olen varis.

Samanaikaisesti hallitus ottaa kiitoksena itselleen tietyn osan ansiota siitä, että korkotaso on alentunut. Tämä johtunee kuitenkin muista seikoista kuin hallituksen toimista. Tämä johtunee mm. Suomen Pankin toimenpiteistä antaa markkinoille lisää likviditeettiä, kotimaisen kysynnän vähentymisestä sekä kuluttaja- että tuottaja-portaassa sekä yritysten alhaisesta investointihalusta. Valtion nopeasti lisääntyneellä lainanotolla ei liene ainakaan korkoja laskevaa vaikutusta.

Hallitusohjelman tarkoituksena oli alentaa maksutaseen vajetta kohtuulliselle tasolle lähivuosina. Yhä on tietysti sijaa vastaväitteelle, että hallituksella ei ole ollut aikaa, mutta lisäbudjetissa ehdotetut ainoat toimenpiteet koskevat kauppa- ja teollisuusministeriötä sekä kehitysapua. Leikkauksille on ominaista, että niissä ehdotetaan kansainvälisille järjestöille annettavan kehitysavun ja muiden kansainvälisille järjestöille tulevien maksujen vähentämistä 209 miljoonalla, kun taas kahdenväliseen maakohtaiseen apuun tuskin kajotaan. Ei täysin vailla mielenkiintoa historiassa oleva alaviite on, että kulttuurin ja tiedottamisen määrärahoja leikataan 2 miljoonalla markalla, mikä tuskin edistää huomattavasti vaihtotaseen paranemista.

Tiedonannossa todetaan, että "valtionyhtiöiden osakepääomien korotuksia supistetaan suuntaamalla yhtiöiden pääomahuoltoa yksityisille markkinoille". Ylevä tavoite ja kuulostaa

hyvin kauniilta, mutta todellisuus näyttää toisenlaiselta. Valtioneuvosto on äskettäin päättänyt investoida yhteensä 270 miljoonaa markkaa valtion omistamien kahden yrityksen osakkeisiin. Mikä näistä päämääristä sitten on oikea, sitä en pysty sanomaan.

Keskeistä kuitenkin tässä on, uskalletaanko talouden suljettuihin sektoreihin puuttua. Monilla alueilla kuluttajat joutuvat maksamaan maassamme huomattavasti korkeamman hinnan ostoksistaan kun muissa osissa Länsi-Eurooppaa. Tämä saattaa johtua kartelleista, palkkahityksestä, jota ei vastaa tuottavuuden lisääntyminen yhteiskunnassa, tai muista kansantalouden monopolistisista rakenteista. Se, miten hallitus aikoo puuttua näihin ongelmiin konkreettisesti, jää verbalisista julistuksista huolimatta hiukan epäselväksi.

En kajoa maatalouden ongelmiin, koska niistä pystyvät toiset edustajat paremmin puhumaan, mutta te kyllä tiedätte, mitä ajattelen. Ja sanomatta jättämällä, en joudu riitaan muiden ruotsalaisen eduskuntaryhmän jäsenten kanssa.

Hallituksen muodostamisen aikaan oli voimakas ns. sosiaalinen tilaus radikaalille talouden rakennemuutokselle ja uudelle ajattelulle koskien julkista taloutta. Tuolloin lausuttiin myös olettamus, että nämä tavoitteet taloudellisin termein ilmaistuina olisi tullut vahvistaa ennen ministerinpaikkojen jakoa ja siis ennen reviiritistelun syntymistä ministeriöiden välillä siitä, missä niiden voitaisiin ajatella säästävän ja missä ei. Vaikuttaa siltä, kuin tämä reviiritistelu olisi alkanut, tunnetuin seurauksin.

Ottaen huomioon, että tulevaisuuden yhteiskunta on enemmän tieto- ja tutkimussuuntautunut kuin nykyinen, on pahaenteistä, että leikkauksia, tosin marginaalisia, tehdään tutkimusmäärärahoista ja ettei myöskään kulttuuri-investointien vähentäminen vaikuta täysin mahdottomalta, kun taas samanaikaisesti tuskin kajotaan tiemäärärahoihin ja puolustusmenoihin. Onneksi meidän ministerimme eivät ole paikalla!

Tämä on sanottu lisääntyvän eron valaisemiseksi toisaalta tiedonannossa esitettyjen hyvien lupausten ja toisaalta lisäbudjetin ja muiden hallituksen asiakirjojen lukemisen avulla aavistettavissa olevan todellisuuden välillä. Jatkossa aion puuttua joihinkin periaatteellisiin kysymyksiin hallituksen toiminnassa nyt ja tulevaisuudessa.

Sen jälkeen, kun sosialidemokratia varhaisessa vaiheessa julisti, ettei se ollut kiinnostunut

hallitusyhteistyöstä, oikeastaan enemmistöhallituksen muodostamiseen ei ollut muita vaihtoehtoja kuin nykyinen. Asianlaita, jota syvästi valitaan. Eräässä vaiheessa vihreä ryhmä oli neuvotteluissa mukana, ja sen myötävaikutus olisi monestakin näkökohdasta tarkasteltuna ollut tervetullutta, mutta energiapolitiikkaa koskevat vaatimukset tekivät laajemman yhteistyön mahdottomaksi. Näin luotiin ns. porvarillinen enemmistöhallitus, joka saadakseen läpi ainakin osan tiedonannossa olevista lupauksista joutuu neuvottelemaan opposition ja työmarkkinajärjestöjen kanssa. Olen äskettäin kuullut, että neuvotteluista ei ole kysymys, vaan pelkästään keskustelusta.

Maamme, jolla käytännöllisesti katsoen koko 80-luvun ajan on ollut Oecd:n keskiarvon ylittävä kasvu, on nyt hyvin lähellä kansallista hätätilaa. Tämän vuoksi hallituksella tulee olla käytettäväänään kaikki mahdolliset välineet tilanteen selvittämiseksi, mikäli se haluaa tai pystyy. Eduskunnassa oleva ehdotus ns. säästölakien säätämisyjärjestyksestä tuleekin hyväksyä sen puutteista huolimatta. Se on tarkoitettu neljän vuoden mittaiseksi koekaudeksi. Sosialidemokraatit ovat itse olleet hyväksymässä ehdotuksen viime eduskuntakaudella. Toivomme, ja toivon niin myös henkilökohtaisesti, ettette te lyhytnäköisen oppositiopolitiikan nimissä hylkää omaa ehdotustanne.

Ongelmia korostaa maamme suhteessa kilpailijamaihin voimakkaasti yliarvostettu valuutta, jonka osalta hallitus nyt harkitsee yksipuolista markan ulkoisen arvon sitomista ns. ecuun. Tämä merkitsee mm. dollarin ja jenin putoamista suomalaisesta valuuttakorista ja tämän tapahtumista tietyllä sitoutumisella Etelä-Euroopan heikkoihin valuuttoihin. Kysyn tietysti sitä, onko niin tärkeää, että Suomen markka sidotaan drakhmaan tai escudoon, mutta ehkä hallitus on sitä mieltä. Kyse on kuitenkin lähinnä siitä, onko tällä hitaalla ja marginaalisella markan arvon alennuksella toivotut vaikutukset. Epäilen.

Tästä ongelmasta huolimatta ja ottaen huomioon, että hallituksen tähänastiset toimet ovat pyrkineet teollisen toiminnan yleiseen tukemiseen, siis ei ensisijaisesti vientiteollisuuden tukemiseen, olisi tärkeää, että hallitus tähtäisi rakennetoimiin, jotka tekisivät yritykselle kannattavamaksi rahoittaa investointejaan omalla tulorahoituksella. Yritysverotuksessa tulisi tähdätä laajemmin pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuuksiin selvittää suhdanneheilahteluista,

koska näillä yrityksillä on suurempi työntensi-teetti. Yritysten voitoilla on marginaalinen valtiontaloudellinen vaikutus, ja niitä tulisi ainakin rajoitettuna aikana voida käyttää ilman verorasitteita yritysten omaan rahoitukseen. Ainoastaan yritykset, joilla on vankka omarahoitusperusta, voivat selvitä avoimemmassa eurooppalaisessa maisemassa.

On ilmeisesti, tiedän sen, poliittisesti mahdollonta ehdottaa yhteiskunnan kaikkien palkkojen jäädyttämistä tai prosentuaalista alentamista, mutta ajan kuluessa ja suhdanteiden heiketessä ei suinkaan ole varmaa, että markan sitominen ecuun ratkaisee nämä ongelmat. Kaikkihan tietävät, että Ruotsin kruunun arvon voimakkaalla alentamisella oli tilapäisiä myönteisiä vaikutuksia mutta Ruotsin devalvoinnin jälkihoito osittain epäonnistui. Tässä yhteydessä on kuitenkin ajatellen Ruotsin liittymistä EY:hyn syytä panna merkkeille, että Ruotsin teollisuus ja yritysmaailma on jo aikoja sitten kansainvälistynyt pidemmälle kuin Suomen vastaavat. Ruotsin teollisuus työllistää ulkomailla 600 000 henkilöä, kun taas Suomen osalta lukumäärä on noin kymmenesosa.

Kaikella tällä on liittymäkohtansa meidän eurooppalaisiin sopimussuhteisiimme. Lähiainakoina ratkaistaan, voidaanko tyydyttävä Eta-sopimus solmia. Jos tästä sopimuksesta tulee todellisuutta, mikä on toivottavaa, tämä merkitsee teoreettisesti tarkasteltuna hallituksen mainitsemien suljettujen sektoreiden suuren määrän avautumista kilpailulle sopimuksen seurauksena tammikuun 1 päivänä 1993. Tiedonannon pyrkimykset ovat siis sopusoinnussa näin ollen toiveen kanssa toimivasta Eta:n ja EY:n yhteistyöstä.

Ruotsalainen kansapuolue on luultavasti kuluneina vuosina ollut eniten Eurooppaan suuntautunut puolue eduskunnassa. Voi olla viisasta kansallista politiikkaa painottaa tässä vaiheessa ainoastaan Eta-sopimuksen tärkeyttä, koska EY:n jäsenyys tuskin toteutuu nopeasti. Tästä huolimatta voimakas pohjoismainen toiminta EY-kysymyksessä saattaisi merkittävästi juuri Euroopan tämän osan nopeampaa liittymistä EY:hyn ja samalla sellaisia vaikutusmahdollisuuksia sisämarkkinoihin, jotka Eta-sopimus tiukasti ottaen sulkee pois.

Svenska folkpartiet har troligen under de gångna åren varit det mest Europaorienterade partiet i vår riksdag. Det kan vara klok nationell politik att i detta skede endast betona vikten av

Ees-avtalet, eftersom medlemskap i EG knapast låter sig snabbt förverkligas. Trots detta skulle ett kraftfullt nordiskt samagerande i EG-frågan kunna innebära att just denna del av Europa snabbare vann anslutning till EG och därmed till det medinflytande över den inre marknaden som ett Ees-avtal strängt taget utsluter.

Varsin leimallista suomalaisen politiikan hitaudelle tai epäröinnille on, että liittymisellä kansainvälisiin järjestöihin ja sopimuksiin on ollut yhteyskunnallisia muutoksia jouduttava vaikutus. Euroopan neuvoston jäsenyys merkitsi Suomelle muutoksia, jotka ovat hyviä yksittäisen yksilön kannalta. Hallitusohjelman ja tiedonannon käsitys siitä, että elämme avoimessa kansainvälisessä maailmassa, ei ehkä toteudu, ennen kuin eduskunta ryhtyy suureen lainsäädäntötyöhön Eta-sopimuksen seurauksena, jos ja kun sopimus toteutuu. Toisena vaihtoehtona on pysyä osaksi suljetussa taloudessa ja kieltäytyä hyväksymästä niitä suvereniteetin rajoituksia, joita kaikki kansainvälinen yhteistyö edellyttää. Joukko esimerkkejä tällaisista suljetuista talouksista on Euroopassa, mutta viimeisimmät ovat heräämässä siihen, että sulkeutuminen voi merkitä pysähtymistä, josta olemme saaneet todisteita siinä osassa taloudellista todellisuutta, jossa ongelmamme eivät ole meidän itsemme aiheuttamia.

Ruotsalainen kansanpuolue ja ruotsalainen eduskuntaryhmä on hyväksynyt hallitusyhteistyön siinä toivossa, että tämä hallitus myötävaikuttaisi yhteiskunnan joidenkin keskeisten ongelmien ratkaisemiseen. Tällä hetkellä ei ole olemassa mitään muuta realistista hallitusvaihtoehtoa kuin nykyinen, mikä merkitsee ruotsalaisen eduskuntaryhmän osalta, että on suhteellisen helppoa antaa hallitukselle luottamus samalla, kun meidän tehtävänä on osoittaa hallitukselle ohjelmansa ja tiedonannossa esitettyjen teesien toteuttamisessa olevat vaikeudet. Tulevaisuus ja erityisesti vuoden 1992 tulo- ja menoarvio saavat osoittaa, onko hallitus luottamuksemme arvoinen jatkossakin. Henkilökohdaisesti epäilen tätä.

Yksinkertainen rehellisyys kuitenkin edellyttää, että maamme politiikoilla on rohkeutta sanoa totuus, nimittäin se, että viime vuosina merkittävästi noussut elintaso tulee laskemaan ennen kuin kansallinen taloutemme on saavuttanut tasapainon. Tämä vaatii sellaista yhteiskunnallista solidaarisuutta, jollaisesta olemme

valitettavasti harvoin nähneet esimerkkejä historiamme aikana. Mutta tämä vaatii myös hallitukselta lupausten ja todellisuuden välistä yhdenmukaisuutta.

Maan psykologista ilmastoa ei mitata pelkästään lämpöasteilla ja taloudellisilla ilmaisimilla vaan myös poliittisen johdon herättämällä luottamuksella. Kehityksemme tasapainottamiseksi esitetyistä toimenpiteistä puuttuu täysin visio tulevaisuuden Suomesta, tapahtuupa tämä sitten Churchillin verta, hikeä ja kyyneleitä -opin mukaisesti tai Kennedyn toiveen mukaisesti uudesta alusta USA:lle.

Rouva puhemies! Mikä tarkoitus yhteiskunnallamme on? Mihin pyrimme yhteiskuntakehityksellä? Haluammeko todellakin olla osa eurooppalaista yhteisöä? Antaako tiedonanto näihin kysymyksiin vastauksia? Ei. Maamme kansalaiset ovat vapaampia kuin koskaan aikaisemmin historiansa aikana, vapaampia tekemään omat valintansa mutta samanaikaisesti myös epätietoisia siitä, millaiseksi tulevaisuus muodostuu. Henkilökohtainen vapaus merkitsee myös etäisyyden kasvamista politiikkaan, mikä heijastuu osallistumisessa vaaleihin. Missä on visio Suomesta, joka voi olla antamassa maalle uutta alkua, uutta sellaista solidaarista voimannostusta, jota vaadittiin meiltä sodan jälkeisen ajan ensimmäisinä vuosikymmeninä siihen saakka, että sotakorvaus oli maksettu? Tämä visio on ehkä hävinnyt talouden kovien realiteettien edessä, mutta sitä tarvitaan, koska meidän ei pelkästään tule ratkaista tämän hetken vaikeita ongelmia vaan meillä tulee myös olla käsitys tulevasta maailmasta, tulevasta suomalaisesta yhteiskunnasta.

Ed. Hassi: Arvoisa rouva puhemies! Pääministeri äsken lupasi, että hallitus kuuntelee oppositiopuolueiden näkemyksiä talouspolitiikasta, jos oppositio kuuntelee hallituksen näkemyksiä. Mutta eipä hallitus kovin sankoin joukoin näytä olevan näkemyksiämme kuuntelemassa. Onneksi sentään valtiovarainministeri on paikalla.

Me vihreät emme yritäkään kiistää sitä, että kansantalous ja valtiontalous ovat suurissa vaikeuksissa. Mutta siitä, millaisin keinoin Suomi parhaiten selviää tulevaisuutta kohti, olemme arvon hallituksen kanssa jokseenkin eri mieltä. Jos olisimme lähteneet mukaan Ahon hallitukseen, Vuotos-päätöksen sekä tämän tiedonannon ja lisäbudjetin jälkeen olisimme aivan varmasti siitä jo ulkona. Hallituksella näyttää ole-

van kahdenlaisia pyhiä lehmii: tavallisia mansikkejä ja muurikkejä sekä lisäksi uudemman ajan pyhät peltilehmät.

Hallituksen asettamaa valtion ja kuntien kustannusten säästötavoitetta emme aseta kyseenalaiseksi. Sen sijaan olemme hallituksen kanssa hyvin eri mieltä siitä, mistä kohdin tämä säästö tulisi koota. Tässä tulee rohjeta kajota myös autoiluun ja maatalouden ylituotantoon. Samoin tulisi ottaa uudestaan harkittavaksi, onko nykyisessä tilanteessa järkevää ja oikeudenmukaista toteuttaa ne veronalennukset, jotka on sovittu toisenlaisten taloudellisten odotusten aikana.

Vanhan kiinalaisen viisauden mukaan kriisi on yhtä aikaa uhka ja mahdollisuus. Tätä sanontaa on eri yhteyksissä toistettu kyllästymiseen asti, mutta se on syytä pitää mielessä myös nyt. Suomi on viiden suuren haasteen edessä. Kaikki ne ovat vaativia, mutta tuskin niistä selviäminen sentään mahdotonta on. Nämä haasteet ovat: ensinnäkin talouden ja ympäristön yhteensovittaminen, toiseksi kansantalouden sopeuttaminen idänkaupan jälkeiseen aikaan, kolmanneksi julkishallinnon järkiperaistaminen, neljänneksi uuden sosiaalipolitiikan luominen ja viidenneksi uuden maatalouspolitiikan kehittäminen.

Ensiksi talouden ja ympäristön yhteensovittamisesta. Nyt 1990-luvulle siirryttyä kaikille ajatteleville ihmisille on selvää, että taloutta on ryhdyttävä rakentamaan uudelle pohjalle siten, että se työ, jolla tämä sukupolvi elättää itsensä, ei kaiva maata tulevien sukupolvien elinmahdollisuuksien alta.

Hallitusneuvotteluissa esitimme, että talouspolitiikan pitkän tähtäimen tavoitteena tulee olla järjestelmä, jossa käytetään vain uusiutuvia energiavaroja. Kaikki uusiutumattomat ja osa uusiutuvistakin raaka-aineista kierrätetään eikä luontoon päästetä haitallisia aineita. Lyhyen aikavälin toimenpiteiden tulee olla sopusoinnussa tämän päämäärän kanssa. Olemme sitä mieltä, että tätä tavoitetta ei pidä eikä saa lamankaan aikana sivuuttaa.

Jo vuosia olemme esittäneet verotuksen rakenteen muuttamista siten, että ympäristöveroja lisätään ja työn verotusta vastaavasti kevennetään. Lama ei estä aloittamasta tätä. Päinvastoin työhön kohdistuvan verotuksen keventäminen tukee työvaltaisia elinkeinoja voimakkaasti. Juuri suuren työttömyyden vallitessa se ei ole vain kannatettavaa, vaan suorastaan välttämätöntä.

Ympäristöverojen käyttöönotossahan ei ole

kyse elinkeinoelämän verorasituksen kasvusta, vaan sen kohdistamisesta uudella tavalla. Ympäristöverojen vastustajat toteavat mielellään, että ne siirtyvät hintoihin, mutta unohtavat, että myös palkkaverot ja työnantajamaksut siirtyvät hintoihin.

Tällä hetkellä työvaltaiset elinkeinot joutuvat kustantamaan kohtuuttoman suuren osan julkishallinnon ja sosiaaliturvan kustannuksista. Saatavaa hyvinkin olla, ettei sitä sosiaaliturvajärjestelmää, johon olemme totuneet, tulevaisuudessa edes kyetä säilyttämään nykyisen verotusrakenteen varassa.

Ajamallamme verouudistuksella olisi ainakin seuraavia myönteisiä vaikutuksia:

Ensinnäkin se saisi teollisuuden tekemään nopeasti ne puhdistusinvestoinnit, jotka tulevat halvemmiksi kuin vastaavan haittaveron maksaminen. Eli vero toimisi keppinä, joka pakottaisi teollisuuden ympäristöä suojeleviin investointeihin.

Toiseksi vero toimisi taloudellisenä porkkana ympäristöystävällisen tekniikan kehittämiseen. Tämä tekee hyvää paitsi Suomen ja naapurimaidenkin luonnolle myös maamme elinkeinoelämän pitkän tähtäimen kilpailukyvyille, sillä lähes ainoa asia, josta tässä epävarmassa maailmassa voimme olla varmoja, on se, että ympäristöystävällisen tekniikan markkinat maailmalla kasvavat. Lisäksi tämä verouudistus siis tukisi työvaltaisia elinkeinoja.

Ympäristöverot voitaisiin ottaa käyttöön esimerkiksi niin, että tulevien vuosien työmarkkinaratkaisuisissa nettopalkkojen kasvu, matalapalkkaisia naisvaltaisia aloja lukuunottamatta, koostuisi pääasiassa tuloverojen alennuksista ja ympäristöveroja lisättäisiin samalla niin, että niiden tuotto vastaisi tuloverokertymän alentumista.

Käsiteltävänä olevassa tiedonannossa ja lisäbudjetissa ei valitettavasti näy jälkeäkään tästä ajattelusta. Esimerkiksi työnantajan sairausvakuutusmaksun alentaminen tulisi rahoittaa mieluummin ympäristöveroilla kuin palkansaajien kansaneläkemaksun nostolla. Sama koskee työeläkemaksun alentamista, jonka rahoittamiseksi hallitus ei esitä mitään. Hallituksen esittämässä muodossa työeläkemaksun alentaminen voidaan hyväksyä vain erittäin lyhyeksi ajaksi. Muuten joudumme ojasta allikkoon.

Lisäbudjettiesitykseen sisältyvä autoveron alentaminen 2,5 miljardilla puolestaan on jyrkässä ristiriidassa ympäristön ja talouden yhteensovittamisen kanssa. Hyväksyisimme tämän, jos

vaa'an toisella puolen olisi vaikutukseltaan yhtä suuri polttoaineveron nosto, mutta sellaista hallitus ei esitä. Tämä on idioottimaisinta, mitä olen pitkään aikaan kuullut.

Ovatko yksityisautoilu ja autokauppa hallituksen mielestä todella elintärkeitä asioita tässä maassa, jos niitä on tuettava 2,5 miljardilla samaan aikaan, kun sosiaalikuluja aiotaan leikata miljardilla ja koulujen opetusrahoja 3/4 miljardilla? Paljon kohutut opetuksen, työttömyyspäivärahojen ja sairaspäivärahojen leikkaukset tulisivat siis kaikki hupenemaan yksityisautoilulle pumpattavaan elvytyspakettiin, eivätkä ne edes riittäisi samaan aikaan, kun lisäksi valtion lainaa lisätään yli 11 miljardilla. Me olemme tästä jyrkästi eri mieltä.

Kuten sanoin, emme vastusta autoveron alen tamista sinänsä, mutta vaadimme ehdottomasti, että polttoaineveroa pitää vastaavasti korottaa. Turhan yksityisautoilun vähentäminen on nopein tapa suojella luontoa hankaloittamatta tavallista arkea kohtuuttomasti. Tehokkaimmin sitä vähennetään korottamalla polttoaineen hintaa niin, että itse kukin joutuu pohtimaan, milloin autolla ajo on todella välttämätöntä.

Liikenteen tarvetta voidaan tietysti vähentää järjeistämällä yhdyskuntarakennetta ja varsinkin haja-asutusalueen palveluita, mutta siitä enemmän joskus toiste, samoin siitä, miten polttoaineen hinnannousu korvataan syrjäseutujen asukkaille.

Liikenteen aiheuttamat ympäristövahingot, joita siltä kertyvät verot ja muut maksut eivät kata, on arvioitu 7 — 8 miljardiksi markaksi. Autoilun lisääntyminen rasittaa kansantaloutta muutenkin. Tarvitaan yhä enemmän yhä leveämpiä teitä. Kaupungit ruuhkautuvat, ja elämä niissä muuttuu epämiellyttäväksi, käryiseksi ja meluisaksi. Lisäksi autoilun suosiminen vääristää yhdyskuntarakennetta entisestään ja autoilu rasittaa myös vaihtotasetta. Yksityisautoilun suosimiseen ei kerta kaikkiaan ole ainuttakaan järkevää syytä.

Katsomme myös, että liikenneministeriön määrärahojen supistuksia ei pitäisi kohdistaa olemassa olevien teiden kunnossapitoon kuten hallitus lisäbudjetissa esittää, vaan uusien teiden rakentamiseen, mitä hallitus ei ainakaan tässä lisäbudjetissa siis esitä. Moottoritiehankkeet pitäisi panna tykkäänään jäihin. Tällä tavoin saataisiin satojen miljoonien, ehkä jopa miljardiluokan, säästöt lisäbudjetissa esitettyjen 80 miljoonan sijasta.

Haluamme rinnastaa autoilijoille ehdotetun

elvytyspaketin myös keskusteluun terveyskeskusten maksujen palauttamisesta. Terveystienhuol lolle voidaan hankkia tuloja myös panemalla liikenne maksamaan uhriensa hoidon kulut täysimääräisinä. Sairaaloitten hoitomaksujen ja hoidon todellisten kulujen erohan on huomattava, esimerkiksi Tampereen yliopistollisessa keskussairaalassa 17-kertainen. Liikennevakuutus korvaa vain potilailta perittävän hoitomaksun. Sen ja todellisten hoitokulujen erotus jää useimmiten yhteiskunnan maksettavaksi.

Vuonna 1989 liikennevakuutusyhtiöt maksoivat henkilökorvauksia hieman alle 600 miljoonaa markkaa, ja edellisenä vuonna tieliikenneonnettomuuksien henkilövahinkojen kokonaiskustannukset arvioitiin 7,7 miljardiksi markaksi. Yhteiskunta subventoi siis liikennekolarien uhrien hoitoa vuosittain summalla, joka on jopa suurempi kuin kohuttu maatalouden vientituki.

Kansantalouden sopeuttamisesta idänkaupan jälkeiseen aikaan: Palaan tässä yhteydessä vielä ympäristöveroihin ja niiden vaikutukseen Suomen kilpailukykyyn.

Nythän olemme tilanteessa, jossa maksamme siitä, että teollisuutemme on idänkaupan ansioista kauan päässyt liian helpolla. Itään on voitu myydä tavaraa, joka ei vapailla markkinoilla mene kaupaksi. Menneet liian helpot päivät kosta tuvat nyt. Ei tarvita kovinkaan suuria ennustajaeukon lahjoja sen näkemiseen, että teollisuuden ympäristöystävällisyys tulee kansainvälisessä kaupassa nousemaan yhä keskeisemmäksi. Kuluttajan ekomerkkejä laaditaan kaikkialla. Saamme varautua myös ympäristösyistä järjestettäviin kansainvälisiin ostoboikotteihin. Teollisuudesta joutuu joka maassa ottamaan ympäristökriteerit huomioon myös ostaessaan koneita ja laitteita ja teollisiin prosesseihin liittyvää tietotaitoa.

Meillä ei siis ole ollenkaan varaa jättää kansantalouttamme siihen jamaan, että vientiteollisuutemme pääosa on saastuttavaa ja kuluttaa paljon energiaa. Mutta muutosta ei tule ilman tietoisia toimenpiteitä. Ympäristöverojen käyttöönotto on yksi niistä. Muita ovat tuotekehityksen ja pienyritysten tukeminen. Juuri pienyrityksistähän monet periaatteellisesti uudet keksinnöt ja tuotteet ovat kotoisin.

Julkishallinnosta: Ehkä kaikkein optimistisin mahdollisuus, joka valtiontalouden nykyiseen kriisiin liittyy, on se, että julkishallintoa ryhdytään pakon edessä järjeistämään. On tietysti mielessä ymmärrettävää, että valtiovarainministeriön säästäjien haukansilmä on ensiksi osunut

opetuksen ja sosiaaliturvan määrärahoihin, koska näiltä aloilta löytyy suuria yksittäisiä summia. Hallinnon kustannukset sen sijaan on jaettu lukemattomiin osiin. Valtion budjetissa ei ole yhtä suurta könttösummaa, jonka otsikkona olisi "Byrokratian joutokäynti". Siksi siihen kuuluvien varojen löytäminen vaatii vaivannäköä, mutta pienistä puroista kertyy iso virta. Joutokäyntiä on ryhdyttävä aktiivisesti vastustamaan paitsi liikenteessä myös julkishallinnossa.

Asia, johon toivomme hallituksen pikaisesti puuttuvan, on keskushallinnon päällekkäisyys. Mihin ihmeeseen me tarvitsemme ministeriöitä ja keskusvirastoja samanaikaisesti? Mihin yhtä aikaa opetusministeriötä ja opetushallitusta? Mihin sosiaali- ja terveystieteiden ministeriötä yhtä aikaa sosiaali- ja terveyshallituksen kanssa? Mihin maa- ja metsätalousministeriötä yhdessä maatalahallituksen ja metsähallituksen kanssa jne?

Tämän vuoden budjettikirjasta laskin, että selvästi päällekkäisyyksiä sisältävän hallinnon kulut ovat vähintään 2 miljardia, todennäköisesti paljon enemmän. Ahon hallituksen ohjelmassa asetetaan tavoitteeksi hallinnon monimutkaisuuden ja päällekkäisyyksien poistaminen. Toivomme todella, että tähän myös ryhdytään ja viipymättä. Vastaava tavoitehan oli Holkerinkin hallituksen ohjelmassa, mutta tulokset jäivät mielestämme liian laihoiksi.

Julkishallinnon toinen ongelma on se, että kaikenlainen kontrolli on siinä tavattoman korostunutta. Virkailijat on kouluttu ensi sijassa varomaan määräysten rikkomista eikä miettimään sitä, miten oma ja koko yksikön työ sujuisi mielekkäästi. Valitettavasti suomalaiset ovat niin tavattoman kuuliaista kansaa, että jos jossain on sata vuotta vanha määräys, jota kukaan ei ole muistanut kumota, sitä noudatetaan uskollisesti. Jos kontrolloitava toiminta laajenee ja työtaakka nousee, virkailijat vaativat lisää henkilökuntaa eivätkä turhanpäiväisten valvontatehtävien lakkauttamista.

Otetaan esimerkiksi poliisitoimi. Sen kustannukset ovat tänä vuonna lähes 3 miljardia. Kun poliisin määrärahoihin on ehdotettu vähennyksiä, poliisin edustajat ovat uhanneet laiminlyödä veropetosten ja talousrikosten tutkinnan. Paljon järkevämpää olisi lopettaa talonkirjojen leimaukset, varsinkin joka muuton leimaaminen kahteen kertaan, sekä huvilupien, katusoittolupien ja kahviloiden ulkopöytäilupien käsittely. (Ed. Halonen: Se on tehty jo!) — Ei ole muuten tehty. Ainakin tänä keväänä, kun kävin eräässä helsinkiläisessä kahvilassa, kahvilan omistaja

kertoi odottavansa kahvilan ulkopöytäilupaa.

Entä miksi jokaisen pikku yhdistyksen täytyy olla työläästi rekisteröity? Käsittääkseni yhdistysrekisteri perustettiin aikoinaan estämään kumouksellista toimintaa ja 1920- ja 1930-luvulla kumouksellisia yhdistyksiä lakkautettiinkin suuri määrä. Mutta eiköhän kumouksen uhka ole noista päivistä pikkuisen hälvennyt. On sinänsä perusteltua, että suuria omaisuuksia hallitseville ja suurilla rahavirtoja käsitteleville yhdistyksille on rekisteri, mutta vähävaraisia pikku yhdistyksiä on paljon enemmän, eikä valtion kannattaisi niiden valvontaan tuhrata vaivojaan. (Ed. Louekoski: Niitä lakkautettiin 20 000!) Hallinnon perkaus on tarpeen.

Sen sijaan koulujen tuntikehysmäärärahojen leikkaus on erittäin lyhytnäköistä, joskin paljon helpompaa kuin hallinnon järjeistäminen. Koulujen opetusryhmien vähentämisellä olisi paljon ikäviä vaikutuksia. Ryhmäkoon suurentaminen vaikeuttaa opetusta ja opin perillemenoja. Insinöörikielillä sanottuna se huonontaisi koulujen hyötysuhdetta. Eniten luultavasti kärsisi ns. harvinaisten kielten opetus, mikä olisi aika kohtalokasta, koska suurin osa niistä kielistä, jotka meidän kouluissamme ovat harvinaisia, on eurooppalaisia kieliä. Euroopassa ihmisten kanssakäyminen tapahtuu pääosin muilla kielillä kuin englanniksi: ranskaksi, saksaksi, espanjaksi, italiaksi, venäjäksi jne. Euroopan yhdyntyessä suomalaiset tulevat tarvitsemaan entistä enemmän näiden kielten taitoa aivan riippumatta siitä, liittyykö Suomi Etaan tai jopa EY:hyn.

Katsomme, että ns. juustohöylä ei ole hyvä menetelmä valtion ja kuntien kokonaiskustannusten supistamiseen, mutta sen sijaan hallinnon järjeistämiseksi sitä voisi käyttää. Kaikille ministeriöille voitaisiin antaa tehtäväksi supistaa hallinnonalansa hallintokuluja tietyn prosenttiosuuden verran, esimerkiksi 5 prosenttia vuodessa. Samalla voitaisiin aloittaa turhat työt roskikseen -kampanja kautta koko julkishallinnon.

Uskon, että julkishallinnossa olisi mahdollista delegoida päätösvaltaa alaspäin. Muun muassa Vappu Taipale toteaa tuoreessa Kunnallislehdessä sosiaalitoimesta: "Meillä on maailman koulutetuin henkilöstö sosiaali- ja terveydenhuollossa, mutta heillä on niin vähän sanansijaa omissa töissään, että ihan hävettää. Varmaan päästäisiin parempaan tulokseen, jos henkilökunnan aloitteellisuus ja heidän ideansa käytettiin nykyistä paremmin."

Samaa voidaan sanoa monesta muustakin hallinnonalasta. Nykyaikana on turha raahata

mukana hallintomalleja, jotka ovat peräisin ajalta, jolloin alaiset olivat hädin tuskin kiertokoulunkäynejä.

Sosiaali- ja terveystalitiikasta: Julkisen vallan kulujen ja henkilöstön lisäys johtuu melkoiselta osin naisten siirtymisestä työelämään. Monet sellaiset työt, joita naiset ennen vanhaan hoitivat palkatta kotona, ovat nyt julkisen vallan vastuulla. Tähän liittyy muuan iso periaatteellinen ongelma: Julkishallinnon organisaatiomallin juuret ovat armeijassa. Kasarmi, vankilan ohella, on myös esikuva kaikkien julkisten rakennusten arkkitehtuurille: kouluille, sairaaloille, vanhainkodeille. Pulma on se, että armeijasta periytyvä malli soveltuu huonosti hoivaan. Tarkoitus on ollut hyvä, mutta tuloksena on monesti ollut kallis, jäykkä ja inhimillisesti heikohko järjestelmä.

Yksi 90-luvun ja sen jälkeistenkin vuosikymmenien suurista yhteiskunnallisista tehtävistä tulee olemaan uudenlaisen sosiaaliturvan rakentaminen, ja tässä työssä tarvitaan sitä kuuluisaa naisen logiikkaa. Byrokraatin ja vääpelin logiikka ei enää kelpaa. Se perustavoite, että yhteiskunta huolehtii kaikista jäsenistään ja turvaa kaikkien toimeentulon, on säilytettävä, mutta tämän tavoitteen toteuttamiseksi on löydettävä uusia menetelmiä.

Terveyttä ja ihmisten välisiä yhteyksiä tukeva yhdyskuntasuunnittelu on yksi keskeisimmistä keinoista, mutta urakka on tosi iso, koska se edellyttää ajattelun perinpohjaista uudistamista yhdyskuntasuunnittelussa ja rakentamisessa.

2000-luvun sosiaalipolitiikalle asetaisin tavoitteeksi ainakin seuraavaa: Sosiaaliturvan tulee olla toisaalta yksinkertainen, toisaalta kattava. Järjestelmä ei saa nöyryyttää ihmisiä eikä jättää väliinputoajia. Sen tulee kannustaa opiskeluun ja työntekoon. Ihmisiä tulee tukea mieluummin siellä, missä he ovat, kuin ottaa heitä laitoksiin, ja ihmisten tulee voida asioida tuttuun virkailijoiden kanssa.

Nykyinen sosiaaliturva, vaikka kuinka hyvin tarkoituksin rakennettu, toimii monilta osin päinvastoin. Mitä järkeä on esimerkiksi siinä, että työttömältä kielletään muu opiskelu kuin työvoimaviranomaisten järjestämä työttömyyskorvauksen menettämisen uhalla? Ja toimeentulotuki, joka vähenee ihmisen mentyä töihin samalla summalla kuin palkkatulot kasvavat, ei ole omiaan kannustamaan töiden etsintään.

Hallituksen päätöstä ansiosidonnaisen työttömyysturvan tason alentamisesta ja työttömyyspäivärahojen omarahoitussuuden nostosta on

arvosteltu voimakkaasti. Näkisin siinä kuitenkin jotain hyvääkin. En ymmärrä, miksi valtio maksaa ammattiliittojen jäsenille parempaa päivärahaa kuin muille. Se, onko ansiosidonnainen työttömyysturva oikein, on kysymys sinänsä, mutta vaikka sen hyväksyisimme, niin silti valtion maksaman päivärahan tulee määräytyä kaikille samoin perustein, mutta niinhän tällä hetkellä ei ole, vaan valtio maksaa korkeampien päivärahojen muodossa korvauksen ammattiliittoon kuulumisesta, mikä ei ole oikein. Kyllä ammattiliittojen on tehtävä jäsenyytensä ihmisille houkuttelevaksi muilla keinoin kuin valtion raha-avulla. Eikä tämä mitenkään estä liittoja kokoamasta työttömyyskassoja, jotka maksavat päivärahoihin omaa lisäosaansa, mitä on vastustettu sillä perusteella, että työttömyysalojen liitot joutuisivat liian lujille, mutta eihän mikään myöskään estä rakentamasta liittorajat ylittävää kassajärjestelmää, jos solidaarisuutta riittää. On tietenkin itsestään selvää, että järjestelmän uudistamisen pitää tapahtua yhteistyössä ammattiyhdistysliikkeen kanssa.

Vankiloita ei Suomessa mielletä sosiaaliturvan osaksi, mutta lähinnä ns. vähäosaisiahan vangitkin enimmäkseen ovat. Suomen vankiluku on väestömäärään nähden edelleen korkea. Vankiloiden kustannukset ovat tänä vuonna lähes miljardin verran. Onko koko tuo summa todella tarpeen ja tarkoituksenmukainen? Voitaisiko muillekin kuin nuorille ottaa käyttöön vankilarangaistuksen vaihtoehtoja, jotka vankilaa paremmin ohjaisivat takaisin normaalielämään? Esimerkiksi Yhdysvalloissa on mahdollista vankilaanmenon sijasta suorittaa eräänlaisia yhteiskuntapalvelusta, hieman Suomen siviilipalvelusta muistuttavaa työtä. (Ed. Rinne: Yksityistetään vankilat!)

Ahon hallitus on asettanut tavoitteeksi 4 miljardin markan supistukset ensi vuoden menoihin. Tämän vuoden budjettikirjaa selatessa huomio kiinnittyy kolmeen jonkin verran yli 4 miljardin suuriseen summaan.

Ensimmäinen on luku Puolustusmateriaalin hankinta- ja käyttömenot. Tätä olisimme valmiit supistamaan ainakin 500 — 700 miljoonalla. Hallitus sen sijaan esittää lisäbudjetissa jopa lisäystä kohtaan, mistä me olemme jyrkästi erimielisiä.

Katsomme myös, ettei nykyisen pituinen asevelvollisuusajka ole tarpeen. Asevelvollisuudella ei enää ole sitä kansansivistyksellistä merkitystä, mikä sillä on joskus ollut. (Ed. Gustafsson: Mikäs se on ollut?) Asiat, jotka asevelvollisuus-

aikana opitaan, voidaan varmasti opettaa kuudessa kuukaudessa, jolloin valtion varoja säästyi arviolta noin 200 miljoonaa. (Ed. Gustafsson: Onneksi johtopäätös oli oikea!) Meidän mielestämme voitaisiin vaikka kolmeenkin kuukauteen supistaa, mutta maltillisesti esitämme nyt kuutta kuukautta. (Ed. Louekoski: Miten olisi kolme viikkoa?)

Kaksi muuta yli neljän miljardin pottia ovat maatalouden hintatuki ja maatalouden vientituki, joihin hallitus esittää vielä lisäbudjetissa lisäystä 450 ja 340 miljoonaa markkaa siitä huolimatta, että hallitus on asettanut tavoitteekseen vientituen vähentämisen. Olemme sitä mieltä, että maaseutu pitää säilyttää asuttuna ja että maanviljelijöiden pitää saada kohtuullinen toimeentulo, mutta nykyinen järjestelmä on mielestämme kaukana järkevästä. Hintojen kautta maksettava tuki ontuu kolmesta syystä: Ensiksi suuri osa siitä vuotaa välikäsille, joilla on aika huomattava valta-asema suomalaisessa yhteiskunnassa. Toiseksi se houkuttelee ylituotantoon, joka rasittaa kansantaloutta. Kolmanneksi se nostaa maatalousmaan hintaa ja samalla pakottaa jatkamaan teho viljelyä eli vaikeuttaa siirtymistä luonnonsuojelun kannalta parempiin viljelymuotoihin. Tämä ylituotanto saadaan aikaan väkilannoitteilla, jotka puolestaan valmistetaan tuontienergian avulla, ja suurin osa niistähän valuu vesistöihin. Tällä hetkellä maatalous on vesistöjen suurin kuormittaja sekä typen että fosforin osalta.

Katsomme, että maatalouden tukea pitää sekä kansantalouden että ympäristön edun vuoksi siirtää tuotteiden hintatuesta suoraan viljelijöille maksettavan tuen suuntaan. (Ed. Gustafsson: Tämäkin on demaripoliittikka!) Maataloustulolakeja on muutettava siten, että hyvän sadon aiheuttama ylijäämä myydään ulkomaille ilman valtion subventiota. Jos nykyinen hintatuki ja vientituki jaettaisiin tasan maanviljelijäkotitalouksien kesken, kukin tila saisi suoraa rahaa reilut 80 000—90 000 markkaa. Osa tästä rahasta voitaisiin maksaa siis suorana tukena viljelijöille.

Maaseudun tukemisessa vallitsee kummallinen epäsuhta. Maalla asuminen tehdään yhä vaikeammaksi, kun valtio lopettaa posteja ja vähentää maaseutukoulujen opetuksesta valinnan mahdollisuuksia. Näin saadaan kokoon kymmenien, ehkä satojen, miljoonien säästöjä. Mutta kun on kyse maatalouden ylijäämän markkinoinnista valtion tuella ulkomaille, miljardi ei näytä olevan mitään. Herää kysymys, kumpi oikein on tavoitteena, maaseudun säilyt-

täminen inhimillisesti elinkelpoisena sekä maanviljelijöille että muille, vai se, että maaseudulla kohta on muutama suunnaton farmi, joilta yksinäinen isäntä pääsee muiden ihmisten luo kohtuujassa vain lentokoneella.

Myös kehitysyehtistyömäärärahat ovat säästökohteena kyseenalainen meidän mielestämme siitä huolimatta, että tätä nykyä osalla kehitysvasta tehdään kehitysmaissa lähinnä haittaa. Pelkäämme pahoin, että kehitysavun leikkaukset kohdistuvat vähiten niihin kohteisiin, joiden päätarkoitus on edistää Suomen vientiä, ja pahiten niihin kohteisiin, joilla todella on myönteistä merkitystä elinolosuhteiden parantamiselle ja kestävästä kehitystä kohti suuntaamiselle kehitysmaissa.

Rouva puhemies! Ehdotan, että eduskunta keskustelun päätteeksi hyväksyy seuraavan sisältöisen pöytäkirjan:

”Kuultuaan tiedonannon eduskunta toteaa, että hallituksen talouspoliittisessa tiedonannossa on oikean suuntaisesti asetettu tavoitteeksi säästäminen valtiontaloudessa. Sen sijaan ehdotetut toimet, joihin hallitus ei itsekään ole sitoutunut, ovat monessa suhteessa epäoikeudenmukaisia ja yksipuolisia eivätkä johda rakennemuutoksen kautta kestävään kehitykseen.

Näin ollen eduskunta edellyttää,

että verotuksen painopistettä siirretään työn verotuksesta ympäristöveroihin siten, että vuonna 1992 kerätään ympäristöveroilla 3 miljardia markkaa ja hallituskauden loppuajan ympäristöverokertymää kasvatetaan samalla summalla vuosittain,

että teollisuuden tukitoimia ohjataan nykyistä ympäristöystävällisempiin innovaatioihin ja tuotantoon,

että auton polttoaineveroa nostetaan vähintään autoveron laskemista vastaavalla määrällä,

että uusista moottoritiehankkeista luovutaan,

että toimista, jotka johtavat koulujen opetusryhmien koon kasvuun ja valinnan vaihtoehtojen vähenemiseen nykyisestä, luovutaan,

että sosiaalitoimissa säästöt kootaan toimintoja järjeistämällä eikä palveluita heikentämällä,

että kautta koko julkishallinnon ryhdytään tuntuviin toimiin hallintokustannusten säästämiseksi,

että asepalvelusta lyhennetään kolmella kuukaudella ja puolustusmaterialin hankintamenoja vähennetään 10 prosenttia,

että poikkeuksellisen runsaan sadon tuottamasta vientitukiautomaatista luovutaan,

että kehitysyhteistyömäärärahat suunnataan kohteisiin, joilla on paikallisen väestön hyväksyntä ja jotka edesauttavat kestäväan kehitykseen siirtymistä,
ja siirtyy päiväjärjestykseen.”

Ed. K a l l i s : Arvoisa rouva puhemies, ärade fru talman! Hallitusohjelman teollisuus- ja talouspolitiikan osassa asetetaan keskeiseksi tavoitteeksi suhteellisen kustannustasomme aleneminen kilpailukykyiselle tasolle. Ohjelman mukaan kilpailuedellytyksiä parannetaan kiinnittäen huomiota koulutukseen, tutkimukseen ja tuotekehitykseen. Hallitusohjelman talouspolitiikka suosii teollisuutta ja muuta avointa sektoria.

Hallitusohjelman tavoitteita kukaan ei voi kiistää, vaan ne ovat varmasti yleisesti hyväksyttäviä ja tavoiteltavia. Tavoitteisiin pääseminen edellyttää kuitenkin konkreettisia toimenpiteitä, ja hallituksen periaatepäätös 10.5.1991 sisältää osan niistä toimenpiteistä, joihin on ryhdyttävä, jotta päästäisiin näihin talouspoliittisiin tavoitteisiin.

Suomen talous on ajautunut suuriin ongelmiin. Päivittäin saamme lukea konkurseista, lomauttamisista, yritysten kannattavuuden heikkenemisestä ym. ikävistä asioista. Kun elimme noususuhdannetta pari vuotta sitten, asiantuntijat varoittivat siitä, että nousun jälkeen tulee lasku ja siihen pitäisi jo noususuhdanteen aikana varautua. Lasku tuli kuitenkin odotettua nopeammin ja se oli odotettua rajumpi.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä ei halua lähteä spekuloimaan sillä, oltuiko tämä lama kansainvälisistä syistä vai oliko se ns. kotitekoisen. On helppo olla jälkiviisas ja sanoa, että edellisen hallituksen olisi pitänyt ryhtyä moniin niihin talouspoliittisiin toimenpiteisiin, joihin istuva hallitus nyt aikoo ryhtyä. Osittain ymmärrettävää onkin, miksei hallitus näihin toimenpiteisiin ryhtynyt. Syynä olivat lähestyvät vaalit, ja ikäviin toimenpiteisiin hallitukset eivät yleensä vaalien alla halua ryhtyä.

Kovin syvälle menevään analyysiin taloudellisesta tilanteesta en aio lähteä. Totean kuitenkin, että tilanne alkaa olla hälyttävä. Viimeisimpien tietojen mukaan teollisuuden tuotanto oli tammikuussa laskenut noin 5 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Helmikuussa tämä oli noussut jo 8,1 prosenttiin ja maalikuussa peräti 11,4 prosenttiin. Teollisuuden tuotannon lasku johtuu tietenkin huonosta kilpailuvuodesta.

Talouspoliittisesti ensiarvoisen tärkeää on palauttaa yritysten kilpailukyky. Heikko kilpailukyky johtuu pääasiassa maassamme vallitsevasta korkeasta hinta- ja kustannustasosta. Heikkoa kilpailukykyä ongelmallisempi on kuitenkin vaihtotaseen suuri vaje. Vaihtotaseen alijäämä nousi viime vuonna lähes 25 miljardiin markkaan ja nousee tänä vuonna vähintään yhtä suureksi. Tämä vaihtotaseen alijäämä on katettava velanotolla ulkomailta. Vaihtotaseen vajeen suuruuden ymmärrämme parhaiten, kun toteam, että velkaannumme noin 70 miljoonalla markalla päivittäin. Tämä velka on ennenkin tai myöhemmin maksettava korkoineen takaisin.

Tämän päivittaisen velkaantumisen suuruuden ymmärrämme paremmin, kun vertaamme sitä erilaisiin viime aikoina esiin tulleisiin säästökohteisiin. Ihan muutama minuutti sitten oli pari esimerkkiä. Esimerkiksi varusmiesten palvelusajan lyhentäminen yhdellä kuukaudella säästäisi valtion menoja noin 65 miljoonaa markkaa eli saman verran kun velkaannumme tänä päivänä ja velkaannumme eilen ja velkaannumme huomenna. Taikka vertaamme sitä niihin köyhien kuntien tasausrahoihin, joista nousi niin suuri meteli kaksi viikkoa sitten. Tämä summa oli 85 miljoonaa markkaa eli suurin piirtein sen verran kuin velkaannumme ylihuomenna.

Vaihtotaseen vaje ja huono kilpailukyky kulkevat kuitenkin käsi kädessä. Kilpailuvuoden paraneminen vaikuttaa vaihtotaseeseen kahdella tavalla. Ensinnäkin se vaikuttaa myönteisesti kauppataseeseen ja toiseksi se luo ulkomailla uskoa talouspolitiikkaamme, minkä seurauksena ulkomaanvaluutan laina saadaan pienemmällä korolla.

Kolmas ongelmatekijä Suomen taloudessa on julkistalouden jatkuva kasvu. Lähes kaikki edelliset hallitukset ovat panneet tavoitteeksi julkisten menojen kasvun rajoittamisen tai oikeastaan pysähtymisen, ja kaikki edelliset hallitukset ovat epäonnistuneet. Tämä sinivihreävalkoinen istuva hallitus on saman tavoitteen asettanut, ja uskomme, että hallitus tulee siinä onnistumaan.

Julkinen sektori on viime vuosina kasvanut selvästi enemmän kuin sen tuottavuus olisi sallinut. Tämä koskee ennen kaikkea kunnallissectoria. Julkisista kulutusmenoista kunnallistalouden osuus on nykyisin yli 2/3, ja kunnallissectori tekee lähes yhtä suuren osan julkisista investoinneista. Julkinen sektori onkin kasvanut eniten aina vaalien alla. Esimerkiksi valtion talous-

arvio tälle vuodelle sisälsi 7 prosentin reaalkasvun, vaikka bruttokansantuote laskee noin 2,5 prosentilla. Bkt:n lasku ja talousarvion suuri reaalkasvu tulevat johtamaan huomattavaan yli 15 miljardin markan budjettialijäämään.

Valtioneuvosto päätti helmikuussa tänä vuonna tulevien vuosien valtiontalouden henkilö- ja menokehityksestä. Tiedossa oli silloin viime vuoden huono kehitys, ja arviot tulevien vuosien bkt:n kehitykselle eivät luvanneet kasvua. Tästä huolimatta kehysuunnitelmassa on vuodelle 1992 2 prosentin volyymikasvu. Arvioitiin silloin, että valtion menoja voidaan paisuttaa lähes 10 miljardilla markalla. Tällainen kasvu valtion menoissa tekee avoimen sektorin kasvun täysin mahdolltomaksi. Kansantalouden velkaantumista ei myöskään saada pysähtymään ilman, että julkisen talouden kasvu huomattavasti supistuu.

Hallituksen tulee talouspolitiikassa keskittyä kolmeen asiaan:

- 1) Yritysten kilpailukykyä on parannettava.
- 2) Julkisen sektorin menojen kasvun on sopeutettava tuottavuuden kasvuun.
- 3) Talouspolitiikan pitää olla uskottavaa, jotta markan arvo pysyy vakaana ja korkokanta alhaisena.

Yritysten kilpailukyyn parantamiseen voi valtio vaikuttaa sekä välittömästi että välillisesti. Pitkällä tähtäyksellä kaikkein tärkein on inflaation kurissapitäminen. Jos maassamme on alhaisempi inflaatio kuin kilpailijamaissa, kilpailukykymme paranee näihin maihin verrattuna koko ajan. Alhainen inflaatio merkitsee myös luottamusta markkaan ja näin myös alhaisempia korkoja. Kartellit ja riittämätön kilpailu ovat myös omalta osaltaan vaikuttamassa korkeaan hintatasoon. Hallituksen pyrkimykset kartellien poistamiseksi ja kilpailun lisäämiseksi tulevat myös vaikuttamaan yritysten kilpailukykyyn parantavasti. Palkat ja välilliset palkkamenot muodostavat monessa tapauksessa huomattavan osan tuotteen hinnasta.

Hallituksen 10.5.1991 tekemä periaatepäätös elvytyspaketista on periaatteessa oikean suuntaisen. Sen kuuden kohdan elvytyspaketti siirtää eräiden laskelmien mukaan elinkeinoelämälle noin 7 miljardia markkaa, joista noin puolet kohdistuu teollisuudelle. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä on sitä mieltä, että suuremman osan elvytyspaketista tulisi kohdistua teollisuuteen. Esimerkiksi alennukset sosiaaliturvamaksuihin ja TEL-maksuihin voisivat koskea yksinomaan teollisuutta. Elvytystoimenpiteet vaikuttavat välittömästi elinkeinoelämän kannattavuuteen,

mutta ne hidastavat myös inflaatiota. Vaikka toimenpiteet alentavat yritysten kustannustasoa tänä vuonna ainoastaan noin prosentilla, ne viestivät kuitenkin elinkeinoelämälle ja ulkomaille hallituksen tahdon uuteen talouspolitiikkaan.

Eräät tahot ovat esittäneet talouskriisin ratkaisemiseksi perinteistä keynesiläistä suhdannepolitiikkaa. Tämä tarkoittaisi valtion menojen paisuttamista laskusuhdanteen aikana ja menojen hillitsemistä korkeasuhdanteen aikana. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä katsoo, että tällaista suhdannepolitiikkaa ei tässä tilanteessa pidä harjoittaa, koska se ei poistaisi niitä rakenteellisia ongelmia, joista elinkeinoelämä tämä päivänä kärsii.

Elinkeinoelämän ongelmat eivät ensisijaisesti johdu kansainvälisistä suhdanteista, vaan ennen kaikkea maassamme vallitsevasta korkeasta hinta- ja kustannustasosta. Keynesiläinen suhdannepolitiikka ei alenna kustannustasoa, vaan se vaikuttaa lähes poikkeuksetta päinvastaisesti, niin kuin viime vuodet hyvin osoittavat. Keynesiläinen suhdannepolitiikka lisäisi valtion julkisia menoja ja myös ulkomaista velkaantumista. Jos tälle tielle mennään, pysyvät korot varmasti korkealla ja vaihtotaseen vaje kasvaa entisestään.

Hallituksen nyt esittämät toimenpiteet ovat oikean suuntaiset. Vaikka niitä ei ole vielä hyväksytty ja vaikka niiden välittömät vaikutukset tulevat jäämään melko pieniksi, ne ovat jo vaikuttaneet elvyttävästi elinkeinoelämään. Esitetyt toimenpiteet ovat luoneet uutta uskoa maamme talouteen, ja tämän seurauksena korkotaso on jo huomattavasti laskenut, joten systäkin voidaan puhua toimenpiteiden kerrannaisvaikutuksista.

Tervehdyttämisohjelma rahoitetaan pääosin budjettivaroin. Osa katetaan korotetulla liikevaihtoverolla ja osa korotetulla sairausvakuutusmaksulla.

Korotettu sairausvakuutusmaksu ei kuitenkaan koske kaikkia tulonsaajia vaan ainoastaan niitä, joilla on vähintään 80 000 äyriä verovuosit 1990 ja 1991. Vakuutetun sairausvakuutusmaksun korotus lisää vakuutettujen kustannuksia vuositasona noin 800 miljoonalla markalla.

Liikevaihtoverokannan korottaminen 0,8 prosenttiyksiköllä lisää verotuottoa yhteensä noin 2,2 miljardilla. Jos tämä liikevaihtoveron korotus nostaa myös yleistä hintatasoa, koskee se kipeimmin pientuloisia. Liikevaihtoveron korottaminen ei kuitenkaan automaattisesti nosta tuotteiden hintoja. Tuotteita välittävä kauppa

on TEL- ja sotu-maksujen alentamisesta hyötynyt, joten välitöntä painetta korottaa hintoja ei pitäisi syntyä.

Hallituksen sosiaalinen luonne näkyy siinä, kun korotetun sairausvakuutusmaksun ulkopuolelle jätetään ne tulonsaajat, joiden kuukausitulo on alle 7 000 markkaa.

Elvytyspaketin halpakorkoiset suhdannelainat kehitysalueilla toimiville pk-yrityksille pelastanevat joitakin yrityksiä niitä uhkaavasta konkurssista.

Yhteenvetona totean yritystoiminnan tervehdyttämiseksi aiotuista toimenpiteistä, että kristillisen liiton eduskuntaryhmä katsoo, että hallituksen tulisi vielä selvittää, olisiko mahdollista rajoittaa TEL- ja sotu-maksujen alentamista ainoastaan teollisuuden työnantajille, ja myönteisessä tapauksessa olla silloin nostamatta liikevaihtoveroa 0,8 prosenttiyksiköllä.

Hallitusohjelmassa esiintyvä maininta matkailun kilpailukyvyyn parantamisesta on tärkeä, ja tavoitteeseen pääseminen edellyttää tässäkin tapauksessa toimenpiteitä. Kun matkailutaseemme on jo noin 4 miljardia alijäämäinen, on korkea aika ryhtyä toimenpiteisiin. Eräissä muissa Pohjoismaissa peritään pienehkö chartervero lähinnä fisikaalisista syistä. Jos tällaisen veron vaikutus on ainoastaan fisikaalinen, se ei silloin palvele tarkoitustaan. Kristillisen liiton eduskuntaryhmä odottaa hallitukselta pikaisia toimenpiteitä hallitusohjelmassa mainittujen matkailutaseen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Mainitsin aikaisemmin, että valtion kuluvan vuoden talousarvio on hyvinkin elvyttävä. Vuoden alussa oletettiin volyymin kasvavan noin 7 prosenttia. Kun bruttokansantuote ei tänä vuonna nouse vaan todennäköisesti alenee 2 — 3 prosentilla, jää valtion budjetti hyvin alijäämäiseksi. Vuonna 1992 alijäämä kasvaa vielä suuremmaksi, vaikka menojen reaalkasvu saataisiinkin pysähtymään. Arvioidaan, että vuoden 1991 ja 1992 alijäämät nousevat yhteensä noin 40 miljardiin markkaan. Tämä alijäämä on suunnilleen yhtä suuri kuin valtion saama tulo- ja varallisuusvero yhdeltä vuodelta. Ymmärrämme hyvin, että menoja tulee karsia.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä hyväksyy periaatteen, että valtion menoissa ei tulevana vuosina esiinny volyymin kasvua. Mikäli bruttokansantuote ei laskisi, voisimme säilyttää nykyisen palvelutason julkisen sektorin puolella. Bkt:n alenemisen johdosta valtion menojen leikkaus vaikuttanee alentavasti palvelutasoon. Valtiovarainministeriön päätöksen 30.4.1991 to-

teuttaminen vuoden 1992 menokehyksen leikkaamisesta 4 miljardilla markalla lieenee välttämätöntä. Haluamme korostaa päätöksessä ollutta mainintaa siitä, että ministeriö voi hallinnon-alallaan vaihtaa esitetyn toimenpiteen toiseen, mikäli vaihdettava toimenpide voidaan katsoa todelliseksi säästökseen. Opetusministeriölle ja sosiaali- ja terveysministeriölle jää näin mahdollisuus etsiä vaihtoehtoja päätöksessä mainituille tuntekehyksen leikkaamiselle ja ansiosidonnaisten työttömyys- ja sairauspäivärahojen leikkaamiselle.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä katsoo myös, että edellä mainitut leikkaukset voitaisiin osittain korvata perimällä kohtuullinen maksu eräistä tänä päivänä maksuttomista palveluista. (Ed. Kalliomäki: Sanokaa yksi!) Tämä ei tietenkään merkitse säästämistä, mutta vaikuttaa lieventävästi valtion lainanotto- taikka verotustarpeeseen. — Tulee pian.

Talouspolitiisessa tiedonannossa mainittu tuntekehyksen leikkaaminen johtaa kouluissa luokkakohtaisesti ainakin yhdessä oppiaineessa suurempiin opetusryhmiin ja sen kautta vaikeampiin opetustilanteisiin. Tämä heijastuu opetuksen tasoon. Tuntekehyksen leikkaus merkitsee tietenkin valtiolle säästöä opettajien palkkamennoissa. Saman suuruisiin säästöihin päästäisiin tietenkin monella muulla tavalla.

Opetusministeriön tulisi nyt neuvotella opettajajärjestöjen kanssa muista vaihtoehtoista. Muut vaihtoehdot voisivat olla:

- 1) opettajien opetusvelvollisuuden tuntirajan tilapäinen nostaminen yhdellä tunnilla;
- 2) luopuminen lomarahasta tai sen osasta;
- 3) kaikkien mahdollisten investointihankkeiden siirtäminen.

Kristillisen liiton eduskuntaryhmä korostaa, että opetusalan päätehtävä on vastata korkeasta opetustasosta. Tämän takia pitäisi opetusalan säästötoimet kohdistaa ensisijaisesti niihin toimintoihin, jotka eivät koske varsinaista opetusta. Tilanteen opetuslalla tekee hankalaksi se, että säästöpäätökset pitäisi saada voimaan lukuvouden eikä kalenterivuoden alusta. Säästötoimenpiteiden ottaminen käyttöön kesken lukuvootta tuottaa liian paljon ongelmia. Ensi lukuvootta koskeva suunnittelutyö on jo kouluissa alkanut tai alkaa aivan lähipäivinä, joten kiireellisen aikataulun takia tuntekehyksen leikkaaminen saattaa jäädä ainoaksi realistiseksi vaihtoehdoksi.

Viime vuoden joulukuussa eduskunta hyväksyi muutoksen yksityisiä kouluja koskevaan

lakiin. Muutokset merkitsevät valtiolle lisää menoja. Katsomme, että opetusministeriön tulisi nyt tehdä lakiesitys, jossa edellä mainitun lain muutokset peruutetaan.

Haluamme kuitenkin korostaa, että jos tahtoa vain löytyy, voidaan ryhtyä muihin säästötoimiin kuin tuntikeyhksen leikkaamiseen. (Ed. Kekkonen: Sanokaa yksi!) — Kolme kertaa jo mainittu, kolme! (Ed. Gustafsson: On ne täällä!)

Edelleen toteamme, että jos tuntikeyhksen leikkaamisesta syntynyt säästö korvattaisiin vastaavan suuruisella tulolisäyksellä, pitäisi perä tänään maksuttomista kouluaterioista noin 2 markkaa 50 penniä ateriaa kohti. (Ed. Gustafsson: Oliko tämä teidän ehdotuksenne?) Säästötoimiin ryhtyminen on varmasti kaikkien mielestä ikävää, mutta joskus kuitenkin välttämätöntä.

Hyvin ikävänä ja kiusallisena säästönä pidämme sitä, että maailman rikkaimpiin maihin kuuluva Suomi luopuu, vaikkakin vain tilapäisesti, kehitysyhteistyömäärärahojen 0,7 prosentin bkt-osuustavoitteesta. Se, että viime vuonna jäi jakamatta useita satoja miljoonia kehitysapurahaa, ei merkitse sitä, ettei olisi ollut avustustarpeessa olevia kansoja, vaan vaikeuksista ja ehkä osittain haluttomuudesta järjestää apua hädässä oleville.

Viime viikkoina on paljon puhuttu säästötaloista ja on peräänkuulutettu yhteishenkeä, jotta taloutemme saataisiin pian taas kuntoon. Vakavassa mielessä on tehty sekä realistisia että epärealistisia esityksiä. Toteuttamiskelpoisten esitysten vaikutukset ovat kuitenkin rajoittuneet liian kapeaan sektoriin. Tehdyt gallupit osoittavat, että enemmistö kansasta on valmis tinkimään julkisista palveluista ja jopa omista eduistaan, jotta taloutemme saataisiin kuntoon. Löytyy myös yrityksiä ja ainakin yksi kunta, missä työntekijät ovat työnantajan kanssa sopineet tietyistä eduista luopumisesta, kunnes kannattavuus ja talous paranee. (Ed. Laine: Yli 500 ei ole sopinut!)

Valtioneuvoston talouspoliittisessa tiedonannossa mainitut elvytyspaketin rahoittamis- kuin myös valtion menojen kaikki säästötoimet voitaisiin korvata yhdellä ainoalla toimenpiteellä eli luopumalla lomarahasta. Tämä lomaraha eli entinen lomatalpaluuraha sisältyy työ- ja virkaehtosopimuksiin, joten luopuminen tietenkin edellyttää järjestöjen suostumusta. Luopumisen vaikutukset olisivat kuitenkin niin huomattavat, että ne hyvin korvaisivat kaikki säästötoimet ja myös merkittäväällä tavalla vaikuttaisivat yritys-

ten kannattavuuteen ja kilpailukykyyn. (Ed. Gustafsson: Ei edes kirkon työntekijät ole suosittuneet!) — Kaikki voivat. Kun kaikki luopuvat, niin silloin nämä asiat ovat kunnossa. — Julkisen sektorin säästötoimet eivät kuitenkaan saa heikentää kansalaisten perusturvaa eikä perusturvallisuutta.

Kristillinen liitto ei voi hyväksyä julkisuudessa esitettyjä suunnitelmia poliisivirkojen lakauttamisesta samanaikaisesti, kun selvittämättömien rikosten ja rikollisuuden kasvu edellyttäisi lisävirkojen perustamista.

Puoluetukea koskevat säännökset tulisi myös mielestämme uudistaa niin, että puoluetuen kokonaissumma alenisi. Varmasti sopii teille. Olemme esittäneet siirtymistä ns. laskevaan malliin eli sellaiseen, jossa puoluetuki kansanedustajaa kohti laskee asteittain tietyn edustajamäärän jälkeen. (Välihuutoja) — Tehän voitte määrätä rajan. Tehän voitte esittää rajan, jonka me ehkä hyväksymme.

Haluamme tämän asian käsittelyn yhteydessä myös viitata aivan toisenlaiseen säästämisvaihtoehtoon. Noin kuukausi sitten oli päivälehdissä uutinen, jossa kerrottiin ilkeiden ja muun ns. pikkurikollisuuden kautta yhteiskunnalle aiheutuvista vahingoista. Uutisessa mainittiin, että nämä vahingot nousevat vuositasona noin 15 miljardiin markkaan.

Naapurimaassa Ruotsissa tehty tutkimus osoittaa, että viinankulutuksesta syntyneet vahingot nousisivat noin 300 markkaan kulutettua viinapulloa kohti. Tulosten soveltaminen Suomen kulutukseen merkitsisi vahinkoja viinankulutuksesta peräti 65 miljardia markkaa vuositasona. Tämän tyyppisten vahinkojen mittaaminen sisältää paljon tulkintaa ja tuottaa erilaisia vaikeuksia. Siitä huolimatta ne kuitenkin osoittavat suunnan ja pääjohtaja Heikki Koski totesi eräässä Hufvudstadsbladetille antamassaan haastattelussa, että alkoholin kulutus joka tapauksessa maksaa enemmän kuin se tuottaa.

Ärade fru talman! Kristliga förbundets riksdagsgrupp anser det synnerligen viktigt att man med det snaraste skulle låta uppgöra en detaljerad plan för moralfostran och även på andra sätt sträva till att stärka moralfostrans ställning inom skolväsendet. Det är också synnerligen beklagligt att ordet moral helt felaktigt förknippas med något negativt eller med förbud. Moral betyder ju enkelt uttryckt förmågan att kunna skilja mellan rätt och orätt. En allmän moralisk uppräckning på samhällets alla

sektorer skulde garanterat ha stora positiva ekonomiska följder.

Arvoisa rouva puhemies! Kristillisen liiton eduskuntaryhmä hyväksyy hallituksen talouspoliittiset yleiset linjaukset ja on valmis hyväksymään säästötoimien vaatimat lainmuutokset. Edellytämme kuitenkin, että edellä esittämiämme elvytyspakettia ja säästötoimia koskevia vaihtoehtoja selvitetään ja että ryhdytään toimenpiteisiin yleisen kansalaismoraalin nostamiseksi.

Ed. Aittoniemi: Arvoisa puhemies! Ei uskoisi, että maan talous on niin huonossa kunnossa kuin tämä valtioneuvoston tiedonanto osoittaa, kun meillä kaikilla on täällä niin hauskaa. Saattaa ollakin, että kun talous on oikein huonossa kunnossa ja asiat ovat itsestäänselviä, niin silloin me olemme iloisella mielellä. (Ed. Kekkonen: Nauru on ainoa ilo!)

Kun on kuunnellut tätä keskustelua ja opposition taholta tulevaa arvostelua hallituksen suunnitelmia kohtaan, niin täytyy sanoa, että aika hampaatonta ja kynnetöntä se on ollut. Eikä ole mikään ihmeäkään, että näin on, sillä tilanne, jonka valtioneuvoston mustavalkoinen tiedonanto tuo esille, on todella surkea. Se ei merkitse kuitenkaan sitä, että meidän valtakuntamme olisi taloudellisesti romahtamassa, koska valtiontalouden pohja on kuitenkin vankka pitkään, vuosikymmeniä, jatkuneen kehityksen jälkeen. Mutta tämänhetkinen tilanne sillä tavalla kuin valtioneuvosto on sen esittänyt on todella hälyttävä edellyttäen, että siinä esitetyt luvut ovat totuudenmukaisia niin kuin on tietyksi oletettava.

Jos pitää paikkansa, että tämän ja ensi vuoden rahoitusvaje valtiontaloudessa on 40 miljardia markkaa, niin siinä ei kyllä kovin paljon naurunaihetta ole. Voi sanoa niinkin, että nykyinen hallitus on tietyllä tavalla syntynyt onnellisten tähtien alla, kun se on saanut ottaa valtiontalouden vastaan näin huonossa kunnossa. Hallituksen on tietyllä tavalla helpompi toimia, kuin jos tilanne olisi vähän parempi. Samalla se merkitsee sitä, niin kuin täällä keskustelussa on huomattu, että sosialidemokraatit — opposition valtapuolue — ei teidänkään sanallinen miekkanne ole pystynyt tuomaan yhtään sellaista asiaa esille, joka olisi viemässä pohjaa pois tältä tiedonannolta, joka valtioneuvostolta on tullut. Kyllä minä tiedän, että me edustamme oppositionia, mutta me olemme realisteja ja haluamme

nimenomaan olla sitä tässä tilanteessa. Kaikkien on kohdistettava voimansa yhteiskunnan tilanteen parantamiseen, ollaan sitten oppositiossa tai hallituksessa. Tilanne on tänä päivänä sen tyyppinen. Tämän kannan olemme Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmässä ottaneet. Ei silti, meillä on hallituksen suunnitelmaan kyllä poikkeaviakin näkemyksiä, mitkä tulemme täällä esittämään.

Toisin sanoen meillä on omat mustavalkoiset näkemyksemme ja ehdotuksemme hallituksen mustavalkoisen tiedonannon suhteen, mutta pohjana on se, että me haluamme olla rakentamassa juuri tässä vaiheessa, jolloin yhteiskunnan taloudellinen tilanne on heikko. Poliittiseen riiteltyyn on sitten aikaa myöhemmin. Kuitenkin siitä on lähdettävä, että tiettyssä asemassa yhteiskunnassa olevat henkilöt ja kansanosat ei saa joutua tuhon eikä nälän partaalle. Siitä on lähdettävä, ja siihen tulen myöhemmässä vaiheessa palamaan.

Rouva puhemies! On keskusteltu ja väiteltä siitä, mistä johtuu tämänhetkinen heikko taloudellinen tilanne. On väitetty, että se on edellisen hallituksen syy kokonaisuudessaan, osaksi tai ei sitten ollenkaan. Olen monta kertaa aikaisemminkin maininnut, että nykyinen tilanne on onnettomien olosuhteiden summa, josta ei edellistä hallitusta voi sillä tavalla syyttää kuin yleensä on tehty. Edellisellä hallituksella tietysti on oma osuutensa tässä asiassa. Se olisi voinut herätä hieman aikaisemmin valmistelemaan taloudellisen vakautuksen toimenpiteitä, mutta me tiedämme varsin hyvin, että mikään hallituskoalitio ei niihin kovin mielellään lähde vaalien alla. Ei siihen lähde keskusta eikä nykyinenkään hallituspohjakaan seuraavien vaalien alla, jos sellainen tilanne olisi.

Taloudellinen tilanne tällä hetkellä johtuu, niin kuin täällä on moneen kertaan sanottu, oikeastaan kolmesta asiasta:

Idänkaupan suhteen tiedämme varsin hyvin, että se on tyrehtynyt lähes kokonaisuudessaan.

Kun olisi nopeasti pitänyt siirtää vientiä ja kauppaa lännen suuntaan, se ei ole ollut mahdollista. Vaikka siellä ei ole varsinainen lama, kuitenkin tiettyjen kauppakumppaneiden markkinat vetävät hitaasti, kuten Ruotsissa, Englannissa, Yhdysvalloissa. Euroopan yhteisön alueella hieman paremmin, mutta kolme viimeksi mainittua maata ovat tilanteessa, joka ei ole antanut mahdollisuuksia ainakaan nopeaan kompensatioon idänkaupan tyrehtyessä. Tässä oli kaksi syytä.

Kolmas syy on ilman muuta 1986 — 1987 rahamarkkinoiden vapauttamisessa ja siinä, että me suomalaiset emme ole tottuneet löysään rahaan. Sen jälkeen kun meillä oli rahaa saatavissa, me elimme kuin Huittisten hullu mies: söimme enemmän kuin tienasimme ja investoimme enemmän kuin säästimme. Tästä juuri johtuu valtaosin myöskin vaihtotaseen vajuus. Kansakunta on velkaantunut. Vaikka valtionvelka sellaisenaan olisi kohtuullisissa rajoissa, mutta kansakuntana me olemme velkaantuneet. Sitä ongelmaa me tässä vaiheessa nyt tutkimme. Pitkän hauskan humalan jälkeen on tullut paha krapula. Ministeri Kankaanniemi lähti täältä juuri pois. Olisin kohdistanut hänelle näitä näkemyksiäni. Hänellä tuskin niistä on kokemuksia.

Kotimainen kulutus on laskenut, ja kun kotimaassakaan ei kuluteta eikä vienti vie, olemme tässä tilanteessa ja sillä siisti. Oheisvaikutukset, suuret vaikutukset, ovat tietysti julkisen talouden kasvava kulutus, korkeat hinnat ja toisaalta se, että suomalainen kustannustaso on erittäin korkea. En sano, että suomalainen työmies saisi liikaa palkkaa, mutta tiedämme myöskin varsin hyvin, jos joku uskaltaa sanoa, että tietyillä aloilla viimeisten vuosien aikana tuposopimusten mukaiset korotukset ovat olleet vähäisiä sen rinnalla, mitä liukumat ovat merkinneet. Palkkataso on ryöstäytynyt käsistä, ja yhdessä muiden kustannusvaikutusten kanssa ollaan tänä päivänä siinä tilanteessa, että meidän tuotteemme ovat niin kalliita, että niiden markkinointi ulos on vaikeata. Siitä asiasta ei päästä mihinkään.

Kun katselee Ahon hallituksen tiedonantoa, niin se on selkeä ja kuten sanoin mustavalkoinen. Siinä tuodaan selkeästi esille tilanne ja ne suunnitelmat, joita hallitus esittää. Hallituksen esittämässä toimenpiteissä on hyvin useita sellaisia, joita Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmä kohteliaasti kutsuttuna myöskin presidentin ja puhemiehen kierrokselle esitti omassa paperissaan, jonka silloiselle puhemies Aholle antoi. Se ei näin ollen ollut esteenä hallitukseen pääsemiselle vaan poliittisesti rumat kasvot, jotka ovat meitä vaivanneet. Emme me mitenkään ole katkeria, ettei sinne päästy, mutta ei se, että emme olisi olleet valmiita kantamaan jo silloin vastuuta yhteiskunnasta ja sen taloudesta, pidä paikkaansa, koska monet asiat tässä hallituksen paperissa ovat saman suuntaisia, mitä tuolloin lyhykäisyydessään esitimme.

Me lähemme nytkin SMP:n eduskuntaryhmässä siitä, että me annamme mustavalkoisesti

vastaukset niihin asioihin, joita hallitus on tässä tiedonannossa esittänyt, toisin sanoen säästöpäätöksiin ja tulojen lisäyspäätöksiin — tai ei oikeastaan päätöksiin, tietyllä tavalla ne ovat tässä vaiheessa suuntauksia. Me annamme niihin vastauksia, jotka saattavat esimerkiksi meidän äänestäjäkuntaamme ärsyttää. Ne ovat ehkä liian radikaaleja ja liian uskaliaita. Lähdemme kuitenkin siitä, että vastuuta tulee tietysti kantaa. Mutta eräitä asioita me emme hyväksy ja niitä emme tule hyväksymään myöskään tulevaisuudessa, kun täällä salissa niistä äänestetään.

Ensinnäkin yksityisen työnantajan kansaneläkevakuutusmaksua ja työnantajan sairausvakuutusmaksua koskevat toimenpiteet hyväksymme, ne ovat itsestäänselviä asioita. Mutta siihen liittyy tietenkin tulonhankintapuoli, joka merkitsee sairausvakuutusmaksun korottamista penillä äyriä yli 80 000 äyriä vuodessa verotettavien osalta. Se merkitsee ehkä 120 000 — 130 000 markan vuosituloja, tätä luokkaa ja siitä eteenpäin, josta 80 000 äyriä ylittävältä osalta sitten maksua perittäisiin. Se on niillä rajoilla, voimameko sen hyväksyä, mutta keskustellessamme eduskuntaryhmässä olemme valmiit näkemään, että näin voidaan tehdä. Se ei kuitenkaan koske sellaisia ihmisiä, jotka ovat ns. vähätuloisia ja jotka joutuvat leikkaamaan tämän jokapäiväisestä leivästään tietyllä tavalla kohtalokkain seurauksin.

Yksityisen työnantajan työeläkemaksu, hyväksyttävä. Myös takaisinlainauskoron nostaminen yrityksillä 0,5 prosentilla. Se on ehkä liian vähäinen, olkoon niin.

Olemme halunneet tässä vaiheessa kuitenkin puuttua erääseen asiaan, joka liittyy tähän, nimittäin siihen, että nämä työeläkemaksut, jotka on lainattu takaisin yrityksille, käytännössä usein siten, että annetaan velkakirja eikä raha liiku lainkaan, ovat yleensä vailla turvaavia vakuuksia, ja yhteiskunnan taholta pitäisi pyrkiä siihen, että valtion saatavilla on turvaavat vakuudet. Tämä siitä asiasta tietynlaisena sivuhuomiona.

Tasausveron kantamisesta luopumisen hyväksymme.

Mutta emme missään tapauksessa tule hyväksymään liikevaihtoveron korotusta, tuota 0,8 prosenttia. (Ed. S-L. Anttila: Mistä sitten otetaan?) Se koskee kaikkiin kansalaisiin, niin köyhiin kuin rikkaisiin, ja siellä alatasolla, 2 000 markan kuukausituloilla, ei ole varaa nipistää enää markkaakaan, siellä on hätä käsissä. — Ed.

Anttila, minä tulen myöhemmässä vaiheessa antamaan rahat kyllä siihen tarkoitukseen!

Emme myöskään hyväksy sitä, että liikevaihtoverotusta laajennetaan, niin kuin täällä ovat aikaisemminkin eräät todenneet, tiettyjen pienyritysten suuntaan: parturit, kampaamot jne. Siitä on suhteellisen pieni tulo, mutta suuri haitta näille liikeyrittäjille.

Tutkimus- ja tuotekehitystoiminnan avustuserärahat hyväksymme. Se on erittäin välttämätöntä tänä päivänä. Samoin Kehitysaluerahaston mahdollisuudet avustaa suhdannesyistä heikkoon tilanteeseen joutuneita yrityksiä. Mutta haluaisimme laajentaa tämän kaikille niille alueille, joilla Suomessa on tämän tyyppistä tarvetta, eikä tällä tavalla rajoitettuna kuin hallitus esittää.

Lähdemme myös siitä, että kun näitä avustuksia annetaan, niistä päätetään, pitäisi tarkkaan selvittää, onko yrityksellä kestävä yritysidea ja terve pohja, koska sellaista yritystä, jolla sitä ei ole, valtion varoilla on turha tukea, se ei kovin pitkään työllistä eikä tule pysymään pystyssä. Tämä tästä.

Kun kääntelen sivuja edelleen ja tulen sivulle 6, jossa puhutaan säästötoimista vuonna 1992, totean ensimmäisenä sen, että tunteikehyksien supistaminen on arveluttava teko. Se, mihin tämä kohdistuu, tietyllä tavalla on kansakunnan arvokkainta omaisuutta, nimenomaan koululaisiässä olevat nuoret. On huomattu jo ja tiedetty pitkään se, että liian suurissa luokissa kurin pitäminen on lähes mahdotonta ja niissä myös heikoimmin menestyvien oppilaiden mahdollisuus päästä tasapaiseen kilvoitteluun toisten kanssa on erittäin vaikeata. Jos tähän mennään, mitä on suunniteltu, sillä on arveluttavat vaikutukset, vaikka säästö olisi melkoinen.

Myönnän kyllä, että opettajillakin on, kun he tätä vastustavat, oma lehmä tietyllä tavalla ojas- sa, mutta en lähde siitä tässä puhumaan vaan totean ainoastaan sen, että tunteikehyksien supistamista me emme voi hyväksyä. (Ed. Gustafsson: Oikein!) Sillä on erittäin suuri merkitys nimenomaan tulevaisuudelle. Siinä säästetään väärässä paikassa nimenomaan siitä syystä, että opiskeluolosuhteet kouluissa häiriintyvät ja myös opetuksen perillemeno vaikeutuu.

Maatalouden vientitukea vähennetään. Voimakas ”kyllä” tässä asiassa. Sanoisin näin, kun täällä on maatalousministeri, joka viimeksi kyselytunnilla vastatessaan eräisiin kysymyksiin ei antanut minkäänlaista vastausta, pyöritteli asiaa sinne sun tänne. Pystyisi kyllä, minä tiedän, että

ministeri Pura on erittäin älykäs ja taitava henkilö, mutta hän ei jostakin syystä halunnut vastata suoriin kysymyksiin. Ja se johtui siitä, että nykyinen hallitus haluaa nimenomaan maatalouden puolella pitää yllä tiettyjä tabuja poliittisista syistä.

Suomessa on sellaisia harrastusviljelijöitä lukematon määrä, jotka saavat muualta elinkeinonsa ja tulonsa, ovat virassa jne., pitävät maanviljelystä harrastustoimintana, ja yhteiskunta maksaa miljardikaupalla näistä harrastuksista. Vaikka me olemme harrastusten tukemisen luvattu maa, kyllä on liian kallista, jos me tuemme sellaisia maanviljelijöitä, niin kuin olen joskus sanonut, että pari kertaa vuodessa on traktorin vieressä Eeva- tai Anna-lehteen tehtävää kuvausta varten, jossa joku hörönperän isäntä on lähtemässä kevättouoille. Me maksamme siitä, jos viljasta saadaan 50 penniä ja maksamme 2 markkaa jokaiselta viljakilolta, että he saavat harrastaa tämän tyyppistä toimintaa. Samalla puhutaan siitä, että maataloustuki on liian korkea.

Toinen asia, johon tässä suhteessa haluan puuttua, on se, että Suomessa on suuri määrä sellaisia tiloja, jotka kaikenlaiset huijarit ovat hankkineet sijoitustarkoituksessa. Niissä on pelloja, jotka kasvavat leskenlehteä ja juolavehnnää. He raappaavat pari kertaa sinne siemenen. Sen jälkeen ne kesannoidaan. He nostavat suuria summia valtiolta sellaisista pelloista, joista ei saisi sakkia hehtaarilta viljaa, vaikka ne olisivat tuotannossa. Suomessa on hyvin paljon tämän tyyppistä viljelystä, tämän tyyppistä kesannointia. Maanviljelijät, jotka täällä lueskelevat lehtiä, tietävät varmasti hyvin, että näitä on. Tämä ei ole minun keksintöäni. Mutta tämä on tabu, mihin ei saisi puuttua. Nyt siihen puututaan.

Harrastusviljelijät ja huijarit maataloudesta pois, niin maatalouden ongelmat ovat sivussa, säästöt suuret ja ainainen haukuskelu niitä maajusseja kohtaan, jotka hankkivat siitä todella leipänsä, voidaan poistaa. (Ed. S-L. Anttila: Mistä ne huijarit tulevat? — Ed. Rinne: Mistä se solidaarisuus otetaan maatalouteen?) — Huijarit, huijarit. Solidaarisuus otetaan siitä, että eduskunta päättää ja velvoittaa hallitusta näin tekemään.

Mitä tulee ansiosidonnaisiin työttömyyskorvauksiin, eduskuntaryhmämme on ollut aina sitä mieltä, että riittää yksi työttömyyspäiväraha ja se on valtion päiväraha, jota tulee nostaa nykyisestäään ja luopua ansiosidonnaisista työttömyys-

päivärahoista samoin kuin sairauspäivärahasta. Tämä on pelkästään ammattiyhdistysliikkeen tapa kiristää ja kerätä jäsenmaksuja, joista jäsenmaksuista maksetaan sosialidemokraateille ja vasemmistoliitolle myös vaalikuluja aikanaan. Näin arvelen, en ole ollut jakopaikalla, mutta tämä on samanlainen systeemi sosialidemokraateilla kuin keskustalla on maanviljelyksen tukeminen epämääräisillä keinoilla. Ei se tarvitse myöskään tällaista tukea tämä työmies, joka jää työttömäksi, josta valtio maksaa 95 prosenttia, ammattiyhdistysliike 5 prosenttia. Siitä on luovuttava, ja näin ollen lähdemme siitä, että kun nyt ei ole kysymys peruspäivärahasta, niin kuin kansan keskuudessa paljolti uskotaan ja luullaan, että olla sitä leikkaamassa, näitä korkeita ansiosidonnaisia työttömyyskorvauksia on syytä leikata ja niistä on syytä myös tulevaisuudessa luopua. Aivan samalla tavalla se koskee sosialidemokraatteja kuin maatalous Suomen keskustaa. (Ed. Laineen välihuuto) Tämä näistä asioista. — Kyllä se näin on, ed. Laine, kyllä ed. Laine varsin hyvin tietää.

Sitten menen kehitysyhteistyömäärärahoihin. Siinä sanoisin, että kun Suomen maaseudun puolue on toistuvasti vaatinut kehitysyhteistyömäärärahojen vähentämistä, olemme suurella ilolla todenneet, että meidän vaatimuksiimme on suostuttu. 300 miljoonaa ja puhutaan 700 miljoonasta jne. Tässä on se alue juuri, ed. S-L. Anttila, josta voidaan ottaa 1,5 miljardia markkaa, ja silloin ei tarvitse puhua tuntikehyksistä eikä muistakaan niistä, joita olemme vaatineet tästä suunnitelmasta poistettavaksi. Rahaa löytyy. Meillä ei ole mitään tarvetta syyttää Afrikkaan, Norsunluurannikolle pudottaa laskuvarjolla rahaa tai johonkin muuhun kehityksimaahan, koska sillä ei ole mitään kestäväen kehityksen vaikutusta, ei minkäänlaista. Se on täydellistä lahjoittamista ulos ilman minkäänlaista kompensatiota takaisinpäin. Tämä on yksi sellainen.

Toinen asia on sitten se, että nämä Nastolan pakolaiset ja muut maksavat Suomelle 450 miljoonaa markkaa vuodessa. Mogadishun lentokentällä on jatkuvasti kuulemma vastassa lähetystö, joka tervehtii Suomesta tulevia pakolaisia, mutta mitään ei kuulu. Finnair kuljettaisi miljoona markkaa keikka kahdeksan lastillista. Siinä lähtisi koko porukka. Se maksaa 8 miljoonaa. Me voitamme pitkästi yli 400 miljoonaa vuodessa, kun pääsemme heistä, eikä meidän omaatuntoamme tarvitse jäädä minkään vaivaamaan.

Siinä ovat nämä systeemit: kehitysyhteistyörahat, pakolaiskysymykset, maatalous. Siitä löytyy, ed. S-L. Anttila, rahaa niille vähäisille poistoille, mitä minä olen esittänyt.

Sitten tie- ja ratahankkeet, joiden toteuttamista lykätään. Tietysti se on periaatteessa hyvä asia tai sillä tavalla hyvä asia, että se on selkeä kohde, mitä voidaan lykätä, mutta näillä on erinomaisen suuri työllistämisaikutus eikä niillä ole käyttökuluja, ei niistä aiheudu sillä tavalla käyttökuluja. Eli tienrakennushankkeista luopumista täytyy harkita uudelleen. Säästö, mikä näissä saavutetaan, on kuitenkin varsin vähäinen.

Valtionyhtiöiden osakepääomasta on joskus sanottu, että ei kannata hyviä yhtiöitä myydä, mutta jos joku on niin hullu, että ostaa tällä hetkellä suomalaisia valtionyhtiöitä, niin antaa mennä vain vaikka halvalla. Se on yhteiskunnan etu, täällä on sellaiset rahoitusyhteimet, tai oikeastaan voidaan katsoa, että valtionyhtiöiden osakepääoman korotuksia ei makseta valtion taholta, vaan tarjotaan aina ulkopuolisille. Niitä ei kyllä kukaan tällä hetkellä rahoita eikä niiden osakkeita osta, mutta se on yhdentekevää.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen virkakiintiöistä voidaan sanoa, että on tiettyjä tarkistuksia olemassa, on tiettyä päällekkäisyyttä ja byrokrati-aa, mutta yleisesti ottaen ei voida hyväksyä tätä, koska me tiedämme hyvin, että sosiaali- ja terveystoimen viroista ja virkaan hakevista ihmisistä on tänä päivänä suuresti pulaa. Meidän kansanterveys- ja sosiaaliturvahuoltomme on vaikeuksissa ja vaarassa tämän vuoksi. Tästä syystä näiden kiintiöiden laskeminen 2 000 viralla vuodessa nykyisin asetettuihin kasvutavoitteisiin verrattuna ei ole perusteltua.

Sen sijaan sosiaali- ja terveyssektorien investointeja voidaan tietenkin lykätä. Investointien lykkääminen on myös siinä paperissa, jonka olemme aikanaan hallitusneuvotteluissa esittäneet, yhtenä kohtana, ja se on järkevää ja tervettä ajattelua.

Sitten perusturva, työttömyysturva. — Paljonko tässä on mennyt aikaa: 13 minuuttia 43 sekuntia. On vähän hidastettava, ettei tule liian lyhyt tästä puheesta.

Perusturvan osalta nykyinen pääministeri Aho puhui suurella suulla, ennen kuin sai tämän hallituksen aikaan, että nyt tulee sellainen hallitus, joka asteittain Suomessa korjaa perusturvan ja laittaa kuntoon. Myös siinä vaiheessa, kun hallitusta muodostettiin, se oli päällimmäisin tehtävä, ja kansalaiset kaduilla, toreilla ja kujilla

sanoivat, että siinä vasta tulee hallitus, tämä Kannuksen mies, se laittaa heillekin, köyhille ihmisille, vielä elämänarvoisen elämän.

Tässä systeemissä ei nähdä siitä mitään. Minä vain ihmettelen, mistä johtuivat pääministeri Ahon puheet aikanaan perusturvan korottamisesta. Tämä hallitus ei tule tekemään perusturvalle mitään muuta kuin pyrkii sitä romahduttamaan, laskemaan niin kuin tähänkin saakka.

Esimerkiksi kansaneläkeläisen tulot ovat vähentyneet reaalisesti vuodesta 1985. Jos niitä verrataan työeläkkeisiin, ne ovat alentuneet 13 — 15 prosenttia. Jos tämä suuntaus jatkuu vielä neljä vuotta, niin kansaneläkeläisille tulee nälkä, siitä ei pääse mihinkään. He eivät pysty ostamaan kahvipakettia kuukaudenvaihteessa muuta kuin naapurista lainaamalla tai velaksi.

Perusturva sanotaan täällä jäädytettävän. Totta kai. Haluaisin vain mielelläni kysyä pääministeri Aholta, missä ovat ne puheet, joita hän julkisessa sanassa ja hänen edustajansa sanoivat ennen hallituksen muodostamista ja vielä siinäkin vaiheessa. Ei ole mitään tietoisuuttakaan, ei edes suunnitelmia.

Mekin olemme lähteneet hallituspapereissamme siitä, että maan talous täytyy laittaa ensin kuntoon, ennen kuin mittavaan perusturvan uudistukseen päästään nykyisessä tilanteessa, mutta olemme vaatineet suunnitelmien käynnistämistä välittömästi, tietyn aikataulun luomista siitä, missä järjestyksessä toteutetaan. Hallitus sanoo selvästi: tässä on aikataulu, ei tule markkaakaan. Me tulemme SMP:ssä lähtemään siitä, että tulemme koko eduskuntakauden ajan vaatimaan kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamista, sitä toteuttamista, jonka takia lähdimme viime hallituksesta pois, koska meidän vaatimuksiimme ei suostuttu.

Edellä, rouva puhemies, asiat olivat siltä osin, kun käsitelin ranskalaisilla viivoilla ... (Naurua) — Anteeksi: herra. Kyllä herra puhemiehen rouva puhemiehestä erottaa, mutta en tällaisessa kiihkeässä tilanteessa huomannut. — Siis vielä kerran: Herra puhemies! Edellä olivat ranskalaisin viivoin tiedonantoon asetetut tavoitteet ja siinä myös selkeät vastaukset siihen, mihin me tulemme suostumaan ja mihin emme. Lähdemme kuitenkin siitä, niin kuin tämä osoittaa, että vastuuta on kannettava ja riskejä on otettava, jotta yhteiskunnan asiat saadaan kuntoon. Mutta kaikkiin mahdollisiin me emme tietysti voi suostua.

Herra puhemies! Lopuksi eräitä hajanäke-
myksiä. Hallitus ei ole osoittanut ainakaan kaik-

kien oppositiopuolueiden suuntaan minkäänlaista halua neuvotteluihin nykyisen vaikean tilanteen korjaamiseksi, siis tietynlaisen konsensuksen saavuttamiseksi, vaan päällimmäisenä on ollut tarkoitus saada säästölait, jotka murtavat parlamentarismia, eduskunnassa hyväksyttyä.

Uskoisin, että tällä hetkellä parasta hallituksen taholta olisi se, kun näitä asioita, nyt kun se on suunnitelmansa julkaissut, pyrittäisiin viemään neuvotteluilla opposition kanssa eikä sillä tavalla, että säädetään tietynlaisia lakeja, joiden tarkoituksena on viedä opposition vaikutusmahdollisuudet pois kokonaan. Me emme hyväksy säästölakeja, mutta olemme valmiit neuvottelemaan hallituksen kanssa omalta vähäiseltä osaltamme siitä, miten asioita voidaan eteenpäin viedä.

Loppujen lopuksi, herra puhemies, sanoisin näin, kun tuli linjanvedot SMP:n eduskuntaryhmän taholta esitettyä, että kun Suomi jälleen kahden kolmen vuoden kuluttua palaa normaaliaikaan eli korkeampaan elintasoon, toivottavasti kellon heiluriliike ei jatku niin kuin tähän saakka eli menee laidasta laitaan. Toivottavasti tämän ja seuraavan hallituksen aikana sitten opitaan vanhoista virheistä ja pysäytetään heiluri keskelle tietyllä tavalla kestävän kehityksen takaamiseksi.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. U k k o l a : Arvoisa herra puhemies! Hallituksen tiedonanto eduskunnalle osoittaa enemmän tai vähemmän suoraan, että taloutemme vaikeuksiin on muutamia perussyitä. Niitä ovat ennen muuta luottamuksen puute tulevaan talouspolitiikkaan ja hurja hintataso.

Rahamarkkinat päästettiin liian nopeasti liian löysiksi. Korot nousivat tuolloin kohtuuttoman korkeiksi, mikä alun perin heijasteli ylikuumen-
neita rahamarkkinoita. Lähes vuoteen tuo syy ei kuitenkaan ole enää pätenyt, vaan tilalle on tullut toinen, epäluottamus Suomen talouspolitiikkaan ja Suomen markkaan eli devalvaatio-odotukset. Korot ovat pysyneet korkealla sen vuoksi, että markkaan sijoittajat ovat halunneet varmistaa omaisuutensa korkojen muodossa siltä varalta, että pääoman arvo yhtäkkiä vähenee.

Hallituksen tiedonanto osoittaa, kuinka syvälle ja nopeasti talous on sukeltanut ja kuinka

raskaita keinoja sen korjaamiseksi on pakko käyttää.

Kuten jo alustavista säästösuunnitelmista käy selville, nuo keinot koskettavat jokaista suomalaista, eikä vapaalippulaisiin ole varaa. Sen huomaamiseen ei tarvita kaksista laskutaitoa, kun palkansaajien ansiotaso on noussut viime vuonna 9 — 10 prosenttia mutta tänä vuonna kokonaistuotanto supistuu 2,5 prosenttia. Samalla valtion rahoitusasema heikkenee enemmän kuin missään muussa Oecd-maassa.

Kuitenkin näyttää siltä, että vapaalippulaisia on tarjolla enemmän kuin vastuunkantajia. Vai mikä on MTK:n vastaus maataloustukiaisten leikkaamiseen? Kumman tavan sopeutua valitsee ay-liike: työttömyyden kirouksen sadoille tuhansille vai elintason nousun pysähtymisen joksikin aikaa kaikille? Jos toteutetaan hallituksen vaatimus, että kustannusten nousu saadaan alle kilpailijamaiden tason, se voi tapahtua vain kahdella tavalla: joko jäädyttämällä palkankorotukset kokonaan tai vähentämällä työvoimaa.

Ay-liikkeen vastuu on siinä, kumman tavan se valitsee. Kansantalouden kannalta valinnan varaa ei näet ole. Jos turvaudutaan työttömyyden lisääntymiseen työssä olevien etujen turvaamiseksi, tuo ratkaisu on vain väliaikainen. Se romuttuu siinä vaiheessa, kun Suomeen tulee kilpailua myös tälle alalle eli työvoimamarkkinoille.

Nykyisin tuo kilpailu toimii suomalaista työmiestä vastaan jo kolmansien maiden markkinoilla. Tästä on hyvä esimerkki Itä-Saksasta palaavien neuvostosotilaiden asuntojen rakentaminen. Sanotaan, että suomalaiset saavat siitä osan. Se kuitenkin tarkoittaa vain ja ainoastaan sitä, että suomalaisen suunnittelun ja työnjohdon alaisina varsinaisen työn tekevät turkkilaiset. Suomalainen työmies on hinnoitellut itsensä ulos kolmansien maiden markkinoilta. Niin käy myös kotimarkkinoilla, jos ja kun Suomi yhdenyy Eurooppaan.

Kun on kuunnellut ay-liikkeen kannanottoja hallituksen talousaikeisiin, ei voi muuta kuin ihmetellä. Työttömyys kasvaa kohisten, mutta mistään ei olla valmiita tinkimään työttömän toverin hyväksi. Tuskin oli hallitus ennättänyt istua viikkoa, kun jo suunniteltiin lähestulkoon yleislakkoa. Sentään vielä järki voitti. Sen sijaan kovin suurta järkeä ei ollut siinä, että lennosta ammuttiin alas suunnitelma verohelpotusten lykkäämisestä, vaikka menetyksistä olisi koroilla myöhemmin korvattu.

Ay-liikkeen kirjoittamattomiin sääntöihin kuuluu, ettei saavutetuista eduista tingitä. Siksi hallituksen suunnitelmat ovat yhdistäneet ay-liikkeen tehokkaammin kuin viinaset vuosikymmeniin. On tietenkin hurjaa, jos työttömyyksiin täytyy maksaa kuukaudessa 10 markan sijasta 20 markkaa. Jo sen takia kannattaa panna koko maan talous matalaksi.

Osasy ay-liikkeen vastustukseen on tietenkin siinä, että hallitus oli alkutaipaleella perin epädiplomaattinen. Sen puheista ja esiintymisestä sai sen käsityksen, että nyt murretaan koko ammattiyhdistysliikkeen selkäranka Thatcherin tapaan. Tällainen ei Suomessa onnistu. Ammattiyhdistysliikkeellä on poliittiset jatkeensa eduskunnassa. Koska yhdelläkään puolueella ei kuitenkaan ole enemmistöä, puolueiden on pystyttävä yhteistyöhön. Se tarkoittaa myös sitä, että ammattiyhdistysliikettä on kuunneltava.

Aivan toinen asia on, onko työmarkkinajärjestöjen jatkossakin saatava määrätä, mitä Suomen eduskunta päättää. Tätähän konsensus todellisuudessa on ollut. Työmarkkinajohtajat ovat ensiksi keskuudessaan sopineet niin sosiaali- kuin muustakin lainsäädännöstä. Hallitus on sopimukset siunannut palkkiona maltillisista palkankorotuksista ja tehnyt samalla eduskunnasta pelkän napinpainajan. Mutta ainakin 80-luvun lopulla maltilliset kokonaisratkaisut olivatkin vain lähtötaso, jonka pohjalta ryhdyttiin varsinaisista palkkasopimuksista neuvottelemaan.

Syy ei ole niinkään ammattiyhdistysliikkeen vaan teollisuuden ja työnantajien. Siellä kuviteltiin, että elämä Suomessa jatkuu niin kuin ennenkin eli että työvoimakustannusten nousun rapauttama kilpailukyky korjataan myöhemmin devalvaatiolla. Muuten ei Kallion sopimusten ja todellisuuden kuilu ole selitettävissä.

Teollisuuden pamput ovat juoksuttaneet hallituksia pahemman kerran. Koko 80-luvun lopun strategia perustui pelkästään siihen, että vielä kerran pojat ja sitten Eurooppaan. Tänäkin päivänä teollisuus huutaa devalvaatiota. Sen nälkää ei 7 miljardilla markalla tyydytetä. Hallituksen tukipakettin teollisuus käyttää alkupaloikseen. Pääruokana on 20 — 25 prosentin devalvaatio.

Hallitus on ajettu tieteen tahtoon pahaan pakoksaumaan. Saman inhottavan ratkaisun edessä olisi mikä tahansa hallitus, ei ainoastaan nykyinen. Työttömyys uhkaa nousta kestävämmän korkeaksi. Devalvaatiolla vientiteollisuus tietenkin saataisiin jonkinmoiseen nousuun, mutta

samalla se olisi tulonsiirto palkansaajilta teollisuudelle. Devalvaatiolla pumpattaisiin rahaa myös suljetulle sektorille. Kilpailulta suojassa olevien alojen ei vieläkään tarvitsisi tehdä yhtään mitään. Mitä rakennemuutosta se tällainen on?

Hallitus toivottavasti jaksaa pysyä kovana eikä devalvoi. On työmarkkinoiden asia, millä keinoin kustannukset saadaan kuriin. Hallituksen tehtävänä on kuitenkin auttaa niitä aloja ja niitä yrityksiä, jotka ovat pohjimmiltaan terveitä mutta jotka pankit nyt ajavat turhiin konkursseihin. Jos vientiteollisuuden aluskasvillisuus eli pieni ja keski-suuri teollisuus tässä rytäkässä hävitetään, siitä kärsii noususuhdanteen tullessa koko maa.

Koska talousvaikeuksien suurena syynä on uskottavuuden puute, korjauskeinojen on pohjauttava uskottavuuden lisäämiseen. Hallituksen esittämät keinot ovat tässä mielessä pääosin oikeita mutta lähinnä vain sisäpoliittisilta osiltaan. Ei ole lainkaan vakauteen, että ns. kansainväliset markkinat sinisilmäisesti vakuuttuisivat niiden tehosta tilanteessa, jossa kotimaassakin on vaikea uskoa eri eturyhmien luopuvan eduistaan yhteisen hyvän nimissä.

Muilla kuin sisäpoliittisilla keinoilla tarkoitan sitä, että nyt alkaa olla aika virallisestikin liputtaa EY-jäsenyyden puolesta. Vain sillä tavalla luottamus markan vakauteen voidaan palauttaa pysyvästi. Näin siitä huolimatta, että tasavallan korkeimmalta taholta on jo käynyt käsky: EY-pulinat pois!

Ei ole uskottavaa, että markkinakorkojen aleneminen, joka heijastaa uskoa Suomen markkaan, olisi pääosin hallituksen talouspolitiikan ansiota. Korot alkoivat näet laskea jo ennen kuin hallitus oli ehtinyt tehdä mitään tai ilmoittaa mitään kouriintuntuvaa, edes devalvaatioajatusten hylkäämistä.

Sen sijaan toisaalla tapahtui muuta, mikä vaikutti markan uskottavuuteen. Entinen ulkoministeri Pertti Paasio ilmoitti yhden yön oppositiokokemuksella kannattavansa EY-jäsenyyttä, ja toisaalla Ruotsi ilmoitti sitovansa kruunun ecuun. Näillä seikoilla oli epäilemättä suurempi vaikutus markan uskottavuuteen kuin konsanaan Ahon hallituksen toimilla. (Ed. Rinne: Rakentavaa oppositiopolitiikkaa!) Paasion ilmoitus viestitti maailmalle, että Suomen virallista linjaa suhteessa Euroopan yhdentymiseen on pidetty yllä lähinnä vain taktisista syistä ja tavaltaan pakosta sellaisena, ettei yhdentymisestä ole saanut hallituksessa julkipuhua, vaikka sen kannalla tosiasiaa ollaankin. Kuvaa vahvisti

Ruotsin ecupäätös, jonka vanhasta kokemuksesta tiedetään käytännössä pakottavan Suomenkin samalle linjalle.

Tällainen epävirallinen viestityssysteemi on nähtävästi toiminut niin kuin on ajateltakin. Epävirallinen Paasio ja epävirallinen Suominen ovat epävirallisesti kertoneet, miten asiat ovat, vaikkei sitä voida vielä virallisesti sanoa. Noiden viestien jälkeen Suomen tien nähtiin maailmalla jo selvästi johtavan Euroopan yhteisöjen jäsenyyteen, jähkä sisä- ja turvallisuuspoliittiset kuviot saadaan ensiksi käydyksi lävitse.

Suomen korkotason aleneminen oli siis pikemminkin suomalaisten ja ruotsalaisten sosiaalidemokraattien kuin Ahon hallituksen ansiota. Väitteen todistaa oikeaksi se, että markkinakorot ovat taas lähteneet nousuun. Hallituksen talouspolitiikka ei ole kuitenkaan miksikään muuttunut. Sen sijaan teollisuuden ja maataloustuottajien devalvaatiopuheet ovat taas voimistuneet ja hallitus on tasavallan korkeimmalla mahtikäskyllä pakotettu olemaan keskustelematta EY-jäsenyydestä.

Tämä kaikki liittyy talouspoliittiseen uskottavuuteen. Jos on riittävästi merkkejä Suomen eurooppalaisuudesta ja ecusidonnaisuudesta, se merkitsee EY-sääntöjen mukaan sitä, että markka pysyy vakaana. Sitä ei devalvoida. Silloin myös korot voivat laskea suunnilleen sille tasolle, joka nykyisessä taloudellisessa tilanteessa on normaalia.

Epävirallinen liputus ei kuitenkaan pitkälle riitä. Jos virallinen Suomi edelleen kieltäytyy keskustelemasta EY-jäsenyydestä, se tulkitaan nimenomaiseksi haluiksi kokeilla devalvaatiota vielä kerran, kun siihen nyt on "viimeinen tilaisuus" ennen Euroopan integraatiota. Nykyvaiheessa se kuitenkin olisi kohtalokas isku Suomen talouspolitiikan uskottavuudelle.

Toinen seikka, jossa Eurooppa-linjamme vaikuttaa talouspolitiikkaan, on tietysti kustannus- ja hintataso. Hallitus, myös edellinen hallitus, on aivan oikein huomauttanut jo useita kertoja, ettei kilpailu Suomessa toimi. Sitä kenties saadaan parannetuksi jonkin verran omin voimien uusimalla kilpailulainsäädäntöä ja tehostamalla kilpailuviraston toimintaa, mutta kunnolla vauhtiin se saadaan vain päästämällä ulkomainen kilpailu maahamme kaikilla aloilla. Nykyisessä maailmantilanteessa lienee aika harvoja aloja, joita täytyy pitää tai pystytään pitämään yllä suojelun ja tukiaisten avulla. Sellainen ei ole edes maatalous eikä julkinen sektori, jonka tietysti on hoidettava kansalaisten peruspalvelut tasapuoli-

sesti. Silti nekin voidaan hoitaa kannattavimmalla tavalla.

Tiedonannossa hallitus toteaa, että valtion menojen reaalisien kasvun pysäyttämiseksi ei ole seurauksiltaan hyväksyttävää vaihtoehtoa. Itse asiassa pysäyttämisen vaihtoehtona on vain menojen vähentäminen, mutta se vaatii aikaa.

Hallituksen lisäbudjettiesitys eduskunnalle osoittaa, kuinka toivottoman vaikea on löytää säästökohteita. Suunnitelmia on, mutta ei tekoja. Itse asiassa hallitus lisää menoja lähes 5 miljardia markkaa. Olemme rakentaneet menoautomaatteja, joille kukaan ei mahda mitään. Siksi lepäämässä oleva uudistus, jolla säästölakien säätämistä helpotetaan, on hyväksyttävä.

Hallituksen sisäinen työkyky punnitaan syksyn budjettiriihessä. 4 miljardin markan säästöt ovat vasta suunnitelmia, eivät tekoja. Sosiaaliturvan leikkaamisessa on se vaara, että se kohdistuu juuri niihin, joihin se ei saa kohdistua, vähäosaisiin. Jos sosiaaliturvaan kosketaan, se on tehtävä niin, että peruspalvelut säilyvät ja vähäoisaiset jätetään leikkausten ulkopuolelle. Parasta olisi, jos sosiaaliturvaan liittyvät säästöpäätökset tehdään väliaikaisiksi. Suomi on niin rikas maa, että se pystyy kustantamaan nykyisen sosiaaliturvan, jähka lamasta ensiksi jotenkuten onnistutaa räppimään eroon.

Sen sijaan koulutukseen liittyviä säästöjä ei voi hyväksyä missään oloissa. Jos laman aikana romutetaan se perusta, jolle Suomi voi jatkossakin hyvinvointinsa rakentaa, jälkeensä jääneisyyttä ei koskaan pystytä kuromaan umpeen. Siksi vetoan vakavasti hallitukseen, että opetusministeriön hallinnonala, nimenomaan tuntikehysten supistaminen, irrotetaan hallituksen säästöpäätöksistä. Itse asiassa laman aikana pitäisi toimia juuri päinvastoin: satsata juuri koulutukseen.

Henkilökohtaisesti toivoisin, että tässä asiassa hallitus toimisi myös alueellisesti oikeudenmukaisesti ja katsoisi asioita myös kansainvälisestä näkökulmasta. Helsingissä kyllä on kaksi koulua, jotka antavat lukiolaisille kansainvälistä lukio-opetusta englannin kielellä. Ensi syksynä Turussa aloittaa kolmas koulu. Miksi Pohjois-Suomen koululaiset eivät saa tällaista mahdollisuutta, kuten Oulun kaupunki on esittänyt? (Ed. Louekoski: Perustaisivat!)

Opetusministeriön säästöpäätösten purkamisen edellyttää, että vastaavasti on vaihtoehtoja, joilla mahdollinen purkaminen kompensoidaan. Siksi esitän, että hallitus harkitsisi sellaista vaihtoehtoa, että kaikki kuntien ja valtion palkolliset kansanedustaja ja ministereitä myöten viettäisi-

vät yhden viikon vuosilomastaan palkattomalla pakkolomalla. Näin koulutukseen kohdistuvat uhat voitaisiin torjua. Saattaisipa pakkolomasaästöstä jäädä jopa ropoja sosiaaliturvan leikkaustenkin torjumiseen.

Joustohöylämentaliteetti on muutenkin vastuun pakoilua. Tarvitaan poliittisia päätöksiä siitä, mihin säästöt kohdennetaan. Oppositio poliitikkojen tapaan voi tietenkin sanoa, että hallitus etsiköön säästökohteet. Sitä vartenhan se on, ja kyllähän se etsii, jos kohta ei soisi niitä löytävänsä.

Hyvä uutinen hallituksen taholta on kuitenkin se, että maataloustulolakeja uudistetaan. Se kuitenkin ei yksin riitä korjaamaan vuosikymmenien aikana syntyneitä vinoutuneita rakenteita, joita niin keskusta kuin SDP:kin ovat innolla olleet tähän maahan rakentamassa. On puututtava hallintoon ja byrokratiaan, kartelleihin ja monopoleihin. On taattava, että se, minkä valtio maksujen ja verojen helpotuksina antaa, myös näkyy kuluttajien kukkarossa eikä valu lihottamaan välikäsien ja kaupparyhmiä voittoja.

Tarpeita kuitenkin on päästä normaaliin elämään siinä, että hallitus ja eduskunta hoitavat omat asiansa, työmarkkinat omansa. Poliittikka on yhteisten asioiden hoitamista eikä jonkin eturyhmän asioitten ajamista. Kun puolueet ovat vain sitä varten, että ne huolehtivat omien kannattajien eduista, kukaan ei huolehdi tavallisen ihmisen, tavallisen kuluttajan eduista. Niinpä meillä on puolueita, jotka pitävät huolen palkan saajien eduista, maatalousväestön eduista. Ei ole puoluetta, joka huolehtisi tavallisen suomalaisen eduista (Välihuutoja), kun LKP:kin on eduskunnassa vain yhden naisen varassa. (Eduskunnasta: Eikö puhuja olekaan sitoutumaton?) — Ja sekin sitoutumaton.

Koska suurin osa julkisista menoista ja myös niiden kasvusta on lakisääteisiä, on puututtava myös julkisen kulutuksen perusteisiin, ja perustukset lähtevät täältä eduskunnasta, missä säädetään ilmeisesti enemmän lakeja kuin missään vastaavankokoisessa hyvinvointivaltiossa.

Jollain lailla kuvaavaa on se, että Tshekkoslovakian presidentti Vaclav Havel äskeisellä Suomen-vierailullaan äityi ihmettelemään suomalaisen lainsäädännön runsautta. Hän oli luullut, että lakitulvan Euroopan ennätys oli Tshekkoslovakiassa, mikä olisi ymmärrettävää, kun tuo maa sentään vaihtaa koko yhteiskuntajärjestelmänsä, mutta sekään ei pärjää holhous-Suomelle.

Kuinka suuri vallankumous meillä onkaan menossa, kun tarvitsemme enemmän uusia lakeja kuin Tshekkoslovakia? Onko esimerkiksi kansanrintaman vaihtuminen sinipunaan tai sinipunan vaihtuminen porvarihallitukseen suurempi muutos kuin husakilaisen Tshekkoslovakian muuttaminen havelilaiseksi Tshekkoslovakiksi? (Eduskunnasta: Sama kaaos kummassakin!)

En väitä, että Suomessa säädettäisiin suoraanaisesti turhia lakeja. Kyllä jokaiselle laille ja sen valvojalle varmaan tehtävä löytyy, kun ne kerran on voimaan saatettu. Hyvinvointimme keskellä meillä on kuitenkin ollut liikaa varaa kaikenlaiseen pintalainsäädäntöön. Jokainen vähänkin ajateltavissa oleva hyvä asia on pantu järjestykseen lain avulla, ja laki on aina tarvinnut turvaiseen valtuutetun, varavaltuutetun ja valtuutettujen toimiston byrokratioineen. Tässä ei tietenkään olisi mitään väärää, jos lailla säädettyjä järjestelmiä olisi todella vara ylläpitää myös taloudellisen taantumana aikana ja jos tätä pintalainsäädäntöä harjoitetaan sen jälkeen, kun pohjalainsäädäntö on kunnossa. Näin ei Suomessa kaikilta osin ole. Meillä on kyllä holhottu kansalaiset suojaan vääränlaisilta videofilmeiltä ja vääränlaiselta suoramainonnalta ja monelta muulta pikkukiusalta, mutta ei asunnottomuudelta. Mitä iloa on videolaista, jos ei ole paikkaa, missä katsella laittomia filmejä?

Lainsäädäntöä ei ole siis priorisoitu, vaan on säädetty kaikki, mikä eteen tulee. Laki lähtee liikkeelle pienen eturyhmän aloitteesta. Sitä valmistelevat asiasta innostuneet asiantuntijat, ja siitä sanovat painavan sanansa samanhenkiset lausunnonantajat. Ne, jotka kenties eivät lakia mihinkään tarvitse, eivät vaivaudu koko asiaan puuttumaan, vaikka olisivat enemmistönä ja vaikka joutuvat siitä kalliisti verojen muodossa maksamaan.

Lain säätäminen on tietysti helppoa, mukavaa ja halpaakin. Eihän eduskunta paljon maksa. Mutta kuka lopulta ajattelee, mitä sen lain toteuttaminen maksaa. Suurelta osin juuri pintalainsäädännön valvomiseen kuluu melkoinen osa julkisista menoista, eikä niitä ole helppo karsia, kun ne ovat kerran vauhtiin päässeet. Niin ikään ei ole mahdollista olennaisesti kiristää verotusta. Päinvastoin, se tästä kurjuudesta vielä puuttuisi. Näin ollen on nyt lopultakin keskityttävä olennaiseen.

Lainsäädäntö on pantava kortille. Veronmaksajien turvaksi on luotava järjestelmä, joka todella asettaa kyseenalaiseksi jokaisen uuden

lakipykälän järkevyyden. Tässä maassa on kyllä valtuutettuja joka lähtöön, mutta ei valtakunnan epäilijää, joka kysyisi, tarvitaanko lakeja ja pykälää joka ainoaan asiaan. Lakien perustalaillisuus kyllä tarkistetaan tässä talossa kiitettävästi, mutta ei niiden järkevyyttä. Tarvittaessa voitaisiin kerätä paketti uusia lakeja vaikka kansanäänestykseen, jossa ei suinkaan kysyttäisi itsestään selvästi kansalta, haluatko tällaisen lain, vaan haluatko maksaa tästä laista lisää veroja.

Arvoisa herra puhemies! LKP:n yksinäinen eduskuntaryhmä hyväksyy pääosin hallituksen talouspoliittiset linjaukset kuitenkin edellyttäen, että hallitus etsii vaihtoehtoja koulutuksen säästöihin.

Ed. Heikkinen: Arvoisa puhemies! Verotus on olennainen osa talouspolitiikkaa. Se on väline, jolla valtiovalta voi ohjata hyvinkin merkittävästi talouspolitiikkaa. Pääministeri Esko Ahon hallituksen ensimmäiset toimet elinkeinoelämän elvyttämiseksi ja näiden toimien rahoittamiseksi ovat olleet huomattavalta osin verotuksellisia. Tämän vuoksi on paikallaan, että myös verotuksesta lausutaan muutama sana tässä keskustelussa. En käsittele niitä veroesityksiä, joista hallitus on jo päättänyt ja jotka se on tuonut eduskuntaan. Ne ovat olleet välttämättömiä ja tarpeellisia. Mutta sen sijaan käsittelen eräitä asioita, joita minun mielestäni pitäisi ehkä pikaisestikin tuoda eduskunnan käsittelyyn.

Asuntotilanne on maassamme todella pahasaa kriisissä. Vaikka asuntopula on huutava, on asuntorakentaminen romahtamassa lähes puoleen menneiden vuosien tasosta. Rakennusallalla vallitsee keskimääräistä huomattavasti pahempi työttömyys. Toisaalta uusia tyhjänä olevia ja myymättömiä asuntoja on lähes 15 000. Kestämättömän korkea korkotaso on esteenä asunto-kaupalle. Lisäksi asuntopulaa pahentaa se, että vanhoja, vuokrauskelpoisia asuntoja arvioidaan olevan tyhjänä jopa kymmeniätuhansia. Ihmiset eivät ilmeisesti halua niitä vuokrata verotuksellista syistä tai vuokrasäännöstelyn tai muiden rajoittamistoimien vuoksi. Tähän kriisiin on löydettävä ratkaisu. Mielestäni verotuksellisin ratkaisuin pystyttäisiin asiaan vaikuttamaan monellakin tavalla, jopa nopeasti.

Hallitusohjelman mukaan pääomatulojen verotusta pyritään yhdenmukaistamaan ja uudistamaan. Tässä yhteydessä asia tulee varmaan esille. Pääomatulojen verouudistus on kuitenkin niin suuri uudistus, että sen valmistelu vie

aikansa ja ehtii voimaan aikaisintaan vuoden 1993 alusta. Sen vuoksi mielestäni olisi välttämätöntä tehdä pikaisesti osauudistuksia.

Tyhjänä olevat asunnot saataisiin käyttöön ja myös yksityisten ihmisten vuokra-asuntoihin sijoittamista pystyttäisiin kannustamaan, kun vuokratulojen omaisuustulovähennyksen verovapauden alarajaa nostettaisiin 2 000 markasta esimerkiksi 20 000 markkaan sekä vähennyksen enimmäismäärä 20 000 markasta esimerkiksi 30 000 markkaan. Käsitakseni mukaan muutos ei aiheuttaisi suurtakaan muutosta verojen tuottoon, mutta piristäisi varmasti nopeastikin ns. kovanrahan asuntojen vuokramarkkinoita. Keskustalla on valmiuksia tämän suuntaisen ositaisuudistuksen tekemiseen.

Asuntovelan korkovähennysoikeus on ollut tähän saakka kaikkein merkittävin yhteiskunnan tukimuoto koko asuntopolitiikassa. Korkovähennysoikeuden voimakas supistaminen omavastuuosuuksia korottamalla leikkaa tätä tukea erittäin rajusti, vuoden 1991 verotuksessa todennäköisesti 1,5 miljardia markkaa vuodessa. Korkovähennyksen omavastuuosuuden korottaminen on saattanut entisetkin asuntovelalliset vaikeuksiin, mutta erityisesti se vaikeuttaa ja estää asuntokauppaa nuorilta ja muiden ensiasunnon hankkijoilta.

Tässä vaikeassa tilanteessa, kun korkotasoa on vielä sietämättömän korkea ja asuntokauppa lamassa, omavastuuosuuksien kasvattamisesta on luovuttava. Päävastoin pitäisi vakavasti harkita omavastuuosuuksien alentamista 20 prosentista esimerkiksi 10 prosenttiin. Samalla tulisi myöskin korottaa verovähennysoikeuden enimmäismääriä ja lisätä perheen koon perusteella tulevaa porrastusta. Nämä toimet helpottaisivat vaikeuksissa olevia asuntovelallisia ja piristäisivät asuntokauppaa. Erityisesti ne auttaisivat ensiasunnon ostajien asunnonhankkimismahdollisuuksia. Ehdottamani toimet supistavat kyllä verojen tuottoa, mutta ne voitaisiin rahoittaa rajoittamalla nykyistä enemmän ns. kulutusluottojen verovähennysoikeutta.

Kuluvan vuoden alusta toteutettiin yksivuotisen verolain avulla korkotulojen lähdeverotus. Se oli erittäin merkittävä pääomatulojen verotusta koskeva uudistus. Se ei kuitenkaan yhtenäistänyt sitä, vaan päinvastoin toi syvän eron muiden pääomatulojen verotukseen nähden. Lähdeverotus oli tavattoman suuri tulonsiirto velallisilta, varsinkin uutta velkaa ottavilta, suursijoittajille. Uudistus kuitenkin käynnistettiin väkisin. Nyt sitä on tarkasteltava jo olemassa

olevana järjestelmänä. Lähdeverotus on olennainen osa pääomaverotuksen kokonaisuudistusta. Kun kysymyksessä on kuitenkin yksivuotinen verolaki, sen olemassaoloa ja jatkoa on tarkasteltava tässä vaiheessa omana erillisenä ja jopa kiireellisenä ratkaisuna.

Jotta rahamarkkinoita ja pankkisäästämistä ei saatettaisi loppuvuodesta ja ensi vuoden alusta vaikeuksiin, joudutaan lähdeverotusta jatkamaan, vaikka keskustassa ei nähtykään ratkaisua viimesyksyisessä tilanteessa oikeana. Erityisesti arvostelimme sitä, että uudistus toteutettiin vaiheessa, jolloin peruskoron ja markkinakorkojen välillä oli poikkeuksellisen suuri ero. Nyt markkinakorot ovat alentuneet voimakkaasti ja myös tämä parantaa edellytyksiä harkita lähdeverolain jatkamista myönteisemmin.

Mikäli korkotulojen lähdeverotuslakia jatketaan, sen pitäisi olla osa sellaista kokonaisuutta, jossa ns. käyttötilien korko säädettäisiin pysyvästi verovapaaksi, ja myös kahden vuoden määräaikaistilien verovapauden jatkamista tulisi harkita.

Lähdeveron korottamista 10 prosentista esimerkiksi 15 prosenttiin tulisi myös harkita. (Ed. Gustafsson: Se on hyvä ehdotus!) Kun pääomatulojen verotuksen yhdenmukaistamista koskeva valmistelu on jo viime perjantaina käynnistetyt projektin myötä aloitettu ja korkotulojen lähdeverotus on olennainen osa tätä uudistusta, ei lähdeverotusta kuitenkaan tässä vaiheessa tulisi mielestäni säätää pysyväksi. Korkeintaan sitä voitaisiin jatkaa yhdellä tai kahdella vuodella osana edellä mainittua kokonaisuutta. Pysyvänä lakina sitä pitäisi harkita vasta, kun muukin pääomatulojen verotus mahdollisesti uudistetaan vuoden 1993 tai 1994 alusta lukien.

Hallitusohjelman mukaan tarkoituksena on säätää laki kiinteistöverosta, jonka tuotto tulisi pääasiassa kunnille. Kiinteistöverolla on tarkoitus korvata nykyinen asuntotulo, kiinteistötulon harkintaverotus, katumaksut ja manttaalimaksut. Kysymyksessä tulee olemaan lähinnä tekninen uudistus, jossa korvattaisiin neljä nykyistä veroa ja maksua ja tällä tavalla yksinkertaistettaisiin verotusta. Keskusta edellyttää hallitusneuvottelujen mukaisesti, että maatalous-, metsämaa sekä maatalan tuotantorakennukset jäävät veron ulkopuolelle. (Ed. Suhonen: Totta kai!)

Poistaessaan vuoden 91 alusta liike-tulon harkintaverotuksen myös yhtiöiltä eduskunta edellytti, että voimalaitoskuntien osalta luodaan uusi pysyvä verotusjärjestelmä. Myös hallitusohjel-

man pöytäkirjaliitteen mukaan asia luvataan hoitaa. Keskusta edellyttää, että hallitus tuo pikaisesti eduskunnan päätettäväksi esityksen laiksi voimalaitoskuntien energiantuotantomaksuksi.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan sanoa muutaman sanan viime viikkoina jälleen näkyvästi esille nousseesta verohallituksen tietokoneskandaalista, joka on ravistellut yhteiskuntaamme jo vuoden verran ja jonka päättymisestä ei näytä olevan tietoakaan. (Ed. Luttinen: Se oli viime hallituksen aikaisen ministerin vika!) Verohallituksen pääjohtaja Jukka Tammi totesi runsas viikko sitten 16.5. julkisuudessa seuraavaa: "Ylipäättään julkisuudessa on verohallituksen atk-ongelmista itse asiassa saatu todellista parempi kuva, kun on keskitytty selostamaan vain vuoden 1989 verotuksen valmistumisen lykkääntymistä." Mielestäni pääjohtajan lausuma on outo ja ihmeellinen. Atk-ongelmissa on kysymys niin vaikeista ja suurta asiantuntemusta edellyttävistä asioista, että niitä selostavat tahot joutuvat turvautumaan verohallituksen tiedotukseen. Vain verohallitus voi luoda ja antaa todellisen kuvan tietojärjestelmien toimivuudesta tai toimimattomuudesta. Jos ongelmista on syntynyt todellista parempi kuva, syy on tiedonlähteessä, verohallituksessa. Tietokoneskandaali on ollut tiedossa jo vuoden, mutta vasta nyt annetaan oikea kuva skandaalin vakavuudesta. Miksi tilanteen vakavuutta ei ole kerrottu aikaisemmin? Menettely on uskomaton.

Kuluvan vuoden maaliskuun alusta uudistettiin verohallituksen hallintoa. Tätä tarkoittava laki hyväksyttiin viime joulukuussa. Keskustan piirissä suhtauduttiin uudistukseen kriittisesti. Pitkällisen pohdinnan jälkeen päädyttiin kuitenkin uudistuksen hyväksymiseen. Tämä tehtiin siinä uskossa, että se olisi edesauttanut mm. tietokonesotkujen selvittämistä. Uudistus on johtanut kuitenkin aivan muuhun.

Tärkeintä näyttää tähän asti olleen mahdollisimman kovan demarimiehityksen aikaansaaminen verohallitukseen. (Ed. Gustafsson: Tulihan se sieltä!) Seuraavaksi on tähtäimessä paikallishallinnon purkaminen ja kaiken vallan keskittäminen jo muutoinkin pököttäneeseen verohallitukseen ja sen virkamiehille. Aloitettu valmistelu tähtää mm. luottamushenkilökontrollin poistamiseen lakkauttamalla verolautakunnat.

Mielestäni verohallituksen tulisi nyt keskittää kaikki tarmonsä ja kykynsä omien sotkujensa selvittämiseen ja jättää muut puuhastelut vähiin. Vähin erin olisi palautettava jonkinmoinen luot-

amus verotusjärjestelmän uskottavuuteen. Eri-tyisen huolestunut olen siitä, miten verotuksen paikallishallinto tämän kaiken kestää. Verohallituksen munauksista paineet kannetaan kentällä. (Ed. Gustafsson: Siellä on kepulaisiakin!) Heikon pään vuoksi tässäkin tapauksessa koko ruumis kärsii.

Pääministeri Ahon hallituksen ohjelmassa hallinnon kehittämisen osalta todetaan, että "keskushallintoa supistetaan mm. muuttamalla toiminnallisia keskusvirastoja liikelaitoksiksi ja lakkauttamalla hallinnollisia keskusvirastoja". Verohallitus on puhtain ja tyypillisin hallinnollinen keskusvirasto. Se on keskusvirasto, joka on tietokonesotkuineen osoittautunut myös kyvyttömäksi. (Ed. Suhonen: Lakkautetaan!)

Kun olen viime aikoina pohtinut verohallituksen asemaa ja sen viimeaikaisia toimia, olen päätyvässä siihen, että verohallitus on nykymuodossaan tehtävänsä tehnyt ja se saisi mennä. (Ed. Suhonen: Liitetään maatilahallitukseen!) Valtiovarainministerin olisi mielestäni syytä käynnistää valmistelut hallitusohjelman hallinnon uudistamisen toteuttamiseksi ja sen voisi aloittaa verohallituksesta. Verohallinto toimisi parhaiten, kun sen paikallishallintoa ja palvelukykyä parannettaisiin ja vain ministeriön alainen, nykyistä verohallitusta merkittävästi suppeampi johto ohjaisi ja tukisi sitä. Nyt verohallitus tähtää päinvastaisiin tavoitteisiin: kaiken päätäntävällän keskittämiseen verohallitukseen. Uskoisin edellä kuvaamani ratkaisun tuovan jopa merkittäviä säästöjä valtiolle.

Ed. Louekoski: Herra puhemies! Hallitus kuvaa tiedonannossaan kansantalouden tilannetta synkin väreihin. Muuhun sillä ei ole käytännössä mahdollisuuksiakaan. Tilanne on synkkä. Taantuman syvyys on todella huolestuttava ja sen vaikutukset mm. työllisyyden hoitoon niin syvälekäyviä, että edessämme on väistämättä rakenteellinen hevoskuuri.

Tiedonanto kuvaa tilanteeseen johtanutta kehitystä suurin piirtein oikein. (Ed. Seppänen: Taitaa olla tilattu puheenvuoro!) Kansainvälisen kehityksen vaikutus jää liian vähälle huomiolle. Muun muassa neuvostokaupan suoranaisen romahduksen vaikutukset maamme työllisyyteen ovat käytännössä dramaattisia.

Kansainvälisellä kehityksellä on ollut kotimaisia tekijöitä suurempi vaikutus nykytilanteeseen. Tässä suhteessa pääministerin arvio kansainvälisten tekijöiden merkityksestä on mielestäni väärä. Kotimaassa taas riittämätön varau-

tuminen edessä olleisiin ja havaittuihin vaikeuksiin realisoituu nyt laajamittaisen ja pitkäaikaisen korjausohjelman tarpeena. Kyse ei ole normaaliin suhdannekiertoon kuuluvan matalasuhdanteen korjaamisesta, vaan sellaisesta saneerauksesta, jolla on muutettava talouspolitiikan perusrakenteita. Se on aivan välttämätöntä.

Hallitus toteaa tiedonannossaan korjaamisen tarpeen jokseenkin oikein. Käytännön toimet ja tiedonannossa tehdyt ehdotukset eivät kuitenkaan vastaa tätä tarvetta. Toimenpiteillä on pitäisi yksipuolinen myös tilapäinen luonne, johon tunteeko siitä, että tiedonanto annetaan lisämenoarvioesityksen yhteydessä ja varsin pian hallituksen virkaan astuttua.

Yksipuolisuutta toimissa korostaa niiden suuntautuminen lähinnä palkansaajien olojen kuristamiseen. Etenkin johtavalle hallituspuolelle läheiset alueet, kuten maatalous, jäävät lähes täysin korjaustoimenpiteiden ulkopuolelle ja — ed. Heikkisen puheenvuoroon tässä yhteydessä jo viitataan — tulevat jäämäänkin. Esimerkiksi hänen linjaamisissaan veroratkaisuissa vaaditaan lisää erioikeuksia.

Tämä on merkillistä siitä syystä, että juuri sillä taholla ovat löydettävissä mm. valtion menojen kannalta suurimmat rakenteelliset yksittäiset korjaustarpeet. Tiedonantoon liittyyvää lisämenoarvioesitys vain lisää ylituotannon viennitukea. Olisi odottanut, että viimeinkin tällä suunnalla katsotaan totuutta silmiin ja tehdään ehdotukset tuen leikkaamisen tarpeesta sekä lainsäädännön että valtion budjettimenojen tasolla. Näin ei kuitenkaan ole käynyt eräistä tähän suuntaan viittaavista puheenvuoroista huolimatta, ja minä viitataan tässä mm. maatalousministeri Puran hyvin asialliseen puheenvuoroon aivan taannoin. Saa nähdä, mitä se käytännössä merkitsee. (Ed. Luttinen: Ei mitään!)

Hallitus linjaa toimenpiteensä niin, että julkisten menojen kasvun on tyrehtyttävä. Toinen merkittävä seikka on, ettei saneerausohjelmaa voida rakentaa yksinomaaisesti lainanoton lisäämisen varaan jo siitä yksinkertaisesta syystä, että lakisäästeiden menojen maksaminen aiheuttaa nykyiselläänkin valtion velkaantumisen liiallista lisääntymistä. Nämä molemmat linjaukset ovat oikeita.

Käytännön tasolla olisi odottanut, että julkisten menojen kasvun leikkaamisen pohjaksi olisi tuotu edes joitakin menoautomaattien leikkausesityksiä eduskunnan käsittelyyn jo nyt. Näin ei ole tapahtunut. Samalla kun hallitus sanoo kavahtavansa tarpeetonta lisävelan ottoa, se

kuitenkin antaa valtion velkaantua kulutusluonteisten kohteiden rahoittamiseksi.

Tämä ei ole oikein. Valtio joutuu velkaantumaan raskaasti joka tapauksessa. Suhteellisen vähävelkaisena kansainvälisen vertailun valossa se voi tilapäisesti niin tehdäkin. Velanoton pitäisi kuitenkin tapahtua esimerkiksi asunnontuotannon ja muun investointitoiminnan elvyttämisen nimissä siksi, että näillä toimilla on syvintä yhteiskunnallista ongelmaa, työttömyyttä, parantava vaikutus. Tätä vaihtoehtoa ei ole kuitenkaan tiedonannossa eikä lisämenoarviossa otettu ohjelmaksi siitä syystä, että rakenteiden muuttamiseen tarvittavat lainsäädännölliset leikkaukset eivät ole olleet hallituksen mielestä nyt mahdollisia. Minä olen tehnyt sellaisen johtopäätöksen, kun olen kuunnellut täällä ryhmäpuheenvuoroja, että hallituksen sisäinen ristiriita on estänyt pitemmälle menevät käytännön linjaukset juuri näissä asioissa. (Ed. Luttinen: Näin se on!)

Kiinnitän tässä yhteydessä huomiota mm. siihen ristiriitaan, joka oli ed. Sasin kokoomuksen ryhmäpuheenvuorossa verrattuna esimerkiksi herra pääministerin puheenvuoroon. (Ed. Helle: Aivan!) Ne analyysit, jotka tilanteesta näissä puheenvuoroissa tehtiin, poikkesivat ihan oleellisesti toisistaan, ja jos tästä voi tehdä edelleen johtopäätöksiä, niin tunnen kyllä aika tavalla sympatiaa valtiovarainministeriä kohtaan siinä, että siinä ristipaineessa on erittäin hankala saada käytännön päätöksiä aikaan. Silloin analyysi kaiken kaikkiaan voi olla oikea, mutta toimenpiteet jäävät toteuttamatta. Niitä ei synny, ja se lieene tämän hallituksen käytännön toiminnassa kaikkein vaikein ongelma.

Hallitushan tunnustaa ongelmat, mutta se ei ole valmis riittävän nopeisiin, pitkävaikutteisiin ja rakenteellisiin uudistamistoimiin juuri tässä vaiheessa ja ilmeisesti juuri sisäisistä syistä. Toimenpiteet siirtyvät, jos niitä lainkaan tulee, ensi vuoden varsinaiseen tulo- ja menoarvioon. Näin hallitus tarpeettomasti viivyttelnee ja menettää aikaa taloustilanteen yhä syksyllä näkyvien valossa pahentuessa.

Oma lukunsa ovat hallituksen käytännön toimet niistä tavoista, joilla Suomen kansantalous saadaan uudelleen nousuun. Heti työrupeamansa alussa hallitus hakeutui törmäyskurssille palkansaajajärjestöjen kanssa. Neuvottelusuunta oppositioon nähden on hallituksen taholta käyttämättä. Turhaan olemme odottaneet, että hallitus kävisi asiallisen laajan keskustelun kansantalouden korjauskurssin tarpeesta ja sisällös-

tä opposition kanssa hyvissä ajoin ennen eduskunnan lomakautta. Käytännön tasolla on nimittäin niin, ettei tarvittavaa pitkävaikutteista lainsäädäntöä saada aikaan ilman opposition tukea.

Työmarkkinajärjestöjen tukea hallitus tarvitsee tulopolitiikan vakautusohjelman teossa. Paljon puhuttu hillitty palkkapolitiikka ei onnistu ilman palkansaajajärjestöjen hyväksyntää. Ainoa aikaansaannos tällä sektorilla on ollut näkyvä torailu palkkojen leikkaamisen tai verohelpotusten lykkäämisen tarpeesta. Omaksutulla toimintalinjalla tilanne karkaa hallituksen käsistä. Nyt esitetyillä käytännön toimilla ei kehitystä nimittäin paremmaksi käännetä. Kansantalous ajautuu näillä näkymin syksyllä vielä suurempiin vaikeuksiin ja työttömien määrä aivan ennätysmäisiin lukemiin.

Tiedonantoa lukiessa ja lisämenoarviota tutkaillessa joutuu ihmettelemään, missä nyt on se keskustan vaalien alla lupaama talouspoliittinen vaihtoehto. Sellaisesta ei näissä papereissa näy merkkiäkään.

Suomen kansantalouden korjauskurssi löytyy kyllä. Se löytyy toimenpidepaketista, jonka sisältönä on muutamia rakenteellisia perusasioita. Hallituksen on ensinnäkin neuvotteluin työmarkkinajärjestöjen kanssa saatava Kallion sopimukseen jatko, mieluiten nollalinjalla ja mahdollisimman pitkällä aikavälillä. En pidä lainkaan mahdottomana Kallion sopimuksen jatkamista ilman palkankorotuksia esimerkiksi vuodella. Siihen viittaavat jo nyt eräitten vaikutusvaltaisten keskusjärjestöpuheenjohtajien julkisuuteen tekemät tarjoukset.

Tämän edellytyksenä on kuitenkin, että elinkustannusten tasossa tapahtuu muutos alenevaan suuntaan. Tämä on mahdollista kilpailua lisäämällä, tuontimahdollisuuksia avaamalla, sanalla sanoen toimimalla niin kuin markkinataloudessa pitääkin. Suomalainen monopolisoitunut ja kartelloitunut kauppajärjestelmä ei nimittäin täytä nykyisellään markkinatalouden vaatimuksia. Esimerkiksi peruselintarvikkeiden ja rakennustarvikkeiden kohdalla nykyinen rajasuojien on pakko purkaa. Se on hallituksen poliittisesta tahdosta kiinni. Tulo- ja hintapolitiittisen vakautuksen liitteenä tai yhteydessä voidaan hyvin tehdä valuuttaratkaisu, jossa Suomen markan kurssi sidotaan täällä jo paljon puhuttuun ecuun.

Julkisen menotalouden säästöohjelman voi aloittaa uudistamalla maataloustulolain ja ennen muuta tarpeettoman vientituen jakamisen.

Toinen välttämätön toimi on valtionosuusjärjestelmän pikainen uudistaminen, joka edellisen hallituksen aikana jo varsin pitkälle ja perusteellisesti selvitettiin.

Liikkumavaraa valtiontaloudessa avoimen sektorin tukemisen suuntaan ei ole, jollei näiden kahden esimerkin kaltaisiin menoautomaatteihin nopeasti puututa. Mainitut säästöt takaavat parhaiten, että korjausohjelmasta tulee tasapuolinen. Sosialidemokraattien kannalta juuri tasapuolisuus on taloustalkoiden perusedellytys. Tasapuolisesti eri yhteiskuntaryhmiä käsittelevän säästöohjelman laatimisessa me olemme mukana. Pelkästään palkansaajiin ja kuluttajiin kohdistuvassa leikkaustoiminnassa sen sijaan emme.

Näillä perusteilla, herra puhemies, pyydän saada kannattaa ed. Kalliomäen tekemää ponsiehdotusta sekä ed. Helteen ehdottamaa asian valiokuntaan lähettämistä koskevaa ehdotusta.

Nykyisessä tilanteessa on kuvaavaa se, että säästöpyrkimyksistä huolimatta hallituksen on, niin kuin täällä on sanottu, pakko lisätä menoja. Se johtuu siitä rakenteellisesta vinoutumasta, että julkiset menot ovat meillä lakisääteisiä. Tämä on se vinoutuma, johon hallituksen on nyt pakko puuttua ja josta minulla oli tilaisuus tältä paikalta luvattoman usein viimeksi kuluneen vuoden aikana arvoisia edustajatovereita muistuttaa.

Siis rakenteellinen remontti on nyt tarpeen. Kun se remontti tehdään tasapuolisesti, se myös onnistuu. Se on käsitykseni mukaan ainoa tie saada suomalainen kansantalous jälleen nousuun. Tässä suhteessa se sisäinen torailu, jota hallituksen piirissä näyttää olevan ja joka täällä ryhmäpuheenvuorojen muodossa on selkeästi tullut esille, estää tämän rakenteisiin puuttumisen.

Minun on kyllä myötätunnolla suhtauduttava niihin ministereihin, jotka toimivat hallituksessa esimerkiksi ed. Donnerin ja ed. Kalliksen tapaisien ryhmien edustajien tuella. Ed. Donnerin olisi pitänyt puheenvuoronsa lopuksi johdonmukaisuussyistä ehdottaa epäluottamuslausetta, siinä määrin poikkeava RKP:n ryhmäpuheenvuoro oli niihin käsityksiin nähden, joita virallisissa hallituksen edustajien puheenvuoroissa täällä esiteltiin. Oli hyvin mielenkiintoista, että mitään ponsiehdotusta ei tietenkään tullut. Mutta tämä johtuu siitä politiikan piirteestä, joka RKP:lle nykyisin on tyypillinen ja jonka puolueen arvoisa puheenjohtaja, nykyinen liikenneministeri esitteli: Sellaista, niin tyhmää, hallitusohjelmaa

ei kukaan pysty kirjoittamaan, että RKP voisi olla sen hyväksymättä. (Välihuuto) — Tätä kai se oli. Viime vaalikaudella hän tämän sanoi tarkoittaen edessä olevia, tälle vaalikaudelle tähdätyjä hallitusneuvotteluja. Ministeri Juhantalo muistaa sen oikein hyvin, ja täällä olemme tänään käytännössä kuulleet, mitä se merkitsee.

Jonkin verran minua on kiusannut myös sellainen pieni yksityiskohta, että tämän vuoden budjettia on pidetty liiaksi paisuneena vaalibudjettina. Menköön ihan henkilökohtaiseen tiliin, että minua se kiusaa. Nimittäin kun siitä budjetista joulun alla täällä äänestettiin, erityisesti nykyinen sisäministeri, silloinen edustaja Pekkarinen toimi keskustan ryhmän puhemiehenä ja ehdotteli siihen lisäyksiä toista miljardia markkaa. Budjettikäsittelyn yhteydessä keskustan ryhmältä tuli tämän suuruinen yhteinen muutospaketti, jonka tarkistin. Vastaavasti sama ryhmä ehdotteli silloin yli 6 miljardin markan tulojen vähennyksiä. Nyt kerrotaan, että talousvaikeudet ovat tulleet ikään kuin yllätyksenä. Herra puhemies sallii, että minä en usko tähän.

Pääministeri A h o : Herra puhemies! Halusin ajoittaa tämän puheenvuoroni tarkoituksellisesti ed. Louekosken jälkeen, koska oli mielenkiintoista kuulla, mitä entisellä valtiovarainministerillä on sanottavana tämän hetken taloudellisesta tilanteesta. Täytyy sanoa, että tuo ajoitus oli aivan oikea sen takia, että jos olisin arvioinut asioita pelkästään sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoron perusteella, olisin ilmeisesti saanut aika väärän kuvan siitä, mitä asioista sosialidemokraattien piirissä ajatellaan. Nyt sain aika paljon täydentävää käsitystä ja oletan, että ed. Louekoski ei ole ajatuksineen aivan yksin omassa ryhmässään. — Mutta ennen kuin menen siihen, totean, että käsittelen tässä vain muutamaa kysymystä. Oletan, että ministeri Viinanen on nyt myös varustautunut osallistumaan keskusteluun säästötoimenpiteistä ja ylipäättään hallituksen tiedonantoon liittyvistä asioista.

Aloitin mielelläni sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa esille otetusta ajatuksesta, jota myös äsken ed. Louekosken puheenvuorossa jatkettiin. Sanotaan, että ollaan samaa mieltä talouspolitiikan tilannearviosta hallituksen kanssa. Sanotaan, että ollaan samaa mieltä hallituksen yleislinjasta. Sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa sanottiin: Olemme samaa mieltä talouspolitiikan tilannearviosta ja hallituksen yleislinjasta, mutta vastustamme toimenpite-

ehdotuksia. Tämä on minusta aika erikoinen käsitys. Eli siis ollaan samaa mieltä siitä, missä me olemme, taudin syistä, mutta sen sijaan ei löydykään yhteisymmärrystä siitä, mitä pitäisi tehdä.

Tutkin hyvin huolellisesti sosialidemokraattien ehdotukset siitä, mitkä olisivat ne toimenpiteet, joihin tulisi ryhtyä. Oletan, että tämä käsitys tilannearviosta ja hallituksen yleislinjasta tarkoittaa sitä, että myös sosialidemokraatit ovat sitä mieltä, että valtiontalouden alijäämän repeäminen on saatava pysäytetyksi, että emme voi sietää sellaista tilannetta, jossa tänä vuonna valtion budjetin alijäämäksi tulee 15 miljardia, ensi vuonna 25 miljardia jne., vaan että meidän on pakko pysäyttää tämä kehitys ja mahdollisimman nopeasti. Oletan, että tästä olemme samaa mieltä ja siis olemme samaa mieltä siitä, että ensi vuoden budjetin menojen kasvua on pystyttävä leikkaamaan. Itse asiassa edellinen hallitus kyllä viime töinään aloittikin tätä asettamalla ensi vuoden budjetin valmistelukehityksiä alemmaksi ja sitä kautta pyrkimällä jo säästötoimiin, joita uusi hallitus kiristi vielä huomattavasti.

Luin nuo vaihtoehtoiset esitykset. Suurin osa sosialidemokraattien esityksistä oli menojen lisäyksiä. Eräät toimenpideehdotukset olivat kyllä mielenkiintoisia, mutta ei niillä kyllä valtion menojen kanssa ole mitään tekemistä, niin kuin maatalouden rajasuojan alentamisella tai puun hinnan alentamisella. Oikeastaan ainoat toimenpiteet, jotka merkitsevät menojen kasvun hillitsemistä, ovat toimenpiteet kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamiseksi, joista olemme täsmälleen samaa mieltä teidän kanssanne. Sitten oli toinen toimenpide, maatalouden vientikustannusten alentaminen, josta niin ikään olemme samaa mieltä. Hallitus esittää, että ensi vuonna leikataan vientikustannuksista 600 miljoonaa markkaa.

Eli näistä toimenpiteistä olemme yhtä mieltä, mutta sitten jää kummallinen musta aukko, josta ei ole sosialidemokraattien ehdotuksessa minikäänlaisia esityksiä. Toivoisin, ja palaan tähän asiaan puheenvuoroni lopussa, että eduskunnassa käynnistetään vakava keskustelu siitä, mitä ne vaihtoehdot ovat. Tiedän, että hyvin mielellään viitataan siihen, että tilannehan oli sama viime syksynä ja että silloin vain puolueet olivat täällä hieman eri järjestyksessä. Tilanne ei ole sama kuin viime syksynä. Silloin hallituksella ei ollut ehdotusta siitä, miten leikataan valtion menojen kasvua. Silloin käytiin epämääräistä keskustelua

ja edellytettiin silloiselta oppositiolta ehdotusta. Minäkin kävin silloisen pääministerin kanssa keskustelemassa, ja hän pyysi minulta ehdotuksia siitä, miten voitaisiin säästää, mitä silloinen oppositio oli valmis ehdottamaan säästöjen kohteiksi.

Nyt on siinä mielessä ero, että nyt on keskustelun pohjana hallituksen käsitys siitä, miten säästetään, mistä säästetään, miten paljon säästetään. Näistä ehdotuksista on kaikilla vapaus keskustella, oikeus esittää kritiikkiä, arvostelua ja vaihtoehtoja, mutta vain sellaisia vaihtoehtoja, jotka takaavat sen, että asetettuun säästötaavoitteeseen päästään. Tässä suhteessa tilanne ei ole sama kuin viime syksynä, vaan se on radikaalisti muuttunut.

Mitä tulee kritiikkiin siitä, että hallitus ei ryhtynyt toimenpiteisiin, jotta saataisiin aikaan laaja-alainen kokonaisuohjelma — minä ymmärsin sen tarkoittavan jonkinlaista vakauttamisratkaisua — minusta ajatus on aivan oikea: olisi pitänyt ryhtyä tällaisen ohjelman tekemiseen. Se ei kariutunut suinkaan niihin toimenpiteisiin, joita hallitusohjelmaneuvoittelujen jälkeen tai hallituksen muodostamisen jälkeen on tapahtunut, vaan hallitusneuvoittelujen aikana neljän palkansaajakeskusjärjestön edustajat sanoivat yksiselitteisesti, että ennen ensi syksyä heillä ei ole valmiutta keskustella mistään tuloratkaisujen jatkamiseen liittyvistä asioista. Tässä suhteessa kanta, josta me jouduimme lähtemään, oli täysin selkeä, ja minulla on se paperilla, jos joku haluaa tutustua siihen. Palkansaajakeskusjärjestöjen kanta oli paperille pantuna hallitusneuvoittelujen aikana. Siihen ei hallituksella ollut mahdollisuuksia vaikuttaa. Järjestöt tuossa tilanteessa olivat asian näin harkinneet. Siksi meidän oli pakko lähteä tästä ajojärjestyksestä, vaikka pidämme sitä huonona. Olisi ollut paljon parempi, että olisi voitu ottaa tulopolitiikkakin mukaan, kun nyt ratkaisuja talouden tervehdyttämiseksi tehdään. Tässä suhteessa olen täsmälleen samaa mieltä sosialidemokraattien kanssa, että niin olisi pitänyt tehdä, mutta se ei ollut hallituksesta vaan järjestöistä kiinni.

Sitten eräeseen kysymykseen, joka niin ikään on tullut esille, josta on hyvä jonkin verran käydä keskustelua, ei ollenkaan syyttävään sävyyn puolin tai toisin, se ei enää auta. On syytä pohtia vakavasti, mistä meidän ongelmamme johtuvat. Ei niiden ratkaisemista kovin paljon auta se, että me sanomme, että kaikki johtuu ulkoa päin. Neuvostoliiton-kaupasta, Persianlahden kriiseistä tai muusta. Tosiasia on se, että

meidän pulmiemme perussyyt ovat suomalaisissa ratkaisuissa: poliittisissa, työmarkkinaratkaisuissa, yritysten tekemissä päätöksissä ja valitettavasti aika paljon myös yksityisten ihmisten tekemissä ratkaisuissa. (Ed. Seppänen: Mikä on edellisen hallituksen rooli?) — Ed. Seppänen, jos maltatte hetken aikaa vielä. — Tästä syystä me emme voi lähteä tuudittautumaan kuvitelmaan, että kaikki ongelmat ovat ulkoa aiheutettuja ja siispä jääme kädet ristissä odottamaan, että Neuvostoliiton-kauppa alkaa järjestyä uudelleen tai että maailmantalous lähtee sellaiseen nousuun, että Suomi pääsee siihen mukaan. Sitä saamme odottaa, eikä sitä nousua koskaan Suomelle tule.

Työväen taloudellinen tutkimuslaitos oli arvioinut, tämäkin on lainaus sosialidemokraattien ryhmäpuheesta, että Neuvostoliiton-kaupan pudotuksella on 1—2 prosenttiyksikön vaikutus bruttokansantuotetta vähentävästi ja työllisyyteen 50 000 työpaikan vähentävä vaikutus. Vaikka tuo saataisiin järjestykseen, bruttokansantuotteen kasvuarviota voitaisiin korottaa 1 tai 2 prosenttiyksiköllä ja työttömistä saataisiin 50 000 pois, ei se meitä vielä ratkaisevasti auttaisi. Siis me olemme nyt todella vakavassa tilanteessa, josta me emme selviä ulkoa pyydettyllä tai odotetulla avulla, vaan vain omilla toimenpiteillämme. Ne ratkaisevat, miten Suomen jatkossa käy.

Tässä suhteessa mielestäni sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuoron jatko olikin paljon rehellisempi. Siellä nimittäin viitattiin Bermudan kolmioon, jossa kärkinä olivat vaihtotaseen vaje, korkea korkotaso ja vankan valuuttatavarannon tarve. Kaikki asioita, jotka ovat meidän omissa käsissämme. Myös se, että ne ovat huonossa jamassa, johtuu meistä itsestämme. (Ed. Seppänen: Valuuttakurssi on myös kolmiossa!)

Vasemmistoliiton puheenvuorossa annettiin ymmärtää, että hallituksen toimenpiteiden seurauksena työttömyys uhkaa nousta. Työttömyys ei uhkaa nousta, työttömyys on jo noussut. Se on noussut juuri sen politiikan seurauksena, jonka jatkamista vasemmistoliiton puheenvuorossakin edellytetään: Annetaan elvytyksen jatkua ja oletetaan, että sillä olisi myönteinen vaikutus työllisyyteen. Nyt elvytetään. Tänä vuonna valtion menojen kasvu elvyttää 2,5 prosenttiyksiköllä, siis noin 13 miljardilla markalla. Niin kuin nähdään, mikä elvytyksen vaikutus on, niin ei sillä ole pysäytetty työttömyyden kasvua. Joka kuukausi työttömyys kasvaa 15 000—20 000:lla. Ei

tällaista Suomi voi kestää. Emme me kestä tällaista valtiontalouden kehitystä emmekä tällaista työttömyyden kasvua.

Siksi on välttämätöntä, että ryhdytään toisenlaisiin toimenpiteisiin kuin ne, mitä vasemmistoliiton puheenvuorossa esitettiin. On välttämätöntä huolehtia siitä, että suomalaisen työn, samalla myös suomalaisen työmiehen ja työntekijän elämisen edellytyksistä huolehditaan. Työn kilpailukyky pitää palauttaa. Niin kuin puheenvuorossani sanoin, jos me sen työn menetämme, niin vilkaisu Euroopan karttaan riittää osoittamaan, että tänne Euroopan äärilaidalle se ei enää sen jälkeen palaa. Tässä mielessä uskon, että asia on yhteinen ja vastuu on sellainen, että meidän jokaisen on pakko olla ratkaisuiissa mukana.

SMP:n ryhmäpuheenvuorossa oli viitattu perusturvan kehittämiseen ja siihen, että hallituksessa olisi luovuttu tai oltaisiin luopumassa ajatuksesta perusturvan kehittämisestä. (Ed. Stenius-Kaukonen: Täsmälleen niin!) Näin ei ole asianlaista.

Ensinnäkin kun on toteutettu säästötoimenpiteitä, ne eivät ole koskeneet eivät koske kansalaisten perusturvaa, siis sitä perusturvaa, jolla tarkoitetaan pienimpiä eläkkeitä, pienimpiä sairaus- ja äitiyspäivärahoja, pienimpiä ja alimpia työttömyyspäivärahoja ja muuta perusturvaa. Niitä on varjeltu leikkauksilta. Tarkoitus on, että tällä politiikalla se myös tulevaisuudessa voidaan varjella leikkauksilta. Toiseksi, jos saan jatkaa, on päätetty opintotukiudistuksen aloittamisesta vuonna 1992. Edelleen on päätetty hallitusohjelman yhteydessä, sinne on selkeästi kirjoitettu, myös kansaneläkeuudistuksen jatkoa koskevat kohdat vuonna 1993.

Tässä suhteessa minusta on mielenkiintoista se, että tämä väite tulee juuri SMP:n puolelta sen takia, että edellisen hallituksen ohjelmassa näistä ei ollut mitään mainintaa, hallituksen, johon SMP meni mukaan. Tämän hallituksen ohjelmassa on selkeitä mainintoja siitä, kuinka perusturvauudistusta viedään eteenpäin.

Lopuksi haluaisin puuttua kysymykseen säästökohteista ja niiden etsimisestä. Me olemme valittaneet, että politiikka ei kiinnosta ihmisiä, politiikasta on mennyt maku. Näin äänestäjätkin ovat reagoineet. Varmasti osasyynä on myös se, että on ollut pitkään sellainen aika, jolloin asioita ei ole jouduttu asettamaan tärkeysjärjestykseen. Kun talous on kasvanut ja hyvinvointi on lisääntynyt, on ollut helppoa jakaa jotakin lisää. Ei ole tarvinnut tehdä sellaisia tär-

keysjärjestyksiä, joita poliittinen päätöksenteko aidosti edellyttäisi.

Nyt on tullut toisenlainen tilanne. Nyt joumme tekemään aitoja, suuria poliittisia ratkaisuja miettiessämme, mihin säästöt kohdennetaan ja minkälaisella tavalla niitä toteutetaan. Tämähän on politiikkaa sanan hyvässä merkityksessä, parhaimmillaan. Tässä suhteessa haluan hallituksen puolesta vielä kerran korostaa, että kun olemme nyt ohjelmamme esittäneet tiedonannon muodossa eduskunnan arvioitavaksi, niin tämä on, ed. Louekoski, juuri sitä keskustelua hallituksen ja opposition välillä, jota tässä tilanteessa Suomessa pitää käydä. Arvostan erittäin suuresti sitä tapaa, jolla ed. Louekoski äsken pääosin puheenvuorossaan asioita lähestyi. Juuri näin pitää tehdä. Me voimme olla asioista aidosti eri mieltä. Itse asiassa meidän pitääkin olla eri mieltä, koska ei tarvita tällaista puoluekenttää, jos me olisimme kaikista asioista samaa mieltä. Mutta toivon, että tässä keskustelussa ollaan sillä tavalla rehellisiä, että valintaa ei ole se, että minä haluan tuon, tuon, tuon ja tuon. Siis minä haluan kaikki. Valintaa on se, että me asetamme asioita tärkeysjärjestykseen ja uskallamme myös sanoa joillekin asioille ei.

Tässä suhteessa käytetyistä ryhmäpuheenvuoroista, vaikka en monilta osin voikaan siihen yhtyä, vihreän eduskuntaryhmän puheenvuoro oli minusta hyvä esimerkki siitä, mitä yhteiskunnallinen keskustelu voi tänä päivänä Suomessa olla. Siinä todella pantiin asioita tärkeysjärjestykseen tavalla, jota varmasti monet muutkaan edustajat eivät voineet hyväksyä, mutta siinä yritettiin tehdä poliittisia valintoja. (Ed. Rinne: Niin ne tekivät hallitusneuvotteluissakin!)

Toivon, että jatkokeskustelussa päästäisiin tähän. En siis halua hillitä edustajien halua puhua enkä oikeuksia esiintyä täällä. (Ed. Seppänen. Ei se ole mahdollistakaan!) — Varsinkin ed. Seppäsen kyseessä ollen se on täysin mahdollonta. — Mutta sen sijaan toivon, että kun ed. Seppänen ja muutkin edustajat tekevät esityksiä siitä, että tuossa ja tuossa on huono toimenpide, vaivautuisivat esittämään hallitukselle jonkin vaihtoehdoisen toimenpiteen. Otamme siitä varmasti vaarin ja kaikki hyvät ehdotukset tulevat toteutetuiksi.

Edustajat Saastamoinen ja Zyskovicz merkitään läsnä oleviksi.

Valtiovarainministeri Viinanen: Arvoisa puhemies! Kun täällä on useaan otteeseen yritetty selittää tai väittää, että hallituksen sisällä olisi linjauksista ristiriitoja, voin torjua sen käsityksen, sillä toistaiseksi mistään keskeisestä asiasta tai suuresta linjauksesta ei ole ollut ristiriitoja.

Täällä on useampaan otteeseen käsitelty esimerkiksi maatalouden tulolakia ja maatalouden ylituotannon purkamista. Voin vakuuttaa, että aivan samalla tavalla tulee maatalous osallistumaan näihin talkoisiin kuin kaikki muutkin väestöryhmät. Se tulee kokemaan sen supistuksen, joka sille kuuluu. Siitä on yksiselitteisesti sovittu eikä allekirjoittaneella ole minkäänlaista näkemysristiriitaa maatalousministerin kanssa tästä asiasta.

Jos tänään esitellyssä lisämenoarviossa esitetäänkin useiden satojen miljoonien lisäyksiä, ne ovat seurausta vuoden 1989 — 90 sadoista ja perustuvat siihen maataloustulolakiin ja niihin sopimuksiin, jotka ovat olleet voimassa. On täysin kohtuutonta väittää, että tämän viiden viikon kuluessa tämä uusi hallitus olisi pystynyt muuttamaan lainsäädännön sellaiseksi, että menonlisäykset olisi pystytty välttämään.

Kun edellisen hallituksen toimesta varsin ansiokkaasti viimeisillä metreillä pistettiin liikkeelle maatalouden tulolakitöimikunta, joka saa kesällä työnsä valmiiksi, lienee korrektia tälle varsin nopealla aikataululla toimivalle työryhmälle antaa mahdollisuus tuoda näkemykset esiin, ja sen jälkeen tullaan tekemään päätöksiä.

Mitä tulee joihinkin muihin rakenteellisiin uudistuksiin, keskeinen on valtionosuusuudistus, joka leikkaa lopulta tai katkaisee sen menoautomaatin, joka on eräs todellinen rahareikä valtionhallinnossa. Olisi voinut toivoa, että rohkeus olisi edellisellä hallituksella riittänyt tuoda se lainsäädäntö eduskuntaan. Valitettavasti niin ei käynyt. Me joudumme odottamaan lainsäädännön saamista eduskuntaan ensi syksyyn, ja se tullaan käsittelemään toivon mukaan hyvässä hengessä ensi kevään kuluessa siten, että kunnille ja valtionhallinnolle jää sopeutumisaikaa ensi vuoden loppupuoli voidakseen ottaa uuden järjestelmän vuoden 1993 alussa voimaan.

Olen aivan vakuutettu siitä, että säästötal-koista ja rakenteellisista uudistuksista tehdään mahdollisimman tasapuoliset. Eivät niistä selviä koskematta palkansaajat, eivät koskematta selviä varmuudella edes eläkeläiset, eivät selviä yrittäjät eikä selviä myöskään maatalous. Siihen joukkoon sopivat toki kaikki muutkin väestöryhmät. Kuten sanottu sen aukon, joka valtion-

hallinnossa tulee näkymään rahoitusvajeena lähimmän vuoden ja varsinkin puolentoista vuoden kuluessa, ellei näitä säästökohteita saada toteutettua, paikkaaminen myöhemmin ei tule olemaan eduksi ja se tilanne ei tule olemaan eduksi enempää hallitukselle kuin tälle eduskunnallekaan.

Ed. Kalliomäki (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Huomaan, että pääministeristä on kehityksessä oivallinen klassisen linjan koulumestari. Hän puheenvuoronsa alussa ihmetteli, että kun sosialidemokraattien ryhmäpuheenvuorossa todettiin hallituksen tiedonannon sisältämä talouspolitiikan analyysi reaali-maailmasta olevaksi ja myös talouspolitiikan linjan peruspaalutus siihen suuntaan toimivaksi, niin ettei enää voisi olla erimielisyyttä siitä, mitä sen jälkeen pitäisikään tehdä.

Minusta on täysin selvää, että voimme olla siitä eri mieltä, koska hallituksen johtopäätökset ovat täysin riittämättömiä, suurelta osin virheellisiä ja aiheuttaisivat tilanteen, jossa Suomen kansantaloutta uhkaa katastrofi. Katastrofi ei tässä tapauksessa ole mielestäni liioiteltu arvio.

Hallituksella ei näytä olevan kykyä oikeisiin johtopäätöksiin, niihin, jotka merkitsisivät talouden perusrakenteita korjaavia toimenpiteitä. Siltä osin toimme esille selkeät omat ehdotuksemme puheenvuoroni loppuosassa. Niitä pääministeri tulkitsee omalla tavallaan, ja se on kuitenkin hänen oikeutensa. Hän viittaa siihen, että valtiontalous olisi talouspolitiikkamme perusongelma. Perusongelma on kuitenkin hinta- ja kustannustaso, ja siihen voidaan vaikuttaa vallan toisen tyypillisillä, paljon raskaamman sarjan aseilla kuin hallitus tiedonannossaan tuo esiin. Sitä paitsi nämä hallituksen keinot ja konstit ovat sellaisia, jotka kohtelevat kansalaisia epätasa-arvoisesti. Ne eivät ole sitä yhteisten talkoitten toteuttamista, jota pääministeri omis- sa puheenvuoroissaan hyvin moneen otteeseen on markkinoinut.

Ed. Helle (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitin huomiota siihen, että pääministeri Aho ei puuttunut lainkaan tähän ristiriitaan, johon puheenvuorossani puutuin ja johon myös ed. Louekoski puuttui äskен omassa puheenvuorossaan, eli siihen, miten kokoomusryhmän ja pääministerin taholta tämän laman syyt on analysoitu. Mielestäni se on aika oleellinen seikka kuitenkin. Ministeri Viinanen totesi, että hallituksessa ei ole mitään ristiriitoja, mutta

kyllä nämä puheet osoittavat ainakin hyvin erilaisia näkemyksiä näistä asioista. Olisin odottanut kommenttia siitä.

En huomannut myöskään, että pääministeri olisi puuttunut verotukseen ja verotuksen epäoikeudenmukaisuuksiin ja sen keinona käyttämiseen tästä tilanteesta pääsemiseen. En tosin väitä, että verotuksella yksin pystyttäisiin asioita hoitamaan, mutta se on yksi hyvin oivallinen keino myös. Mutta hallitus näyttää ottaneen sen linjan, että mm. suurituloisimmille annetut verohelpotukset ovat aivan oikein ja hallitus pyrkii ns. neutraaliin verotukseen eli verotukseen, jolla ei yhteiskunnan kehitystä pyritä ohjaamaan. Mielestäni se on vallan väärä lähtökohta.

Kolmanneksi vielä siitä, että kun puutuimme työttömyysongelmaan, niin kyllä meidän mieltämme suhteellisen pienellä panostuksella kyettäisiin aikaansaamaan vuokra-asuntotuotantoa, joka on kaikkien mielestä tarpeellista ja jolla työllä aiheutettaisiin se, että työttömyys ei kasvaisi. Se olisi hyvin edullista kaiken lisäksi tänä aikana tehdä, kun markkinatilanne on se, mikä on.

Lopuksi vielä toteaisin, että keskustan taholta on vaadittu kiinteistöveroä, mutta sitä pitäisi soveltaa kuulemma sillä tavoin, että keskustalaisilta ei perittäisi sitä lainkaan.

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minun on helppo jatkaa tästä. Aivan niin, eihän sitä tietenkään perittäisi maatalouden ja metsätalouden harjoittajilta, koska he muutenkin säästyvät kaikilta niiltä säästötoimilta, joita hallitus sanoo esittävänsä. Tämä lisämenoarvioesityshän ei niitä esitä. Johtuneeko siitä, minkä opetusministeri Uusukainen äskettäin lehtilausunnonssa on sanoiksi myös pukenut, että hallituksen ohjelma ja nyt tehtävät säästöpäätökset ovat ilmiselvässä ristiriidassa. Jos säästöpäätökset noudattavat hallituksen talouspoliittista linjaa, onko hallitus tullut tehneeksi itselleen ohjelman, joka ei vastaa tätä talouspoliittista tilannetta? On mielenkiintoista nähdä, koska näitä toimenpiteitä tulee.

Toinen asia on se, että kyllä me olemme herra pääministerin kanssa varmaankin aika pitkälle yhtä mieltä siitä, kuinka huonosti asiat sekä valtiontalouden kehityssuunnassa että kansantaloudessa nyt ovat, mutta hyvin pitkälle eri mieltä siitä, mitä kiireesti pitäisi tehdä. Olen yhtenä sosialidemokraattina hyvin tyytymätön siihen, että tässä lisämenoarvioesityksessä sen enempää kuin taloustiedonannossakaan ei ole käytännön

toimia, jotka olisivat tasapainossa, olisivat sellaisia rakenteisiin puuttuvia, että ne kääntäisivät kansantalouden nousuun. Tämä puuttuu kokonaan.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin on todettava tyydytyksellä se, että kun ed. Ahosta on tullut pääministeri Aho, niin keveneekö verotus -puheet ovat häipyneet pois, kun siihen ei mitään edellytyksiä ole.

Äskeisessä pääministerin katsauksessa olisi ehdottomasti kaivannut hänen huolenkantoaan devalvaatiopuheista yhteiskunnassa. Nimittäin teollisuustaho, pankkitahokin on reagoinut tähän tilanteeseen sillä tavalla, että devalvaatiovaatimukset ovat palanneet arkipäiväiseen keskusteluun ihan sellaisina kuin ne olivat jokin kuukausi sitten. Toisin sanoen hallituksen toimenpiteillä ei ole pystytty katkaisemaan devalvaatiovaatimuksia. Silloin kysyy: miksi? Silloin tulee mieleen se, että se tapa, millä tämä teollisuuden elvytyspaketti on luotu, on rakenteeltaan sellainen haja-ampuva, että se ei johdakaan siihen tulokseen, mitä hallituksen piirissä on ajateltu. Olisin todella toivonut, että se olisi ollut laserohjattu, niin että se menee sellaisiin kohteisiin, jotka todella purevat ja johtavat siihen, että järkevällä tavalla siirrytään kestäväen talouden järjestelmään.

Olisin myöskin odottanut pääministeriltä — joka nyt puhuu sihteeristön kanssa — näkemyksiä siitä, miksi puolustusmenoihin ei ole millään tavalla puututtu, kun tämän vuoden budjetissa on luotu automaatti, bkt-sidonnainen automaatti, puolustusmenojen kasvattamiseen. Nyt kun bkt on selvästi laskenut, olisi tietysti puolustusmenojen pitänyt laskea, mutta tästä pääministeri ja hallitus vaikenavat perusteellisesti.

Viimeinen kommentti koskee puun hintaa. Onhan aivan selvä asia, että puun hinta vaikuttaa metsäteollisuuden kilpailukykyyn kansainvälisillä markkinoilla ja sitä kautta ...

Toinen varapuhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia on kulunut.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En voi tietysti osoittaa sormella pääministeri Ahon hallitusta siitä, että se ei ole heti ryhtynyt toimiin kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamiseksi, koska rahassa mällännyt edellinen hallitukseen ei suostunut sitä tekemään ja aiheutti sen, että mm.

Suomen maaseudun puolue lähti silloin hallituksesta tämän asian vuoksi.

Mutta mikään ei myöskään osoita sitä, että Ahon hallituksella olisi tarkoitusta keventää kansaneläkkeellä olevien elämää. Täällähän sanotaan, aivan kuten pääministeri myönsi, että ”keskeisiin sosiaalietuuksiin ei tehdä uusia tasokorotuksia lakisääteisiä indeksikorotuksia lukuun ottamatta”. Tämä koskee vuotta 92. Mutta täällä lukee myös, että ”vuoden 1992 alun jälkeen vanhuuseläkkeelle siirtyville säädetään kansaneläkevakuutusmaksu”. Käsitykseni mukaan tämä koskee tätä asiaa, jos ei, sitten minä olen erehtynyt.

Sitten kun lisätään tähän vielä 0,8 prosentin liikevaihtoveron korotus ja lasketaan nämä asiat yhteen, niin kansaneläkeläisten asema on lähentynyt huononemaan teidän suunnitelmisianne, eikä ole mitään muuta kuin hallitusohjelmassa oleva lausuma, joka pystytään taloudellisen tilanteen antamilla perusteilla aikanaan Ahon hallituksen taholta torjumaan, niin kuin tullaan vuonna 93 näkemään. Sellaista ei tämän hallituksen taholta tule.

Pääministeri A h o : (Ed. Seppänen: Eihän tässä saa muut puheenvuoroa lainkaan!) Herra puhemies! — Halusin vastata muutaman puheenvuoron jälkeen, koska muuten tästä ei synny keskustelua, ja sen takia yritän vastata mahdollisimman lyhyesti. (Ed. Seppänen: Ei synny, kun pääministeri puhuu koko ajan!) — Minusta tuntuu, että täällä meitä puhuu kaksi koko ajan.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s (koputtaa): Ei saa häiritä!

P u h u j a : Ensinnäkin ed. Kalliomäelle toteaisin siitä, että en suinkaan pidä valtiontalouden ongelmia vakavimpana asiana, vaan pidän ehdottomasti kansantalouden kriisiä kaikkein suurimpana ongelmana. Mutta, ed. Kalliomäki, jos valtiontalouden alijäämän paisumista ei ratkaista, siitä tulee riippa kansantalouden ongelmien ratkaisemiselle. Kun bruttolainanotto tulee tänä ja ensi vuonna olemaan 60 miljardia markkaa, se merkitsee sitä, että siitä tulee korkoja ylhäällä pitävä tekijä. Tästä syystä, ed. Kalliomäki, on välttämätöntä, että valtiontalouden ongelmia ryhdytään välittömästi ratkaisemaan, mistä ed. Louekoski onkin samaa mieltä. Hän voi neuvoa tässä asiassa varmaan ja kertoa, miksi ja miten pitäisi toimia, siinä mielessä apu on hyvin lähellä.

Mitä tulee ed. Helteen väitteisiin siitä, että hallitus ei ole tehnyt mitään, en oikein jaksa sitä käsitystä jakaa. Hallitus on istunut runsaat neljä viikkoa. Tänä aikana olemme siis lyöneet lukoon hallitusohjelman, olemme päättäneet säästötoimenpiteistä ensi vuodelle, olemme päättäneet teollisuuden tukipaketista, olemme antaneet lisäbudjetin eduskunnalle ja sen lisäksi tämän tiedonannon, jota nyt olemme käsittelemässä. En tiedä, mitä vielä pitäisi tehdä, että se eduskuntaa tyydyttäisi. Kun ajattelen, mitä edellinen hallitus sai viimeisen vuotensa aikana aikaiseksi, pidän kyllä varsin kohtuullisena uuden hallituksen ensimmäisen kuukauden aikaansaannosta. Jos, ed. Helle, olisi mahdollista valtion varoja julkiseen talouteen pumppaamalla pitää yllä hyvää työllisyyttä, sehän toimisi nyt, mutta ei se toimi, niin kuin näemme, työttömiä tulee 20 000 lisää joka kuukausi.

Mitä tulee ed. Louekosken väitteeseen ja kuvaukseen siitä, että maatalous jotenkin pääsisi palkkähästä, muut säästävät ja maatalous ei, nythän on kysymys siitä, että maatalous joutuu säästämään tuloillansakin. Maanviljelijöiden tulotaso tulee laskemaan näiden toimenpiteiden seurauksena, ja sen lisäksi viljelijät ovat niin kuin muutkin mukana sosiaali- ja terveysministeriön hallinnonalan, opetusministeriön hallinnonalan ja muiden hallinnonalojen säästötoimenpiteissä. Tässä suhteessa minun mielestäni maanviljelijät osallistuvat enemmän tällä hetkellä ja näillä suunnitelluilla tavoilla säästötoimiin kuin muut.

Miksi lisäbudjetti on suuri? Siihen minä sanoisin, että ehkäpä entinen valtiovarainministeri tietää paremminkin ne syyt kuin nykyinen edustaja Louekoski. Kannattaisi kysyä entiseltä ministeriltä, hän saattaisi osata vastata tähän kysymykseen.

Sitten vielä yksi kysymys. Täällä on sanottu paljon, että ei ole luottamusta hallituksen toimenpiteisiin, että niitä ei pidetä oikeina. Minusta on tärkeää ja siihen pyrin ja pyrimme yhdessä, että eduskunta tietää, mitä hallitus aikoo tehdä, ja saa lausua niistä kantansa, ja on tärkeää, että saisimme tukea täällä. Mutta yksi tuki hallitukselle on jo tullut, joka ei tietenkään ole yksinomaan merkki hallituksen onnistumisesta: Korot ovat tulleet alas. Kun hallituksen muodostaminen aloitettiin, markkinakorot olivat yli 15 prosentissa. Nyt ne ovat liikkuneet 11 ja 12 prosentin välillä.

En ollenkaan väitä, että kaikki olisi hallituksen aikaansaannosta, eikä tämä välttämättä ole edes pysyvää, mutta se on merkki siitä, että

odotukset hallituksen ohjelman suhteen, hallituksen ensimmäiset toimenpiteet ovat saavuttaneet markkinoilla luottamusta. Minä luulen, että tänä päivänä Suomessa on satojatuhansia ihmisiä, kymmeniätuhansia yrityksiä, jotka tuntevat nahoissaan tämän luottamuksen kasvun alentuvinä korkoina ja toivovat, että se linja, joka on johtanut tähän, voisi jatkua ja voitaisiin vakiinnuttaa korot alhaiselle tasolle.

Mitä tulee ed. Pulliaisen kysymykseen devalvaatiosta ja siihen liittyvistä puheista, devalvaatiota ei vastusteta puhumalla. Devalvaatio voidaan torjua vain tekemällä. Minun mielestäni markkinoiden käyttäytyminen ja korkojen alentuminen on merkki siitä, että luottamusta ja uskoa valittuun talouslinjaan on syntymässä. Toivon, että kun markkinoilla nyt aletaan hiljalleen luottaa, niin eduskunnassakin sellainen luottamus voisi edes jossain määrin syntyä.

Ed. Aittoniemen puheenvuoron osalta, mitä tulee perusturvaan, minun ei tarvitse mitään siihen lisätä, mitä jo edellä sanoin perusturvasta. Me olemme lähteneet siitä ja nykyinen hallitus lähtee siitä, että ihmisten perusturvaan ei kosketa ja sitä kehitetään ja parannetaan. Sitä kehitetään ja parannetaan aloittamalla opintotuesta ensi vuonna, seuraavana vuonna on vuorossa kansaneläkeuudistuksen osien toteuttaminen jne. Mutta niin kuin ed. Aittoniemi varmasti tietää, hyvinvointipalvelujen parantaminen, sosiaaliturvan kehittäminen ei ole hallituksen hyvästä tai pahasta tahdosta kiinni, vaan se on kiinni siitä, onko meillä sitä, mitä jakaa. Nyt kysytään sitä, pystymmekö luomaan sitä, mitä jaettaisiin, ja hallituksen tavoitteena on, että sitä saataisiin syntymään. Tänä vuonna meiltä sitä jaettavaa katoaa ehkä noin 3 prosenttiyksikön verran kansantuotteesta.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Täällä on useampaan otteeseen nostettu esiin jonkinlainen näkemysero tai painotusero laman syistä. Minusta se on kuitenkin aika epäoleellinen asia. Lama on, olkoott syyt mitkä tahansa, ne ovat varmasti niin ulkoiset kuin sisäsyntyisetkin syyt. Idänkauppa, jonka ed. Louekoskikin totesi, on eräs keskeinen syy, todellinen romahdus, jolle me emme ole mahtaneet eikä ole mahtanut edellinen hallitus eikä aivan hevin mahda tämäkään hallitus täysin meistä riippumattomista syistä juurikaan mitään. Minusta sitä keskustelua on ihan turha jatkaa, kuka painottaa asiaa sinne tai tänne. Keskitytään

mieluummin siihen, millä tavalla näitä ongelmia voidaan korjata, löytyykö yhteistä säveltä vai eikö löydy.

Mutta on eräs keskeinen kysymys, joka meidän lamaamme syventää ja on eräs kilpailukyvyn keskeisin tuhoaja. Se on koko 80-luvun tapahtunut ylimitoitettu palkkakehitys ja siihen liittyneet oheiskustannukset, työvoimakustannukset, jotka ovat sellaisella tasolla tänä päivänä varsinkin työn tuottavuus huomioon ottaen, että sillä tasolla me emme pysty kilpailemaan. Se politiikka on suunnattava uudelle uralle. Lähimpänä vuosina, niin kuin jo aikaisemmin totesin, on päästävä jäädyttämään palkkataso, lähdeittävä siinä suhteessa kuristuksen tielle. Jos ei sitä ratkaisua pystytä löytämään, meidän kilpailukyymme ei tule paranemaan ja meidän ongelmamme tulevat syvenemään. (Ed. Gustafsson: Tuposetin mukaan palkkaliukumat ovat lähes puolet palkankorotuksista!) — Aivan oikein, palkkaliukumia on, ja tälläkin hetkellä ollaan vaatimassa lisää virittelemällä lakkoja tässä maassa, estämässä edes sitä vähäistä teollisuutta, joka pystyy vielä vientitoimituksiin.

Ei tällainen peli vetele tässä maassa. Se ei kerta kaikkiaan vetele. Meidän on löydettävä ratkaisu myös työajan joustokysymyksiin ynnä moneen muuhun kysymykseen. Ne ovat sellaisia asioita, jotka on pystyttävä ratkaisemaan varmasti lähimpien kuukausien ja tulevan vuoden kuluessa. Siitä ei päästä mihinkään.

Kun on kysytty, milloin säästöpäätöksiä tulee, niitä tulee seuraavan vuoden budjetin yhteydessä syksyn alkaessa, kun budjettiesitys tänne annetaan. Mitä ne sisällään pitävät, jää nähtäväksi. Linjaukset on esitetty, niin kuin moneen kertaan on kerrottu.

On myös esitetty hämmästyksellä, miksi opintolainojen korkoja korotettiin. Niitä korotettiin yksinkertaisesti siitä syystä, että lunastettiin se lupaus, joka on edellisen hallituksen toimesta aivan oikeutetusti annettu. Jos me emme olisi tätä lupaus täyttäneet, me olisimme vaarantaneet kaikkien uusien opintolainojen myöntämisen ensi syksynä vanhaan sopimuksen nojautuen. Mielestämme tämän lupauksen lunastaminen oli keskeistä myös opiskelijoiden toimeentulon ja opiskeluedellytysten turvaamiseksi. Se on keskeinen syy, miksi tuo ratkaisu on tehty.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pääministeri on meille tänään kertonut, että talouspolitiikassa ei ole vaihtoehtoja. Tosiasia on, että vaihtoehtoja on. Talous-

politiikkakaan ei ole vailla arvoperustaa. Vaikka taudinkuva tunnistettaisiin, herra pääministeri, samaksi, lääkkeet voivat olla erilaiset ja lääkkeiden vaikutus on erilainen ja lääkkeillä voi olla erilaisia sivuvaikutuksia.

Ei se, että maailmalla monetaristinen ja uusoi-keistolainen talouspolitiikka on saanut yhä enemmän kannattajia ja niitä on tullut myös Suomessa, tee sitä sen oikeammaksi. Keynesiläiseen elvytyspolitiikkaan voi edelleen tukeutua, herra pääministeri. Nyt pääministeri sanoo elvyttämiseksi sellaista politiikkaa, joka tosiasias-
sa on leikkaamista, joka on laman syventämistä ja työttömyyden lisäämistä.

Elvyttämistä, herra pääministeri, on sellainen politiikka, jolla rahaa ja valtion varoja käytetään taloudellisen toimeliaisuuden ylläpitämiseen ja aktivoimiseen. Mutta nyt suoritetaan tulonsiirtoa palkansaajilta teollisuudelle tavalla, josta teollisuus itsekin sanoo ja hallituksen edustajat, että se ei oikeastaan merkittäväällä tavalla lainkaan paranna teollisuuden edellytyksiä eikä vien-titeollisuuden kilpailukykyä.

Kustannustasoa pitää painaa alas, mutta siitä ei ole hallituksella oikeastaan eväitä tähän mennessä ollut. Jos kustannustaso painetaan alas, myös palkkavaatimukset painetaan alas, mutta ennen kaikkea elvytetään niin, että poistetaan työttömyyttä. Jos pääministeri vastaa, että se nostaa korkotasoa, ennen kaikkea korkotasoa nostaa työttömyydestä seuraava epävarmuus ja se epävarmuus, joka myös valuuttaspekulaatioita seuraa.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun keskusta oli oppositiossa, se ei esittänyt säästöehdotuksia vaan sanoi, että säästöesitysten ehdottaminen on hallituksen tehtävä. Nyt keskusta on hallituksessa, ja nyt se sanoo, että säästöesitysten tekeminen on opposi-tion tehtävä. Tämä on johdonmukainen seuraus niistä puheista, joita te olette pitäneet. Te ette ole esittäneet säästöehdotuksia. Te olette sanoneet, että lisäbudjetti ja hallituksen politiikka on elvyt-tävää, ja te väitätte, että te olette tehneet säästö-ehdotuksia. Tässä on kaksi loogista ristiriitaa. Ei voida samaan aikaan sekä elvyttää että säästää. Minä väitän, että te ette elvytä. Te laitatte elvytykseksi sellaista valtion menojen kasvua, joka on teknistä järjestelyä, jossa budjetin perus-teet vaihtuvat edellisestä vuodesta, jossa erilaisia eläkerahastosiirtoja, joita aikaisemmin ei ole ollut budjetissa, on tällä kertaa otettu budjettiin, ja sitä te kutsutte elvyttämiseksi.

Minun mielestäni tämä hallitus ei elvytä eikä tämä hallitus myöskään säästä, jos halutaan olla ihan tarkkoja tässä kysymyksessä. Tämä hallitus ei myöskään käytä täsmäaseita suurimman on-gelman eli tässä tapauksessa avoimen sektorin, vientisektorin, tilanteen parantamiseksi. Tämä hallitus on omalta osaltaan ajanut Suomen tilan-teeseen, jossa olemme menettämässä vähitellen tuotantoelämämme, jossa Suomen teollisuus murenee ja rapistuu, ja tämä hallitus ei sillä alueella ole tehnyt mitään sellaisia toimenpiteitä, että voitaisiin tilannetta auttaa.

Tulen palaamaan toisessa puheenvuorossa niihin kysymyksiin, jotka liittyvät korkopolitiik-kaan ja Suomen markan ekukytkentään, koska ne ovat olennainen osa tämän hallituksen har-joittamaa ei-elvyttävää politiikkaa, jolla defla-toidaan, jolla tuotetaan Suomeen työttömiä.

Ed. Halonen (vastauspuheenvuoro): Her-ra puhemies! Hallituksen puheet hyvinvointiyh-teiskunnan peruspalvelujen ja myös muun perus-toimeentuloturvan säilyttämisestä ja nyt esille otetut ehdotukset eivät mielestäni ole kovin hyvässä sopusoinnussa.

Annan, herra pääministeri, tunnustusta sille, että julkista sektoria ei ole nimetty pääsyyliseksi tilanteeseen. Varmasti olemme yhtä mieltä siitä, että julkisella sektorilla on hyvin ratkaiseva osuus myös kansantaloudessa.

Olen jäänyt odottamaan sitä, mitä hallituksen kovasti lupaama uudistus tällä sektorilla sitten merkitsee. Ainakaan minun tiedossani ei ole, että esimerkiksi valtionosuusuudistuksessa olisi jota-kin hyvin uutta ja ratkaisevaa tapahtunut. Herra pääministeri syytti, että edellinen hallitus ei ole tehnyt siinä tehtäväänsä. Edellinen hallitus väi-tti, että nimenomaan keskustajohtoisen Kunnal-lisliiton ja eräiden muidenkin ryhmien johdosta ei saatu riittävää keskustelua aikaan siitä, min-käläinen valtionosuusuudistus olisi se, joka veisi hyvinvointiyhteiskuntaa parhaiten eteenpäin. Edellinen hallitus käytti kaiken käytettävissä olevan ajan viime metreille asti saadakseen val-mistellun ehdotuksen.

Mutta nyt teillä on ollut jo koko joukko aikaa, eikä mitään uutta ole tullut. Onko tämän takana se, että kysymyksessä onkin vain suuren luokan bluffi teidän puoleltanne, kysymys leik-kauksesta eikä suinkaan sellaisesta valtionosuus-uudistuksesta, joka antaisi uutta pontta hyvin-vointiyhteiskunnan palvelujen kehittämiseksi?

Herra pääministeri, mielelläni kuulen teidän mielipiteenne, mutta hyvin mielelläni kuulisin

myös asiasta vastuussa olevan sosiaali- ja terveysministerin kannan.

Ed. V ä h ä n ä k k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuunteli pääministeri Ahon puheenvuoroa, ihmetteli eräitä asioita, jopa eräät asiat murehduuttivat. Valtiovarainministeri Viinasen puheenvuorossa, kun kuunteli asioita, peräti kauhisteli niitä, nimenomaan sitä yksityiskohtaa, joka koski suhdetta ammattiyhdistysliikkeeseen. Molemmissa puheenvuoroissa kuului yliolkaisuus, halveksunta ja valtiovarainministerin kohdalla peräti uhkailu.

Haluan lyhyesti opettaa asianomaisia ministereitä. Ammattiyhdistysliike valvoo jäsentensä etuja. Ammattiyhdistysliike elää omaa elämäänsä, ja se ei ole riippuvainen niin kuin me oppositiossa siitä, mitä tiedonantoja saa, vaan syksyllä ottaa asiat esille, jos se niin haluaa. Edelleen kerron, että ammattiyhdistysliikkeellä on Suomenmaassa voimaa. Se on korkein järjestäytymisasteeltaan. SAK:ssa on yli miljoona jäsentä, palkansaaajajärjestöissä yhteensä yli kaksi miljoonaa jäsentä. Ammattiyhdistysliikkeen toimintaan ei keskustan suuri vaalivoitto suuremmin vaikuta. Rintamalinjat ovat nimenomaan edelleen ulkopuolella tämän talon olemassa palkansaaajan ja työnantajan välillä.

Kun pääministeri pyysi neuvoja, sanoisin sen, että jos Suomen talous halutaan kuntoon, yliolkaisen kohtelun ammattiyhdistysliikettä kohtaan on loputtava. Keskustapuolue on isäntä tässä hallituksessa ja sitä kautta kenties tässä talossakin, mutta ulkopuolella on neuvoteltava.

Ed. S t e n i u s - K a u k o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pääministeri kysyi, onko meillä, mitä jakaa. Kuuntelin juuri uutisia, missä kerrottiin, että viime vuonna pankkien nettovoitto kasvoi 47 prosenttia. Niillä ei mennyt ollenkaan niin huonosti kuin oli kuviteltu. Juuri pankkien harjoittama korkopoliittikka oli se tekijä, joka on tuottanut niille tämän tuloksen. Olisiko siinä mitään ideaa, että ruvettaisiin jakamaan näitä pankkien rahoja joskus ja vaikuttamaan juuri pankkien harjoittamaan politiikkaan, koska se vaikuttaa puolestaan teollisuuden ja ihmisten toimintamahdollisuuksiin? Tässä viitataan myös opintotukikorkokeskusteluun.

Edellinen hallitus kuulemma elvytti, mutta suurin osa vajeesta muodostuu Kansaneläkelaitoksen rahastoihin vaadituista takuusuorituksista, mikä on kasvattanut sosiaalimenoja yli 4,2 miljardia jo tähänastisilla päätöksillä. Ei tämä

ole mitään elvytyspolitiikkaa, vaan niitä samoja työnantajille annettuja maksuhelpotuksia, joita tämä hallitus aikoo jatkaa, kun se puhuu, että työn kilpailukyky pitää palauttaa.

Pääministeri jatkuvasti korostaa sitä, että perusturva säilytetään ja että sitä vielä kaiken kukkuraksi jopa kehitetään. Mutta neljä päivää hallitusohjelman lukkoonlyömisien jälkeen valtioneuvosto päätti, että sosiaaliturvan keskeisiin etuuksiin ei tehdä tasakorotuksia. Tämä oli ainakin hallitusohjelman jälkeen viimeinen sana. Kun lukee ministeri Viinasen puheenvuoroa, jossa hän toteaa, että sellaiseen sopimukseen ei kuitenkaan voi sisältyä mitään sosiaalipoliittisten etuuksien lisäämistä, eikö tämä sanoma nyt ole aika selvä, että sosiaaliturvaa ja perusturvaa ei paranneta? Odotamme, pääministeri Aho, että meille tulee kutsu keskustella näistä asioista ja että meille kerrotaan kaikki ne suunnitelmat, jotka hallituksessa ovat tekeillä, koska tähän asti säästöpäätöksistä, joita ministeriöt ovat tehneet, oppositiorhmillä ei ole kerrottu.

Ed. H a a v i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Säästön tarpeesta valtiontaloudessa sinänsä ei varmasti synny riitaa vihreiden ja hallituksen välillä, mutta nähdäksemme säästökohteiden valinta on osin erittäin epäonnistunut, ja siihen toivoisin nimenomaan tämän keskustelun keskittyvän. Yhtenä kärjekkäimpänä esimerkkinä nähdäkseni on koulujen tuntikehyksen supistus eli ne säästötoimet, joita kohdistetaan koulu- ja sivistystoimeen. Ihmettelen, missä on ministeri Uosukainen tällaisena iltana, jolloin hänen uransa yhtä tärkeintä asiaa käsitellään eli säästökohteiden valintaa nimenomaan koulutussektorilta. Muutenkin ministeriäitiötä katsellessa näyttää, että on tapahtunut maalaisliiton vallankaappaus eli muiden puolueiden ministerit ovat kovin vähän edustettuina tänä iltana.

Toisaalta kaiholla muistelen myös ed. Väyrysen viime kaudella käyttämiä puheenvuoroja siitä, miten Suomen kehitysyhteistyö ja siitä tehdyt sitoumukset velvoittavat meitä. Muistaakseni keskustapuolueen keskeiset poliitikot vielä viime kaudella olivat sitä mieltä, että kehitysyhteistyö on yksi painopistealue. Mielelläni kuulisin nyt hallituksen perusteluja näille valinnoille: koulutuksen supistaminen, kehitysyhteistyön supistaminen. Miksi juuri nämä on valittu säästökohteiksi? Tässä mielessä juustohöylämallit toimivat mielestäni erittäin epäoikeudenmukaisesti eikä niitä tällaisessakaan

valtiontalouden tilanteessa ole perusteltua käyttää. Kohteet olisi pitänyt valita tarkemmin, ja siitä oli vihreiden ryhmäpuheenvuorossa ehdotuksia.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En ole saanut ainakaan itselleni vielä vastausta. Minulla on sellainen käsitys, että herra pääministeri suhtautuu vastauksissaan aika vähättelevästi vasemmistoliiton ehdotukseen siitä, että työttömyyttä pitäisi lähteä aktiivisesti torjumaan nimenomaan rakennusalaan elvyttämällä. En myöskään ole saanut selvitystä siitä, miksi tähän suhtaudutaan niin passiivisesti tai kielteisesti, kun tiedetään, että ei kovin suurella panoksella saataisiin huomattava parannus rakennusalan työttömyyteen.

Oudoksun myös sitä, kun puhuttiin, että säästökohteitten prioriteetteja voitaisiin pohtia. Minun on hyvin vaikea ymmärtää, miksi ei peruspalveluja, hyvinvointipalveluja, voida turvata verotuksella, niin kuin aikaisemminkin on tehty. Nyt on sellainen prosessi menossa, että Suomi ikään kuin valmistautuu eurokelpoisuuteen, mikä tarkoittaa sitä, niin kuin hallitusohjelmassakin sanotaan, että halutaan verotusta muuttaa ratkaisevalla tavalla, niin että koko verotuspohja pienenee. Tällä tavalla nakeretaan pohja hyvinvointivaltiolta. Tämä on mielestäni hyvin hälyttävää.

En myöskään pysty ymmärtämään, mitä varren autoveroa pitää alentaa 5 prosentilla, niin että se tekee yli 2 miljardin aukon valtion kassaan. Samanaikaisesti puututaan opetustoimeen ja sosiaalitoimeen, joissa on pienempi summa yhdessä kuin se, mitä autoveron alentaminen merkitsee valtion kassaan.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan puhemies Suominen.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jo tämän keskustelun verryttelykierros osoittaa, että keskustapuolueen veret seisauttava vaalivoitto on saanut meidän edustajien ja myös Suomen kansan valtaenemistön ihon kananlihalle. Erityisesti jo keskustelussa esiin nostetut koulujen säästötoimet, jolloin käydään nimenomaan lasten ja nuorten perusoikeuksien kimppuun, ovat täysin käsittämättömiä ja loukkaavat kansalaisten oikeustajua todella syvästi. Yhdyn ed. Haavis-

ton käsitykseen siltä osin, että hämmästyttää, että ministeri Uosukainen loistaa poissaolollaan.

En myöskään voi olla ottamatta kantaa siihen, että nähdäkseni pääministeri Aho tarkoituksellisesti pyrki kumaan entisen ministerin Louekosken puheenvuoroa. Ymmärrän tämän sitä taustaa vasten, että tämä hallitus kaipaa sen tyyppistä ottopoikaa asiantuntemuksen, yhteistyösuhteitten, ay-liikkeen osalta, joka ministeri Louekoskella olisi, ja hän jo yksin vahvistaisi teidän riviänne erittäin merkittävällä tavalla. Kuitenkin ryhmäpuheenvuoron piti ed. Kalliomäki ja se oli meidän ryhmämme kanta.

Myös ihmettelen sitä, kun edelleenkin pidän pääministeri Ahoa melkoisena politiikan tekijänä, että jos ay-liike ilmoittaa ensi neuvottelukokouksessa, että me emme ole kiinnostuneita tekemään vakautusta, niin te kumarratte syvään ja toteatte: no, ei sitten, jollei tämä käy. Kyllä edellyttää totisempaa otetta suhteessa ammattiyhdistysliikkeeseen, jotta maahan saadaan todellinen, syvälinen ja pitkäulotteinen vakautusratkaisu. Kehotan uusiin neuvotteluihin.

Pääministeri Aho: Herra puhemies! Ei tämä hyvältä tunnu, kun mikään ei kelpaa. Jos arvostelee, niin moititaan. Jos kehuu, niin sekin on kuulemma pahasta. Mutta yritetään nyt kuitenkin. (Ed. Hämäläinen: Ministerin osa!)

Ed. Hämäläinen valitti sitä, että elvytystä tänä vuonna ei olisi riittävästi ja hallitus ei sitä toteuta. Sanoin jo kerran, että sillä budjetilla, jota ed. Hämäläinen oli hallituksessa päättämässä, tänä vuonna elvytetään 2,4 prosenttia bruttokansantuotteesta. Ed. Louekoski voi kertoa, paljonko se miljardeissa tarkoittaa. Se lienee 13 miljardin markan paikkeilla. Siis rahaa pyörii nyt kansantaloudessa, mutta ei se työttömyyttä ole alentanut. Päinvastoin työttömyys kasvaa samaan aikaan lähes 20 000 kuukaudessa. (Ed. Hämäläinen: Rakennustoimintaa!) Ei tämä ole ratkaisu Suomen talouden ongelmiin. Valtion rahat loppuvat muutenkin, vaikka niitä ei käytetä julkisen talouden turhaan kasvattamiseen.

Ed. Seppänen, säästöehdotuksia ei ole tehty. Onkohan ed. Seppänen mahtanut lukea lainkaan tiedonantoa? Toivon, että hän lukee. Sieltä löytyy malli siitä, miten voidaan säästää. Niin kuin olen korostanut aikaisemmin, ne eivät ole lopullisia kantoja, niistä voidaan keskustella. Jos vain parempia säästöehdotuksia löytyy, niin keinoja vaihdetaan. Yksi asia näyttää kuitenkin pysyneen ennallaan, kun on valitettu, että asetel-

mat ovat viime vaalikauden jälkeen muuttuneet. Ed. Seppänen on kyllä löytänyt oman entisen paikkansa.

Ed. Halonen arvioi valtionosuusuudistusta ja kysyi siinä keskustan ja hallituksen kantaa. Se on ollut ymmärtääkseni koko ajan saman suuntaisen ennen vaaleja edellisen hallituksen kanssa ja nyt myös nykyisen hallituksen kanssa. Olemme olleet valtionosuusjärjestelmän uudistamisen kannalla. En oikein jaksa uskoa selitystä siitä, että keskustalaiset olisivat estäneet uudistuksen toteuttamisen viime vaalikauden aikana, kun en tiedä kenenkään keskustalaisen osallistuneen valmisteluihinkaan, edes kunnalliset keskusjärjestöt eivät kelvanneet valmistelutyöhön loppuvaiheessa mukaan.

Nyt on toimittu toisin. On siis pantu uudistuksen valmistelu uudelleen vireille, on asetettu työryhmä, jota vetää valtiosihteeri Tuomisto ja jossa ovat myös kunnalliset keskusjärjestöt mukana. Tavoitteena on, että 1.1.1993 uudistus on voimassa. (Ed. Halonen: Uudistus vai leikkaus?) — Uudistus. — Sillä paitsi muutetaan valtionosuusjärjestelmiä niin, että kunnat voivat vapaammin käyttää varojaan, samalla myös poistetaan normeja, puretaan byrokratiaa. Tässä suhteessa olen aivan varma, että tästä asiasta löydämme hyvin paljon yhteistä myös silloin, kun asia eduskunnassa käsitellään.

Ed. Vähänäkki antoi opetuksen, joka pannaan korvan taakse, koskien ammattiyhdistysliikkeen roolia.

Ed. Stenius-Kaukonen epäili, että perusturvan kehittämistä ei olisi otettu hallituksessa vakavaksi asiaksi. Hallitusohjelma kannattaa lukea. Siellä on harvoja asioita, joissa on todettu selkeitä aikatauluja uudistuksille. Ylipäänsä siinä on hyvin vähän uudistuksia ja niistäkin hyvin harvoissa selkeä aikataulu. Perusturvaa koskevissa kohdissa on selkeä aikataulu.

Toivon, ed. Stenius-Kaukonen, että ryhtyisimme nyt kaikki yhdessä toimenpiteisiin, että rahaa, jolla perusturvauudistuksia toteutetaan, saataisiin syntymään. Valitettavasti se raha on pelottavalla tavalla häipymässä. Valtion verotulojen kertymät, jotka näkyvät lisäbudjetissa, kertovat omaa pelottavaa kieltään siitä, mitä on tapahtumassa.

Ed. Haavistolle sanoisin, että on tietysti totta, että säästöt ovat ikäviä ja huonoja asioita, esimerkiksi kaavaillut säästöt koulupuolella eivät varmasti ole kenellekään mieluisia. Haluaisin samalla korostaa myös sitä, että ei rahan määrällä aina mitata sitä, mitä saadaan aikaiseksi, vaan

tällaisessa tilanteessa on äärettömän tärkeää, että opetellaan käyttämään olemassa olevia voimavaroja paremmin ja tehokkaammin ja pyritään niillä entistä parempiin tuloksiin. Eli joissakin tapauksissa ainakin, olen aivan varma, säästöjä voidaan toteuttaa niin, että toiminnot pystytään säilyttämään. On vain löydettävä uusia keinoja, uusia tapoja ja vapautettava siinä suhteessa ihmisiä uuteen ajatteluun.

Ed. Andersson ehdotti, että verotusta kiristämällä ylläpidettäisiin hyvinvointipalveluja. Se tästä vielä puuttuisi. (Ed. Seppänen: Suurituloisten!)

Ed. Gustafsson sanoi, että iho tulee kananlihalle, kun katsoo hallituksen ohjelmaa. Minulle tuli iho kananlihalle, kun hallitusneuvottelujen alussa sain nähdä ja kuulla, mikä on Suomen kansantalouden ja valtiontalouden tila ja tulevaisuuden näkymät. (Ed. Rinne: Kyllä se oli tuttu jo aikaisemmin!) — Valitettavasti edes se, mitä ennen vaaleja täällä puhuttiin, ei pitänyt paikkaansa. Se oli aivan liian ruusuinen kuva. Tilanne on paljon vakavampi ja vaikeampi. — Ed. Gustafsson, nyt ei ole kysymys vain siitä, mitä poliittisilla kentillä tapahtuu, vaan kysymys on satojentuhansien ihmisten työstä ja toimeentulosta.

Siinä mielessä toivon, että voitaisiin päästä vihdoinkin keskusteluun siitä, minkälaisilla keinoilla me aiomme näiden ihmisten työpaikkoja pelastaa ja puolustaa. Tällä hetkellä jo esimerkiksi palkkojen alennus on täyttä häkää käynnissä eri puolilla suomalaisessa elinkeinoelämässä. (Ed. Seppänen: Mikä se keino on?) — Palkkojen alennus, ed. Seppänen, tapahtuu nyt vain niin, että toiset pitävät entiset palkkansa, toisilta otetaan koko palkka pois. (Ed. Laine: Toiset saavat lisää!) Tästä on seurauksena se, että vähän ajan kuluttua meillä on tilanne, jossa meillä on yhteiskunta jakautunut selvästi a- ja b-ihmisiin, toisiin, joilla on työtä, turvattu toimeentulo, ja toisiin, joilla sitä ei ole, ei edes toivoa siitä.

Toiseksi haluaisin tähän liittyen sanoa, että on myös mahdollon kuvitella, että tulevaisuudessa julkisella tai suljetulla sektorilla elämä jatkuu laman keskellä, niin kuin mitään ei olisi tapahtunut. Samaan aikaan kun paperityöläiset, metalliteollisuuden työntekijät menettävät työpaikkojaan, ovat pakkolomalla, julkisella sektorilla elämä jatkuu niin kuin ennenkin, niin kuin mitään ei olisi tapahtunut. (Ed. Gustafsson: Me emme halua kohdistaa sitä kouluun, lapsiin ja nuoriin!) — Tässä suhteessa, ed. Gustafsson, on otettava lusikka kauniiseen käteen ja tunnustet-

tava se, missä ollaan ja ryhdyttävä tarpeellisiin toimenpiteisiin. (Ed. Gustafsson: Kylmä tyyli linja!) — Kysymys ei ole kylmästä tyylistä linjasta, vaan kylmä tyyli linja olisi se, että ei tehdä mitään, koska se merkitsee sitä, että kaikki se, mitä on viime kuukausina tapahtunut, saa vapaasti jatkaa.

Toivon, että tämä asia vihdoinkin menisi perille: Meillä ei ole sellaista vaihtoehtoa, että nykyinen meno jatkuu, vaan on vain etsittävä vaihtoehtoja tästä poispäin. Toivon, että katseet hiljalleen keskittyisivät siihen eikä enää haikaileta siihen, että voidaan jatkaa niin kuin viime vuosina on tehty. Sellainen vaihtoehto on vastuutonta ennen kaikkea niiden ihmisten kannalta, jotka ovat työttöminä tai joutumassa työttömiksi.

Ed. P a l o h e i m o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kaikki hallituspuolueet ovat jossain vaiheessa julistaneet pitävänsä ympäristökysymyksiä erittäin merkityksellisinä. Kaikkien hallituspuolueiden tulisi myös tietää, että ympäristökysymyksiä ei ratkaista jälkihoidolla, vaan etukäteisratkaisulla puuttamalla liikenteen ja teollisuuden suuntaan.

Liikenteen ulkoiset kustannukset ovat vuosittain noin 15 miljardia markkaa, joka jakautuu sillä tavoin, että ympäristökulut, kuormitus ympäristölle, ovat noin 7 — 8 miljardia markkaa ja onnettomuuksien aiheuttamat kustannukset saman suuruiset. (Ed. Aittoniemi: Utopistista teoriaa!)

Hallituksen esityksessä on autoveroa laskettu 2,5 miljardia markkaa, mihin vihreitten ryhmäpuheenvuorossa puututtiin erittäin ankarasti, ja ed. Andersson puuttui samaan kysymykseen. Sen sijaan että autoveroa on laskettu, pitäisi polttoaineveroa korottaa. Sille ei kuitenkaan ole tapahtunut mitään.

Minä jätän ilmaan ainoastaan tämän kysymyksen pääministeri Aholle: Mistä ihmeestä johtuu, että autoveroa pudotetaan 2,5 miljardilla markalla kompensoimatta tätä millään tavalla?

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Suomi tulee nousemaan sairavuoteelta, mutta lääkkeet maksatetaan raastasti palkansaajilla, työeläkeläisillä ja työttömillä. Tarvittaisiin todella rakenteellisempia korjauksia nimenomaan hintojen ja kustannusten alenemiseksi. Eräs osa-alue on tietysti maatalouspolitiikka.

Täällä on herätetty kysymys siitä, onko maataloustulolaki nyt todella muutoksen kohteena hallituksen piirissä. Ministeri Viinanen sitä lupaili. Voin kyllä hänelle todeta, että en ole ollenkaan yhtä optimistinen. Keskustan, MTK:n ja Etelärannan pyhä liitto kyllä takaa sen, että maataloustulolakiin ei saada riittäviä rakenteellisia korjauksia tai maataloustulopolitiikan perusteisiin.

Päinvastoin edelleenkin kuten nähdään jae-tussa lisäbudjetissa viljan vientituki on laskettu alakanttiin. Vaaditaan nytkin myös hallituksen yhtä lailla kuin minun käytössäni olevien tietojen perusteella jo syksyllä lisäbudjetissa 100 — 200 miljoonaa markkaa lisää. Tämä on tahallista, vanhaa alakanttiin laittamista, ja annetaan väärä kuva tilanteesta.

Edelleen lepäämässä ollut pellonraivauksen rajoituslaki on jumiutettu valiokuntaan. Hallitus kuulemma suunnittelee mahdollisesti syksyllä jotain verolakia. Tämä on esimerkki siitä, että edes ylituotannon pysäyttämistä ei haluta, saati ylituotannon pienentämistä.

Tilanne on todella hyvin raadollinen ja ymmärrettävää edunvalvontaa keskusta-maalaisliitolta, mutta suunnanmuutosta tarvittaisiin, ja sitä ei näy tästä hallituksesta. Sitä tarvittaisiin nimenomaan veronmaksajien ja kuluttajan, mutta myös säännöstelyn kurimuksessa elävän maataloustuottajan osalta. On mielenkiintoista nähdä, miten kauan kokoomus toimii keskusta-puolueen takuumiehenä tässä palkansaajan, kuluttajan ja koko kansantalouden kannalta mielettömässä tilanteessa.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pääministeri sanoi, että perusturvaan ei kajota. Mutta kun nyt esimerkiksi alimmalla eläkkeellä elävän ihmisen eläkettä ei tasokoroteta, mutta samanaikaisesti nostetaan liikevaihtoveroa, joka vaikuttaa peruselämiseen, niin on aivan selvä asia, että tapahtuu kurjistumista, leipävarras nousee, ja on roskapuhetta väittää, että tilanne ei huononisi perusturvan osalta.

Toinen aika tärkeä asia minun mielestäni on saada jonkinlainen vastaus siihen, miten hallitus kuvittelee, että tuottamattoman työttömyyden lisäämisellä, jolloin ei kerry verotuloja, ei sosiaaliturvaa eikä tehdyn työn tulosta, voidaan kansantaloutta parantaa, siis kokonaistaloudellisesti kaikkein epäedullisimmalla vaihtoehdolla. Minun järkeeni se ei sovi. Minä kysyisin: Tulenko talous sitten kuntoon, kun on miljoona työtöntä, kaksi miljoonaa työtöntä, kolme miljoonaa

naa työtöntä vai kun kaikki ovat työttömiä, sittenkö pelastuu kansantalous?

Ed. A p u k k a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täytyy kehua pääministeri Ahoa siitä taitavuudesta, millä hän on tänä päivänä ja koko keväänkin esimerkiksi perusturva-asiaa pyörittänyt. Siitä ei kyllä ota fakiirikaan selvää. Kyllä pääministeri varmasti itsekin tietää, että millään aikatauluilla ei mitään asioita hoideta ja hallitusohjelmasta ei kyllä tästä asiasta löydy mitään muuta kuin jokin viittaus johonkin hämäärään aikatauluun.

Täytyy samalla myös onnitella häntä siitä, että hän uutena, tuoreena puoluejohtajana hyvin suoraselkäisesti toteuttaa sitä politiikkaa, mitä isoilla värikuvilla lehdissä mainostettiin vaalien alla. Hänhän puolueensa kanssa mainosti todellisen vaihtoehdon silakkakuuria ihmisille oikein kuvan kanssa. Siitä vain valitettavasti jäi ihmisille sellainen kuva, että siinä olisi arvosteltu Holkerin hallitusta, mutta nythän selviääkin, että se oli oman hallitusohjelman mainostamista oikein kuvan kanssa.

Tämän perusturva-asian kanssa valitettavasti kävi ihan samalla lailla. Ihmisille jäi sellainen kuva, että keskustalainen perusturvauudistus tarkoittaa ilmeisesti perusturvan tason nostamista, mutta nythän meille täällä rupeaa pikkuhiljaa selviämään se, että keskustalainen perusturvauudistus tarkoittaakin käytännössä sitä, että kaikkea perusturvan ylitse menevää sosiaaliturvaa ryhdytään leikkaamaan. Tämä on valitettava väärinkäsitys, mikä ilmeisesti äänestäjille tuli silloin, kun he vaaleissa ottivat kantaa. On melkein aihetta syyttää huiputuksesta.

Sitä, että pääministeri täällä ilmoittaa, että hän ei kaksi kolme kuukautta sitten tiennyt, missä tilanteessa valtiontalous meillä oli, on kyllä mahdoton uskoa. Jos hän oli näin tietämätön, niin hirvittää ihan kyllä, miten tietämättömissä käsissä meillä tänä päivänä hallitusvalta on.

Ed. U k k o l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hallitus ja pääministeri Aho on moneen otteeseen täällä sanonut, että hallitus on valmis keskustelemaan niistä vaihtoehdoista, millä tavalla säästämistä voitaisiin harjoittaa, toisin sanoen etteivät hallituksen tiedonannossaan mainitsemat esitykset olisi mitään jumalansanaa.

Ryhmäpuheenvuorossani yritin viestittää sitä, että tuntikehys on nimenomaan sellainen asia,

johon ei missään tapauksessa saisi lamankaan aikana koskea. Kysymys ei ole rahan määrästä ja siitä, että rahaa tuhlatettaisiin, vaan kysymys on siitä, että tällä rahalla todella saadaan oppilaille laatua, vaihtoehtoja ja mahdollisuuksia, jotka tuntikehysten supistamisen yhteydessä vietiin. Tämä varmasti kostaantuu tulevaisuudessa.

Toinen asia on devalvaatiokeskustelu. Minä en kyllä usko siihen, että hallituksen talouspolitiikan luottamus olisi laskenut korkoja. Kyllä se oli Paasion EY-puhe, joka pani ne laskuun. Näkeehän sen nytkin, että kun on tullut uusia devalvaatiospekulaatioita, niin korkotaso on lähtenyt heti nousuun.

Ed. H e l l e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tuossa todettiin jo aikaisemmin, ainakin ed. Apukka, että pääministeri Aho osaa vastata aika hyvin. Mutta hänellä on se tyyli, että hän vastaa niihin kysymyksiin, mihin haluaa, ja jättää epämiellyttävimmät vastaamatta ja ehkä osin myös keksii väitteitä, joihin vastaa.

Pääministeri nimittäin totesi aiemmassa vaiheessa, että olisin sanonut, että hallitus ei ole tehnyt mitään. Muistaakseni en tämmöistä sanonut. Siinä vaiheessa puhuin nimenomaan työttömyysongelmasta ja olen väittänyt ryhmäpuheenvuorossani ja vastauspuheenvuorossani, että hallitus omilla toimenpiteillään aiheuttaa lisää työttömyyttä. Mielestäni täällä moni puheenvuoro on kyllä todistanut tämän puolesta.

Minun mielestäni ja vasemmistoliiton ryhmän mielestä tässä vaiheessa tulisi lähteä nimenomaan siitä, että etenkin rakennustuotantoon panostettaisiin. Totean vielä sen, että jos näin tehtäisiin, se ei suinkaan romuta valtion rahatilannetta. Kysymys on suhteellisesti ottaen kohtuullisista kuluista. Kun ottaa huomioon sen, että sillä todella tuotettaisiin jotakin, niin se olisi hyvin järkevää toimintaa.

Kun puhuttiin pankeista, niin pankeillahan on kansalaisten mielestä tässä maassa liikaa valtaa ja näyttää siltä, että pankkien valta yhä vain kasvaa. Täällä valtiovarainministeri totesi, että he joutuivat nostamaan opintolainojen korkoja, koska näin on sovittu pankkien kanssa. Syy oli se, että jos ei näin tehtäisi, pankit eivät enää lainaisi. Toisin sanoen pankit heiluttavat tätä maata aivan liiaksi ja tähän ongelmaan pitäisi myös löytää ratkaisuja.

Ed. K a l l i o m ä k i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pääministeri Aho osoitti lieviä kiihtymisen merkkejä, kun ei ota kiitosta

tullakseen oppositiolta, saati omista joukoista. Minä päästän siltä osin pätkähästä. Onhan hyvä asia, että korot on saatu tämän hallituksen lyhyen istumisajan kuluessa alas nykyiselle tasolle, joka tosin ei ulotu kansainväliselle tasolle, kun on saatu puhkaistua se kupla, kun ministeriksi tullut ed. Paavo Väyrynen ei enää puhukaan pienten devalvaatioiden sarjasta. Tämä olkoon kiitoksena.

En myöskään voi olla kunnioittamatta ministeri Viinaseen lakonista, tehokasta tyyliä. Tällä kertaa hän tuolla tyyllillään kertoi, että keskeinen keino lamasta nousemiseksi on ylimitoitettun palkkakehityksen pysäyttäminen. Näinhän se suurin piirtein meni. Palkkakehitys, ylimitoitettuna tai muuten, perustuu hyvin pitkälle hintakehitykseen, hintapaineisiin. Väärät paineet palkkakehityksen nousulle on siis padottava patoomalla hintakehitys ja kääntämällä hintakehitys vieläpä laskuun. Tästä on useassa puheenvuorossa sosialidemokraattien taholta tässäkin keskustelussa mainittu. Jos saisimme elintarvikkeiden hinnan Keski-Euroopan tasolle maatalouden kehitykseen uudella tavalla puuttumalla, se merkitsisi palkkakehityspaineissa 10—15 prosentin helpotusta. Sama koskee kilpailulainsäädäntöä, ei tällaisilla prosenteilla, mutta merkittäviä mahdollisuuksia on siinäkin.

Asumisen hinta on lähes samaa luokkaa oleva ongelma kuin maataloustulolain vääristymistä johtuva elintarvikkeiden hintakehitys. Näihin on puututtava. Maan hinta olisi saatava jollain tavalla järkeviin puitteisiin. Hallitus on senkin tyrmäämässä tyrmäämällä lunastuslain, joka on eduskunnassa ja joka jossain määrin tässä auttaisi patoomalla sitä kehitystä, joka kiihdyttää keinottelua maan hinnoilla, kun ei ole lainsäädäntöä, joka edes pohjoismaisessa mittakaavassa jollain tavalla saattaisi Suomen vertailukelpoiseen asemaan. Ei myöskään pitkän rahan markkinoita ole vielä syntynyt, niitä, jotka hallitus ilmoitti kovaksi tavoitteekseen hallitusohjelmassa.

Pääministeri A h o : Herra puhemies! Vastaan aivan lyhyesti, ministeri Viinanen tulee käyttämään pidemmän puheenvuoron jälkeeni.

Äskenkin ed. Kalliomäki luetteli melkoisen joukon ongelmia, mm. korkeaa hintatasoa, asumisen kustannuksia, eräitä muita vastaavan tyyppisiä ongelmia. En voi kuvitella, että nykyinen hallitus olisi niitä saanut aikaan. Jos ne ovat ongelmia, ne ovat peräisin kaudelta, jolloin ed.

Kalliomäen edustama puolue istui hallituksissa, kaikissa mahdollisissa hallituksissa, ja minusta on aika kohtuutonta, että uuden hallituksen pitäisi kuukaudessa ratkaista kaikki ne ongelmat ja pudottaa hinnat tietyllä tasolle, jota odotetaan. Tässä suhteessa toivoisin, että kohtuullista vastuullisuutta kuitenkin olisi puheenvuoroissa mukana.

Edelleen totean, että en odota eikä hallitus odota mitään kiitoksia toimilleen. Paras kiitos on se, jos talouden ongelmat alkaisivat kääntyä parempaan suuntaan, pääsisimme nousuun. Siihen hallitus pyrkii, ja meidän menestystämme, hallituksen onnistumista mitataan sillä.

Se, mistä olen tietyllä tavalla pettynyt, on se, että nyt hallitus pani paperille ja jakoi eduskunnalle käsityksensä siitä, minkälaisilla säästötoimenpiteillä mm. valtiontalouden erittäin jyrkästi syvenevä alijäämä saada kuriin, ja toivoi, että siitä käytäisiin täällä keskustelua. (Ed. Halonen: Käydään kaksi päivää!) — Saanko nyt sanoa käsitykseni ensin loppuun. — Täällä on ainoastaan vihreän eduskuntaryhmän piiristä tullut tähän vastauksia. Kaikissa muissa puheenvuoroissa tähän mennessä on joko esitetty lisää menoja tai torjuttavaksi niitä säästöehdotuksia, joita hallitus on kirjannut tiedonantonsa. (Ed. Rinne: Tarvitaan tuottavaa työtä!) — Olen varma siitä, että kun ed. Rinnekin tietää, mistä ei saa säästää, niin hänellä on se viisaus, mistä pitää säästää, ja se viisaus tulkoon esille tässä keskustelussa.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Täällä on tunteikheyksestä sinänsä aivan oikein puhuttu ja kiinnitetty huomiota siihen, että kun painopistealue on opetus, niin kuin se on edelleen näitten supistustenkin jälkeen, miksi siitä leikataan. On esitetty kysymyksiä, miksi täällä puututaan sosiaaliturvaan, miksi täällä puututaan yhteen jos toiseen muuhunkin pääluokkaan ja esitetään lisää menoja.

Haluan edelleenkin muistuttaa siitä, että juustohöylä ei tässä säästöohjelmassa ole toiminut, vaan nimenomaan on pyritty kartoittamaan osittain tietenkin sisältöjä, jotta voitaisiin perata sellaisia kohteita, jotka ovat realistisia säästökohteita tilanteessa, jossa ensi vuonna nettolainanottotarve budjetissa on 24—25 miljardia markkaa. Siitä näillä kaikilla säästökohteilla yhteensä pyritään ottamaan pois noin 4 miljardia markkaa. Meille jää edelleenkin 20 miljardia markkaa vajetta, joka joudutaan ottamaan lainana, niin kuin puheenvuorossani olen sanonut,

ja sekin laina tullaan maksamaan korkojen kera takaisin.

Niin kuin sanoin, kun me lähestymme hyvää kyytiä tällä menolla 100 miljardin markan valtionvelkaa, sen vuosittaiset korkokustannukset ja hoitokustannukset ilman kuoletuksia ovat 10 miljardin suuruusluokkaa. Jokainen tajunnee, minkälaisen ongelmakentän kanssa olemme tekemisissä. Silloin joudutaan puuttumaan myös koulutukseen, eikä se sitä tarkoita, että meidän koulujärjestelmämme romuttuu. Sellaista on turha väittää. (Ed. Astala: OAJ väittää näin!) — Antaa väittää! Niin väittää tässä maassa jokaikinen etujärjestö, jonka etuihin puututaan. (Ed. Astala: He ovat asiantuntijoita!) — On aivan selvää, että se vaikuttaa palkkatasoon. Niin sen pitää valitettavasti vaikuttaa. Ei säästöjä tule muuten aikaiseksi. (Ed. Astala: Koulutusjärjestelmä romuttuu!) — Se ei romutu tästä yhtään mihinkään enempää kuin mikään muukaan järjestelmä; tässä pikkuisen pinnalta raapaistaan, näillä kaikilla toimenpiteillä yhteensä 4 miljardia, kun vaje on 24 miljardia. Vajeen mittakaava on sitä suuruusluokkaa ensi vuonna, että se vastaa noin puolta tämän valtakunnan valtion palkkaverotutosta. Se on mielestäni varsin hyvä mittari, kuinka suuresta vajeesta todella on kyse.

Täällä todettiin myös, että tämä hallitus ei ole säästänyt. Niin kuin totesin puheenvuorossani, ei tähän mennessä tähän lisäbudjettiin ole säästöjä saatu. Onneksi edellinen hallitus, sille kunia, teki periaatepäätöksiä yli miljardin, muistaakseni 1,3 miljardin, markan edestä. Tässä kiireessä pystyttiin löytämään vain muutama sata miljoonaa lisää päästäksemme runsaan puolentoista miljardin markan säästöön aikana, jolloin jokaikinen ministeriö oli karsimassa ensi vuoden budjetteja sellaiselle tasolle, että siellä ei ole reaalista kasvua ollenkaan. Kun tämän vuoden budjetti kaiken kaikkiaan kasvaa yli 9 prosenttiyksikköä reaalisesti, se karsinta on todella merkittävä. Emme raatsi suurempiin karsintoihin mennä, koska silloin aletaan rakenteita vaurioittaa. Tämän kanssa pystytään elämään hyvinkin, mikäli vain tahtoa meiltä löytyy. (Ed. Astala: Ette kyllä koulutusta tuonne! Sen sisältöä nimittäin!)

Rakennustuotantoon on niin ikään vaadittu rahaa lisää. On muistettava, että ei se rakentaminen ilmaiseksi synny. Toki sillä työllistämään pystytään, mutta kyllä meidän tämän vuoden aravatuotantotasomme on varsin kunniakkaalla 22 000 asunnon tasolla. Ei se mikään huono luku

ole, ja vielä ensi vuonnakin näillä näkymin pyritään suunnilleen samaan kertaluokkaan pääsemään. On muistettava, että vaikka kuinka meillä asuntorahasto on olemassa, niin valtiontaloudessa on katsottava kokonaisvelkamäärää kuin konsernia ikään, laskettava nämä kaikki velat yhteen, koska valtio periaatteessa ja käytännössä kuitenkin vastaa näistä kaikista, niin asuntorahaston veloista kuin myös muusta valtionvelasta.

On sanottu, että pankit puristavat lainahtoja. Niin varmasti onkin. On kuitenkin syytä todeta se tosiasia, että suomalainen pankkilaitos on tällä hetkellä melkoisessa kriisissä. Se on erinomaisen suuressa kriisissä yhä lisääntyvien luottotappioiden vuoksi. Ja mitä sitten tapahtuu, hyvät ystävät, jos pankkilaitos saa todella rankkoja vaurioita sisälleen? Ei se ole varmasti enempää yksittäisten ihmisten kuin koko yhteiskunnan etu, ja totuus on se, että pankki ei ns. sosiaalista toimintaa voi harrastaa vapailla rahamarkkinoilla. Sen takia ollaan järjestelemässä uudelleen koko korkotukiluottojärjestelmää, koskien muitakin kuin opintolainoja. Se koskee myös maatalouden lainoja, joista on periaatepäätöksiä olemassa. Se koskee asuntolainoja ja monia muita. Katsotaan nyt, minkä näköisiin loppuratkaisuihin päästään. Tavoite on kuitenkin siirtyä pikkuhiljaa pääomatuen suuntaan ja antaa normaalien markkinakorkojen vaikuttaa lainanannossa.

Pitkän rahan markkinat olisi pitänyt luoda ensimmäisessä neljässä viikossa tähän maahan. Kun ei niitä neljässä vuodessa tähän maahan saatu syntymään, niin on aika kohtuutonta odottaa, että näiden ensimmäisen neljän viikon kuluessa näin merkittävä ja suuri ratkaisu pystyttäisiin tekemään. On myönnettävä, että ei ole pystytty, mutta on myös todettava, että paraikaa ollaan työryhmän esityksiä perkaamassa, lausuntoja katselemassa tai saamassa takaisin sisään. Sen jälkeen pyritään löytämään sellaisia ratkaisuja erityisesti valtiovalan, pankkien ja muiden rahoitusjärjestelmien kanssa, jotta tällainen järjestelmä saataisiin aikaan.

Täällä on myös arvosteltu autoveropäätöstä tässä yhteydessä. Sen arvasin esitystä tehdessäni, että näin tulee tapahtumaan. Sillä kuitenkin ei oleellista vaikutusta valtiontalouteen ole, vaikka autokauppa siitä ei edes piristyi. Todennäköisesti se jonkin verran piristyi. Se vaikuttaa toki meidän vaihtotaseeseemme, mutta olemme kuitenkin valinneet sen uran, että autoveroa portaittain pudotetaan alhaisemmalle tasolle, hillityin

pienin askelin, ettei myöskään autokaupalle suuria vaurioita syntyisi näistä ratkaisuista.

Periaatteessa tasoista on hyvä yhteisymmärrys autoliikkeiden kanssa, ja myös siinä on työllisyyskysymystä huomioitu. Tällaiseen pienen alennukseen on menty toivossa kuitenkin se, että se kilistäisi valtion kirstuun vähän enemmän rahaa kuin tähän asti. Niin kuin lisäbudjetista näette, suuri lähes 3 miljardin menetys tulee auto- ja moottoripyöräverosta, ja niitä markkoja todella kipeästi valtion kassaan kaivataan.

Ed. Saario: Herra puhemies! Myyteillä, erityisesti hoitamattomilla myyteillä, tahtoo olla tässä maailmassa varsin kova kohtalo. Niin näyttää olleen kova kohtalo myytillä Pohjolan Japanista, joka käsityskanta on hyvin nopeasti maailmalla muuttunut julkikuvaksi maasta, jolle esimerkiksi eilisen tiedon mukaan Harvardin Business School ennustaa, mikäli dramaattisia uudistuksia ei tehdä, selvää köyhyysloukkua, tai julkikuvaksi maasta, jonka keskeisten pankkiorganisaatioiden luottokelpoisuus on asetettu maailman laajuisesti uudelleen tarkasteltavaksi.

Suomalainen talousjärjestelmä ei, nojaututtuaan varsin pitkän ajan uskoon idänkaupan pysyvyydestä, osoittautunutkaan olevansa erityisen tehokas markkinatalousjärjestelmä. Sillä oli selviä vaikeuksia startata kovassa kilpailussa kouliintuneilla länsimarkkinoilla silloin, kun todettiin, että itäkauppa, johon suuntaus oli ollut hyvin vahva, ei enää vetänyt.

Suomalainen tarkkailujärjestelmä niin monesta tähytyspisteestä, kuin sitä hoidettiin, ei niin ikään osoittanut olleensa erityisen tehokas. Tai sitten johtopäätösten tekijät eivät olleet erityisen herkkiä reagoimaan niille signaaleille, jotka kertoivat jo useita vuosia sitten, että kaupan rakenteissa on tapahtumassa selviä muutoksia erityisesti idänkaupan suuntaan ja että suomalaisen vientiteollisuuden tulisi entistä voimakkaammin painottua kilpailusuuntauksessaan läntisille markkinoille. Suomessa haettiin pohjakosketuksen kautta kosketusta arkipäivän todellisuuteen, joka on tässä ja nyt.

Joskus tuntuu siltä, että kannattaisi kuunnella etulinjan väkeä. Etulinjan välillä tarkoitan yrittäjiä, joiden piiristä jo viime kesänä kuului viestejä siitä, että kauppamiehet tulivat maailmalta orderikirjat tyhjinä. Sen piti kertoa siitä, että jotakin on muuttumassa. Syksyllä tähytystorneista havaittiin, että laman rasvatyyni pinta oli todellisuutta, mutta vielä todettiin, että valtiontalous on kunnossa. Nyt tiedetään, että

laman rasvatyyni jatkuu eikä valtiontaloukskaan ole kunnossa.

Suomalaisen varsin kapean tuotantopohjan harteille on viritetty massiivinen hyvinvointikoneisto. Niin massiivinen koneisto, että se yksinkertaistettuna syö tämän maan kilpailukykyä. Meillä on yksi ongelma, mutta se on riittävän iso. Se on se, että suomalainen tuote on liian kallis ostaa sekä Suomessa että ulkomailla. Kilpailuttomuus on osa sitä prosessia, joka on vienyt meidän maamme tähän tilaan.

Hallitus on tehnyt sinänsä varsin oikeat johtopäätökset tilanteesta. Se on asettanut painopisteen vientiteollisuuden ja tuontia korvaavan teollisuuden toimintaedellytysten vireyttämiseen. Se on lähtenyt siitä ilmiselvistä oivalluksesta, että julkisten menojen kasvun hidastaminen on väistämättä tehtävä. Tässä prosessissa on kuitenkin käynyt niin, että ainoa, joka on todella syyllistetty, on suomalainen kuntasektori, joka on kuitenkin kasvanut, kehittynyt, laajentunut jopa tehottomuuteen saakka voisiko sanoa suurelta osaltaan omatta syyttään. Suomalainen järjestelmä on rohkaissut kuntia paisumaan. Me olemme vaatineet sekä julkisen vallan että yksityisten organisaatioiden toimesta: tuottakaa meille parempia palveluja enemmän määrin. Kukaan ei ole kysynyt, ovatko vetohevosien voimat riittävät tähän tehtävään.

Sektoroitunut järjestelmä on muodostanut ns. näkemäesteen sille tosiasialle, että ylimitoitettu hallinto sitoo resursseja väärään paikkaan. Meidän voimavaramme eivät ole kiinni palvelutuotannossa, vaan meidän voimavaramme nimenomaan julkisen hallinnon sektorilla ovat kiinni raskaassa infrastruktuurissa. Toisin sanoen näiden palvelujen tuottamisessa, jotka sinänsä ovat yhteiskunnalle välttämättömiä, on liian monta hallinnonyksikköä. Yksinkertaistettuna meillä on liian monta kuntaa tässä maassa tuottamassa näitä palveluja varsin pienelle populaatiolle.

Suomalaisessa kunnallishallinnossa itsehallinto on tullut ikään kuin päämääräksi, sitä ei ole nähty välineenä. Ehkäpä ei ole annettu tilaisuutakaan nähdä sitä välineenä, sillä niin monet normit, määräykset ja säädökset ovat estäneet järkevänkin luovuuden, jota väitän kunnallishallinnon eri portaissa aivan riittävästi olevan. Kunnat eivät ole kysyneet sellaiseen hyötysuhteen parantamiseen, että ne olisivat voineet harjoittaa yhteistoimintaa palvelujen tuottamiseksi ilman raskaita organisaatioita. Siinä mielessä tällainen kehitysvaihe jossa nyt elämme, saattaa

olla erittäin terveellistä, kun se pakottaa meidät todella tiukasti paneutumaan tähän mielestäni ehkä kaikkein raskaimmin kansantaloudessamme vaikuttavaan problematiikkaan.

Hallituksen kannalta se merkitsee tietysti erittäin vaikeata tilannetta siltä osin. Ymmärrän näet, että hallitus hyvin tietää tämän ongelmakentän olemassaolon ja sen tulisi kyetä rohkaisemaan kuntauudistukseen, asiaan, joka on tässä maassa tavattoman tunneherkkä kysymys. Rohkaisu ei edes aina riitä, sillä meillä on viime vaalikaudelta nähtävissä erinäisiä toimenpiteitä joissa joko porkkanoita oli liian vähän tai porkkanat eivät olleet riittäviä rohkaisun välineitä.

Joka tapauksessa, mikäli suomalaisessa yhteiskunnassa yleensä tahdotaan päästä parempaan hyötysuhteeseen ja hallinnon ratkaisevaan keventämiseen, se edellyttää sitä, että paikallishallinnon kehittämisessä tehdään aivan uudenlaisia ratkaisuja, jotka syntyvät siitä, että voimavaroja sinne ei enää lisätä, vaan nykyisiä voimavaroja käytetään entistä paremmin ja tehokkaammin.

Vasta tämän jälkeen on teoriassakin mahdollista päästä siihen, mistä meidän kilpailukykyämme kannalta pitäisi pitää kaikkein suurinta huolta. Ja se on verotuksen saattaminen sellaiseksi, että se kehottaisi kahdenlaiseen toimintaan. Sen pitäisi toisaalta rohkaista työntekoon ja sen pitäisi rohkaista pääomien muodostukseen. Lähimenneet ajat kertonevat siitä, miten Suomen kansantaloudesta pääomat tahtoivat matkustaa ulkomaille ja ulkomailta tänne tuleva pääoma muodostui lainaksi kansantaloudessa. Kehitys, joka on erittäin epätoivottava ja josta pitäisi päästä eroon.

Suomella saattaa olla erinomaisia mahdollisuuksia oikean veropolitiikan voimassa ollessa tulla maaksi, joka houkuttelee tänne pääomia. Meillähan itse asiassa on hyvin rajoitettu galleria sellaisia toimenpiteitä, joilla Suomi menestyy, metsäteollisuuden lisäksi ei kovinkaan paljon muita. Siksi pitäisi uskaltaa estottomasti tarttua myös oikean strategisesti vetovoimaisen verotuksen suuntaan, mutta me tiedämme, että sitä ei voida toteuttaa ennen kuin hallinto on remontoitu kestäväksi.

Erityisen merkitykselliseksi verotuskysymys muodostuu, kun tarkastelemme, mitä on jo pantu käyntiin Ruotsissa ja mitä tulee tapahtumaan ensi vuoden alussa Norjassa. Suomella ei todellakaan ole varaa jäädä edes lyhyeksi aikaa selvästi erilaisen verotuksen maaksi, kuin meidän keskeisimmät lähinaapurimme ovat.

Kolmantena rakenteellisena kysymyksenä on epäilemättä Suomen maatalouden uudelleenjärjestely. Vaikka hyljättäisiinkin eilisen Helsingin Sanomien artikkelitoimittajan Martti Ukkolan kirjoitus liian kärkevänä ja liian rohkeana, on todettava sen sisältäneen myös paljon harkinnan arvoisia asioita. Tiivistetysti sanottuna liikatuotannon viennistä verovaroiden on päästävä, yli- tuotantoa rohkaisevaa maatalouspolitiikkaa ei voida sallia ja liian suuresta omavaraisuusasteesta tulisi päästä. Tässä on se faktapohja, jolta maatalouspolitiikan uudelleenmuotoiluun tulee lähteä. Samalla on esitettävä vaatimus asian kiikkottomasta tarkastelusta, sillä pahinta, mitä me voimme tehdä, on asettaa maatalous ja kuluttajat vastakkain, sillä kulutusta tapahtuu myös maatalouden piirissä.

Herra puhemies! Näen, että hallituksen uskotavuus on pitkästi riippuvainen nimenomaan niistä ratkaisuista ja siitä viisaudesta ja sisäisestä harmoniasta, mitä se maatalouspolitiikan alalla saattaa tehdä. Siksi on toivottavaa, että jokaiselle vähäisellekin yritykselle asian parantamiseksi ja tilanteen oikaisemiseksi annettaisiin täysi tuki.

On myönteistä, että hallitus selvästi panostaa teollisuuden toimintaedellytysten parantamiseen. Joissakin puheenvuoroissa on epäilty, että miljardit, joilla teollisuuden kustannuspainetta on kevennetty, eivät olisi merkityksellisiä. Ne ovat merkityksellisiä. On ollut ilo kuulla kentältä, ainakin pk-teollisuuden piiristä, jollaiseen minulla on kontakti, että näiden toimenpiteiden avulla usko suomalaisen selviytymiseen on selvästi parempi kuin muutamia viikkoja aikaisemmin. Palkat sosiaaliturvamaksuineen ovat kansantulosta 67,4 prosenttia. Tämä tietysti jo osaltaan ymmärtäjällensä kertoo, minkä mittaisesta kustannustekijästä on kysymys. Kokonaan oma problematiikkansa on se, että puuttuminen TEL-maksuihin merkitsee sitä, että pääoma ei ainakaan vähään aikaan kartu, ts. me syömme pääomaa. Tässä yhteydessä tietysti olisikin ollut mielenkiintoista pohdiskella kokonaisen eläkeuudistuksen aikaansaamista.

Herra puhemies! Suomessa on peräänkuulutettu taloustalkoita. Nimi on erinomaisen otollinen ja suomalaiskansallinen. Joistakin palautteista päätelleen, ei pelkästään palautteesta, joka on saatu eduskunnan piiristä, vaan ympäröivästä yhteiskunnasta tulleen perusteella, kuulostaisi siltä, että talkookutsussa keskeisempi kysymys olisi se, kuka kutsuu talkoisiin kuin se, mitä

näillä taloustalkoilla matkaan saatetaan. Suomalaisessa perinteessä talkoiden tarkoituksena on ollut veljesapu, auttaa ystävä tai läheinen jaloillensa, ja tässä tapauksessa suomalaisen kansantalouden jaloilleen saattamisesta tietysti on keskeisesti kysymys. Se kysymys, mitkä tekijät pitkässä saatossa ovat vaikuttaneet tilanteeseen, on huomattavasti vähemmän relevantti kuin se, mitä tapahtuu, jos Suomessa ei laajalla pohjalla tahdota lähteä yhteistyöhön maan saattamiseksi uudelle kasvu-uralle.

Ed. O. Ojala: Arvoisa herra puhemies! Ensimmäiseksi ilmoitan kannattavani ed. Helteen tekemää ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisen sanamuodosta.

Hallituksen valitsemista talouspoliittisista toimista voisi sanoa vaikkapa näin: Taudinmääritys on oikea, mutta lääkkeet osin väärään potilaaseen kohdistuvia. Voi olla, että näiden lääkkeiden vaikutuksesta potilaan tila ei kohene, vaan potilasta tyydyttävällä tavalla ja että potilas tulevaisuudessa rokottaa lääkäriään kääntymällä seuraavalla kerralla toisen tohtorin puoleen.

Esko Ahon johtama porvarihallitus tulee jäämään maamme historiaan hyvinvointiyhteiskunnan romuttamisen aloittaneena ja sosiaali- ja terveyspalvelut voimakkaasti yksityistäneenä hallituksena. Thatcherilaisuuden tuloa tänne ei tarvitse enää pelätä — se on jo täällä. 60-luvulla valittu linja yhteiskunnan kehittämisestä taloudellisen, alueellisen ja sosiaalisen tasa-arvon lisäämiseksi ollaan nyt määrätietoisesti heittämässä romukoppaan. Samalla hylätään myös jo lähes kirosan maineen saanut konsensus, pyrkimys laajaan yhteistyöhön eri osapuolten kesken yhteiskuntarauhan turvaamiseksi. Porvarihallitukselle näyttää paremmin sopivan kasvava itsekkyyks ja ihmisten keskinäinen kilpailu niin toimeentulon kuin yhteiskunnallisesti tärkeiden palvelujenkin suhteen. Koululaiset, sairaat, työttömät sekä pienituloiset palkansaajat ja eläkeläiset pakotetaan talouslaman maksajiksi.

Pääministeri Aho on väittänyt täällä taas kerran ja useampaan otteeseen, että valtion menoja karsittaessa kansalaisten perusturvaan ei kajota. Hän väittää, että hallitus aikoo karsia vain parempiosaisten etuuksia tilapäisesti. Samaa väitettä täällä on tukenut myös valtiovarainministeri Viinanen. Pääministeri on toistuvasti ja mielestäni tarkoituksellisesti välttänyt kertomasta koko totuutta hallituksen kaavailuista. Kun pääministeri ja hänen edustaman-

sa keskustapuolue ja näköjään nyt myös kokoomus puhuvat perusturvasta, he tarkoittavat sillä hyvin suppeasti määriteltyä minimiturvaa. Ansiosidonnainen sosiaaliturva ja yhteiskunnallisesti tärkeät peruspalvelut eivät kuulu hallituksen suppeaan perusturvakäsityksen piiriin. Tämän me olemme jo voineet havaita useampaan otteeseen. Näyttääkin siltä, että koko keskustelu perusturvasta, perusturvallisuudesta ja peruspalveluista on puuroutunut siten, etteivät edes kaikki kansanedustajat tiedä, mistä puhuvat, puhumattakaan, että kansalaiset tietäisivät, mistä täällä keskustellaan.

Pääministeri totesi, että hallitus on saanut jo tiukkoja ohjeita siitä, mistä pitäisi säästää. Kuitenkaan hallitus ei ole näyttänyt välittävän ottaa noita neuvoja varteen, vaan on esittämässä joukon mitä epäoikeudenmukaisimpia säästötoimenpiteitä.

Hallituksen ilmaisema valmius säästötoimenpiteisiin mm. työttömyysturvan ansiosidonnaisen osuuden korvaustason alentamiseksi samoin kuin sairausvakuutuslain mukaisten sairauspäivärahojen ansiosidonnaisten korvaustasojen alentamiseksi koskisi myös, toisin kuin väitetään ja yritetään väittää, pienipalkkaisia, sairaita ja työttömiä. Nämä leikkaukset eivät millään tavoin edistä sosiaalista oikeudenmukaisuutta, päinvastoin. Hyvätuloiset kyllä voisivat kompensoida leikkaukset ottamalla lisävakuuksia, joihin pieni- ja keskituloisilla ei ole varaa.

Kun ed. Aittoniemikin väitti, että se ei koskisi pienituloisia, niin otanpahan pari esimerkkiä ansiosidonnaisesta sosiaaliturvasta. Mitä tarkoittaisi esimerkiksi se, että hallitus on kaavailut päivärahojen laskukaavan alennusta 80 prosentista 75 prosenttiin? Mitä se merkitsisi eri tulotasoilla? Esimerkiksi 6 000 markkaa kuukaudessa ansaitsevalle 5 prosentin leikkaus merkitsisi päivärahasolla, siis yhden päivärahan osalta, 13 markan leikkausta. 9 000 markan kuukausiansioilla se merkitsisi 19 markan leikkausta ja 15 000 markan kuukausiansioilla päivärahaan 20 markan leikkausta. Näin ollen leikkaukset merkitsisivät 6 000 markkaa kuukaudessa ansaitsevalle 325 markkaa ja 15 000 markkaa — esimerkiksi kansanedustajapalkkatasolla — vain 500 markan leikkausta. Tämä jos mikä on epäoikeudenmukaista.

Edelleen jos katsomme, mitä leikkaukset merkitsisivät esimerkiksi koko äitiys- tai vanhempainrahakauden ajalta, 275 arkipäivältä. 6 000 markkaa kuukaudessa ansaitsevan osalta

leikkaus olisi 3 575 markkaa ja 15 000 markkaa kuukaudessa ansaitsevan osalta vain 5 500 markkaa. Eli suhteellisesti ottaen pienituloisten nettomenetykset olisivat selvästi suurituloisia suuremmat. Tinkimään elämisestä joutuisivat siis myös pieni- ja keskituloiset, toisin kuin hallitus on väittänyt.

Jokapäiväisestä leivästä joutuisivat myös tinkimään ne vuositason 80 000 äyriin yltävät palkansaajat, jotka joutuvat hallituksen kaavailujen mukaan maksamaan tämän ylittävältä osalta 1 pennillä korotettua sairausvakuutusmaksua tänä vuonna. Mielestäni 80 000 äyriin vuodessa yltävät eivät ole suurituloisia, he ovat keskituloisia. Lähes 50 000 markkaa kuukaudessa itse ansaitsevat ministeri-kansanedustajat näyttävät kyllä tyystin unohtaneen, mitä eläminen suu säkkiä myöten merkitsee. Pienituloisille, jotka jo muutenkin joutuvat laskemaan jokaisen kuluttamansa markan, liikevaihtoveron korottaminen 0,8 prosentilla 1.10. lukien merkitsee pakkosäästämistä nimenomaan ruoasta ja välttämättömistä menoista. Marginaaliverohelpotuksia saaneita hyvätuloisia tuon suuruinen liikevaihtoveron korotus ei sen sijaan hetkauta lainkaan.

Hallitus tuntuu myös heiluttelevan keppiä ilman porkkanaa eduskunnan nenän edessä uhkaamalla, että mikäli säästölait eivät mene läpi eduskunnassa, hallitus tulee jatkamaan edelleen säästötoimenpiteitä karsimalla harkinnanvaraisista menoista, siis myös julkisista palveluista. Julkiset palvelut näyttävätkin olevan hallituksen erityisessä kuristusotteessa. Sen sijaan hallitus jättää esimerkiksi yksityisen terveysbisneksen rauhaan ja antaa sille tilaa jopa lisääntyä. Sairausvakuutuksen kauttahan valtio tukee yksityislääkärikäyntejä lähes miljardilla vuodessa, eikä hallitus aio tähän puuttua.

Yksityinen terveydenhuolto on valtion erityisessä suojeluksessa myös työnantajamaksujen osalta, kun vertaamme sitä esimerkiksi kuntatyönantajan sosiaaliturvamaksuihin. Kuntatyönantajaltahan on jo vuosia peritty 1,25 prosentin suuruista ylimääräistä sosiaaliturvamaksua, joka merkitsee esimerkiksi tämän vuoden osalta kunnille 450 miljoonan markan suuruista ylimääräistä lisälaskua. Kun hallitus aikoo edelleen periä kunnilta lisämaksua, korotettua maksua, niin samanaikaisesti hallitus esittää yksityisen työnantajan sairausvakuutusmaksun alentamista 1 prosenttiyksiköllä, mikä nimenomaan suosii myös yksityisiä terveyspalveluja antavia lääkäriasemia ja vastaavia.

Hallitus on peräänkuuluttanut sitä, että säästötoimille, mikäli niitä ei olla hyväksymässä hallituksen kaavailussa muodossa, pitää esittää vaihtoehto. Omasta puolestani esittäisin, että vaihtoehtona sille, että rokotetaan sosiaaliturvatuksia, suurituloisille annetut verohelpotukset perutaan.

Tiedonannossa hallitus toteaa myös, että talouden ohjaaminen kestäväälle kasvu-uralle vaatii laaja-alaista toimenpideohjelmaa. Hallitus pitää tärkeänä, että yhteisymmärrykseen perustuvaa tulopolitiikkaa voidaan Suomessa harjoittaa myös jatkossa. Näin siis sanatarkasti hallituksen tiedonannosta.

Yhteisymmärryksestä puhuminen on tietenkin kaunista huulien puhetta, mutta todellisuudessa työnsä alkanut porvarihallitus on alusta lähtien pullistellut ja tehnyt kaikkensa ärsyttääkseen ammattiyhdistysliikettä haluamattaakaan aikaansaada todellisia neuvotteluja talouspolitiikan suunnasta tai yhteisesti sovittavista toimenpiteistä maamme talouden kuntoon saatamiseksi.

Kuten jo aikaisemmin kävi ilmi ja kuten pääministeri Aho totesi, ensimmäisessä kosketuksessa ammattiyhdistysliikkeeseen ei hallituksen ja ammattiyhdistysliikkeen yhteistyö lähtenyt sujumaan. Olen samaa mieltä täällä esitetyn näkökannan kanssa, että hallitus olisi toki voinut ottaa yhteyttä uudelleen eikä sen olisi pitänyt ryhtyä yksipuolisesti rokottamaan mm. työttömyysturvan osalta tai työttömyyskassojen maksuja nostamalla.

Olen ed. Louekosken kanssa pitkälti samaa mieltä siitä, että tällä hetkellä kaikki näkyvät viittaavat siihen, että ammattiyhdistysliikkeen piirissä on valmiutta erittäin maltillisen tuporatkaisun aikaansaamiseen ja tältä osin kansantalouden talkoisiin osallistumiseen. Kuitenkin tuntuu, että hallitus nyt haluaa osoittaa edelleen hyvin kovaa kuka kääntää ja ketä -mentaliteettia. Mielestäni voisi jopa väittää, että omilla toimillaan hallitus on ehdoin tahdoin kerjännyt verta nenästään.

Arvoisa puhemies! Minun mielestäni tälle hallitukselle ei muuta voi toivottaa kuin lyhyttä ikää.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan todeta ed. O. Ojalalle sen, että ansiosidonnaisessa työttömyysturvassa on maksettu kymmenkertaisia päivärahoja verrattuna ns. valtion päivärahaan, joka on vähän toistasataa markkaa. On otettava huomioon,

että valtio maksaa siitä huolimatta näistä ammattiyhdistysidonnaisista päivärahoista 95 prosenttia.

Tässä on pelkästään kysymys siitä, että pitämällä yllä tällaista järjestelmää työntekijät pakotetaan tietyllä tavalla olemaan ammattiyhdistysliikkeen jäseniä. Siinä minä en katso olevan mitään huonoa, näinhän tietysti täytyy ollakin. Mutta jos tätä käytetään tämän järjestelmän pönkittämiseksi, se on silloin väärin. Ei toinen tarvitse kymmenkertaista päivärahaa verrattuna toiseen. Koska kaikilla on sama suu ja samat tarpeet, jos puhutaan työläisistä, niin näissä ansiosidonnaisissa työttömyys- ja sairaspäivärahoissa on leikkaamista, siitä ei päästä mihinkään, ottaen huomioon yhteiskunnan osuus niiden maksamisessa.

Ryhmämme on ajanut systemaattisesti tätä, että peruspäivärahaa on nostettava ja samalla leikattava ansiosidonnaisia työttömyyspäivärahoja, niistä kokonaan luovuttava.

Ed. O. Ojala (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Aittoniemi näkyy unohtaneen täysin sen, mistä puhuin. Sanoin, että hallituksen puheet siitä, että nämä ansiosidonnaisen sosiaaliturvan leikkaukset eivät kohdistuisi pienituloisiin, eivät pidä paikkaansa, kuten esimerkkien valossa osoitin.

On mielenkiintoista tietää, että ed. Aittoniemen mukaan esimerkiksi 6 000 markkaa kuussa ansaitsevan ansiosidonnainen sosiaaliturva on hänen mielestään liian korkea, eli hän on valmis laskemaan 6 000 markkaa kuukaudessa ansaitsevan työttömyys- ja sairausvakuutusturvan alemmaksi nykyisestään.

Ed. Aittoniemi yrittää myös esittää sellaista näkökulmaa, että automaattisesti meillä olisi vastakkain peruspäiväraha ja ansiosidonnainen päiväraha. Näin ei välttämättä ole. Tietysti on, jos hallitus niin haluaa, mutta eduskunnan ei ole pakko sitä hyväksyä.

Olen samaa mieltä siinä, että korkeille etuukille voidaan toki asettaa kattoja. Se olisi pitänyt tehdä jo kauan aikaa sitten. Mutta mielestäni myöskään ansiosidonnaisen päivärahan etuuksiin ei saa pieni- ja keskituloisten osalta puuttua.

Ed. Laitinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. O. Ojala on tämän asian osalta aivan oikeilla linjoilla. Täytyy todeta, että ed. Aittoniemi ei kyllä tunne työttömyysturvajärjestelmää väittäessään, että joillekin on mahdollista maksaa jopa kymmenkertainen summa

työttömyyspäivärahaa peruspäivärahaan nähden. Se ei ole nykyisen lainsäädännön mukaan mahdollista. Pitäisi tutustua tähän lakiin ensin.

Ed. M. Pietikäinen: Herr talman! Till att börja med skulle jag vilja kommentera det som rdm. Louekoski konstaterade.

Heti aluksi haluaisin lyhyesti kommentoida ed. Louekosken puheenvuoroa.

Ruotsalainen kansanpuolue ja ruotsalainen eduskuntaryhmä on hyväksynyt hallitusyhteistyön siinä toivossa, että tämä hallitus osaltaan tulee myötävaikuttamaan yhteiskuntamme joidenkin keskeisten ongelmien ratkaisemiseen. Tätä ed. Donner nimenomaan korosti ryhmäpuheenvuorossaan. Hän sanoi myös, että on suhteellisen helppoa antaa hallitukselle luottamus, joskin meidän samanaikaisesti on keskusteltava niistä vaikeuksista, jotka hallitus kohtaa toteuttaessaan tiedonannossa olevat teesit ja päämäärät. Olen itse ed. Donnerin kanssa samaa mieltä ja haluan omalta osaltani jatkaa tätä rakentavaa, kriittistäkin keskustelua.

Alltså, herr talman! Statsrådets ekonomiskpolitiska meddelande grundar sig på en välgjord analys av det ekonomiska läget i vårt land. Kraftåtgärder behövs. Frågan är om de åtgärder som omnämns i meddelandet ens är tillräckliga. En annan fråga är om de åtgärder som förs fram är de riktiga.

Regeringen går in för att spara 764 miljoner mark inom undervisningssektorn. Det är en sektor, som precis som alla andra kan och bör spara. Det är dock ägnat att förvåna att sparförslaget hårt går in på själva undervisningen — det har också kommenterats här tidigare under kvällens lopp — genom att föreslå en nedskärning av antalet undervisningstimmar. Detta trots att regeringsprogrammet betonar att "nationens styrka och möjlighet till framgång ligger i bildningen. Regeringen fäster stor vikt vid utbildning, forskning och kultur oberoende av de ekonomiska konjunkturerna."

Opetussektori, kuten kaikki muutkin sektorit, voi ja sen tuleekin säästää. Mutta on kuitenkin omiaan herättämään hämmästystä, että säästöehdotus kohdistuu raskaasti itse opetukseen. Ehdotetaanpa opetustuntien määrää leikattavaksi, näin siitä huolimatta, että hallitusohjelmassa korostetaan, että "kansakunnan voima ja mahdollisuus menestymiseen on sivistyksessä.

Hallituksen painopisteenä riippumatta taloudellisista suhdanteista on koulutus, tutkimus ja kulttuuri”.

Tiedonannossa todetaan, että ”peruskoulun, lukion ja ammatillisten oppilaitosten valtionapujen perusteina hyväksyttäviä opetustuntien enimmäismääriä eli niin sanottuja tuntikehyksiä supistetaan”. Mielestäni opetusministeriö on tässä kohdin valinnut väärän säästämiskohteen, ja perustelen seuraavassa mielipidettäni tarkemmin.

Ensinnäkin peruskoulun tulisi saada kehittyä pitkällä tähtäimellä. Viime aikojen pedagoginen kehitystyö on ollut arvokasta, ja se on tehnyt koulusta paremman työpaikan sekä oppilaiden että opettajien kannalta. Tuntikehyksen ansiosta opetus on tullut joustavammaksi. Mahdollisuudet oppiaineiden ja työskentelymenetelmien valintaan ovat lisääntyneet koulussa. Tuntikehys on myös antanut opettajalle suuremmat mahdollisuudet ottaa huomioon oppilasryhmän sisällä vallitsevat yksilölliset erot. Tuntikehyksen nostaminenhan tapahtui kompensaatina tasoryhmitelyn poistamiselle.

Toiseksi tuntikehysten leikkaaminen on tullut ylhäältä saneltuna päätöksenä. Henkilökohtaisesti luotan vakaasti yksittäisten kuntien, koulujen, opettajien ja oppilaiden kykyyn tehdä ehdotuksia muilla tavoin tapahtuvasta säästämisestä koululaitoksessa. Aktiiviset opettajat ja oppilaat ovat jo julkisuudessa esittäneet tällaisia vaihtoehtoja. On harmi, että näitä vaihtoehtoja ei ole otettu huomioon.

Kolmanneksi haluan korostaa, että 5 prosentin leikkaaminen tuntikehyksestä peruskoulussa ja lukiossa saattaa johtaa ylisuuriin ryhmiin, mistä voi aiheutua käytännön ongelmia. On vaikea saada 32 oppilasta mahtumaan 17 oppilaalle mitoitettuun huoneeseen.

Vielä: Leikkaukset merkitsevät opettajatuntien huomattavaa harvenemista. Tuntimäärien vähennys ja siitä seuraava palkan pieneneminen kohdistuu ensisijaisesti tuntiopettajiin. On myös otaksuttavissa, että osa tuntiopettajista joutuu yllättäen työttömäksi ensi syksystä lähtien. Erään laskelman mukaan tuntikehyksen 5 prosentin leikkaus merkitsee kahta kokonaista virkaa keskisuurella yläasteella.

Ja vielä: On esitetty tiettyä pelkoa siitä, että kunnat säästävät — säästävät, jos näin voi sanoa — yhdistämällä pieniä kouluja. Tämä merkitsee pitempiä koulumatkoja ja pahimmassa tapauksessa suuria persoonattomia kouluyksiköitä oppilaille.

Hyvin toimiva koulu on huomispäivän yhteiskunnan perusta. Jos epäonnistumme huolenpidossa nuoristamme, saatamme joutua maksamaan kalliin laskun myöhemmässä vaiheessa. Meidän on muistettava, että olemme tekemisissä kasvavien ihmisten kanssa tässä ja nyt. Oppilaat eivät voi lykätä koulunkäyntiään odottamaan parempia aikoja.

Jag förutsätter att regeringen så snabbt det bara är möjligt omprövar sitt sparbeslut på denna punkt och, ifall sparandet av timresursen blir verklighet, att detta blir ett temporärt beslut, som upphävs senast om två år.

Edellytän siis hallituksen harkitsevan mahdollisimman pian uudelleen säästöpäätöstään tältä osin. Jos tuntikehyksestä säästäminen toteutuu, päätöksen tulisi olla väliaikainen ja se tulisi kumota viimeistään kahden vuoden kuluttua.

Ed. Louekoski (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ehkä me ed. M. Pietikäisen kanssa ymmärsimme ed. Donnerin ryhmäpuheenvuoron eri tavalla, mutta minä toistan sen käsityksen, joka minulle siitä jäi. Ed. Donner kertoi, että keväällä 90 harjoitettu talouspolitiikka perustui ekonomistien erehdykseen ja ekonomistit korjasivat erehdyksensä tekemällä uusia ennusteita — niin he ovat muuten tehneet keväällä 91:kin. Poliittinen päätöksenteko ei näin toimi.

Ed. Donner oli käsitykseni mukaan paitsi kriittinen hyvin tyytymätön siihen päätöksentekoon, joka on tämän meillä esiteltävänä olevan asiakokonaisuuden takana. Hän totesi, niin kuin itsekin, että ainoat tositoimet on lueteltu lisämenoarvioehdotuksessa, ja se ei ole paljon se, jos säästämisestä on puhuttava. Me joudumme odottamaan käytännön säästämistoimia, joilla puututaan menorakenteisiin, syksyyn, jolloin käsiteltävänä on tämän hallituksen ensimmäinen varsinainen tulo- ja menoarvio ja se vuodelle 92.

Totesin jo aikaisemmin, että itse asiassa ed. Donnerin puheenvuoron johtopäätöksen olisi pitänyt olla epäluottamuslause, siinä määrin kriittinen se oli. Tulkitsen nyt vähän omavaltaisesti myös ed. M. Pietikäisen puheenvuoroa kouluasioissa samaan tapaan, että kun nyt hallituksen takana jotenkin muodollisesti ollaan, niin itse asiassa näitä säästöpäätöksiä käytännössä esimerkiksi koulualalla ei hyväksytä. Tervetuloa, ed. M. Pietikäinen, opposition riveihin!

Katsotaan, millä tavalla näitä säästöjä käytännössä harjoitetaan. Valtiovarainministerille toteaisiin jälleen kerran, että periaatteessa säästämisen on hyvä asia, mutta se käytäntö!

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivotan minäkin ed. M. Pietikäisen tervetulleeksi tänne opposition puolelle, siinä määrin perusteellisesti hän perusteli sen, että hallitus ei näköjään pysty hoitamaan asioita sillä tavalla kuin hän ja, nyt olemme havainneet, muutkin RKP:n edustajat vaativat ja toivovat.

Tässä on kuitenkin yksi ero vihreitten suhtautumiseen nähden, ja se on se, että kun me esitämme jotakin, niin me esitämme toisaalla, mistä ne rahat otetaan ja millä tavalla säästö toteutetaan. Tässä suhteessa, kun arvoisa ed. M. Pietikäinen siirtyi nyt opposition riveihin, täällä oppii sitten esittämään myös sen vaihtoehdoisen suunnitelman.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toivottavasti tässä ei nyt asetaudu liian suuria paineita ja odotuksia ed. M. Pietikäisen suuntaan. Nimittäin kuuntelin hyvin tarkasti, mitä edustaja sanoi, erityisesti sen takia, että tiedän hänen olevan koulutusalan asiantuntijan. Minua ilahdutti kovin puheenvuorossa se hyvin argumentoitu näkemys, mistä syystä tuntekehys on lasten ja nuorten koulunkäynnin kannalta niin vahingollinen. Tämä oli tärkeä kannanotto sen takia, että ed. M. Pietikäinen on sivistysvaliokunnan jäsen. Kun haluan uskoa, että puheenvuoro oli syvästi harkittu, niin se merkitsee sitä, että yhden odotettavissa olevan säästölakiesityksen kohdalta on mahdollisuudet todella hyvin perinpohjaiseen käsitteelyyn ja lasten kannalta hyvään lopputulokseen. Kiitos hyvin valmistellusta puheenvuorosta!

Valtiovarainministeri Viihnen: Arvoisa puhemies! Ed. M. Pietikäinen totesi, että päätökset ovat ylhäältä saneltuja. Niin ne todella ovatkin ylhäältä saneltuja, koska säästöjä ei omaehtoisesti näytä enempää kuntatasolla kuin muualakaan syntyvän. Opetusministeriölle olisi annettu mahdollisuus myös säästää muista kohteista se tuo rahasumma, joka heille kehykseen pääsemiseksi on annettu, mutta he ovat itsekin todenneet, että ilman tuntekehysten puuttumista säästötavoitetta ei ole mahdollista saada aikaiseksi.

Olen nähnyt myös haastatteluja, joissa joku opettaja televisiossa on todennut, että vainapeis-

ta luopumalla voitaisiin säästö saada aikaan. Voin vakuuttaa, että nappikaupalla ei nyt pärjätä säästöhankeissa. Se johtaa varmasti ja tulee johtamaan suurempiin ryhmiin kuin tällä hetkellä. Keskimäärin se johtaa ilmeisesti yhden tai kahden hengen lisäämiseen ryhmää kohti, ja talonpoikaisjärjellä asioita järjestellen ei ajauduta sellaiseen tilanteeseen, jonka ed. M. Pietikäinen totesi, että joudutaan liian pieneen luokkaan ahtamaan enemmän ihmisiä kuin sinne sopii. Koulussa on sellaisiakin luokkia, joihin uudet ylimääräiset luokkaan tulevat henkilöt sopivat. Sielläkin voidaan käyttää talonpoikaisjärjettä, jos halutaan.

Se merkitsee kiistatta varmasti sitä, että opettajien työmäärä kevenee. Se on tarkoituskin, että näin tapahtuu. Eihän säästöjä synny mistään muualta, mutta sielläkin voidaan käyttää sellaisia vaihtoehtoja kuin sijaisuuksista luopumista ja joitakin muita. Ei siellä irtisanomisiin tarvitse mennä. Tästä on toisenlaisiakin opettajien puheenvuoroja kerrottu julkisuuteen ja annettu tietoa allekirjoittaneelle ja monelle muullekin, mutta kun perustavoite kuitenkin on saada OPM:nkin alueella säästöjä ja muita ei ole löytenyt, tähän sinänsä ikävään ratkaisuun on jouduttu. Ei säästöratkaisuista mikään ole miellyttävä, mutta niin kuin aikaisemmin kerroin, meillä on tosiasia se vaje, joka on sitä mittaluokkaa, että vaikka 4 miljardilla yhteensä, joka kaikkiin hallintokuntiin yhteensä kohdistuu, ei sitä 24 miljardin suurusluokan ongelmaa pystytäkään purkamaan, tämä on rikkana rokassa, ja se tie on nyt aloitettava.

Ed. O. Ojala totesi perusturvasta jotenkin siihen tapaan, että ollaan murentamassa ansiosidonnaisuutta, ollaan ryhtymässä leikkaamaan ansiosidonnaisia etuuksia. Se pitää paikkaansa, mutta kertaakaan ei ole sanottu, että alimpiin etuuksiin tullaan puuttumaan. Päinvastoin on päättäväisesti joka kerta sanottu, että niihin ei tulla puuttumaan, mutta ns. ylisuuriin etuuksiin on tarkoitus puuttua erityisesti työttömyysturvassa ja joissakin muissakin asioissa. Samalla on syytä kyseenalaistaa myös sellaisia etuja, joiden saaja ei välttämättä etua enää automaattina tarvitse.

Ei prosenteilla kukaan kaupasta osta. Markoilla ostaa niin suurituloinen kuin pienituloinenkin ihminen, ja on kyseenalaistettu, onko sittenkään perusteltua, että noin kaksinkertainen työttömyysturva annetaan esimerkiksi samasta työstä ihmisille, joista toinen on kassan jäsen ja toinen ei ole. Ei missään ole sanottu

myöskään sitä, ettei yksityiseen terveydenhuoltoon mahdollisesti puututa. Jos säästöt eivät riitä, tullaan puuttumaan yhä uusiin kohteisiin, kun on pakko.

Minulla on kädessäni käytettävissä varsin mielenkiintoinen tilasto, työttömyyskassojen tilasto vuodelta 1989, joka kertoo karua kieltään siitä, että kassan osuus jäsentä kohti vaihtelee alhaisimmillaan muutamasta markasta 30 markkaan, ehkä vähän runsaaseen 100 markkaan, ja näyttääpä Maaseututyöväen Liitolla olevan kassan osuus jäsentä kohti noin 576 markkaa.

Mutta meillä on esimerkiksi järjestelmä, joka koskee kunnan työntekijöitä, joka sallii senkin mahdollisuuden, että kun kuudeksi kuukaudeksi velvoitetyöllistetty tai määräaikaiseen työsuhteeseen tuleva ihminen tulee kunnan palvelukseen, liittyy kassaan ja sen jälkeen työsuhte päättyy, hän siirtyy korotetun eli ansiosidonnaisen työttömyysturvan piiriin.

Sillä sektorilla on maksettu vuonna 1987 noin 260 miljoonaa markkaa päivärahoja alalla, jolla ihmisiä ei tiettävästi juurikaan irtisanota muuten kuin hyvin poikkeavista syistä. (Ed. Rinne: Kuuden kuukauden jälkeen sanotaan irti yleensä!) — Ei kunnassa. Ne yleensä ovat määräaikaisia työsuhteita, jotka ovat etukäteen tiedossa. — Sen jälkeen kun kuusi kuukautta on täysi, siirrytään korkeamman työttömyysturvan piiriin, jota en sitäkään toki kadehdi. Mutta kun maksusuhte on kuitenkin sittenkin varsin vaatimaton vakuutetulle, 5 prosenttia, niin näihin asioihin ollaan maksusuhteita nyt uudelleen harkitsemassa tavoitteena ainakin pudottaa valtion yhä paisuvia kustannuksia, jotka ovat todella merkittävää suuruusluokkaa, joista on esimerkkinä lisäbudjetissa selkeitä lukuja, joissa on numeroita luvattoman paljon.

Ed. M. Pietikäinen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan ensin toistaa, että opetussektori voi ja sen tuleekin säästää, ja olen yllätynyt siitä, että ehdotuksen mukaan säästö kohdistuu raskaasti itse opetukseen. Kun säästöistä puhun, en puhu vainapeista. Uskon, että myös koulusektorilla löytyy säästämiskohteita. Olisin voinut mainita esimerkkejäkin. Olisin voinut puhua kerhotunneista, vapaaehtoisista lomautuksista ja talkootöistä, jotka aikaisemminkin on mainittu.

Mutta haluan myös huomauttaa ed. Pulliaiselle, että minusta tosiaan myös säästämisessä asiantuntemusta, jota löytyy ruohotasolla koululla, kunnissa, voitaisiin käyttää hyväksi. Sen

takia minä en halua eritellä edellä mainittuja asioita.

Ed. Gustafsson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minä arvostan ministeri Viinaseen rentoa ja reilua puhetyyliä ja retoriikkaa. Tältä osin tarrautuminen johonkin vainappiin ei välttämättä tee oikeutta herra ministerille. Mutta kun yleisemminkin ministerin puheenvuorossa oli kohtuutonta suurpiirteisyyttä, haluan todeta erään viestin, jonka olen saanut.

Minä en yleensä pidä eduskunnan keskustelun arvovallan kannalta kovin hyvänä, että siteerataan puhelinsoittoja, mutta se minusta autenttisella tavalla kertoi, miten verrattain suuren lukion opettaja tunteikehysasian koki. Hän sanoi olleensa yhteydessä myös Vantaan ja Espoon vastaaviin oppilaitoksiin, ja heillä oli sellainen käsitys, että he ovat valmiit yhden viikon pakkolomaan, jotta voisivat pitää vähän pienemmät opetusluokat. Tosin hän sanoi, että he toivoisivat, että myös sitten kouluhallinto, byrokratia, ja jopa opetusministeriö olisivat mukana. Ehkä sen takia esitystä ei ole tullut opetusministeriöstä. En tiedä. Mutta se minusta osoitti kouriintuntuvasti, kuinka tärkeänä asiaa koululuokan sisällä pidetään.

Valtiovarainministeri Viinanen: Herra puhemies! Minun kannaltani on keskeistä, että säästöt toteutuvat. Niin kuin olen monta kertaa sanonut, ei sillä ole mitään väliä minun kannaltani, millä tavalla 4 miljardia ja tässä tapauksessa opetusministeriön oma kiintiö toteutetaan, kunhan säästö vain toteutuu. Mutta olen ollut havaitsevinani lukuisia puheenvuoroja mm. OAJ:n ja muidenkin tahojen toimesta, joissa kaikki pakkolomaan ja muuhun työaikajärjestelyyn liittyvät esitykset on ainakin julkisuudessa torjuttu.

Opetusministeriöllä — kuvittelen ainakin olevan, olen tähän asti ainakin kuvitellut enkä käsityksestäni hevin luovu — on taatusti asian- tuntemusta. Heillä on ollut täysi vapaa valta toteuttaa sellaiset säästötoimenpiteet, jotka äsken sanottuun päämäärään, säästötavoitteeseen, vievät. He ovat itse todenneet, että ei ole muita vaihtoehtoja, joilla päästään säästöihin pysyvästi. Tarkoitan sanalla ”pysyvästi” ilmeisesti muutamaksi vuodeksi toteutettavia säästöjä. Millään hankkeiden siirroilla ne eivät tule kyseen, ne ovat tilapäisiä järjestelyitä. Kyse on nimenomaan pysyvästä järjestelmästä, joka ainakin useaksi vuodeksi on tarkoitus toteuttaa.

Toki tässä suhteessa valtionosuusuudistus on asia, joka asettaa nämä asiat sitten uuteen valoon. Sen jälkeen valtiolla on onneksi jonkin näköinen peukaloruuvi pitää huoli myös koululaitoksen ja yleensä kaikista niistä kustannuksista, joihin valtio joutuu osallistumaan.

Kun käytin esimerkkinä voinnappia, se oli vain eräs konkreettinen esimerkki, jonka olen omin silmin nähnyt kenttätasolta tulleista vaihtoehtoista. Ne eivät ole käyttökelpoisia. Minä haluan, että oppilaila on myös voita leivän päällä.

Ed. Hä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Me kaikki ymmärrämme, että huonoina aikoina suu pitää panna sakkia myöten. Kehittämisen vauhtia voidaan hidastaa silloin, kun taloudellinen kasvu hidastuu niin voimakkaasti kuin nyt. Mutta ennen kaikkea virheelliset rakenteet pitää oikaista. Mutta se fanatismi, joilla säästämistä puolustellaan ja sen hyveellisyyttä tuodaan esille, kannattaa joissakin kohdin panna kyseenalaiseksi. Onko todella säästöistä kysymys?

Minusta nyt, kun puhutaan tuntikehyksessä säästämistä, keskustelu käy koko ajan tavattoman paljon myös opettajakeskeisesti. Minusta pitäisi miettiä sitä ja kääntää suunta oppilaskeskeiseksi: Mitä isänmaan koulutustasolle tapahtuu? Tuntikehyksen puristaminen niin pieneksi, kuin nyt on esitetty, merkitsee vääjäämättä sitä, että valinnaisuudet ja vaihtoehdot häviävät. Se tulee entistä enemmän yksipuolistamaan opetusohjelmia. Esimerkiksi kielivalintoja se tulee entistä voimakkaammin yksipuolistamaan. On tietysti pelättävissä, että kokonainen ikäluokka tulee olemaan hyvin vaihtoehdotto- man ja valinnoista vapaan koulutuksen läpikäy- nyt. Sillä ikäluokalla, arvoisa valtiovarainministeri, meidän isänmaamme pitäisi mennä kohti yhdyntävää Eurooppaa, olla entistä iskukykyisempi, entistä kansainvälisempi, entistä valmiimpi ottamaan vastaan kansainvälisyyden haasteita. Minä pahasti pelkään, että se, mitä tänään sanotaan säästökseksi, osoittautuu joskus myöhemmin koulutuksessa mitä suurimmaksi harha- askeleeksi.

Ed. H a a v i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On sinänsä hyvä, että joku ministereistä vihdoinkin on noussut puolustamaan tuntikehykseen kohdistuvia leikkauksia. Ikävää, että opetusministeri ei sitä itse tee vaan valtiovarainministeri on tästä äänessä. Valtiovarainministeri oli varmasti oikeassa aikaisem-

min todetessaan, että ei Suomessa koulujärjestelmä säästöön romutu, mutta sen sijaan kaksi selvää vaikutusta sillä on: toinen on opetusryhmien kokoon ja toinen on aineiden valinnaisuuteen.

Jos ajattelee opetusryhmien kokoa ja sen kasvua, todennäköisyys sille, että koulupudokkaiden määrä kasvaa opetusryhmien koon kasvassa eli yksilöllisiä opetusohjelmia ja -suunnitelmia ei voida ottaa huomioon, on aika suuri. Siitä tulee kyllä yhteiskunnalle kustannuksia toista kautta.

Toinen asia koskee valinnaisuuksia. Kysymys ei ole enää yhden tai kahden vuoden säästöstä niiden oppilaiden kohdalla, jotka menettävät valinnan mahdollisuuden jonakin hetkenä. Silloin heidän valinnan mahdollisuutensa koko elämässä on tavallaan vähentynyt, ja siinä mielessä kouluun ja tulevaan sukupolveen kohdistuvat säästöt ovat minusta hyvin arveluttavia tällaisessa tilanteessa, jossa kuitenkin ehkä puhutaan vain kahden kolmen vuoden perspektiivistä. Näiden oppilaiden kohdalla puhutaan koko elämän perspektiivistä. Siinä mielessä toivoisin, että juuri tätä kohtaa hallituksen säästöohjelmassa vielä uudestaan harkittaisiin.

Ed. K o r h o n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun säästämistä lähdetään hakemaan, se on tietenkin ihan hyväksyttävää, muttei se, mihin se kohdentuu. Oudolta tuntuvat ministerin puheet esimerkiksi työllistämistuella palkattujen osalta, että se olisi meillä se ongelma-alue, tai kun puhutaan ansiosidonnaisten ja peruspäivärahojen osalta tai ansiosidonnaisesta työttömyyspäivärahasta. Työllistämistuella palkattujen osa on yleensä heikoin kaikin puolin. Se päiväraha ei varmasti ole mitään sellaista suuruusluokkaa, että se voisi muodostua jonkun ongelmaksi. On muistettava myös yhteiskunnassa tällä hetkellä menevä kehitys, jota ihannoidaan ja ajetaan: suorituspalkkamalli koko työkentän läpi. Julkista puolta ollaan viemässä siihen mukaan, mutta samalla ollaan pudottamassa korvauksia, jos työttömyys tulee, ja se käännetään työntekijää vastaan, kun päinvastoin meidän järjestelmämme pitäisi taa- ta, että töitä olisi, jolloin tätä ongelmaa ei syntyisi.

Minusta siellä on ihan tarpeeksi suuri leikkuri tälläkin hetkellä. Jos työttömäksi joutuu neljäksi viideksi kuukaudeksi vuodessa, se leikkaa yllättävän nopeasti työttömyyspäivärahaa. Puhutaan rinnalla vielä esimerkiksi yksilöllisen varhaiselä-

keiän nostamisesta, joka kohdistuu myös aivan samalla lailla julkisen sektorin puolelle. Muistetaan, että leipä ei halpene ollenkaan työttömänä ollessa.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Koulutuksesta leikkaaminen on erittäin tuhma teko. Se on erittäin tuhma teko myöskin sille pyrkimykselle, jota valtiovarainministeri muuten ajaa, eli että me pääsisimme lamasta hyvään kasvu-uraan. Koulutus on nimittäin se voimavara ja se väylä ja se keino, jolla tähän voitaisiin päästä.

Mutta tuntuu siltä, että arvoisa valtiovarainministeri ei taida tuntea koulutuksen sisältöä, sillä tuntikehyksen leikkauksella isketään juuri suunta koulutuksen sisältöön. Opetusryhmät suurenevät, valinnaisuudet vähenevät, valintamahdollisuudet vähenevät. Kaikki ne tavoitteet, jotka juuri ovat olleet koulutuksen kehittämisen pääjohtotähtiä, murretaan nyt. On todella ikävää, ettei opetusministeri Uosukainen ole paikalla. Nimittäin jos hän ei ole teille aikaisemmin kertonut näistä, hän kyllä osaa erittäin hyvin kertoa nämä asiat ja tuntee myös yksityiskohdat.

Kun hallitus ohjelmassaan toteaa, että kansakunnan voima ja mahdollisuus menestymiseen on sivistyksessä, minä väitän, että nyt te teette erittäin sivistymättömän teon.

Te olette ohjelmassanne myös todenneet, että hallituksen painopisteenä riippumatta taloudellisista suhdanteista on koulutus, tutkimus ja kulttuuri. Nyt te rikotte juuri vastikään tekemänne hallitusohjelman ja erittäin tuhoisalla ja ikävällä tavalla. Toivon, että te kuuntelisitte alan ammattilaisia, jotka todella osaavat kertoa teille, mitä tämä merkitsee koulutuksen sisällölle.

Ed. V. L a u k k a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! En malta olla osallistumatta tähän keskusteluun, joka liittyy nimenomaan tuntikehyksen leikkaukseen, koska olen vakuuttunut siitä ja keskustellut monien opettajien kanssa asiasta. On selvää, että tässä on pelivaraa. Suomi on maailman neljänneksi rikkain maa, ja sen koulutustaso on niin huippuluokkaa, että kireänä laman aikana siitä voidaan jonkin verran tinkiä. On aivan uskomatonta, että täällä pelätään sillä olevan joitakin katastrofaalisia vaikutuksia kokonaiselle sukupolvelle. Minusta tällainen maalailu on lähes mautonta.

Jos puhutaan vielä kuitenkin kustannuksista ja säästämistä, niin sanoisin, että paljon syvem-

pi ja kipeämpi aihe, joka liittyy osaltaan koulutukseen, on se, että meidän nuorisomme moraalinen osaaminen on tavattoman vaatimatonta. Siinä suhteessa voitaisiin tehdä korjauksia lisäämättä yhtäkään tuntia tai vaikka vähennetään tunteja. (Ed. Rinne: Pitäisikö sielläkin leikata?) Ajattelen vain sitä, että esimerkiksi rikollisuus aiheuttaa miljardien vahinkoja, liikennevahingot vuosittain ovat yli 10 miljardia ja monet muut alkoholismien seuraukset. Tällä kaikella on oma merkityksensä, kun ajatellaan, että Suuri kirjaakin sanoo, että ”opeta poikanen oikealle tielle jo nuorena, niin hän siinä vanhanakin pysyy”. Koulut lyövät tietoja, niin kuin makkaratehtaas lyödään kuorien sisään makkaraa, mutta sen jälkeen laitetaan ulos. Vastaavasti koulut antavat paljon tietoa, mutta eivät sijoita moraaliseen osaamiseen.

Ed. H a a v i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Oli kiintoisaa kuulla kristillisen liiton näkemys kouluun kohdistuviin leikkauksiin. (Ed. Gustafsson: Se oli yllättävä!) — Se oli selventävä. Yllättäväkin, kuten ed. Gustafsson toteaa. — Tietysti ei varmasti mikään näistä säästötoimista katastrofia hyvinvoivalle Suomelle merkitse, mutta jos katsoo toimenpiteiden kokonaisuutta ajatellen esimerkiksi autoveron laskemista, parin miljardin tuloista luopumista sen kohdalta, ja sitten koulutuksesta supistamisesta, minusta arvot ovat nyt väärässä järjestyksessä. Luulen, että ed. V. Laukkanen on juuri arvokysymyksistä kiinnostanut. Nyt leikataan väärästä päästä ja otetaan pois kouluyhteisöiltä, joiden kehittäminen minun nähdäkseni olisi 90-luvun Suomen hyvin suuri voimavara. Autokauppiat odottakoot!

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. V. Laukkaselle haluan todeta, että suomalainen vauraus on suurelta osaltaan juuri johtunut siitä, että meillä on hyvin korkea koulutustaso. Siitä voimme olla ylpeitä. Siitä ei kannata leikata, sillä se tuottaa vain päivänvastaisia tuloksia kuin ne, mihin yritetään päästä.

Kun tuntikehyksestä leikataan, silloin vaikeutetaan myös niiden oppilaiden selviytymistä, jotka jo tänä päivänä ovat ongelmatilanteessa, ja se on tosiasia. Koulupudokkaita on tällä hetkellä jo noin 20 prosenttia ikäluokasta. He selviytyvät huonosti koulussa. Kun opetusryhmät suurenevät, se vaikeuttaa edelleenkin heidän mahdollisuuksiaan. Siis väitän, että koulutuksessa sääs-

täminen tulee hyvin kalliiksi ja se kostaustuu myös varsin useassa tapauksessa sosiaalimenojen lisääntymisenä.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Jos koululainen ei jossakin koulunkäyntinsä vaiheessa pysty ottamaan kaupan tuntikehyksen johdosta valinnaista kieltä, joka hänelle leveämmässä tuntikehyksessä olisi sallittua, kyllä se on koko kouluajan kestävä ongelma. Ei siihen tule myöhemminkään mahdollisuutta koulussa.

Mutta aivan erityisesti provosoiduin pyytämään uudelleen vastauspuheenvuoroa sen vuoksi, että tässä on kristillistä liittoa muistutettu arvojärjestyksistä ja ed. Haavisto aivan oikein muistutti autoveropäätöksestä. Minä myös muistuttaisin siitä, että samainen hallitus päätti, kun se huomasi, että viinan juonti on Suomessa vähentynyt, että ei-päs voidakaan hintaa nostaa, että saataisiin valtion kassaan lisää rahaa. Eli kaikki terveyspoliittinen, raittiuspoliittinen ja tällaisesta arvostuksesta lähtevä politiikka on tältä hallitukselta tyystin unohtunut.

Valtiovarainministeri V i i n a n e n : Arvoisa puhemies! Kun olen viinan hinnan noston asian tuntija varmasti tässä nimenomaisessa tapauksessa, koska olen ollut siihen syylinen, yritykseen ainakin, niin ehkä totean lyhyesti, että silloin, kun viinan hintaa korotettiin, ei se ollut mikään terveyspoliittinen eikä alkoholipoliittinen ratkaisu, vaan se oli kyllä täsmälleen ratkaisu, jolla pyrittiin ikäviä budjetin aukirepimisen kustannuksia kattamaan. Ei silloin ajateltukaan, että sillä jotakin äsken mainitsemiani ja ed. Hämäläisen mainitsemia vaikutuksia olisi ollut suuntaan eikä toiseen, vaan silloin näimme rahan kiillon silmissämme, jotta pääsisimme ikävästä budjetin aukaisun rahoittamisesta eroon.

Eli nämä ovat pikkuisen eri asioita. Keskeinen ratkaisu alkoholin hinnassa on tehty aikaisemmin. Ensimmäisessä korotuksessa, mikä on myös toteutettu, ovat kai mitoituksessa nimenomaan terveyspoliittiset syyt olleet takana, mutta ei suinkaan jälkimmäisessä korotuksessa, mikä nyt purettiin, koska sen päätöksen tavoite ei ollut toteutuksessa.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Riippumatta siitä, mikä oli viimesyksyisen hinnan korotuksen peruste, Suomessa on aina tähän saakka sanottu, että sekä hintapolitiikkaa, jakelupoliitiikkaa että muuta-

kin alkoholipoliitiikkaa harjoitetaan nimenomaan siitä lähtökohdasta, että myös kansan viinan käyttö pysyisi hallinnassa, ja toivottu vielä, että kansa raitistuisi. Näin on julkisesti viitoitettu ratkaisuja niin edellisen hallituksen kuin kaikkien sitä edeltäneidenkin hallitusten aikana.

Tämä on Suomen historiassa minun muistini mukaan ensimmäinen hallitus, joka ottaa onkeensa siinä, että kun vihdoin alkoholin kulutus oli saatu laskuun, niin se päätti, että nyt ei voidakaan hintoja korottaa, jotta laskukierteestä päästäisiin, että taas menisi viina kaupaksi.

Ed. P a l o h e i m o : Herra puhemies! Jotta en unohtaisi, niin ilmoitan ensin, että kannatan ed. Hassin ehdottamaa sanamuotoa päiväjärjestyksen siirtymiseksi.

Hallituksen talouspoliittinen tiedonanto pyrkii keskittymään säästötoimenpiteisiin, kuitenkin niin, että varsinaista linjanvetoa ei ole tehty. On ainoastaan yritetty etsiä useita sirpalemaisia säästökohteita. Täällä on aika paljon puhuttu tuntikehyksen leikkaamisesta. Minä en puutu enää siihen, vaikka olenkin useampien puhujien kanssa samaa mieltä.

Puutun eräseen toiseen paljon pienempään asiaan, siihen, että VR:n henkilöliikenteestä on vähennetty 50 miljoonaa, joka kohdistuu alhaisemman tariffitason mahdollistamaan tukeen. Minusta tämä on selvä vääryys.

Tällaisia erillisiä sirpaleita hallituksen tiedonannosta kyllä löytyy, mutta ei varsinaista linjanvetoa. Hallituksen tiedonannosta ei saa mitään otetta kokonaisuutena. Jos näkemyksellinen linjanveto olisi tehty, olisi hallitus varmasti päättänyt osapuolleen seuraavaan erittelyyn. Säästämismahdollisuudet voidaan jakaa kolmeen eri ryhmään.

Tällöin ensimmäinen säästämisen kokonaisuus olisi säästäminen ympäristökuluista. Tätähän on noudatettu aika reippaasti tähän asti ja on saastutettu ja kulutettu loppuun luonnonvaroja. Meillä, mutta erityisesti itäblokin maissa nähty, millä tavoin ja mihin johtaa tämän tyyppinen säästäminen ja teollisuuden tukeminen. Ne seuraukset osoittavat, että tätä tietä ei ainkaan kannata kulkea. Sen sijaan ympäristökysymyksiin pitäisi uhrata entistä enemmän rahaa.

Toinen mahdollisuus on säästää perusturvas- ta ja heikompiosaisen ihmisten toimeentulosta. Tämä mahdollisuus on ilmeisen teoreettinen ainakin akateemisella tasolla siitä syystä, että kukaan ei täällä tunnu sitä kannattavan, ei

hallitus eikä oppositio. Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, ettei sosiaalipolitiikan laatua tulisi tarkastaa nykyisestään. Se on aivan liian byrokraattinen, eikä se myöskään tarkoita sitä, ettei sosiaalipolitiikan hallintokuluja pitäisi karsia, koska ne ovat ilmeisesti aivan liian raskaat.

Kolmas periaatteellinen mahdollisuus on se, mitä täällä on aika paljon vasemmiston taholta esitetty, että verotetaan lisää pääomia ja hyvätuoloisia ihmisiä. Minä en ota kantaa moraaliin, ilmeisesti se on oikea. Mutta olisin halunnut kuulla käytännön ratkaisun siihen, mitä tapahtuu silloin, kun firmat ja yksityiset ammattitaitoiset ihmiset tästä syystä siirtyvät yhdentyvässä Euroopassa ulkomaille. Meillä ovat viimeisten kahden vuoden aikana firmojen suorat sijoitukset Suomesta olleet ulkomaille 26 miljardia markkaa. Tämä on minusta oireellista.

Vaikka suurituloiset ja rikkaat ihmiset usein yhdistetään, niin he ovat itse asiassa kaksi erilaista ryhmää. Suurituloiset ovat usein nuoria, ammattitaitoisia ihmisiä, rikkaat ihmiset sen sijaan vanhoja. Suurituloisten siirtyminen esimerkiksi sellaisella alalla kuin atk-alalla ulkomaille, jos verotus siellä on kevyempää, on minusta sellainen asia, mitä kannattaisi pohdiskella ajoissa, ennen kuin sitä mittavammassa määrin tapahtuu. Tätä kutsutaan yleisemmin aivovuodoksi.

Näin ollen, jos nämä kaikki kolme eri mahdollisuutta karsitaan, eri syistä tosin, pois, niin jäljelle jää kuitenkin yksi sektori, missä on mahdollista merkittävässä määrin tinkiä. Sitä on minusta käsitelty aivan liian vähän. Se on julkisen sektorin hallinnolliset kulut.

Kuitenkaan, kuten ed. Hassi aikaisemmin sanoi, ei kannata ajatella, että valtion tai kuntien budjetista löytyisi jotain erityistä kohtaa, erityistä kokonaisuutta, joka sieltä voitaisiin ottaa pois ja sanoa, että tämä kulkee otsikon ”Julkisen sektorin turhat kulut” alla, joten se on helppo ottaa pois, vaan kysymys on siitä, että koko julkinen sektori pitää kammata tiheällä kammalla ja karsia kaikki tehottomuus sieltä läpäisyperiaatteella, ei niinkään laajoja kokonaisuuksia karsimalla.

Teollisuudenkaan kansainvälinen kilpailukyky todennäköisesti ei tulevaisuudessa riipu niin paljon teollisuuden tehokkuudesta kuin siitä, missä määrin kukin maa on pystynyt julkisen sektorin toimintaa tehostamalla poistamaan sieltä löysää kuormitusta koko kansantaloudelle.

Vaikka hallituksen tiedonannossa olisi hyvin paljonkin huomauttamista, puutun seuraavassa

yksinomaan tähän kysymykseen, erikoistun tähän kysymykseen.

Julkisen sektorin palveluksessa on viimeisten kymmenen vuoden aikana, 80-luvun aikana, lisääntynyt väki 560 000:sta 710 000:een. 150 000 uutta virkailijaa on tullut lisää. On todettava, että ei voida puhua esimerkiksi siitä, että tämä johtuisi lasten päivähoidon lisäyksestä, koska koko sosiaalialan lisäys on vain 40 000 ja tästäkin on selviä hallinnollisia lisäyksiä 10 000. Tässä on kysymys yleisesti siitä, että liian lihava käenpoika pesii yhteiskunnassa.

Hallitus sanoo tästä kysymyksestä näin: ”Valtion menojen reaalisien kasvun pysäyttämiseksi ei ole seurauksiltaan hyväksyttävää vaihtoehtoa.” Tämä on minusta uskomatonta alistumista tämän tyyppisessä taloudellisessa tilanteessa.

Edelleen hallitus sanoo pyrkivänsä siihen, että kukin hallinnonala voi itse mahdollisimman paljon vaikuttaa menojen vähennysten suorittamistapaan. Tämä on aika heikkoa psykologiaa. Juuri tällä tavoin ei julkisen sektorin menoja saada karsituiksi. Sehän johtaa tietysti siihen, että jokainen keskusvirasto jakaa osastoilleen ja jaostoilleen tietyllä aikataululla tehtäväksi karsia omia menojaan ja tämä edelleen siihen, että jokainen osasto, jokainen jaosto ja jokainen keskusvirasto aloittaa keskinäisen kilpailun siitä, kuka pystyy peittelemään löysiä menoja kaikin tehokkaimmin. Se johtaa keskinäiseen kilpailuun oman tarpeellisuuden osoittamisessa.

Minun on ehkä syytä tässä vaiheessa ilmoittaa heti, että ainakin puolueiden puoluetukirahoista, puoluelehtituksesta ja eduskuntaryhmien kansimäärärahoista voitaisiin mielestäni tinkiä vähintään 10—20 prosenttia ilman, että kansakunnalle moisesta tinkimisestä aiheutuisi mitään haittaa. (Ed. Suhonen: Ei paljon hyötyäkään!) — Ei paljon hyötyä, mutta huomattavasti enemmän hyötyä siitä aiheutuisi kuin niistä uskomatoman lapsellisista uhrauksista, joissa on esitetty, että luovutaan osasta omaa palkkaa tai joistakin palkankorotuksista.

Haluun seuraavaksi, koska hallitus on vaatinut esityksiä vaihtoehdoista omille esityksilleen, puuttua siihen, millä tavoin julkisen sektorin tyhjäkäyntiin tulisi puuttua kampaamisperiaatteella.

Minusta ensinnäkin pitäisi asettaa sellainen työryhmä, joka olisi täysin riippumaton julkisesta sektorista, jossa ei olisi poliitikkoja, jotka pyrkivät eduskuntaan, (Ed. Aittoniemi: Virkamieshallitus!) tai ei olisi virkamiehiä, jotka ovat

riippuvaisia koko julkisesta sektorista, tai sellaisia henkilöitä, joiden tarvitsee pelätä kustotoinenpiteitä virkamiesten taholta. Pitäisi asettaa tällainen työryhmä, joka tervehdyttäisi koko julkisen sektorin. Se voisi tietysti olla yhden miehen komiteakin, ja henkilötyyppi, joka voisi periaatteessa olla sopiva tämän tyyppiseen tehtävään, olisi esimerkiksi juuri eläkkeelle astunut pormestari Raimo Ilaskivi. Hän voisi luultavasti hoitaa tällaisen homman ilman, että hänen tarvitsisi pelätä julkisen sektorin kostoja kovasti, tai sitten joku teollisuuden tehoseaneeraaja yksityiseltä puolelta voisi hoitaa tämän myös.

Minä haluan seuraavaksi lyhyesti esittää muutamia sellaisia kohtia, mihin tässä prosessissa pitäisi tietysti päästä, kun ennakoluulottomasti siihen ryhdyttäisiin.

Täällä on mainittu jo aikaisemmin rakenteelliset leikkaukset sillä tavoin, että virastoja pitäisi yhdistää, pitäisi yhdistää ministeriöitä ja keskusvirastoja. Sen lisäksi pitäisi yhdistää esimerkiksi sellaiset kuin rakennushallitus ja asuntohallitus. Asuntohallitus voitaisiin hyvin yhdistää rakennushallitukseen.

Toisena kohtana on useita hallinnollisia käytäntöjä, jotka ovat äärettömän raskaita ja monimutkaisia. Matti Väisänen on Helsingissä juuri tehnyt raportin, joka kulkee nimellä Ehdotus aravahitaskerrostalotuotannon hintatason alentamiseksi. Hän toteaa siinä, että näitten kerrostalojen rakentamisen yhteydessä läpäisee prosessi noin sata eri viranomaiskäsitelyä, ennen kuin asukkaat voivat muuttaa asuntoon. Hän ehdottaa niistä poistettavaksi noin puolet. Tämä on vain yksi esimerkki byrokratian raskaudesta. Äskettäin näimme, että kun lääkäripulaa haluttiin poistaa, lääkärit saivat itse rytmittää ja suunnitella potilaiden vastaanoton ja asia parani heti.

Kolmanneksi haluaisin puuttua yleiseen työpaikkakulttuuriin. Tätä ei yleensä sellainen henkilö, joka on koko elämänsä ollut julkisen sektorin palveluksessa, huomaa. Tämä on poliittisesti erittäin arka asia. Jos tästä puhuu, seuraa loukkaantumisia, kostomentaliteettia, ja heti ruvetaan puhumaan asioiden yleistämisestä. Mutta yksityiseltä sektorilta tuleva henkilö näkee sen missä virastossa hyvänsä hetkessä. Te voitte itse kiinnittää huomiota siihen, kun soitatte virkamiehille ja kysytte jotakin asiaa. Kuinka monta kertaa virkamies löytyy työpaikaltaan ja kuinka monta kertaa hän on jossain kokouksessa, virkamatkoilla, lomalla, sairaana, seminaareissa, neuvottelupäivillä, kah-

vitunnilla tai yksinkertaisesti vain käymässä kaupungilla?

Minä kuulin joitakin vuosia sitten eräästä Helsingin kaupungin virkamiehestä, joka asui Kauniaisissa ja joka kulki ympäri ja leuhki sillä, että hän ei puoleen vuoteen ollut tuntiakaan tehnyt töitään virkapaikallaan, koska hän rakensi omakotitaloa. (Ed. Suhonen: Ei tehnyt virkavirhettäkään!) — Ei tehnyt virkavirhettäkään, ei. Se on totta.

Neljänneksi ehdotan kokousten vähentämistä. Minusta pitäisi asettaa reilusti kysymys kaikille niille lukemattomille virkamiehille, jotka istuvat jatkuvasti lukemattomissa kokouksissa: Kuvittelevatko he todellakin, että niissä kokouksissa istumalla pystytään saamaan aikaan enemmän kuin siten, että jokainen tekisi jotain järjestä työtä työpöytänsä ääressä? Kokoukset pitää karsia.

Viidenneksi haluan lisätä urakkatyötä julkisella sektorilla. On mielenkiintoista, että kun nykyään julkinen sektori tilaa yksityiseltä sektorilta vaikka minkä tyyppisiä projekteja, vaikka suunnitelmia, ne tilataan urakkatyönä eikä tunityönä. Sen sijaan urakkatyö julkisella sektorilla on melko tuntematon käsite.

Kuudentena kohtana on virkamiesten seminaarien, koulutuspäivien ja virkamatkojen vähentäminen. Näyttää siltä, että erityisesti vanhemmat virkamiehet viihtyvät tämän tyyppisissä tilaisuuksissa siinä vaiheessa, kun he eivät enää halua vaihtaa työpaikkaa. He viihtyvät seminaareissa, kokouksissa, neuvottelupäivillä ja virkamatkoilla paremmin kuin omalla työpaikallaan. Tämä pitäisi lopettaa kokonaan.

Seitsemänneksi huomautan paperin kulutuksesta, joka on kasvanut kaksinkertaiseksi viimeisten 20 vuoden aikana.

Kahdeksanneksi ehdotan, että tehtäisiin työntutkimus koko julkisella sektorilla tilastollisilla pistokokeilla. Kysyttäisiin esimerkiksi, mitä mielivaltaisesti valitut 500 satunnaista julkisen sektorin virkamiestä tekevät jonakin torstai-aiamuna kello 10.45. Tämä saattaa kuulostaa vähän loukkaavalta, mutta yksityisellä sektorilla tämä olisi aivan normaali toimenpide.

Lopuksi haluan puuttua kahteen kohtaan: Yhdeksänneksi toimintojen yksityistämiseen silloin, kun se on järkevää, ja kymmenenneksi virkamiesten irtisanomissuojan vähittäiseen lieventämiseen.

Jos edellisiä toimenpiteitä sovellettaisiin ennakoluulottomasti esimerkiksi täsmällisillä, kaikkiin virastoihin ja kuntiin lähetettävillä oh-

jesäännöillä ja lainsäädäntöä tiukentamalla, voitaisiin ilmeisesti helposti virkamieskuntaa vähentää nykyisestä ainakin 100 000:lla. Tämän aiheuttama säästö olisi kaikki palkkaan liittyvät lisäkustannukset huomioon ottaen noin 20 miljardia vuodessa. Tässä olisi kysymys jostain muusta kuin näpertelystä.

Lopuksi on kysyttävä, mitä sitten nämä virkamiehet tekisivät. Eihän heitä tietenkään työttömyyskortistoon kannata pistää. He voisivat antaa työpanoksensa uuden tyyppisen tekniikan kehittämiseen, jota tulevana vuosikymmeninä tarvitaan huomattavassa määrin: uuden energian tuotannon, uudenlaisen liikennejärjestelmän, uuden kierrättävän tuotannon rakentamiseen. Siinä olisi esimerkkejä siitä, miten nämä hallinnollisessa tyhjäkäynnissä toimivat ihmiset voisivat paremmin olla työllistettävissä.

Ed. Seivästö: Arvoisa puhemies! Taloudelliset vaikeudet eivät kosketa ainoastaan valtiovaltaa, kuntia, yksityisiä yrityksiä. Ne ovat suurelle kansalle nimettömiä. Sen sijaan ne koskettavat hyvin läheisesti monta perhettä, monta yksityistä ihmistä. Presidentti Urho Kekkonen sanoi aikanaan, että maassa on hätätila, kun Suomessa oli 70 000 työtöntä. (Ed. Kekkonen: 60 000!) — 60 000, vielä parempi luku, ed. Antero Kekkonen. — Mikähän tila nyt maassa vallitsee tällä asteikolla mitattuna? Kun otetaan avoin työttömyys ja siihen liitännäiset, lomautukset ja vastaavat, työttömiä on ilmeisesti noin 300 000.

Huolimatta tästä tilanteesta, jonka me kaikki nyt myönnämme ja jota joudumme silmästä silmään katsomaan, meidän tulee turvata peruspalvelut kaikille kansalaisille. Tämän saavuttaminen edellyttää kyllä hyvin laajaa ja avointa keskustelua eri osapuolten kesken. Yhdessä meidän on vältettävä ajautuminen 1920-luvun lopun ja 1930-luvun alun rajuun lamatilanteeseen. Uutiset 16 konkurssista päivässä ovat hyvin hälyttäviä, hyvin vakavia. Samaan sarjaan kuuluvat myös lomautukset. Vallitsevassa tilanteessa ei kukaan saisi käyttää tilannetta hyväkseen helppohintaisiin lomautuksiin.

Tässä maassa olisi vihdoinkin aika tunnustaa pienen ja keskisuuren yritystoiminnan työllistävä merkitys. Tuota sektoria on viime vuosina valitettavan paljon laiminlyöty, ja laiminlyöminen heijastuu työllisyyteen tänä päivänä. Tuolta sektorilta löytyy mukautumiskykyä ja mahdollisuuksia viennin rakenteen monipuolistamiseen.

Edessä olevissa ratkaisuissa on hallituksen ja myös kaikkien oppositioryhmien ja etujärjestöjen tunnettava selvä ja vastuullinen roolinsa. Mitkä ovat lääkkeet eteenpäin, sitä viisastentäviä ongelmien täydelliseen ratkaisemiseen tuskin meillä kenelläkään on. Joka tapauksessa tulevaisuudessa ratkaisuissa on säilytettävä sosiaalinen sormenpääntuma ja ympäristönsuojelullinen ote. Yhteisvastuu toivottavasti käy kautta linjan ryhmäitsekkyuden edelle, jotta pienituloisten asema tässä maassa kyetään turvaamaan.

Varmasti kannattaa rakentaa ne aravatalot, joihin valtiovarainministeri viittasi, ja ehkä vielä hieman enemmänkin ja muutenkin suosia sellaista rakennustoimintaa, mikä ei suoraan lisää käyttökustannuksia ja siten valtion ja kuntien käyttötalousmenoja. Ja niin kuin monesti tässä salissa on tämän päivän ja illan kuluessa todettu, niin vientiin on saatava imua. Vaikeassa tilanteessa ei nyt tule myöskään kokonaan pysäyttää sairaaloiden ja liikenneyhteyksien kehittämistä.

Tuon tähän loppuun hieman paikallisväriä, kun kerran olen tuolta Turun suunnasta. (Ed. Suhonen: Kaarinasta!) — Kaarina kuuluu Turun suuntaan, ystäväni Hannu Suhonen. — Toivottavasti edelleen löytyy varoja rantaradan eli Turku — Helsinki-radan kunnostamiseen, jotta edes yksi nopea yhteys toteutuisi Turun ja Helsingin välille mahdollisimman pian.

Tässä tilanteessa, jota täällä nyt sekä hallituksen että monen edustajan taholta on kuvattu, ei tule unohtaa kotimaamme köyhiä eikä myöskään täysin maailman alikehittyneitä maita. Jos nämä maat täysin unohdamme, pakolaisuus maailmassamme vain entisestään kasvaa.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan ensimmäinen varapuhemies Paakkinen.

Ed. Mäkelä: Arvoisa puhemies! Pääministeri Esko Ahon hallitusta ei ainakaan voi moittia siitä, että se olisi talouspoliittisessa tiedonannossaan ja lisäbudjettiesityksessään pyrkinyt salailemaan taloutemme tilaa tai kaunistelemaan laman ongelmia. Näin hallitus osaltaan tekee sen vuoksi, että se saisi opposition taholta tukea rajuille saneeraus- ja säästöesityksilleen.

Talouspoliittisessa tiedonannossaan hallitus sanoo, että valtion menojen reaalisen kasvun pysäyttämiseksi ei ole seurauksiltaan hyväksyttä-

vää vaihtoehtoa ja että kysymys on vain siitä, mihin menojen vähennykset suunnataan. Niin, tästä todella on pohjimmiltaan kysymys, ja myös tästä vallitsee hallituksen ja opposition kesken suuria erimielisyyksiä.

Ahon hallitus on koko toimintansa ajan pyrkinyt julkisuudessa väittämään, ettei se toimilaan puutu kansalaisten perusturvaan ja perusturvallisuuteen. Talouspoliittista tiedonantoa ja lisäbudjettia lukiessaan huomaa, ettei asia ole näin. Hallitus puuttuu moniin kansalaisten perusturva-asioihin mm. sosiaali- ja terveyssektorilla sekä työttömyysturvan alalla.

Julkisuudessa on myös kerrottu, että sisäasiainministeriö on Mauri Pekkarisen johdolla kovalla kiireellä tekemässä päätöksiä yli 700 poliisihallinnon viran lakkauttamisesta kuluvala vaalikaudella. Tämän vuoden aikana poliisihallinnosta lakkautettaisiin kaavailujen mukaan jo 225 virkaa. Keskustalaisen pääministerin johtaman hallituksen ja sen keskustalaisen sisäministerin vastaus kasvaneeseen väkivaltarikollisuuteen, liikennevalvonnan resurssiongelmien, huumorikollisuuden leviämiseen ym. ongelmiin on täysin nurinkurinen ja vääriä. Hallitus ryhtyy tässä tilanteessa heikentämään poliisiorganisaation toimintaedellytyksiä, jonka tehtävänä on mm. huolehtia kansalaisten perusturvallisuudesta. Tällaista vaihtoehtoa keskustan äänestäjät halusivat? Ei kai.

Hallituksen päätös supistaa sosiaali- ja terveyspalvelujen virkakiintiötä 2 000 viralla vuodessa asetettuihin kasvutavoitteisiin verrattuna on käsittämätön ja myös täysin vääriä säästöpolitiikkaa. Toteutuessaan tämä johtaa sosiaali- ja terveyspalveluiden heikkenemiseen, josta kärsivät erityisesti vähävaraiset, sairaat, vammaiset ja vanhuksat, niin laitoksissa olevat kuin kotihoidon tukea saavat. Sosiaali- ja terveyshallituksen pääjohtaja Vappu Taipale on myös voimakkaasti kritisoinut hallituksen päätöstä huomauttamalla, että jos annamme laman tuulien puhaltua peruspalveluihin, voidaan saada aikaan pieni säästö, mutta myöhemmin iso vahinko. Näin varmasti on.

Hallitus ilmoittaa samalla, että se lykkää sosiaali- ja terveyssektorin investointia. Mielestäni tällainen säästötoiminta laman aikana ei ole järkevää. Talouden pyörien käynnissä pitämisiksi olisi päinvastoin niillä sektoreilla, missä se suinkin on mahdollista ja järkevää, elvytettävä investointeja ja sijoituksia. Kun hallitus on valmis panostamaan lisää mm. valtionrahoitteeseen asuntorakennustuotantoon, niin miksi se

jarruttaa elvytystoimenpiteitä sosiaali- ja terveyspuolen investoinneissa?

Kehitysyhteistyömäärärahojen supistukset, joita on esitetty, ovat kannatettavia. Suomi ei ole mikään taloudellinen suurvalta, joka vuodesta toiseen, oli maan taloudellinen tilanne mikä tahansa, voi syyttää miljardikaupalla veronmaksajien varoja maan rajojen ulkopuolelle. SMP:n mielestä Suomen valtion tavoite antaa pääsääntöisesti 0,7 prosenttia bruttokansantuotteestaan kehitysyhteistyöhön on ollut aivan liian korkea prosentti, vaikka se onkin YK:n suositus. Muistettakoon, että eräät johtavat läntiset teollisuusmahdit kuten Yhdysvallat, Saksa ja Japani eivät koskaan ole suostuneet kyseisen YK:n prosenttisuosituksen toteuttamiseen, vaikka niillä, jos keillä, olisi siihen hyvät mahdollisuudet.

Ryhmäni on esittänyt usein, että kehitysapumäärärahat voitaisiin jäädyttää muutamaksi vuodeksi nykyiselle markkamääräiselle tasolle ilman sitomista bruttokansantuotteeseen ja sen kasvuun. Kun puhutaan prosenteista ja niiden tasoista, niin mielestäni jokin 0,4—0,5 prosentin taso bruttokansantuotteesta olisi kehitysapumäärärahoissa aivan hyvä vastaus YK:lle ja samalla riittävä todistus myös Suomen huolenpidosta maailman köyhyydestä ja kurjuudesta.

Suomen kehitysyhteistyömaiden valitsemisessa pitäisi kuitenkin olla tiukempi linja. Esimerkiksi Egypti on pitkään ollut yksi Suomen kehitysavun kohdemaista ja valtion takaamien lainojen saajista. Nyt kun ilmeisesti myös Suomi joutuu yhdessä eräiden muiden länsimaiden kanssa antamaan Egyptille anteeksi sen velkoja, olisi syytä pohtia sitä paradoksia, että Suomi on jatkuvasti taloudellisesti avustanut yhtä lähidän voimakkaaimmin aseistatuneista maista. Egyptillä on ollut kyllä varaa ostaa kaikkein uudenaikaisimpia aseita ja asejärjestelmiä lännestä, mutta nyt sillä ei ole enää varaa lyhentää talousapuvelkojaan länteen eikä Suomeenkaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen lisätalousarvioesitys tälle vuodelle ei todista hallituksen kyvystä tehdä valtiontaloudessa oikeissa paikoissa oikeita säästöpäätöksiä. Uusia säästöjä on saatu kokoon vain noin 0,2 miljardin markan edestä, sillä lopuista nyt esitettävistä 1,3 miljardin markan säästöistä teki päätöksen jo edellinen hallitus. Todellisuudessa Ahon ruotsalais-kristillisellä voimalla vahvistettu sinimultahallitus lisää valtion menoja yli 4,5 miljardilla markalla, kuten hallitus lisämenoarviossaan itsekin menojen nettolisäyksen toteaa. Taas voidaan kysyä: Tämäkö on sitä keskustan julistamaa

talouden vaihtoehtopolitiikkaa? Valtion menoja lisätään verhottuna säästölisäbudjetin valheelliseen kaapuun.

Hallitus on tilanteessa, jossa maassamme on lähes 200 000 työtöntä, suunnitellut myös työllisyyslain muuttamista valtionalouden kannalta muka liian kalliina. Ryhmäni ei tule hyväksymään työllisyyslain heikentämistä missään muodossa. Laki, jonka eduskunta yksimielisesti hyväksyi vuonna 1987, on toiminut hyvin, ja sillä on voitu tehokkaasti supistaa nuorten ja pitkäaikaistyöttömien työttömyyttä. Miksi hallitus kylmäkiskoisesti laittaa talouslamaan syyttömät työttömät myös säästötoimien maksajiksi?

Hallituksen säästövaihtoehdot näyttävät iskevän rankimmin kaikkein suurimmissa vaikeuksissa oleviin ihmisiin: työttömiin, sairaisiin, vanhuksiin, vammaisiin, lapsiperheisiin ja opiskelijoihin. Hallituksen on suunnitellut myös opintolainojen koron nostamista ensi vuonna peräti 1,25 prosenttiyksiköllä.

Maataloudesta myös muutama sana, vaikka siitäkkin on täällä pitkään jo tämän illan aikana puhuttu. Koska tätä hallitusta johtaa keskustalainen pääministeri ja koska maa- ja metsätalousministeriön johdossa on keskustalainen, suurtilaviljelijähallitus ei lisäbudjetissaan ole ryhtynyt riittäviin säästötoimiin maatalouden miljarditukien supistamiseksi. Niinpä maataloustulolain mukaista tukea lisätään 332 miljoonalla markalla ja maatalouden vientitukea 300 miljoonalla markalla. Hallitus ja maatalousministeri verhoutuvat tietysti voimassa olevien lakien taakse päätöksissään, mutta kyllä olisi korkea aika jo nyt eikä vasta ensi vuonna ryhtyä radikaalimmin supistamaan näitä maatalouden hirmutukiaisia hyvissä ajoin, ennen kuin hypätään EY-junaan.

SMP kannattaa pitkälle vietyä maatalouden ja elintarviketuotannon omavaraisuutta mutta ei voi hyväksyä sitä, että maatalouspoliittiset ratkaisut tehdään pitkälti vain suurten tilojen ehdoilla vaikeuksissa olevat perhe- ja pienviljelijät unohtaen. Maataloudesta ja ainakin sen tuen piiristä olisi saatava pois kaikki suurituloiset harrastelijaviljelijät, joiden leipätyö on ihan muualla. Jo maaseudun asuttuna pitäminen vaatii hyvin toimeentulevia perhe- ja pienviljelmiä. Ei tilan koko ole yksin ratkaiseva, vaan se, mitä tilalla tuotetaan ja millä hinnoilla. Maatalouden ylituotannon vapautuminen on yksi alan suurimmista haasteista, joka on otettava vastaan huomattavasti nopeammalla aikataululla kuin nykyinen hallitus tekee.

Ei ole kovin pitkä aika vierähtänyt, kun Työväen taloudellisen tutkimuslaitoksen johtaja Pekka Korpinen ilmoitti mielipiteenään, että Suomen maatalouden ylijäämien kärrääminen kaatopaikalle olisi valtionalouden, tuottajien ja kuluttajien kannalta halvempi ratkaisu kuin polkuhintaan myynti ulkomaille miljardiluokan vientitukien avulla. Korpinen mielipide paljastaa, että jotain on pahasti pielessä. SMP:n mielestä ei tietenkään näin pitkälle pidä mennä, että maatalouden ylituotantoa vietäisiin kaatopaikalle, mutta syytä on vakavasti miettiä, miten ongelmiin löytyy järkevä ratkaisu.

Hallitus säästää myös opetusministeriön hallinnonalalla, ja täällä on useissa puheenvuoroissa jo siihen otettu kantaa. Säästöjen seurauksena on kuullut kaikuja, joissa esimerkiksi säästön takia joudutaan puuttumaan kouluruokailuun, pihistämään lasten päivittäisestä ruokailusta. On vaikea hyväksyä koulujen ja opistojen opetusmäärien leikkaamista, 10. luokan perustamisen vaikeutumista, sekä luokkakokojen suurentamista ja koulukyytien supistamista. Kaikki nämä kaavailut, joita on esitetty, vaikeuttavat opettamista. Onkin kysyttävä, eikö lapsissa ja nuorissa olekaan maamme tulevaisuus, niin kuin on totuttu täältä puhujakorokkeelta aiemmin aina sanomaan. Väistämättä tulee myös mieleen, haluaako keskustajohtoinen hallitus tappaa pienet kyläkoulut ja viedä lapset kolhoosikouluihin suuriin opetusryhmiin, joissa niin opettajien kuin oppilaiden ongelmat lisääntyvät.

Liikevaihtoveron korottaminen on isku suomalaisia kuluttajia vastaan. Kun muistelee viime vaalikautta, niin keskusta oli niitä ahkerimpia puheenvuoron käyttäjiä ja arvostelijoita, kun puhuttiin liikevaihtoveron korottamisesta. Nyt he itse tarjoavat samaa lääketä talouden ongelmiin. Tiedämme, että tämä nostaa suomalaisten tarvitsemien välttämättömyystarvikkeiden hintoja, ruoka mukaan lukien. Ei kai kukaan meistä usko, etteivät kauppiaat siirtäisi liikevaihtoveron korotusta vähittäismyyntihintoihin. Me tiedämme, että juuri nämä liikevaihtoveron korotukset rasittavat kaikkein eniten jälleen pienituloisia.

Hallituksen pyrkimys lisätä asuntotuotantoa on kannatettava. Mielestäni aravatuotantomäärärahoja voitaisiin nykyisestään vielä nostaa. Lamaa ja työttömyyttä voidaan tehokkaasti torjua ja talouselämää elvyttää vain lisäämällä riittävästi julkisen sektorin investointeja. Kysymys ei ole mistään talouden krupalaryypystä, vaan välttämättömyydestä saada raha kiertämään ja pyörät pyörimään uudelleen.

Erillisen asuntonministerin saaminen nykyiseen hallitukseen asuntoasioita hoitamaan on hyvä asia. Uudelta kokoomuksen asuntonministeriltä Pirjo Rusaselta toivoisi rohkeutta ja ennakkoluulottomuutta toimissaan sosialidemokraattisen ympäristö-asuntonministerin jälkeensä jättämän byrokratian ja tehottomuuden jälkeen.

SMP on mm. esittänyt, että vuokra-asuntojen saatavuuden parantamiseksi yksityiset pienvuokranantajat vapautettaisiin maksamasta veroa saamistaan vuokratuloista vähintään viiden vuoden ajaksi. Myös kaikki asuntokaupat olisi vapautettava leimaverosta.

Hallituksen toimenpiteet teollisuuden toimintaedellytysten vahvistamiseksi ovat vasta ensiaskeleita oikeaan suuntaan. Teollisuuden ja elinkeinoelämän toiminnan elpyminen riippuu paljolti ensi vuoden budjetin rakenteesta ja myöhemmin tehtävistä työmarkkinaratkaisista. Jos yritysmaailman kustannuspaineita ei saada pidettyä kurissa, kansainvälinen kilpailukykyämme vaarantuu ja edessä on kansalaisten pelkäämä devalvaatio. Toivottavasti voimme kuitenkin luottaa valtiovarainministeri Iiro Viinasen julkiseen ilmoitukseen, ettei nykyinen hallitus tule devalvoimaan Suomen markkaa.

Arvoisa puhemies! Pääministeri Esko Ahon hallitus on aktiivisesti ryhtynyt taistelemaan Holkerin hallituksen aikana syntyneitä ja synnytettyä lamaa vastaan. Nyt Suomen kansalla, erityisesti eduskuntaoppositiolla, on lupa odottaa tehokkaita toimia talouden kuntoon saattamiseksi, kuten päähallituspuolue keskusta vaalitaistelussaan omaa vaihtoehtoaan tarjotessaan lupasi.

Me SMP:ssä vaadimme, että maan talous saatetaan kuntoon ilman, että syytön pienituloisen ja Suomen kansa kärsii. Valitettavasti kuitenkin hallituksen nyt antama talouspoliittinen tiedonanto ja muut esitykset voimistavat perusteltua epäilyä siitä, että pienituloisen kansanosan kärsimysnäytelmä tästä sittenkin on tulossa. Kun on nyt lukenut ja kuunnellut hallituksen talouspoliittisen tiedonannon, on todettava, että hallituksen siinä esittämät toimet ja suunnitelmat maan talouden tervehdyttämiseksi ovat nykyisessä tilanteessa suurilta osilta tosin kannattavia ja välttämättömiä.

Kuitenkin on sanottava, että eräiltä osin kuten oppilaisten tuntikehityksen supistamisen, liikevaihtoveron korotuksen, eläkkeisiin sekä muihin vähätuloihin kohdistuvan lisärasituksen osalta toimet ovat tuomittavia. Sosiaali- ja terveyspalvelujen supistamissuunnitelmia koskevia

esityksiä samoin kuin opetustoimintaa koskevia säästöesityksiä ei voi hyvällä tahdollakaan hyväksyä. Mielestäni hallitus esittää useita toimenpiteitä, jotka rasittavat kohtuuttomasti kansalaisten toimeentuloa sekä heikentävät perusturvaa. Talousongelmien maksumieheksi ei saa laittaa lapsia, vanhuksia ja vammaisia.

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa rouva puhemies! Tähän mennessä käydyssä keskustelussa on puututtu jo moniin sellaisiin asioihin, joita oli omassa kirjoitetussa puheenvuorossani tarkoitus tarkastella, mutta jätän ne väliin ihan siitä syystä, että on mielestäni ajanhukkaa, että me jokainen täällä vuorotellen todistamme samoja asioita. Olisi huomattavasti järkevämpää panostaa siihen, että tuo niitä näkökulmia esille, joita vielä ei ole esitetty.

Tuli mieleeni keskustelua kuunnellessani Euroopan neuvoston käytäntö. Siellähän on mahdollisuus, että ei välttämättä tarvitse puheenvuoroa pitää ja sitä kokonaan esittää, vaan sen voi myös jättää pöytäkirjaan, jos puheenvuoro on etukäteen pyydetty ja jos edustaja on paikalla. Edelleen, jos puheenvuoro on myös etukäteen huolellisesti valmisteltu ja kirjoitettu, se on mahdollisuus liittää pöytäkirjaan. Olen sitä mieltä, että tämän tyyppistä käytäntöä ehkä kannattaisi ainakin selvittää meidänkin eduskunnassamme, kun otetaan huomioon, että esimerkiksi tämä talouspoliittinen selonteko saa aikaan sen, että me käymme tätä keskustelua kaksi erittäin pitkää ja pyöreää päivää istuntosalissa.

Talouspolitiikkamme kuntoon saattaminen alkaa tosiasiodien tunnistamisesta eli siitä, että me olemme todella kilpailukykyämme valitettavasti menettäneet. Olisin odottanut hallituksen selonteossa tästä asiasta hiukan konkreettisempaa mainintaa. Se olisi ollut samalla hallitukselle eräänlainen henkivakuutus ja tilanteen kartotus, josta lähdetään liikkeelle toivottavasti myönteiseen suuntaan.

Sanotaan, että tikulla silmään sitä, joka vanhoja muistelee. Pari sanaa kuitenkin hallituksen budjetin valmistelusta vuosi sitten. Jos oikein muistan, huhtikuussa 1990 kun valtiovarainministeriö valmisteli tämän vuoden budjettia, ministeriön käsitys oli, että siitä tulee 10–12 miljardia ylijäämäinen. Joulukuussa viime vuonna se osoittautui 4 miljardia aukkoiseksi, eli runsaan puolen vuoden aikana budjetin 12 miljardin ylijäämä oli muuttunut 4 miljardin budjettiaukoksi. Minusta tämä jos mikä kuvaa sitä tilan-

netta, missä talouspolitiikassa ollaan. Kaikki ennusteet ovat heittäneet häränpyllyä, valtion verotulokertymät ovat heittäneet häränpyllyä, ja valtion lainanotto, kuten on tänään moneen kertaan todettu, on todella suuri. Ensi vuonna ennustetaan jopa ylitettävän 100 miljardia markkaa, kuten valtiovarainministeri on todennut. Sen sijaan ei ole todettu vielä sitä, että viime vaalikauden aikana valtion budjetin loppusumma kasvoi 107 miljardista 160 miljardiin. Siinä on kohtalaiseen kova kasvu, ja se selittää julkisen sektorin nykyiset ongelmat.

Miten me tästä syöksykierteestä pääsemme eroon? Kriisipaketti, jonka hallitus varsin nopealla aikataululla valmisteli, on varmasti tervetullut, mutta elinkeinoelämä, ainakin metsäteollisuus, kokee saaneensa siitä liian vähän. Taloutemme syöksykierrettä kuvaa 200 000 työttömän luku. Täällä joku, muistaakseni ed. Seivästä, totesi, että aikanaan, kun maassa oli 60 000 työtöntä, todettiin, että on kriisitilanne. Missä me nyt olemmekaan?

Suomi on todella pieni, ulkomaankaupasta riippuvainen maa, ja jos me emme vientiteollisuuttamme saa kuntoon, meillä ei ole tulevaisuutta. Me olemme liittymässä Eta-sopimustietä Eurooppaan, mikä tuo tullessaan ilman muuta tilanteen, jossa valtiovallan, julkisen vallan, mahdollisuus puuttua asioihin on entistä pienempi. Valtion väliintulo yhdentyvässä Euroopassa ei ole suositeltavaa politiikkaa. Näin markkinavoimille jää enemmän tilaa. Takanapäin ovat ajat, jolloin tehtiin hallituksen tuella tulopoliittisia ratkaisuja asunto- ja sosiaalipoliittisine paketteineen. Tänä päivänä yritystoiminnassa ja teollisuudessa on sellainen palkkarakenne, joka ei ole oikeassa suhteessa tuottavuuteen. Tästä kuvaava esimerkki on ihan viime päiviltä. Suomalainen rakennusaineteollisuus sai Neuvostoliitosta urakan, jolla rakennetaan Itä-Saksasta palaaville sotilaille asuntoja. Tässä urakassa, jos tietoni ovat oikeat, työvoima tulee Turkista, ei ilmeisesti Suomesta.

Hallitus on omaksunut toimintalinjakseen aivan oikein talouden menoautomaattien purkamisen ja jatkuvan talouden kasvun pysädyttämisen. Hallitus tuonee eduskuntaan säästölakeja, ja silloin, arvoisat sosialidemokraatit ja vasemmistoliitto, punnitaan opposition vastuullisuus. Valtiontalouden säästötoimet eivät yksinään riitä kansantalouden tervehdyttämiseksi, mutta ne ovat välttämättömiä. Kykenemmekö me tähän, sen näyttää aika. Samoin kykeneekö ongelmien ratkaisuun suomalainen ammattiyh-

distysliike ja aivan erityisesti sen johto? Kykenevätkö he näkemään sen kriisin, jossa me tänä päivänä elämme?

Olemme nimittäin rehellisesti sanottuna erilaisilla sopimuksilla, pekkaspäivillä ja lomaltapaluurahajärjestelmillä, joita valitettavasti ei tunneta muualla, vieneet teollisuudeltamme kilpailukyvyyn. Jos me tähän emme kykene, käy juuri niin kuin pääministeri Esko Aho tänään totesi: me olemme pakkotilanteessa ja ajaudumme devalvaatioon. Tulee silloin väkisin mieleen kysymys, eikö sittenkin olisi järkevää suorittaa kertarysäys eikä ainainen kitinä ja natina eli suorittaa jonkin asteinen devalvaatio, jonka hyöty ohjautuisi suoraan vientiteollisuudelle. Se toki edellyttäisi hintojen ja palkkojen jäädyttämistä. Tämä on valitettavasti edessä, jos emme muuta tietä löydä kustannuskriisiimme ratkaisua.

Hallituksen talouspoliittisessa tiedonannossa luetellaan joukko säästökohteita, jotka minusta ovat aivan ymmärrettäviä ja hyväksyttäviä. Tässä yhteydessä haluaisin ed. Mäkelälle todeta, että siellä toki ei puututa perusturvaan. SMP:n edustajat ovat tänään monella suulla täällä antaneet väärää tietoa siitä, että nyt perusturvaetuksiin ollaan puuttumassa. Siitä ei suinkaan ole kyse.

Hallituksen säästöpäätöksiä julkistettaessa tuli julkisuuteen väärä tieto maatalouden osuuden säästötoimista. Henkistäkö laiskuutta vai mikä oli siinä, että Esko Ahon hallitus otti pohjakseen Holkerin sinipunahallituksen säästöraamit helmikuulta 1991 tehden näihin raameihin ainoastaan plus- ja miinusmerkkisiä lisäyksiä tai vähennyksiä. Maatalouden osalta sovittiin hyväksyttäväksi Holkerin hallituksen aikanaan tekemä raami karsia ja säästää 900 miljoonaa markkaa maatalouden menoja ensi vuonna. Näin kirjattiin tähän kohtaan merkiksi plus miinus nolla, minkä tiedotusvälineet välittömästi lanseerasivat Yleisradion iltauutisia myöten julkisuuteen siten, että maataloudesta ei säästetä lainkaan. Tämä ei kuitenkaan pidä paikkaansa, vaan päinvastoin.

Tähän mennessä maataloudelta on jo kerätty vientitukimäärärahoja 1,2 miljoonaa markkaa ja lisää on tulossa lisäbudjetin myötä. Silloin päädytään jo 1,5 miljardiin markkaan. On otettava myös kuvaan mukaan se kesannointivelvoite, joka tämän vuoden alusta tuli voimaan: 15 prosentin kesannointivelvoite, joka tietää maataloudelle suoraa tulon vähennystä vuositasona 700 miljoonaa markkaa. Tavoitehintojen alitus

sian- ja naudanlihassa on merkinnyt maataloudelle 400 miljoonan markan miinusta tuloon. Näin yhteenlaskien päädyn itse sellaiseen markkamäärään kuin 2,2 miljardia markkaa. Se osoittaa, että maatalous todella myös osallistuu kansantalouden talkoisiin, ja väittäisin, että jopa suuremmalla osuudella kuin sen budjetissa oleva osuus edellyttäisi.

Arvoisa puhemies! Ajatus maataloustulolain avaamisesta on ollut esillä hallituksen sisällä. Asialle on näytetty jo eräiltä taholta, mm. maaja metsätalousministerinkin taholta, vihreää valoa. Pidän kuitenkin liian ennenaikaisena tässä vaiheessa päättää maataloustulolain avaamisesta, kun on vasta kevät käsillä. Tämä erityisesti siitä syystä, että tämä kevät jos mikä näyttää erittäin huonolta. (Ed. Gustafsson: Mihin se vastuu nyt loppui, josta äsken puhuttiin?) Tuntuu siltä, että olemme vahvasti menossa mahdollisesti katovuotta kohti. Ennenäkemättömän kova kylmyys ja kosteus ovat antaneet ainakin toistaiseksi tämän vuoden kasville erittäin huonot lähtökohdat. Maataloustulolain avaamiskeskustelussa on aivan liiaksi, erityisesti sosialidemokraattien toimesta, tuijotettu kahden viimeisen vuoden satotasoihin. Nehän olivat poikkeukselliset, sen me kaikki varmasti myönnämme. Siksi suosittelen teille kaikille kymmenen vuoden periodilla tapahtuvaa asioiden tarkastelua, jolloin asiat avautuvat aivan toisenlaisessa valossa. Olisi varmasti ihan mielenkiintoista, sosialidemokraatit, selvittää, minkä verran meille on tuotu viljaa viimeisen kymmenen vuoden aikana ja minkä verran meiltä on viety. Laskelma hämmästyttää teidät.

Edelleen haluaisin korostaa maatalouden tuotannonohjausjärjestelmien kehittämistä vientituen tarpeen vähentämiseksi. Se on nimittäin ehdottoman välttämätöntä, koska pelkkä radikaali ja yksipuolinen vientituen 600 miljoonan markan alentaminen tietää sen automaattisesti siirtyvän viljelijöiden vastattavaksi. Siksi minusta on panostettava tuotannon tasapainottamisiin, jotta saadaan vientituen tarve väheneään. Se on ainoa kestävä tie myös viljelijöiden näkökulmasta.

Hallituksen lisäbudjettiesitykseen sisältyy aivan uutena asiana vientikustannusmaksun määrittäminen erikoiskasveille. Öljykasveille esitetään 20 — 22 penniä vientikustannusmaksua, sokerijuurikkaalle ja tärkkelysperunalle 2,8 penniä kiloa kohti vientikustannusmaksua. Näistä kaikista erikoiskasveista on olemassa oma lainsä-

däntönsä, jossa on määritelty tuotantokiintiöt ja perunan ja sokerijuurikkaan osalta myös kiintiöiden yli määräytyvät hinnat, maailmanmarkkinahinnat. Siksi erikoiskasvien vientikustannusmaksut eivät ole mielestäni kovin perusteltuja johtuen niiden hinnan joustamisesta tuotantomäärien mukaan. Olisi mielellään nähnyt hallituksen esittävän tämän tyyppisten markkinointimaksujen korvaamista lannoiteveron korottamisella.

Arvoisa puhemies! Lopuksi annan hallitukselle kaksi konkreettista kohdetta, mistä käytännössä säästää.

Ensimmäinen on kuntien valtionosuusuudistus, jonka toivon toteutuvan käytännössä niin yksinkertaisena ratkaisuna, tarkoitan käytännön toimintana, että valtiovarainministeriö jatkossa voisi maksaa valtionavut suoraan kunnille yhtenä summana kerran vuodessa. Tällöin nimittäin voitaisiin vähentää hallintobyrokratiaa ja tarvitsisimme huomattavasti vähemmän viranhaltijoita.

Toinen konkreettinen ehdotus on tällä hetkellä neliportainen hallinto ja sen karsiminen kaksiportaiseksi. On täysin käsittämätöntä, että viisimiljoonainen kansa tarvitsee 800 000—900 000 henkilöä hallinnon erilaisiin tehtäviin, koska meillä on ministeriötaso, keskusvirastotaso, läänintaso ja kuntataso. Kyllä viisimiljoonaista kansaa voidaan varmasti hallita ministeriötason, maakuntatason ja kuntatason yhteistyöllä. Maakuntatason hallintokin saisi olla erittäin kevyt ja hyvin vähän viranhaltijoita omaava. Meillä ei ole varaa uhrata hallintobyrokratiaan nykyistä määrää. Se on se tie, josta me saamme pysyviä säästöjä, sellaisia säästöjä, jotka todella näkyvät myös budjetin summien vähenemisenä.

Ed. Aittomies (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! En ollut kuulemassa, mitä ed. Mäkelä mainitsi perusturvasta. En ole väittänyt puheenvuorossani, että alinta perusturvaa oltaisiin suoranaisesti vähentämässä. Olen todennut, että niistä suunnitelmista, mistä keskustan taholla on aikanaan puhuttu, ei ole tietoaakaan, toisin sanoen perusturvan kehittämisestä.

Jossakin määrin kyllä nimenomaan kaikkein heikoimmassa asemassa olevien kansalaisten elinmahdollisuuksia vähennetään. Liikevaihtoveron korotus koskee tarvikkeisiin lisätynä niin rikasta kuin köyhääkin.

Toisaalta sosiaali- ja terveyspalvelujen virka-kiintiöitä ollaan vähentämässä, vaikka varsin hyvin tiedetään, että nämä joka tapauksessa

perusturvaan kuuluvat palvelut osin byrokration ja huonon suunnittelun takia ovat jo tässä vaiheessa huonosti hoidettuja. Jos näin menetellään, tämä tulee vähentämään myös perusturvaa.

Sitten täällä on vanhuuseläkeläisille tuleva kansaneläkemaksu. Minä en näe siinä mitään muuta kuin sen, että sellaisilta, jotka ovat vanhuuseläkkeellä, aletaan periä vuoden 92 jälkeen kansaneläkemaksua. Toki se on heidän tuloistaan pois sekín. Nämä kaikki ovat sellaisia, etteivät ne missään tapauksessa lisää perusturvaa.

Mitä tulee maatalouteen, totean edelleen sen, että kunniakkaan maatalouden kylkeen on pesiytynyt syöpäläisiä, jollaisia ovat harrastusviljelijät, joiden harrastuksista yhteiskunta maksaa suunnattomia summia, sekä sellaisia henkilöitä, jotka kauppaavat valtiolle kesannointiin kaikenlaisia leskenlehtivainioita, joilla ei ole mitään tuotannollista merkitystä.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei ihme ole, että tämän hallituksen talouspolitiikka nauttii niin vähän uskotavuutta ja luottamusta, jos hallituspuolueiden omat kansanedustajat ovat näin voimallisesti repimässä mattoa alta hallituksen valtiovarainministeriltä ja hallituksen talouspolitiikalta. Minusta on todella vastuutonta, että jos hallitus viitoittaa vakaan markan politiikkaa ja on antanut ymmärtää, että se suunnittelee jopa markan sitomista ecuun, niin hallituspuolueiden kansanedustajat eduskunnassa vaativat devalvaatiota. Jos ecuun sitoudutaan, se on silloin loppu kaikille tällaisille puheille. Jotakin johdonmukaisuutta hallituksessakin toivoisi olevan näin oppositiotakin käsin, että me edes tietäisimme, mistä nuoteista me tätä oppositiopolitiikkaa harjoittaisimme.

Vähän vastuuta voisi tietysti teollisuuden suuntaankin toivoa. Teollisuus on saanut nyt hallitukselta lupauksen 7 miljardin tulonsiirrosta. Nyt kun se on sitä mieltä, että se ei ole riittävä, ed. S-L. Anttila haikailee vielä uutta tulonsiirtoa palkansaajilta pääomalle ja sillä tavoin, että se tulisi vaurioittamaan koko kansantaloutta ja meidän kilpailukykyämme pitkällä tähtäyksellä kaikkein vahingollisimmin.

Sen sijaan voitaisiin miettiä kustannuksia, maatalouden kustannuksia, voitaisiin miettiä teollisuuden kustannuksia ja erityisesti esimerkiksi kantohintojen osuutta puunjalostuksen kustannuksissa.

Muuten olen sitä mieltä, että jos ed. S-L. Anttilan logiikkaa seuraa, niin maataloustulolaisia ei voi muuttaa koskaan. Tässä oli taannoin pari hyvää vuotta, ja silloin sanottiin, että nyt siihen ei pidä puuttua, kun on niin hyvä vuosi, että tulee väärät tulokset. Nyt sanotaan, että tänä vuonna taitaa tulla niin huono vuosi, että nytkään siihen ei voi puuttua. Se on ainakin kiveen hitsattu.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttilan puheenvuoron loppuosa oli varsin ansiokas. Hän vaati siinä byrokration purkamista ja byrokration purkamista erityisesti väliportaan hallinnon osalta. Kuitenkin kun hallitusneuvotteluja käytiin, keskustapuolue vaati jotakin nk. maakuntaitsehallinnon toteuttamista. Toivon, että ed. S-L. Anttila tekee omassa joukoissaan työtä, että lisää byrokraattisia muotoja väliportaan hallintoon ei enää synnyisi, vaan että nykyisiäkin voitaisiin todellakin tehostaa ja harventaa.

Ed. O i l l i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. S-L. Anttila jatkaa sitä perinnettä, joka hänellä on jo kahdeksan vuoden ajalta oppositiossa olemisesta ainakin niiltä osin, mitä tulee maataloustulolain uudistamiskeskusteluun. Hän perustelee sitä, että lakia ei tarvitse uudistaa, sillä, että tänä vuonna on mahdollisesti odotettavissa vaatimaton sato. On todettava, että jos näin käy, ei silloin maataloustulolain uudistamisella ole myöskään mitään negatiivisia merkityksiä maatalouden harjoittajien kannalta. Tarve maataloustulolain uudistamiseen on mahdollisten, kuten on kahtena vuonna ollut, poikkeuksellisen hyvien satojen johdosta, ja tässä tilanteessa tulolain uudistaminen on välttämätöntä.

Toivon, että alkaneen hallituskauden aikana hallituksen rivit pysyvät tässä suhteessa yhtenäisinä, vaikka minkälaisia kiusauksia ehkä vaalipiirin sisäiseen kinttuamiseen itse kullakin olisi.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Aivan aluksi ed. Aittoniemielle perusturvan leikkauksista. Todella ed. Tina Mäkelä puheenvuorossaan antoi ymmärtää, että tämä hallitus on leikkaamassa perusetuuksia. Niin ei suinkaan ole käymässä.

Edelleen on todettu ed. Hämäläisen suulla maton repimisestä hallituksen talouspolitiikan alta. Olen pahoillani, että täällä kuunnellaan meitä liian huonosti taikka tahallisesti ymmärre-

tään väärin. Totesin aivan niin kuin pääministeri Aho tänään, että jos muita toimenpiteitä ei löydetä, niin me ajaudumme sitä kautta devalvaatioon. Tämä on tosiasia. Jos ei löydy nyt malttia karsia meidän kustannustasoamme palkkakustannukset mukaan lukien, meidän on pakko saada palkkoja alemmaksi, tapahtuu se sitten mitä tietä tahansa. Jos siihen ei ole valmista, ei jää jäljelle muita keinoja.

Ed. Sasille toteaisin maakuntaitschallinnosta. Maakuntaitschallinnolla voidaan korvata vaikka nykyinen lääninhallinto ja demokratisoida se, mutta siinä yhteydessä sitä täytyy myös huomattavasti keventää. Meillä on aivan turhaan keskusvirastojärjestelmä tällä hetkellä. Siitä pitää päästä eroon ja samalla tavalla nykyisestä lääninhallintojärjestelmästä ja tuoda tilalle maakuntahallinto, jolla voidaan merkittävästi vaikuttaa maakunnan kehittämiseen.

Pääministeri Aho on aivan oikein todennut, että vaikka koko maa- ja metsätalouden pääluokka poistettaisiin valtion budjetista, niin sillä voitaisiin hoitaa vähemmän kuin puolet valtiontaloutta uhkaavasta vajeesta. Eli minusta tämä keskustelu, joka maatalouden ympärillä käy, on aivan tarkoitushakuista poliittista demagogiaa. Me tarvitsemme tässä maassa jatkossa maataloutta ja elintarvikeomavaraisuutta. Yhdessä pitää löytää ne keinot, joilla hallitusti päästään ylituotannosta eroon. Mutta maataloustulolain avaamisesta voidaan tehdä päätökset elokuussa, kun tiedetään, mikä on tämän vuoden sato.

Ed. Niinistö (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun päivällä kuuntelin sosialidemokraattisen puolueen ryhmäpuheenvuoroa, minua jäi vähän askarruttamaan se sanoisinko osin huulenheitonomainen sävy, jolla asiaan suhtaudutaan, hyvin vakavaan asiaan. Tämä tuli mieleeni uudelleen nyt, kun ed. Hämäläinen sinänsä varmasti varsin oikeinkin analysoi ed. S-L. Anttilan puheenvuoroa. Mutta kun häneltä lipsahti, ettei tässä oikein oppositiossa tiedä, minkä taktiikan valitsisi tai miltä suunnalta nyt hallitusta lähtisi moittimaan, niin minä kyllä ehdottaisin, että lähtekääpä nyt ihan siltä suunnalta, että johdonmukaisesti rakennettaisiin tästä pahasta tilanteesta vähän parempi. Ei se vaadi sellaista taktista näkökulmaa, että pitää löytää näykkimistä ja jopa sitten vaihtaa lähestymiskulmaa aina tilanteen mukaan.

Ed. Hämäläinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ei tässä taktisesta näkökul-

masta ole kysymys ollenkaan, vaan kysymys on siitä, että oppositionkin olisi hyvä tietää, mitä mieltä hallitus on. Mutta ei oikeastaan ole yhtään sellaista päätöstä ollut, jossa hallitus olisi kokonaisuudessaan ollut yhtä mieltä, vaan ratkaisevilla kohdilla aina joku ministereistä irtautuu. Jos tehdään lunastuslaista päätöksiä, asunto ministeri ilmoittaa, ettei hän ollut sitä mieltä. Kun tehdään Vuotoksesta päätös, ympäristöministeri ilmoittaa, että hän ainakin vastusti. Tästä löytyy hyvin pitkä sarja, oikeastaan kaikista niistä keskeisistä päätöksistä, jotka ovat olleet julkisuudessa. Joku hallituksen keskeisistä ministereistä, usein jopa esittelevä ministeri, on irtautunut hallituksen kannasta.

Ed. Luttinen: Arvoisa puhemies! Julkisuudessa olleiden tietojen mukaan hallituksen piiri alun pitäen antaa hallitusohjelmasta selonteko eduskunnalle, mutta se päättyi kuitenkin itselleen edullisempaan menettelyyn antamalla vain suppean talouspoliittisen tiedonannon. Suppeudesta huolimatta tiedonanto pitää sisällään sarjan rajuja toimenpide-ehdotuksia, joiden tarkoituksena on ottaa palkansaajilta luulot pois.

Mikäli hallitus olisi uskaltanut tuoda hallitusohjelmansa eduskunnan käsittelyyn, olisi valiokuntakäsittelyn aikana eri asiantuntijatahoja kuulemalla pystytty selvittämään sekavan ja ympäröivänsä hallitusohjelman todellinen sisältö ja tarkoitus. Hallitus kuitenkin arvioi omasta näkökulmastaan sen tilanteen aivan oikein sille epäedulliseksi ja riisti eduskunnalta mahdollisuuden hallitusohjelman todellisen sisällön selvittämiseksi.

On näet aivan ilmeistä, että hallitusohjelman ympäröivien lauseiden sisälle on kätkeyty sellainen määrä kielteisiä asioita, etteivät niitä yhdessä nipussa olisi hyväksyneet edes kaikki hallituspuolueiden kansanedustajat. Se on näkynyt jo täällä tänään, vaikka on vain tiedonannosta kysymys. Hallitus onkin tästä syystä valinnut toisen taktiikan. Se rokottaa palkansaajia, työttömiä ja eläkeläisiä myrkkysseerumilla, jota ruiskutetaan annoksittain muutaman kuukauden välein.

Suomen keskusta väitti vielä runsaat kaksi kuukautta sitten, että talouslama on pelkästään kotimaista tekoa, yksin sinipunahallituksen aikaansaannosta. Tätä taustaa vasten on kummallista, että keskustan ministerit ovat hyväksyneet tiedonantoon kannanoton, jossa todetaan mm. seuraavaa: ” — taantumaa syventää kansainvälisen talouden heikko kehitys. Suomen viennin

kannalta tärkeiden maiden kokonaistuotanto kasvaa — vain puoli prosenttia. Ruotsissa ja Isossa-Britanniassa tuotanto jopa supistuu. Neuvostoliitossa tuotannon romahtaminen ja sekava poliittinen tilanne ovat lähes tyrehdyttäneet itäviennin.”

Ainakin tätä tekstin osaa käsiteltäessä ovat keskustan ministerit pahasti torkahaneet, sillä eihän kukaan voi uskoa, että edes keskustan ministereiden muisti kestää vain pari kuukautta. Mutta jos näin olisi, silloin eduskunnan olisi viisainta kaataa tällainen muistamaton hallitus välittömästi.

Keskustan eduskuntaryhmän puheenjohtaja arvosteli puheenvuorossaan edellistä hallitusta valtion menojen paisuttamisesta ja löysästä talouspolitiikasta. Mutta mitäpä keskustan eduskuntaryhmä itse on tehnyt? Erään esimerkin siitä antaa keskustan eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuoro, jonka piti ed. Tenhiälä joulukuun 18 päivänä 1989. Puheenvuorossaan ed. Tenhiälä totesi mm. seuraavaa: ”Vaikka budjettiesitys on 13 miljardia markkaa ylijäämäinen, katsovat hallituspuolueet, ettei perusturvauudistuksen käynnistämiseen ole taloudellisia mahdollisuuksia. Valtiovarainvaliokunnassa on esityksemme kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttamisesta, sairaus- ja työttömyysajan perusturvan parantamisesta, kotihoidon tuen kohentamisesta ja opintotuen nostamisesta hylätty.”

Näin siis keskusta olisi halunnut lisätä valtion menoja puolitoista vuotta sitten edellä mainittuihin kohteisiin noin 6—7 miljardia markkaa. Lisäksi samassa puheenvuorossa vaadittiin liikevaihtoveron poistamista elintarvikkeilta, mikä olisi puolestaan vähentänyt valtion tuloja useita miljardeja markkoja. Jos tähän vielä lisättäisiin kaikki keskustan toimesta budjettiin esitetyt muut lisäykset, tuskin äsken mainittu 13 miljardia markkaa siihen olisi edes riittänyt.

Sinipunahallitus siis varautui laskukauteen esittämällä 13 miljardia markkaa ylijäämäisen budjettiesityksen, mutta keskusta olisi halunnut panna jakoon nekin rahat piittaamatta laisinkaan hallituksen kehotuksesta varautua tulevaan laskukauteen. Tällainen holtiton meno keskustan eduskuntaryhmässä jatkui myös vuoden 90 budjettikäsittelyssä, jossa keskusta esitti noin 1,2 miljardin markan lisäykset ja yli 6 miljardin markan tulojen vähennykset budjettiin. Siis ed. Kääriäisen olisi syytä mennä niin itseensä kuin ryhmäänsäkin. (Eduskunnasta: Ja olla paikalla!) — Ja olla myös paikalla.

Hallitus kertoo tiedonannossaan, miten se tulee vähentämään ansiosidonnaista työttömyys-turvaa ja sairausajan korvauksia. Hallitus ei kuitenkaan kerro prosentti- eikä markkamääriä, joilla etuuksia vähennetään. Hallitus ilmoittaa myös lisäävänsä vakuutetun osuutta työttömyys-päivärahojen rahoituksessa. Tässäkään ei kerrota mitään prosentti- tai markkamääristä, joilla palkansaajien räsitus kasvatetaan. Hallitus ilmoittaa, ettei se suorita karsintaa pelkkää kansaneläkettä saavien eläkkeistä, mikä käytännössä merkitsee sitä, että hallituksen tarkoituksena on ryhtyä alentamaan työeläkkeitä riippumatta niiden tasosta.

Miten eläkkeiden leikkaus hallituksen toimesta käytännössä toteutetaan, onkin hyvin mielenkiintoinen asia. Tähän saakka perustuslakivaliokunta on tulkinut asian niin, että saavutettu eläke-etuus nauttii perustuslain suojaa eikä sitä tästä syystä ole katsottu voitavan alentaa muuten kuin perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Onkin siis syytä kysyä, onko hallituksen tarkoituksena pyrkiä painostamaan perustuslakivaliokunnan porvariryhmiä, jotta ne luopuisivat vanhasta ja ainoasta oikeasta tulkinnasta edellä mainitussa asiassa. Vanhan tuntemukseni perusteella asetan kuitenkin tässä asiassa toivoni perustuslakivaliokunnan kokoomuslaiseen puheenjohtajaan, joka ei ole tähän mennessä kovin paljon juossut sinne tänne perustuslain tulkinnossa.

Maatalousministeri on eräissä yhteyksissä väittänyt ja myös ed. Anttila äsken, että maatalous osallistuu jopa eniten kansantalouden tervehdyttämiseen. Tällaiset puheet joutuvat hyvin omituiseen valoon, kun sama ministeri ja myös ed. Anttila esittävät, ministeri lisäbudjetissa, lisääväksi valtion menoja maataloudelle noin 800 miljoonaa markkaa. Ottaen huomioon, että hallitus mielikuvituksensa ääriarajoille ponnistamisen on kehitellyt keinoja palkansaajien ja työttömien toimeentulon alentamiseksi ja samanaikaisesti silmää räpäyttämättä syyttää satoja miljoonia yhden väestönosan elintason kohottamiseksi, se saa laajojen kansalaispiirien veret seisahtumaan.

Tilanteen vakavuus tiedostaen olisi hallituksen pitänyt ensi töikseen antaa eduskunnalle maataloustulolain muutosesitys, jolla maatalouden omaa osuutta vientikustannuksista olisi oleellisesti lisätty, eikä se ole myöhäistä vielä. Ainakin sosialidemokraattinen eduskuntaryhmä on valmis jatkamaan istuntokautta niin pitkälle kesään, että tarvittava maataloustulo-

lain muutos saadaan aikaan. Muuten on suuri vaara olemassa, että hallitus esittää maataloudelle satoja miljoonia markkoja lisää varoja vielä syksyn lisäbudjetissakin. Se on näet vanha käytäntö, josta maatalousministeriön virkamiehet ovat pitäneet huolen.

Hallitus toteaa tiedonannossaan, että kuntien rahoitusasema on heikentynyt nopeasti ja että verotulot ovat jääneet ennakoitua selvästi pienemmiksi. Tämä edellyttää hallituksen mielestä kuntien menojen voimakasta karsimista jo tänä vuonna. Tällaista tekstiä kirjoittaessaan hallitus kuitenkin hyväksyi sen, että sisäministeri maksatti pääasiassa kepulaisille kunnille valtion rahoitusavustukset kaksinkertaisina. Ministerin erityisavustaja näytti selvitelleen asiaa julkisuudessa siihen malliin, että ministerin oli pakko näin menetellä, kun virkamiehet vaativat. Vanha sanonta "enhän minä, mutta kun nuo pojat" piti tässäkin asiassa paikkansa. Sisäministerin puolustukseksi voi tosin todeta, ettei edellä mainittu sanonta yksin häneen sovellu.

Ympäristöministerikin vastusti Vuotoksen altaan rakentamispäätöstä, mutta kun "nuo pojat" olivat toista mieltä. Sosiaali- ja terveystoimi on ilmoittanut, että hänen vastustamansa terveyskeskuksmaksu tulee ilmeisesti voimaan 50—70 markan suuruisena, kun "nuo pojat" ovat sen kannalla. Opetusministeri on ilmoittanut vastustaneensa koulujen tuntimäärien vähentämistä mutta taipuneensa, kun "nuo pojat" haluavat vaikeuttaa koulutyötä. Asuntopoliittinen olisi puolestaan halunnut säilyttää aravarakentamisen määrärahat edellisen hallituksen päättämällä tavalla, mutta kun "nuo pojat" olivat toista mieltä. Oikeusministeri olisi halunnut toimia tasa-arvoministerinä, mutta kun "nuo pojat" eivät halunneet. Edellä muutamia esimerkkejä, jotka johtavat kysymään, ketkä oikein hallituksessa tekevät päätöksiä, kun lähes kaikki ministerit sanoutuvat irti hallituksen päätöksistä tai ovat ainakin eri mieltä tehdyistä päätöksistä tai periaateratkaisuista.

Jos esimerkiksi oppositio joutuisi neuvottelemaan, mikä tässä vaiheessa näyttää hyvin epätodennäköiseltä, koska hallitus ei sitä halua, mutta jos näin kävisi, teoriassa voidaan ajatella, että sen olisi tarkkaan selvítettävä, löytyykö hallituksesta yhtään ministeriä, jonka kanssa mahdollisesti syntyvä neuvottelutulos myös pitäisi ilman, että "pojat" taas sotkisivat tilanteen. Tällainen tilanne on hyvin hankala, kun otamme huomioon, että maahan pitäisi saada ainakin kahden vuoden mittainen va-

kauttamisratkaisu, joka koskisi kaikkia eturyhmiä.

Hallituksen toiminnan ensi metrit jo osoittivat, ettei suurikaan into korvaa sitä kokemusta ja tietoa, jota tarvitaan yhteistyössä esimerkiksi palkansaajajärjestöjen kanssa. Yhteinen etu on joka tapauksessa siinä, että Suomi saadaan ylös laman kurimuksesta uuteen taloudelliseen nousuun. Se ei voi kuitenkaan onnistua hallituksen tiedonannossa esitetyillä toimenpiteillä.

Nyt, kun olisi edullista esimerkiksi rakentaa asuntoja ja parantaa tätä kautta myös työllisyyttä, hallitus lyökin moukarilla päähän rakennustoimintaa.

Hallituksen pitäisi myös kaikin keinoin vaikuttaa siihen, että metsäteollisuuden kilpailukyky voitaisiin parantaa raakapuun hintaa alentamalla. Meillä raakapuun hinta on 15—18 prosenttia korkeampi kuin Ruotsissa. Siitä huolimatta maakunnissa on kuukausikausia kiertänyt erilaisia maatalousneuvoja painostamassa metsänomistajia puunmyyntilakkoon, jollei metsäteollisuus nosta raakapuun hintaa MTK:n vaativalle tasolle. Hallitus ei ole vähäisimmässäkään määrin reagoinut tähän hämmästyttävään tilanteeseen vaan on koko ajan vaatinut vain palkan-saajilta ja työttömiltä uhrauksia.

Kun hallitus kohtelee eri väestöryhmiä tarkoituksellisen eriarvoisesti, on mahdollonta ajatella, että hallituksen toimenpide-ehdotukset, jotka eivät muutenkaan johda myönteiseen kansantalouden kehitykseen, saisivat tukea sosialidemokraattiselta eduskuntaryhmältä. Hallituksen olisi viisasta ryhtyä valmistelemaan kokonaan uutta talouspoliittista toimenpideohjelmaa, jolle tarjoavat erinomaisen perustan ne toimenpide-ehdotukset, jotka esitettiin sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ryhmäpuheenvuorossa.

Kauppa- ja teollisuusministeri J u h a n t a - l o : Arvoisa puhemies! Kun ed. Luttinen aloitti puheenvuoronsa kotimaisten ja ulkomaisten tekijöiden vaikutuksesta taantumaan, hän unohiti lukea täsmällisesti tiedonannossa olevan tekstin, jossa sanotaan: "Kotimaisten tekijöiden lisäksi taantumaa syventää kansainvälisen talouden heikko kehitys." Ensimmäisinä lähtökohdissa ovat olleet epäonnistuneet kotimaiset tekijät viime vaalikaudella.

Kun nykyisessä hallituksessa on suuri osa mukana edellisen hallituksen ryhmistä ja puolueista, yritän mahdollisimman lempeästi lausua viime hallituksen budjettipolitiikasta. Me useaan otteeseen oppositiossa arvostelimme sitä rervas-

telua, jota hallitus viime kaudella, etenkin sen alkutaipaleella osoitti taidosta tehdä ylijäämisiä budjetteja. Se ei ollut minkäänlaista taitoa verotaulukoiden pysyessä paikallaan. Voimakkaan kasvun aikana luonnollisesti verotaulukot leikkasivat budjettiin suuren ylijäämän.

Kun vuonna 1989, jolloin ryhmän puheenpuheen vuoron käyttänyt Hannu Tenhiälä esitti silloisen 13 miljardin ylijäämän hyväksikäyttöä siten, että olisi vihdoinkin laitettu alkuun kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen toteuttaminen, suoritettu tasokorotukset ja yhtenäistetty indeksijärjestelmä, siihen olisi ollut silloin varaa. Sen sijaan hallitus valitettavasti näiden mahtavien ylijäämien antoi liukua sormiensa välistä pääasiassa julkisen talouden kilpailemattomaan sektoriin siten, että niitä rahoja ei ole enää missään säästössä, ja olemme hyvin nopeasti tilanteessa, jossa olemme parin vuoden aikana tarvitsemassa yli 40 miljardia markkaa nettora-hoitusta.

Kun tilanne on nyt tämä, hallitusohjelmassa luonnollisesti on otettu selvä kanta siitä, että perustoimeentulojärjestelmää, perusturva, ei heikennetä. On otettu selvä kanta siihen, että kun talous saadaan jälleen jaloilleen, välittömästi perusturvassa ryhdytään niihin parannustoi-miin, joissa ovat kansaneläkeuudistuksen neljäs vaihe, joissa ovat tasokorotukset, joissa on yhtenäisen indeksi. Tässä vaiheessa on syytä katsoa rehellisesti niitä mahdollisuuksia, joita on supistaa hyväosaisten toimeentuloturva ja turvata vähäosaisten vaikea asema.

Ed. Luttinen muutoinkin arvosteli sitä menettelyä, mikä hallituksella nyt on, sanoen, että ei ole reilua, ettei tuoda selontekoa ja hallitusohjelmaa ruodittavaksi eduskuntaan. Pyydän muistuttaa: Milloin ed. Luttinen oman ryhmänsä ja oman ministerikautensa aikana muistaa hetkeä, jolloin hallitus olisi tuonut hallitusohjelmansa eduskunnan ruodittavaksi? Ei milloinkaan. Sen sijaan nyt ollaan voimakkaasti vaatimassa tilanteessa, jossa hallitus on tuonut reilusti tiedonannon muodossa avoimesti keskusteltavaksi hallitusohjelman, säästötoimenpiteet siten, että samanaikaisesti myös lisäbud-jetti on esillä, jotta voidaan nähdä pääluokit-tain ja kohdittain, missä säästötoimenpiteitä teh-dään.

Viime vuoden budjettipolitiikka sen sijaan oli se, että vielä eduskunnassa silloiset hallitusryh-mät alijäämän jo selvästi näkyessä reippaasti nostivat omalla budjettisopimuksellaan budjetin kokonaismäärää.

Minun oli tarkoitus ministeri Pekkarisen puolesta oikaista ne täysin virheelliset väitteet, joita ed. Luttinen esitti. Mutta kun ministeri Pekkarinen on itse paikalla, en siihen puutu.

Minusta nykyinen hallitus on kaikissa vaiheis-sa valmis neuvottelemaan opposition kanssa. Meillä on muistissa viime vaalikauden hankala tilanne, jolloin emme onnistuneet saamaan neu-votteluyhteyttä ehkä paria poikkeusta lukuunot-tamatta. Muistan hyvin, miten ministeri Bärlund neuvotteli kanssamme asuntorahoituksesta, asu-misoikeusjärjestelmän luomisesta jne. ja me il-moittaudumme valmiiksi. Toivomme, että oppo-sitiosta tulee rehtejä miehiä ja naisia, etteivät sieltä ole liikkeellä vain ”pojat”, jotta voimme ottaa neuvottelut vakavasti ja ne lausunnot ja mielipiteet, joita sieltä esitetään, myös pitävät ryhmässä ja niitä ei välittömästi seuraavana päi-vänä muuteta.

Nykyinen hallitus tulee kohtelemaan kaikkia väestöpiirejä Suomessa tasa-arvoisesti. On sel-vää, että meillä on erilaisia taustaryhmittymiä kuvitellusti tai historiallisista syistä tuumattuna. Ei se anna oikeutta siihen, että hallitus tai hallituspuolueet kohtelisivat lempeämmällä kädellä ns. kuviteltuja taustaryhmiään. Me olem-me sellaisessa tilanteessa nyt Suomessa, että meidän on kaikkien kiristettävä vyötä ja jätettävä epäilyt siitä pois, että joku osa kärsii ja joku osa nauttii.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Luttiselle haluaisin vain lyhyesti todeta: Hän kritisoi ed. Tenhiälän joulu-kuussa 1989 käyttämää puheenvuoroa, johon ministeri Juhantalokin hetki sitten viittasi. Jos silloin, ed. Luttinen, sosialidemokraatit ja sini-punahallitus olisivat lähtenyt käynnistämään kela-uudistuksen neljännen vaiheen toteutusta ja nimenomaan huolehtimaan niistä 450 000 suo-malaisesta, jotka edelleen tänä päivänä valitetta-vasti elävät 2 000 markan pinnassa olevan eläke-tulon varassa, väitän, että ed. Luttisen eduskun-taryhmä saattaisi tässä eduskunnassa olla jonkin verran suurempi.

Toiseksi ed. Luttiselle haluaisin muistuttaa siitä, että nykyinen maataloustulolaki on sinipu-nahallituksen säätämä. Miksi te ette silloin sää-täneet parempaa, kun sitä nyt täytyy niin voi-makkaasti kritisoida?

Ed. L u t t i n e n (vastauspuheenvuoro): Ar-voisa puhemies! Ministeri Juhantalolle on syytä todeta, että aikaisemmin hallitukset eivät ole lu-

vanneetkaan tuoda hallitusohjelmaa eduskunnan käsittelyyn. Tämä hallitus sen sijaan lupaili, mutta petti heti lupauksensa. Ei siis uskaltanut tuoda hallitusohjelmaa eduskunnan käsittelyyn.

Kun ministeri Juhantalo täällä kertoo, että tarkoitus on leikata hyväosaisten etuuksia, hän ei suinkaan nytkään täsmentänyt, ketkä ovat hyväosaisia. Tiedonannossa kerrotaan, että tarkoitus on leikata mm. työttömyysturvaa. Ministeri Juhantalon mielestä ovat siis työttömät hyväosaisia, joilta on syytä leikata toimeentuloturvaa. Näin ovat tietysti myöskin sairaat; sieltä on tarkoitus leikata sairauden ajan toimeentuloturvasta. Hämmästyttäviä väitteitä, kun ei täsmennetä, mitä hyväosaisilla tarkoitetaan. Ovatko esimerkiksi 5 000 markkaa kuukaudessa ansaitsevat hyväosaisia? Tästä olisi hyvä saada tietoa.

Kauppa- ja teollisuusministeri J u h a n t a l o : Arvoisa puhemies! Suomessa on yli 200 000 eläkeläistä, joiden eläketulo on alle 2 000 markkaa, ja muistaakseni reippaasti yli 300 000 selaista eläkeläistä, joiden eläke on alle 3 000 markkaa kuukaudessa. (Ed. P. Leppänen: 450 000!) — 450 000. — Siellä on ensimmäinen suuri joukko meitä suomalaisia, jotka ovat todella vähätuloisia ja elävät vaatimattomissa oloissa.

Viittaan ed. Aittoniemen aikaisemmin käyttämään ansiokkaaseen puheenvuoroon siitä, millainen porrastus meillä on työttömyyspäivärahoissa. Jos työttömyyspäivärahat kassojen kautta ovat todella moninkertaiset — ed. Aittoniemi sanoi 10-kertaisia, viittaan hänen puheenvuoroonsa — niin siellä kyllä saattaa silloin olla leikkaamisen varaa.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kiinnitän ministeri Juhantalon ja hallituksen muitten jäsenten puheenvuoroissa huomiota yhtäläisyysmerkkien käyttöön. Hallitusohjelma-tiedonanto on yhtä kuin talouspoliittinen tiedonanto. Kun on kysymys keskustelusta hallitus kontra oppositio, kuulla on yhtä kuin keskustella on yhtä kuin neuvotella.

Arvoisat ministerit! Minusta olisi erinomaisen hyvä, että olisimme erittäin tarkkoja siinä, millä tavoin viritämme tätä yhteistyötä. Jos luvataan tiedonanto hallitusohjelmasta, se tarkoittaa juuri sitä. Jos luvataan tiedonanto talouspolitiikasta, se tarkoittaa todella sitä. Edelleen, kun luvataan neuvotella, se todella tarkoittaa neuvottelemista itse substanssista eikä vain sitä, että hartaasti

kuunnellaan eikä edes vastata siihen, mitä täälläkin keskusteluissa esimerkiksi pääministerin kanssa tulin ottaneeksi esille. Hän ei vastannut lainkaan siihen asiaan, josta hänelle oman puheenvuoroni osoitin.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Luttisen puheenvuoro, talouspoliittinen tietynlainen linjapuheenvuoro, oli sen laatuinen, että siihen oikeastaan teki mieli vastata huomenna kirkkaassa päivässä. Mutta kun hän puheenvuorossaan kosketteli asiaa, johon yllättäen myös kokoomuksen ryhmän puheenjohtaja Kimmo Sasi puheenvuorossaan lyhyesti kajosi, haluan tässä yhteydessä näihin kajottuihin kohtiin muutamalla sanalla puuttua. Nuo kajoamiset liittyivät sisäasiainministerin tekemiin päätöksiin verotulojen täydennyksen myöntämisestä kunnille. Ed. Luttinen toi tämän esimerkin esille siinä valossa, millä tavalla hänen mielestään hallituksen säästöperiaatteita tällä päätöksellä olisi kumottu tai isketty vasten korvia tai että tämä päätös olisi merkinnyt kaksinkertaisen kompensaation myöntämistä joillekin kunnille. Ehkä sama ajatus saattoi olla myös ed. Sasin puheenvuoron taustalla, koska hän tähän asiaan kuitenkin muutamalla sanalla puuttui.

Ehkä muutama sana siitä prosessista, millä tavalla tämä päätös syntyi, ja siitä lainsäädännöstä, mikä säätelee verotulojen täydennysmenettelyä, tässä on paikallaan. Lakien mukaanhan on niin, että päätökset verotulojen täydennyksistä tulee tehdä sisäasiainministeriössä maaliskuun loppuun mennessä. Päätös perustuu verotietoihin, jotka tunnetuista syistä tässä tapauksessa eivät olleet valmiina maaliskuun loppuun mennessä. Kun näin oli nähtävissä, silloinen sisäasiainministeri Jarmo Rantanen teki 23.3. päätöksen siirtää lopullinen päätös siihen päivään, kunnes verotiedot aikanaan valmistuvat. Näin Jarmo Rantanen. Lain velvoitteen tehdä päätös välittömästi maaliskuun loppuun mennessä hän siirsi tällä päätöksellä siihen päivään saakka, jolloin verotiedot valmistuvat.

Verotiedot valmistuivat 29.4. eli suurin piirtein samoihin aikoihin kuin hallitus oli maahan aikaansaatu. Sekä lain velvoitteen että myös valtiovarainministeriön 25.4. sisäasiainministeriölle lähettämän kirjeen mukaan tuossa tilanteessa oli toimittava niin, että verotulojen täydennyspäätös olisi ryhdyttävä panemaan toimeksi sillä hetkellä voimassa olevan lain mukaan. Tällainen valmistelu myös sisäasiainministeriössä aloitettiin, ja muutaman päivän kuluttua pöy-

dälleni tuli esitys verotulojen täydennyksen jakamisesta kunnille. Pidin sitä muutaman päivän pöydälläni sitä varten, että niiden päivien aikana keskusteltiin asiasta vielä eri tahojen kanssa. Haluan vielä korostaa, että kyseessä on sekä lainsäädännön sisäasiainministeriölle ja -ministerille antama velvoite että myös valtiovarainministeriön ohjekirje, jolle en toki anna sitä painoa kuin lain velvoitteelle. Mutta sellainen kirjekin oli edellisen ministerin aikana valmisteltu, nykyisen ministerin aikana sisäasiainministeriöön lähetetty.

Mitä tulee asian poliittiseen puoleen, siihen, millainen ratkaisu tässä asiassa piti tehtävän, tämä asia oli ei minun vaan valtiovarainministeri Viinasen esille ottamana myös hallituksen talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa. Ennen talouspoliittisen ministerivaliokunnan kokousta ministeri Viinanen puhui minulle kokouksen alla tästä kysymyksestä, viittasi siihen, voitaisiinko tätä asiaa käsitellä lepäämässä olevan lain pohjalta, voitaisiinko viivyttää päätöstä ja ajaa läpi eduskunnassa lepäämässä oleva laki. Viittasin hallitusneuvotteluihin ja siihen, että siinä yhteydessä ei suinkaan tällaista sovittu. Tämän jälkeen ministeri Viitanen otti asian esille hallituksen talouspoliittisessa ministerivaliokunnassa. Asiasta käytiin keskustelu siinä. Voi olla, että ministeri Viinanen oli ehkä vielä toista mieltä pääministerin kanssa, mutta yhtä kaikki pääministerin tulkinta tuosta keskustelusta oli se, että kun verotiedot ovat valmistuneet, asiassa on toimittava voimassa olevan lain mukaisesti, ja kokous päättyi näiltä osin tähän. Halusin kertoa myös tämän asian poliittisen puolen, en ed. Luttiselle vaan ed. Sasille, että tämä puoli tulee myös sillä suunnalla tietoon.

Arvoisa puhemies! Merkitseekö tämä ratkaisu tuplakompensaatiota joillekin kunnille? Ensiksikin, vaikka se merkitsisikin, tässä sekä lain velvoite että poliittinen tausta asialle oli äsken kerrotun tapainen. Mutta kokonaan toinen asia on se, ettei ole ollenkaan riidattomasti, ed. Luttinen, näytetty toteen, että tämä merkitsisi kaksinkertaista kompensatiota kunnille. Olen tänään saanut vakaan selvityksen, jonka mukaisesti käy niin, että täydennyspäätöksen jälkeenkin useimmat täydennyspäätöksen saaneista kunnista eivät saa kompensatiota sille menetykselle, mitä verouudistus näille kunnille käytännössä merkitsi. Aikanaan saadaan selvitys, miten faktisesti ja tarkkaan ottaen asia oli. Mutta ne selvitykset, jotka minä sain ja jotka myös valtiovarainvaliokunnan hallintojaosto sivumennen

sanoen sai viime syksynä, kertoivat samaa. Tässä ministeri Viinaselle arvio siitä, miten kysymys tuplakompensaation suhteen on. Ehkä ministeri Viinanen antaa oman näiltä osin oman selvityksensä.

Arvoisa puhemies! Ihan muutamalla sanalla käsittelen kuitenkin ed. Luttisen puheenvuoroa ja eräistä väitteitä, mitä hän tämän päivän taloustilanteen ja sen osalta, mitä on eletty Suomen talouspolitiikassa viimeisen vuoden aikana, sanoi. Ed. Luttinenhan sanoi, että sinipuna varautui lamaan. Aivan oikein! Reaalimenot valtiontaloudessa kasvoivat tunnetusti noin 10 prosenttia samaan aikaan, jolloin bkt supistui kansantaloudessa noin 3 prosenttia — voi olla, että supistuma on suurempi kuin 3 prosenttia — jolloin vienti vähenee 10 prosentilla, tuotannon määrä supistuu usealla prosentilla jnp. Tätä on tarpeetonta jatkaa, koska nämä tunnusluvut ovat meidän kaikkien tiedossa tällä hetkellä.

Tällä menollahan yksinkertaisesti ei voi jatkaa. Se, että tänä vuonna valtion menojen ja tulojen välinen aukko on 16—16,5 miljardia markkaa, ensi vuonna 25 miljardia markkaa, yhteensä kahdessa vuodessa 40 miljardia, tietää sitä, että kolmatta vuotta, jolloin olisi vielä lisää 25 miljardia markkaa aukkoa valtiontaloudessa, ei tule. Sitä ei valtiontalous eikä myöskään siihen monella tavalla kytkeytyvä kansantalous kestä. Muutoksen on pakko tapahtua. Muutoksen aikaansaamisessa joudutaan tarttumaan, ikävä kyllä, myös perin kipeisiin ratkaisuihin, joihin täällä on tämän illan aikana monelta kohdalta ja monella tavalla kajottu.

Kuitenkin niistä kipeistä keinoista haluan tässä yhteydessä vielä kerran alleviivata sitä, että tämä hallitus ei todellakaan aio leikata perusturvaa, ei leikkaa sitä tänä vuonna eikä leikkaa myöskään ensi vuonna. Minä en ainakaan ymmärrä niin, kuten valtiovarainministerin ja pääministerin tiedotustilaisuuksia on tulkittu, että ne olisivat voineet merkitä sitä, että kansaneläkeuudistuksen neljännen vaiheen käynnistämisestä tai jatkamisesta vuonna 1993 olisi luovuttu. Sitä ei ole tehty. Siitä lupauksesta taatusti pidetään kiinni.

Myönnän, että kun hallitusta kokoon neuvoteltiin ja hallitusohjelmasta keskustelua käytiin, silloin oli esillä erilaisia vaihtoehtoja myös kansalaisten perusturvan leikkaamiseksi. Me torjuimme sellaiset vaihtoehdot, eikä hallitusohjelmiin sellaisia mainintoja eikä myöskään niihin paketteihin, joista täällä on jo esitellyt tehty, mitään tällaista ole sisällynyt.

Arvoisa puhemies! Lopuksi vielä yhteen lukuun on tarkoituksenmukaista ja tarpeen kiinnittää huomiota. Se on se, että täällä on tässäkin keskustelussa kiinnitetty monesti huomiota siihen, että leikkaukset on ensi vuodelle, 1992, kaavailtu 4 miljardin markan mittaisiksi. Niin ovatkin leikkaukset siitä kehyksestä, minkä edellinen hallitus 15.2.1991 teki. Mutta siihen valtion menojen kasvutrendiin verrattuna, millä on eletty viime vuosi ja tämä vuosi, jos sama jatkuisi ensi vuodelle, leikkaukset ovat pitkälti yli 10 miljardia markkaa. Tämäkään ei välttämättä vielä riitä talouden saattamiseksi terveelle tielle. Mutta jos nämä säästötoimet onnistuvat edes kutakuinkin ja likimain, niin se on erittäin pitkä harppaus oikeaan suuntaan siltä konkurssitieltä, millä oltiin vielä muutama kuukausi sitten.

Ed. L u t t i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Pekkarinen selvitteli hänelle hyvin kiusalliseksi käynytä kuntien rahoitusavustussoppaa. On todella erikoista, että hänen erityisavustajansa kertoo julkisuuteen, ettei ministeri näin olisi tehnyt, mutta kun virkamiehet näin vaativat.

Sen lisäksi on syytä ottaa huomioon, että ministeri Viinanen julkisuudessa valitteli sitä, että on se kumma, kun ministeri Pekkarinen ei vaitautunut edes puhelimella soittamaan, kun hän tällaisia päätöksiä tekee. Nyt ministeri Pekkarinen arvostelee minua, kun minä olen rohjennut epäillä, että tässä on jotakin ihmeellistä. Eikö tämä nyt ole ihmeellistä? Minusta tämä ei muuta olekaan kuin omituista ja ihmeellistä toimintaa, mitä hallitus on tässäkin asiassa tehnyt.

Muita osin ministeri Pekkarisen puheenvuoroon en kommentteja esitä, koska esitin varsinaisessa puheenvuorossani nekin asiat, joita ministeri Pekkarinen kommentoi, mutta joita hän ei voinut tietenkään kumota.

Sisäasiainministeri P e k k a r i n e n : Arvoisa puhemies! Aivan lyhyesti ed. Luttiselle totean, että en tiedä, mitä erityisavustaja tämän asian tiimoilta on kertonut. Se, mitä kerroin, perustuu niihin säädöksiin, jotka säätelevät tässä asiassa tehtäviä ratkaisuja ja joiden pohjalta olen käytännössä toiminut ja siihen proseduriin, mikä hallituksen sisällä tässä asiassa elettiin. Kieltämättä aloitteen tekijä oli en minä, vaan ministeri Viinanen.

Ed. S a s i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Mitä tulee ministeri Pekkarisen mainit-

semiin rahoitusavustuksien maksatuksiin kunnille, saanen muutamalla sanalla kommentoida niitä.

On selvää, että ministeri Pekkarinen varmasti juridisesti on ollut oikeassa siinä, että hänellä on ollut oikeus maksaa nuo avustukset. Mutta kyse onkin siitä, oliko hänellä velvollisuutta maksaa näitä avustuksia. Tässä suhteessa katson, että välttämättä tuota velvollisuutta hänellä ei ollut. Hän viittaa valtiovarainministeriön kirjeeseen. Mutta se käsitys, mikä minulla tuosta kirjeestä on, on se, että se ei missään tapauksessa velvoittanut ja vaatinut sisäministeriötä näihin maksatuksiin välittömästi ryhtymään. (Ed. Kemppainen: Kunnilla oli oikeus saada!)

Haluan myös korostaa sitä, että eduskunnassa oli asiaa koskeva lakiesitys käsittelyssä. Jos me ajattelemme parlamentin aseman vahvistamista, olisi ollut luonnollista, että ministeri Pekkarinen olisi ottanut yhteyttä myös eduskunnan asianomaiseen valiokuntaan ja keskustellut valiokunnan kanssa avoimesti kysymyksestä ja siitä, mitä tässä asiassa pitää pyrkiä tekemään.

Haluan myös korostaa sitä, että kun lähiaikoina joudutaan merkittäviin säästötoimenpiteisiin, niin tietyistä säästötoimenpiteitten pitäisi kohdistua kaikkiin hallituksessa tehtäviin toimenpiteisiin. Jos on epäiltävissä, että eräät kunnat saavat tuplakompensaatiota, ylimääräisiä avustuksia, niin tässä suhteessa tietyistä erityistä huolenpitoa olisi pitänyt kohdistaa näihin ja pyrkiä pidättämään maksatuksista ja venyttää niitä niin, että myös eduskunnassa olisi voitu ottaa kantaa siihen, millä tavalla sisäministeriön tulisi menetellä.

Arvoisa puhemies! Kun tätä asiaa on jo monessa yhteydessä käsitelty ja oikeastaan uutta ei ole enää tässä yhteydessä tullut, katson, että oikeastaan tältä osin keskustelu voisi vähitellen julkisuudessa päättyä.

Ed. P u l l i a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kun kuuntelin ministerin Pekkarisen äskeistä vakuuttelua siitä, että perusturva ei leikata, tuli elävästi mieleeni ed. Pekkarisen verotus kevenee -puheenvuorot edellisessä eduskunnassa. Niitä oli runsaasti, ja ne olivat yhtä vakuuttavia kuin tuo äskeinen.

Siinä kuitenkin taustaksi on syytä muistaa eräs asia ministeri Pekkarisenkin ed. Pekkarisenakin, nimittäin se, että silloin, kun te menette sille tielle, että välillistä verotusta nostetaan, niin se itse asiassa tosiasiallisesti merkitsee sitä, että perusturva leikataan siltä osin kuin on käteen

jäävästä varallisuudesta itse kunkin pieneläjän kohdalla kysymys. Sillä tavalla se tosiasiallisesti johtaa siihen tulokseen, vaikka tämä hokema varmasti onkin ihan totta. Minä haluan uskoa, että on totta, mitä ministeri Pekkarinen totesi.

Mitä tulee kuntien rahoitusavustussoppaan, niin kuin ed. Luttinen sitä kutsui, en voi olla toteamatta, että tänä päivänä hallintovaliokunnassa professori Saraviita vastasi kysymykseen, oliko ministerillä velvollisuus panna maksuun nämä avustukset, ja vastaus oli: kyllä. Siinä oltiin ministerivastuulain kanssa tekemisissä jo. Kun näitä eri näkökohtia punnittiin, niin hän oli sillä kannalla, että ministeri Pekkarinen menetteli aivan oikein tässä asiassa.

Ed. Jo u p p i l a : Arvoisa puhemies Ahon hallitus on joutunut aloittamaan toimintansa poikkeuksellisen vaikeissa taloudellisissa olosuhteissa verrattuna useihin muihin viime vuosikymmenien hallituksiin, jolloin olemme eläneet jatkuvan bruttokansantuotteen nousun kautta. Mutta nyt on pää tullut vetävän käteen ja nousu on kääntynyt laskuksi, jollaista nykysuomalaiset eivät ole pitkään aikaan kokeneet.

Talouden vaikeudet ovat pääosin ulkosyntyisiä, mutta syitä on myös meissä itsessämme. Viime vuosina varsinkin on eletty kuin viimeistä päivää, niin yksityiset ihmiset kulutusjuhlineen ja ylivelkaantumisineen kuin myös kunnat ja valtio. Nyt on siis tullut aika tehdä tässä asiassa muutos.

Mielestäni on annettava positiivista tunnustusta Esko Ahon hallitukselle siitä, että se on antanut vajaan kuukauden kuluttua muodostamisestaan eduskunnalle tämän talouspoliittisen tiedonannon ja esittää siinä linjansa talouden tervehdyttämiskeinoista ja samalla punnituttaa luottamuksensa.

Kaikki olemme varmaan samaa mieltä siitä, että nyt tarvitaan hyvin monien eri tahojen yhteistyötä, jotta tämä lama voitaisiin mahdollisimman nopeasti kääntää taas nousuksi. Tässä tärkeimpänä toteuttamiskeinona on, kuten kaikki hyvin tiedämme, julkisen sektorin menojen leikkaus. Julkisen sektorin menoista puolestaan valtaosan muodostavat sosiaali- ja terveydenhuollon hallinnonala ja opetusministeriön hallinnonala. Nämä alat ovat myös toisaalta ne, jotka ovat läheisimpiä tavallisille ihmisille, sillä niiden palvelujahan me jokainen päivittäin käytämme, ja seuraavassakin puutun näihin aloihin.

Ahon hallituksen ohjelmassa todetaan kohdassa "Sivistys, tiede ja teknologia" seuraavasti:

"Kansakunnan voimavara ja mahdollisuus menestymiseen, on sivistyksessä. Hallituksen painopisteenä riippumatta taloudellisista suhdanteista on koulutus, tutkimus ja kulttuuri." Tämä hallituksen linjaus on aivan oikea ja kannatettava. Valitettavasti vain on nyt niin, että hallitus heti ensi metreillään on joutunut puuttumaan julkisen sektorin menoja leikatessaan myös koulutukseen, tieteeseen ja tutkimukseen. Suurinta arvostelua tässä yhteydessä on herättänyt puuttuminen yleissivistävän koulutuksen tuntekhyksen supistamiseen uhan ollessa 5 prosentin luokkaa. Tässä yhteydessä meidän on kuitenkin todettava, että nyt istuva hallitus on tässä joutunut jo edellisen hallituksen päätösten toteuttajaksi.

Suurta kritiikkiä opetusministeriön leikkausoperaatioon kohdistuu varmaankin myös sen takia, että nämä päätökset pitää tehdä muiden hallinnonalojen supistamispäätöksiä nopeammin, sillä lukuvuosi alkaa jo elokuussa, kun muilla aloilla päätökset astuvat voimaan vasta vuodenvaihteessa. Näin on herkästi syntynyt julkisuudessa se kuva, että leikattaisiin vain kouluilta. Mutta toki on muistettava, että kaikki hallinnonalat joutuvat osaltaan säästämisoperaation uhriksi.

Tuntekhyksen leikkaaminen, joka lakiesityksenä eduskunnalle tuodaan, kuten todennäköiseltä näyttää, koska muut keinot, joita on useitakin tahoilta esitetty, eivät tuo välttämättä tarvittavia menojen supistuksia, on mielestäni ehdottomasti säädettävä määräaikaiseksi. Samalla lopullinen päätösvalta siitä, kuinka tuntekehysleikkaus kouluissa toteutetaan niin, että se keskimäärin on tuo 5 prosenttia, on annettava yksityisille kunnille ja kouluille.

Nämä leikkaukset koskevat kipeimmin nimenomaan oppilaita ja etenkin niitä oppilaita, joilla on vaikeuksia valmiuksissa oppimiseen ja joilla ei siis ole parhaita mahdollisia edellytyksiä käydä koulua ja varsinkaan normaalikoulua. Kuitenkin toisaalta juuri lainsäädäntöä on viime vuosina muutettu siihen suuntaan, että kouluun on integroitu erilaisia vammaisryhmiä ja erityisopetusta tarvitsevia ryhmiä. Toivon, että näidenkin lasten edut koulutuksessa leikkauspäätöksistä huolimatta turvataan. Leikkauksilla on myös vaikutusta opettajien työllisyyteen ja palkkaukseen. Kaikki nämä ovat seikkoja, jotka tekevät näistä leikkauspäätöksistä hyvin vaikeasti hyväksyttäviä.

Sosiaali- ja terveydenhuolto on ala, joka on myös kaikkia ihmisiä lähellä, sillä koskettavat-

han nuo palvelut ihmisiä hyvin monessa eri elämäntilanteessa. Kokoomuksen ryhmäpuheen-
vuorossa todettiin, että eduskuntaryhmämme
pitää kiinni siitä, että säästötoimia ei suoriteta
kansalaisten vähimmäisturvan kuten sairausva-
kuutuksen, työttömyysturvan vähimmäistason,
kotihoidon tuen, pelkkää kansaneläkettä saa-
vien eläkeläisten ja lapsilisien osalta ja että tä-
män lisäksi asuntolainojen korkovähennysoikeus
säilytetään vähintään nykyisen suuruisena, ja
näin on hyvä.

Toiminnan taloudellisuutta ja tehokkuutta on
kuitenkin mahdollista lisätä palvelujen oikealla
porrastuksella, sosiaali- ja terveydenhuollon
samoin kuin avo- ja laitoshoidon yhteistyötä
kehittämällä ja hallintoa järkeistämällä. Koti-
hoidon tukijärjestelmää on mielestäni syytä edel-
leen voimakkaasti kehittää ja laajentaa katta-
vammaksi niin lasten, vanhusten kuin vammais-
tenkin hoidon osalta.

Hallitusohjelmaan on kirjattu tavoite siitä,
että sosiaali- ja terveydenhuollon maksupolitiik-
kaa uudistetaan ottaen huomioon sosiaalinen
oikeudenmukaisuus. Tämä on mielestäni kannat-
tettava kirjaus ja tavoite, joka ei sulje pois
suinkaan terveyskeskumaksun käyttöönottoa,
vaan se voitaisiin mielestäni tässä taloudellisessa
tilanteessa toteuttaa ja siten, että maksukyvyttö-
mät vapautetaan siitä.

Säästöä terveys- ja sosiaalisektorilla saadaan
varmasti aikaan myös, kun kunnat lisäävät osto-
palvelujen käyttömahdollisuutta. Ei kunnan
tarvitse kaikkea itse tehdä. On monia näyttöjä
siitä, kuinka yksityissektori tekee samat asiat
taloudellisemmin, joustavammin ja usein jopa
korkealaatuisemmin.

Arvoisa puhemies! Lopuksi haluan todeta
omasta puolestani, että ei tämä lama Suomen
kansalle tuhoksi ole. Se on meille päinvastoin
varmaan opetukseksi ja muistutukseksi siitä, että
juhlaa, tässä tapauksessa kulutusjuhlaa, seuraa
arki, ja siitä, että kaikki laskut on aikanaan
maksettava.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa
rouva puhemies! Ed. Jouppila, sivistysvaliokun-
nan puheenjohtaja, totesi, että yleissivistävän
koulutuksen tuntikehystä leikataan 5 prosenttil-
la. Tässähän leikataan myöskin ammatillisten
oppilaitosten tuntikehystä peräti 10 prosentilla.
Tässä myöskin vähennetään kansalais- ja työ-
väenopistojen ja kansanopistojen opetusta 10
prosentilla. Näiden lisäksi tehdään vielä huo-
mattavia supistuksia tutkimukseen, korkeakou-

luopetukseen, veikkausvoittovarojen jakoon tai-
teelle, nuorisotyöhön jne. Siis leikkaukset ovat
varsin laajat, varsin mittavat.

Ed. Jouppila totesi aivan oikein, että tuntike-
hystä leikkaamalla vaikeutetaan nimenomaan
oppilaiden koulunkäyntiä ja sen toivon satutta-
neen myöskin valtiovarainministeri Viinasta. Siis
oppilaiden koulunkäyntiä, erikoisesti vaikeuk-
sissa olevien oppilaiden koulunkäyntiä vaikeute-
taan.

Kuten tässä on jo aikaisemmin todettu, tällai-
nen koulutus tulee erittäin kalliiksi. Se lisää mm.
sosiaalitoimen menoja huomattavasti. Kaikki
asiantuntijat ovat sitä mieltä. Siis tästä ei tule
sellaista säästöä kuin kuvittelette tulevan. Sen
ohella on tietenkin todettava, että arvelisin kaik-
kien ymmärtävän sen, että ei koulutuksesta voi
leikata silloin, kun osaaminen ja osaamisen lisää-
minen tässä maassa muodostuu erääksi hyvin
tärkeäksi lamalääkkeeksi. Se ei kerta kaikkiaan
sovi leikkauskohteeksi.

Ed. von B e l l (vastauspuheenvuoro): Rouva
puhemies! Oli valaisevaa kuulla sivistysvaliokun-
nan puheenjohtajan ottavan kantaa jo tässä
vaiheessa tuntikehysten supistukseen. Vaikka
valiokunnassa muiden asioiden yhteydessä myös
puheenjohtaja on, niin kuin hän puheenvuoros-
saan totesi, kuullut, minkälaisia vaikutuksia täl-
lä toimenpiteellä tulee nimenomaan lasten koh-
dalla olemaan, hän otti jo kantaa näitten supis-
tusten puolesta tässä vaiheessa, jolloin valiokun-
ta ei vielä ole edes kuullut asiantuntijoita lain
kohdalla. Asiantuntijat varmasti tulevat kerto-
maan, mitä kaikenlaisia haitallisia vaikutuksia
opetustyöhön ja koko koulutyöhön kaiken kaik-
kiaan tällä toimenpiteellä tulee olemaan.

On mielenkiintoista todeta myös se, että kun
aikanaan säädettiin laki, jonka sisään tuntikehys
rakennettiin, se tehtiin tietoisesti niin, että se
pantiin lakiin, jotta sitä ei voitaisi käyttää tällai-
sissa suhdannetilanteissa kovin kevytmielisesti.
Ammatillisen koulun puolella se meni asetuksiin,
ja nyt näkyikin tämä jälki. (Ed. Gustafsson: Se
oli virhe!) Ei uskalleta peruskoulussa ottaa kuin
5 prosenttia, koska se on laissa, mutta ammatil-
lisen puolen koulutuksessa se on 10 prosenttia.

Ed. P. L e p p ä n e n : Arvoisa puhemies,
hyvät aktiiviset työtoverit! Tämä laaja talouspo-
liittinen keskustelu on varmasti paikallaan maas-
samme, kun edellisen hallituksen toimenpideoh-
jeitten seurauksena porvarihallitus nyt yrittää
maksattaa pääosalla kansaa syntyneet virheet ja

ns. laman. Me suomalaiset kohta alamme uskoa, että todella on lama, kun vienti ei vedä, ostovoima on laskenut, verotus on eräillä kiristynyt, eräillä hieman keventynyt. Kun uutiset televisiossa mm. joka ilta toittavat, että taas lomautetaan ja annetaan lopputilejä, herää kysymys, mihinkähän se raha on piiloutunut tässä maassa.

Nyt työnsä aloittava porvarihallitus aikoo maksattaa syntyneet virheet pääosin sillä kansanosalla, joka on aktiiviyöväestöä ja pitää tämän maan pystyssä, vaikka ed. Anttila toisin täällä yrittää väittää. Mutta porvarihallituksella ei ole rohkeutta puuttua pääomiin tai varakaampiin ihmisten asemaan. Herää kysymys, mikähän siihen lieenee syynä.

Tämä virheellinen verouudistus, jossa painopiste siirrettiin suurituloisilta veronmaksajilta keskituloisille, pitäisi välittömästi purkaa ja tarkentaa. Mielestäni verotuksen kautta on rasitettava niitä, joilla on varaa tänä päivänä ostaa ns. turhakeostoja, mitkä eivät ihmisten terveyttä tai leipää kavenna. Meillä tulee myös erilaiset keinoittelijat, veronkiertäjät, saada maksamaan veronsa. Sitä eivät tue ne suunnitelmat, että poliisikuntaa supistetaan. Liian monta tuhatta miljoonaa jää valtiolta ja kunnilta saamatta vuosittain verotuloja, kun verolait on tehty tahallisesti täyteen oravanmentäviä reikiä.

Hallitus ja pääministeri Aho ovat kyselleet neuvoja, millä tavoin talouspolitiikkaa jatkossa pitäisi hoitaa. Toivottavaa olisi, että tämä keskustelu, joka torstaina päättyy, myös hallituksessa otettaisiin vakavasti. Mielestäni on lisättävä verorasitusta sinne, minne se kuuluu eikä niin kuin hallitus aikoo eri maksutempujen kautta muodollisesti siirtää pääomalle lisää rahaa, kuten sosiaaliturvamaksujen kautta. Raha annetaan tasaisesti kaikille pääomapiireille. Ei mielestäni ole oikein, että joku kansaneläkettä saava ihminen maksaa lisääntyviä maksuja ja se menee suorana tukena mm. Kymi-yhtiön konsernille. Yleensä pääomavaltaisella raskaalla teollisuudella ei ole lamasta kovin paljon tänä päivänä tietoa, mutta ei se varmasti ole saamamiehini kansalaisten kukkarostakaan.

Mielestäni sosiaaliturvan leikkaukset, joita nyt on suunniteltu, ja peruspalvelujen tason lasku eivät sovi tämän päivän rikkaaseen suomalaiseen yhteiskuntaan. Siihen työhön ja tasoon, mikä on saavutettu vuosikymmenien ammattiyhdistysliikkeen suuren työn tuloksena, ei pidä koskea.

Hallitus puhuu, ettei se tule koskemaan huonopituloisten ihmisten asemaan. Se ei pidä

paikkaansa, niin kuin täällä on tänä iltanakin moneen kertaan todettu, mm. liikevaihtoveron korotus koskee kaikkein eniten pienituloista ihmistä.

Hallituksen linja mielestäni on hämäävä, se on harhaanjohtava ja se on aivan erilainen kuin vaalipuheissa. Täällä on esitetty lähinnä kokoomuksen suunnalta suurituloisten suulla palkattoman kuukauden pitämistä mm. kansanedustajien joukossa. Se ei meidän kenenkään leipää tässä salissa kavenna, mutta pienituloisia kansalaisia on lähes miljoona ja lisäksi keskituloisia kansalaisia. Ne ovat pääosa kansalaistemme joukosta, joiden elintasoja nyt ollaan leikkaamassa ja esittämässä jopa palkattomia kuukausia. He ovat joutuneet ja joutuvat jatkossakin miettimään, mihin markkansa sijoittavat. Hyvätuloisten kansalaisten on hyvä esittää näitä ratkaisuja, koska se ei heikennä heidän ostovoimaansa.

Eräs asia turhasta byrokratiasta ja sen kalleudesta. Kun esimerkiksi eduskunnassa muutetaan lakeja vuosittain, jopa kesken vuottakin, kuten on tehty muutamien sosiaaliturvamaksujen ja verolakien osalta, nämä maksujen muutokset saattavat aiheuttaa eri byrokratian rattaissa eri hallinnonaloilla satoja miljoonia markkoja vuosisatasella kustannuksia yhteiskunnalle. Miksi? Turhan päiten.

Arvoisa puhemies! Eräs esimerkki paljon puhutusta asunto-ongelmasta. Kun lamaa syötetään kansalle, se, mitä voisimme tehdä tosi edullisesti ja tukien monin tavoin maamme elinkeinoelämää, olisi asuntotuotanto. Jos esimerkiksi tuottaisimme 3 000 valtion rahoittamaa asuntoa, niiden kustannus olisi valtiolle hieman yli 400 miljoonaa markkaa, mikä työllistäisi asuntotuotannossa noin 6 000 ihmistä. Nämä 6 000 ihmistä maksaisivat lähes saman markkamäärän valtiolle valtionveroa ja työllistäisivät itsensä. On järjetöntä puuhata tässä vaiheessa maksaa ihmisiä passiivisina työnhakijoina kortistoon, kun he haluaisivat tehdä työtä ja tuottaa työtä. Tähän vain vaadittaisiin eduskunnassa sellainen enemmistö, joka haluaisi tämän asian ratkaista eikä tehdä niin kuin hallitus tänä päivänä, säästetään eikä elvytetä. Se on väärästä päästä säästämistä, kun ihmisiä maksetaan passiivisina kortistoon.

Aikaisemmin olen esittänyt keinoja, joita täällä valtioneuvoston jäsenet, mm. pääministeri, ovat pyytäneet, verotuksen painopisteen siirtämisen osalta. Mutta esitän myös, että sellaiset investoinnit kuten moottoritiehankkeet tulee

välittömästi jäädyttää, ainakin uusien hankkeiden osalta. Ne eivät kavenna kenenkään leipää, ja ne ovat monessakin mielessä järjestettäviä, kalliita ja järkeviä ratkaisuja. Näin näyttää tapahtuvan Hämeenlinna—Tampere-moottoritien osalta, joka koskee Parolan taajamaa.

Vaikka meillä autokanta kaksinkertaistuisi, niin aina osa autoista on jossain muualla kuin moottoritieillä tai maantiellä. Ne seisovat parkkipaikoilla, huoltamoilla tai autotalleissa. En usko, että ne tielaitoksen suunnitelmat, joiden mukaan meillä pitää olla mm. Helsinki — Oulu-välillä nelikaistainen tie, ovat realistisia. Mielestäni tämä on turhaa rahan polttamista. Meillä ei tule tulppia olemaan maanteillä muuten kuin taajamien kohdalla, ja niihin löytyy halvempiakin ratkaisuja.

Arvoisa puhemies! Toivoisin, että arvoisat valtioneuvoston jäsenet, jotka täällä kiitettävän aktiivisesti ovat seuranneet tätä keskustelua, vielä miettivät, kuinka paljon ns. juustohöylämalli tuo muita kustannuksia ja ongelmia tulevana vuosina tullessaan. Niitä ei varmasti ole valtioneuvostossa vielä mietitty. Leikkaukset, joita täällä on esiin nostettu sosiaali- ja terveystoimen ja sivistystoimen osalta, sisäasiainministeriön siltä osalta, joka koskee poliisikuntaa, tuovat kustannuksia, mikäli ne tehdään, sekä erilaisia ongelmia, jotka maksavat ehkä huomattavasti enemmän kuin nämä säästöpäätökset.

Myös toivoisin, että täällä arvoisat ministerit toisivat esille, mitä Eta-neuvotteluissa viime viikolla on sovittu ja kuinka paljon tämä Eta — EY-ratkaisu tulisi Suomelle per vuosi maksamaan. Siitä varmasti on, ainakin ministeri Salolaisella ehkä, jonkinlainen kuva, montako tuhatta miljoonaa vuodessa me sijoitamme sinne suureen Eurooppaan.

Ministeri Viinanen varsinaisessa puheenvuorossaan viittasi siihen, että kun yhdessä on ongelmat tehty, niin yhdessä ne pitää myös hoitaa. Mielestäni me vasemmistoliiton suunnalta jo viime eduskuntakaudella varoitimme ongelmista, jotka ovat tulossa. Me emme ota silloin vastuuta, vaan kyllä vastuun kantaa silloinen hallitus ja tietysti tästä päivästä nykyinen hallitus. Mutta olen yksi sellainen kansanedustaja, joka toivoisi myös, että hallitus olisi kiinnostunut keskustelemaan opposition kanssa, eikä niin kuin nyt näyttää olevan vallalla se, että me olemme näin päättäneet ja se viedään täällä enemmistöpäätöksellä lävitse ja siihen prässätään vastoin perustuslakia hallituspuolueiden edustajat tulemaan taakse. Mielestäni on väärä

linja, jos hallitus aikoo päätökset näin toteuttaa. Se myöskin entisestään murentaa politiikan uskottavuutta tässä maassa.

Valtiovarainministeri Viinanen: Arvoisa puhemies! Säästöpäätöksistä ed. P. Leppänen toi esiin yhden yksityiskohdan todeten, että poliisilta viedään virkoja. Tämä on eräs tyypillinen tapa kertoa asia. En moiti ed. P. Leppästä siitä syystä, että tämän on esitetty julkisuudessaakin näin. Kun sisäasiainministeriölle annetaan tehtäväksi karsia tietty määrä virkoja, ei se tarkoita sitä, että isketään siihen oleellisimpaan osaan, suorittavan portaan poliisin virkoihin. Kyllä poliisihallinnossa on koko joukko sellaisia ihmisiä tänä päivänä, joilla ei ole enää perinteisiä tehtäviä. Viittaampa vain autorekisteriasioihin ja moniin muihin asioihin, jotka on siirretty aivan muille tahoille. Luonnollisen poistuman kautta on tarkoitus vähentää ihmisiä silloin, kun ihminen jää eläkkeelle tai siirtyy muihin tehtäviin. Ei sitä karsintaa ole missään käsketty keskittää siihen kipeimpään, ihmistä lähempänä olevaan ja turvallisuutta lisäävään tehtävään. Asia saadaan toki näyttämään tällä tavalla kaikkein ikävimmältä ja kansalaisten kannalta pelottavalta. On tehokas tapa kertoa asia näin, mutta ei tämän säästöpäätöksen tarkoitus todellakaan se ole.

Aivan sama menettely tulee koulun tuntikehysasioissa vastaan. Sieltä löytyy mahdollisuuksia, joilla valinnaisuutta ei välttämättä tarvitse täälläkin moneen kerrotussa laajuudessa karsia. Mutta se on tietenkin asia, joka voidaan kertoa hyvinkin kätevällä, ikävällä ja pelottavalla tavalla. Hyvällä tahdolla voidaan löytää säästöpäätöksiä sellaisista kohteista tuntikehyksen puitteissa, jotka myöskin pitkällä tähtäyksellä kaikkein vähimpiä vaurioita aiheuttavat.

Ed. P. Leppänen ihan oikeaan asiaan mielestäni kiinnitti huomiota ja ovat monet muutkin edustajat kiinnittäneet: säästöpäätökset voivat olla lyhytnäköisiä ja aiheuttaa vaurioita yhteiskunnalle. Niiden suuruutta on vaikea käydä edes arvioimaan, mutta joka tapauksessa niillä voi seurannaisvaikutuksia olla, olkoot sitten koulutuksessa tai ja sosiaalipolitiikkaan liittyen jatkossa.

Otan nyt kuitenkin esiin sen tosiasian, jonka olen todennutkin. On hyvin vaikea arvioida tällä hetkellä, mitkä vauriot ovat sen jälkeen, jos me ajaudumme taloudessa sellaiselle kurssille, johon viittasin puheenvuorossani, jossa meillä on 100 miljardia markkaa valtionvelkaa, jonka korko-

kustannukset vievät yli 10 miljardia käytettävissä olevia varoja. Se vyöryy kuin lumipallo käsistämme se pelivara, jota me voisimme sijoittaa tällaisiin hyviin, ihmistä lähellä oleviin perustetäviin. Se pelivara tulee jatkossa supistumaan. Tämä viitekehys on todella ikävä ja todella hankala. Mutta olemme arvioineet asian kuitenkin sillä tavalla, että jospa nyt ajoissa pystyttäisiin löytämään edes jonkinlaisissa yhteisymmärryksessä sellaisia kohteita — en tarkoita juustohöylää enkä niitä ikävimpiä ratkaisuja — joilla ikävää kehitystä edes vähäiseltä osalta pystyttäisiin jarruttamaan. Kiistaton tosiasia on, että muutoin edellä sanottu näyttää tapahtuvan.

Siinä toivossa ollaan, että meillä on jatkossa vuosien päästä taas hyvä nousukausi menossa, ihmisillä töitä ja ehkä keveämpi julkishallinto. Jaetaan sitten, kun kakkua on taas kasaantumassa. Mutta tällä hetkellä valitettavasti tilanne on synkkä. Sen takia näihin säästöpäätöksiin on jouduttu. Ei näitä piruuttakaan kukaan halua tehdä. Me olemme sydäntä särkien näitä kohteita koettaneet hakea, parempiakaan ei ole välttämättä löytynyt tässä vaiheessa ja ainakaan tällä aikataululla, kun myös olemme tietoisia siitä, että säästölinjan on jatkuttava myöskin tulevana vuosina ja vuoden 1992 jälkeen kaikkien niiden ennusteiden mukaan, mitkä meillä tällä hetkellä on käytettävissä. Kyllä meidän täytyisi koettaa aloittaa pehmeällä tavalla säästölinja, koska minä ainakin henkilökohtaisesti pelkään, että jos ei näin tehdä, me joudumme paljon rajumpien ja ikävempien ongelmien kanssa tekemisiin ja niistä poispääseminen tulee olemaan paljon, paljon tuskallisempaa kuin muutama vuosi tässä pikuisen kärvistellä toivossa, että valoa näkyy putken päästä ehkäpä jo ensi vuoden lopulla. Toivotaan ainakin sillä tavalla.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Rouva puhemies! Ministeri Viinanen, joka on kovalinjainen ja selkeä ministeri, heittäytyi melkein hempeäksi. (Ed. Rinne: Ei sovi teekkarille!)

Haluan todeta poliisin vakansseista, että kun vuosikaudet on puhuttu poliisinvirkojen vähentämisestä, niin aina sanotaan, että siirretään Autorekisterikeskuksesta ja siivoojia ja rasvamiehiä pannaan pois ja tällä tavalla vähennetään. Kyllä ne alkavat olla, arvoisa ministeri, jo tyhjänä nämä vakanssit. Ne on jo moneen kertaan vähennetty näissä selityksissä, joita esimerkiksi valtiovarainministeri esitti. Kyllä nyt ollaan ihan poliisivakanssien vähentämisessä. Katselin lehdestä, toinen oli ruotsinkielistä teks-

tiä ja toinen suomenkielistä, että ensi kädessä halutaan vähentää 200 poliisin vakanssia sisäasiainministeriön toimesta ja lähimpien vuosien aikana yhteensä 700. Kun tänä päivänäkään ei esimerkiksi esitutkintalain yhteydessä edellytetyjä vakansseja ole saatu täytettyä — niistä on laskennasta riippuen 50—100 vielä täyttämättä — niin tämä on varsin suuri ongelma.

Poliisin keskuudessa tällä hetkellä on tilanne se — sen voi kuka hyvänsä poliisilta kysyä — että suuri osa jutuista joudutaan jättämään tutkimatta. Jos joku tulee ilmoittamaan varkaudesta tai ryöstöstä, jos ei aivan henki ole mennyt — eikä yleensä sellainen ilmoitakaan, jolta on henki mennyt — asia laitetaan mappiin Ö, koska sitä ei pystytä tutkimaan. Silloin yhteiskunnassa ovat asiat huonosti, jos poliisi ei merkittävänkään rikoksen tutkintaa pysty aloittamaan, vaan asia laitetaan odottamaan, jos joku hullu tulee joskus tunnustamaan tai jos ketjurikoksen yhteydessä asia saadaan selvitettyä. Kyllä valtiovarainministerillä nyt on väärää tietoa tästä asiasta, ja tämänlainen näkemys on vaarallista yleisen järjestyksen ja turvallisuuden kannalta, joka on nyt jo pahasti järkkynyt.

Valtiovarainministeri Viinanen: Arvoisa puhemies! Kuten sanoin, sisäasiainministeriölle on annettu, en edes muista täsmälleen, kuitenkin suhteellisen pieni säästöosuus miljoonissa mitattuna verrattuna moneen muuhun ministeriöön, tietoisena siitä, että siellä ovat nimenomaan säästämisen mahdollisuudet merkittävän kokoisesta poliisihallinnosta johtuen vähäiset. On tällä oikeakin ministeri paikalla kertomassa. En minä ainakaan sellaisessa keskustelussa ole ollut läsnä, joka pitää sisällään valtiovarainministeriön määräyksen pudottaa poliisivakanssien määrää 700:lla. Ehkä ministeri Pekkarinen kertoo tästä hankkeesta tarkemmin. Toisaalta tiedän sen, että valtion virkojen supistamispäätös, joka on nettomääräisesti 5 prosenttia tällä vaalikaudella, pitää sisällään noin 6 000 ihmisen poistumisen valtionhallinnosta nettomääräisesti. Pidän varsin ihmeellisenä, jos tämän säästöpäätöksen seurauksena juuri poliisin vakansseja pudotettaisiin tästä määrästä 700. Se tieto oli ainakin allekirjoittaneelle uusi.

Minun ymmärtääkseni jos vakansseja tai henkilökuntaa vähennetään sisäasiainministeriön hallinnonalalta, ei sen tarvitse koskea poliisin virkoja. Sieltä varmasti löytyy muitakin tehtäviä, ja viittasin juuri äsken yhteen kohtaan, joka koski tehtävien vähentymistä nimismiesten kans-

lioissa jne. Ehkä ministeri Pekkarinen voi tästä konkreettisempaa tietoa kertoa. Minua kiinnostaa erityisesti vain se, että ne miljoonat säästyvät.

Ed. B i a u d e t: Ärade talman! Regeringen har framgångsrikt spritt en medvetenhet till medborgarna om vilket ekonomiskt läge vårt land befinner sig i. De flesta inser att situationen kommer att medföra konsekvenser även för den enskilda människan och familjen. Där människor möts och diskuterar spekuleras det allmänt i om denna regering skall vara skicklig och modig nog att vidta åtgärder som kan bryta den negativa trenden. Det förutsätter åtgärder både för att förbättra de ekonomiska verksamhetsförutsättningarna och åtgärder för att ändra på de ekonomiska verksamhetsformerna så att en stabil grund för en långsiktigt hållbar ekonomi skapas.

I vissa kretsar diskuteras även om politikernas valprat om rättvisa och solidaritet gentemot de fattigaste i världen och lojalitet med kommande generationer i form av miljöhänsyn kommer att hålla. Man vill ju tro att just dessa globalt centrala frågor är av sådan betydelse också för våra framtida levnadsförutsättningar att de inte kan sättas på undantag ens på grund av konjunktursvackor.

De allmänna utgångspunkterna i redogörelsen för den ekonomiska åtstramningen är riktiga. För att den öppna sektorn skall stimuleras och ha rum att göra det får inte den slutna sektorn fortsätta att svälla ut på sådana områden där den inte är nödvändig eller där den inte gör det särskilt bra. Detta betyder inte att vi kan frångå principen om att det samhälle som ansvarar för att alla tryggas en tillräcklig basservice oberoende av i vilken del av Finland de bor eller vilket språk de talar. Vårt sociala skyddsnät måste fungera där det behövs och det gör det särskilt i svåra tider. Speciella satsningar måste riktas dit där de olika sparåtgärdernas sammanlagda verkningar drabbar särskilt svårt. Människor som faller emellan systemen av en eller annan orsak måste tas om hand. Helt riktigt säger regeringen att gallringen bland utgifterna inte får drabba medborgarnas nuvarande grundtrygghet.

Arvoisa puhemies! Hallitus lupaa myös, että säästämistoimet kohdistetaan oikeudenmukaisesti eri kansalaisryhmille. Tämä kuulostaa hienolta, mutta todellisuudessa näkökulma on sekä kapea että lyhytnäköinen. Kansallinen itse-

kyys, joksi haluan sitä kutsua, näkyy selvimmin hallituksen periaatepäätöksessä luopua päämäärästä saavuttaa kehitysmäärärahoissa 0,7 prosentin osuus bruttokansantuotteesta. Hallitus sanoo, että tämä tehdään ainoastaan väliaikaisesti, ja valtiovarainministeri selittää tv-haastattelussa vastauksena kysymykseen, koska tämä väliaikaisuus loppuu, että tänään ei ainakaan ole näköpiirissä sitä vuotta, jolloin 0,7 prosenttia taas on saavutettavissa. Valitettavinta on erityisesti se, että kehitysmäärärahojen huomattava leikkaus tapahtuu siitä huolimatta, että kehitysyhteistyöasioita hoitamaan on varta vasten nimitetty oma ministeri.

Tänään vaikuttaa siltä, että ihmisarvolla ei ole kovinkaan suurta merkitystä. Se tosiasia, että jopa 20 miljoonaa ihmistä on nälkäkatastrofin partaalla, ei liemmin hätkäytä tiedotusvälineitämme. Nälkäkatastrofi on kuitenkin toteutumassa, jollei maailma nopeasti halua sitä estää. Tässä tilanteessa tuntuu suorastaan moraalittomalta ja epäinhimilliseltä, että hallitus maailman rikkaimpiin kuuluvassa maassa korjaa omaa huonontunutta talouttaan kehitysmaiden kustannuksella nyt, kun globaalit ongelmat ovat vaikeammat kuin ehkä koskaan.

Väestöräjähdystä ei ole pystytty hidastamaan. 80-luvulla kehitysmaiden väestö kasvoi 720 miljoonalla ihmisellä ja 90-luvulla väestön odotetaan kasvavan 850 miljoonalla ihmisellä. Tämä väestönkasvu on sellaisenaan suurempi kuin Oecd-maiden koko asukasluku.

Kaiken kukkuraksi ympäristöuhot ovat aiheuttaneet sadon pidentymisen 14 miljoonalla tonnilla vuodessa, tämä World Watch -instituutin laskelmien mukaan. Nälkäänäkevien määrä on kasvanut Afrikassa, mutta myös Latinalaisessa Amerikassa ja Aasiassa.

Jotta tulevista katastrofeista välttyttäisiin ja jotta myönteinen kehitys ylipäättänsä mahdollistettaisiin, Suomen olisi leikkaamisen sijaan lisättävä köyhimpiin maihin kehitysapua. Jotta vastaanottajamaa hyötyisi avustamme mahdollisimman paljon pitkälläkin tähtäimellä, on kehitysavun sen lisäksi jatkuvasti oltava laadullisen tarkastelun ja kehittämisen alaisena.

Kehitysapumme yhtenä tehtävänä pitää olla demokratian ja pluralismin edistäminen. Tämä tapahtuu esimerkiksi huomalla paikalliselle väestölle mahdollisuuksia osallistua projektien suunnitteluun ja toteutukseen. Vastaanottajamaan ihmisoikeustilanne on otettava huomioon kehitysapua myönnettäessä ja suunniteltaessa, mutta myös tilanteessa, jossa kehitysmäärärahoja

evätään. Suotuisaa kehitystä ei voi tapahtua sorron ja vainon vallitessa. Jos me olemme sellaisessa tilanteessa, että omat kotimaiset henkilöresurssimme eivät riitä projektiemme toteuttamiseen ja niihin myönnettyä rahaa ei saada menemään, on apu suunnattava monikansallisten organisaatioiden kautta ja katastrofiapuun. Tarvetta on.

Itä- ja Keski-Euroopan ympäristöongelmat on ratkaistava kehitysmäärärahoihin kajoamatta. Jo nyt on näyttöä siitä, että Itä-Euroopan houkuttelevia investointimarkkinoita suositaan kehitysmaiden kustannuksella ja että Itä-Eurooppa vetää varoja lännestä sekä yksityiseltä sektorilta että julkisista kehitysmäärärahoista. Näin ei voi jatkua. Meidän on pakko suoriutua molemmista.

Ekonomiska lösningar som hjälper på kort sikt är inte nödvändigtvis effektiva också på längre sikt. Att nu spara på ett sätt som efter några år, några tiotals år, eller till och med efter några generationer skapar nya kostnader eller nya problem på andra områden är inte att bygga en hållbar ekonomisk utveckling.

Regeringens proposition om ändring av tredje paragrafen i lagen om bil- och motorcykelskatt var ett beslut med eventuella mindre kortsiktiga positiva verkningar på statens skatteintäkter och bilfirmornas lönsamhet. Men beslutet går stick i stäv med miljökraven om att stävja den boomartade ökningen i bilbeståndet som skedde under 80-talet och som hotar att spränga de utsläppsnormer vi internationellt har bundit oss till. Endast i det fall att man samtidigt kompenserar skattenedsättningen genom högre beskattning av bruket av bil blir detta beslut hållbart. Propositionen ansluter en dylik målsättning för omstrukturering av beskattningen. Men det är allt.

Hållbarheten mäts enligt min mening uttryckligen efter verkningarna på helheten och med ett långt tidsperspektiv. Med helheten kan inte heller avses enbart en sektor eller hela vårt land utan hela det område både i tid och i rum som har betydelse för våra framtida levnadsförutsättningar. Och det är i detta avseende jag och många unga människor ställer våra förhoppningar till denna regering och denna riksdag.

Beredskapen till att acceptera kloka sparåtgärder finns. Jag stöder de här tidigare framlagda förslagen, vilket jag också tidigare har tagit upp, om en förkortning av värnplikten och ett

stopp av byggandet av nya motorvägar. Beredskapen finns för att bryta trenden, att byta från en kortsiktig politik som stirrar sig blind på snabba kosmetiska lösningar till en ansvarsfull och modig politik som skapar hållbara lösningar och bygger på en hållbar framtid. Ännu har inte denna regering dock visat sin oduglighet, men inte heller sin duglighet i att skapa den även ekonomiskt hållbara utveckling som lovas i regeringsprogrammet.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Ed. H a a v i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Biaudet kiinnitti huomiota mielestäni hyvin tärkeään asiaan eli Suomen kehitysapuun ja sen määriin. On jotenkin oireellista, että kun tulee vähänkin vaikeampi tilanne kotimaan taloudessa, sitten niistä kansainvälisistä tavoitteista ja sitoumuksista, joita Suomen puolelta on noudatettu, ollaan valmiita luopumaan.

Olen odotellut ministeri Kankaanniemeä koko päivän kertomaan yksityiskohtia kehitysyhteistyösuunnitelmista näiden vähennyksesitysten jälkeen. Olisi kiinnostava myös tietää, min-kälaisia uudelleenarvioita ollaan tekemässä. Kun summat pienenevät, pannaanko entistä enemmän painoa nimenomaan kansalaisjärjestöjen tekemälle kehitysyhteistyölle, korostetaanko ympäristöapua, mahdollisesti väestöohjelmia, ihmisoikeuskysymyksiä ja vähennetään selkeästi siitä teollisesta kehitysavusta, jolla on aika paha maine siinä mielessä, että se on pääosin tukenut suomalaisia yrityksiä ja niiden vientitoimintaa, ei niinkään paljon näissä maissa tapahtuvaa kehitystä siellä asuvien ihmisten omilla ehdoilla? Mielestäni tämän tyyppisiin uusiin linjauksiin olisi nyt aika, kun koko kehitysapu on tarkastelun kohteena.

Ed. L u u k k a i n e n : Arvoisa puhemies! Suomen talouden nykytila on kuin ongelmakoelma suoraan talouspolitiikan kauhukabine-tista. Meillä vallitsee yhtä aikaa korkea hin-ta- ja kustannustaso, suuri vaihtotaseen alijäämä, mittava ulkomainen velkaantuminen, korkea korkotaso, lama ja kasvava työttömyys ja valtiontalouden nopeasti kasvava alijäämä. Ikäennätyksestään huolimatta sinipunahallitus ei ole saanut tätä kaikkea aikaiseksi. Myös ai-

kaisemmat hallitukset ovat tehneet parhaansa ajaakseen maan perikadon partaalle. Syytä ei voi todellakaan lykätä Saddamin niskoille.

Miksi hinta- ja kustannustasomme on niin korkea? Vientiteollisuutemme on hinnoitellut itsensä ulos maailmanmarkkinoilta maksamalla maailman korkeimpia kantohintoja kautta aikojen ja sopimuspalkat ylittäviä palkkaliukumia. Näin se on menettänyt kilpailukykynsä, vaikka sähköön hinta teollisuudelle on maassamme teollisuusmaiden halvinta.

Nyt metsäteollisuus ja MTK ovat kilvan kiljussa devalvaatiota apuun. Devalvoiminen tilanteessa, jossa maailmalla ei löydy kysyntää ja jossa sekä julkisella että yksityisellä sektorilla on mittavat ulkomaiset velat, olisi täydellinen harakiri. Devalvointi johtaisi vaihtotaseen vajeen kasvuun, koska velanhoitomenot kasvaisivat vientituloja enemmän. Vajeen rahoittamiseksi olisi taas otettava lisää velkaa, ja sitä taas ei saisi kuin korkeammalla korolla. Devalvoimisen lopputuloksena olisi siis entistä suurempi vaihtotaseen vajeus, korkeampi inflaatio ja korkeampi korkotaso.

Ammattijärjestöjen keskinäinen kilpajuoksu palkankorotusprosesteista on puolestaan johtanut siihen, että ansiokehitys on täysin irronnut alakohtaisista tuottavuuskehityksistä.

Maataloutemme vinoutunut tukijärjestelmä ja kilpailulta suojattu elintarviketeollisuus taas ovat kohottaneet ruoan hinnan pilviin.

Entä miksi talous on epätasapainossa? Talouden kysynnän ja tarjonnan elementit ovat Suomessa kehittyneet viime vuosien aikana täysin nurinkurisesti. Kotimainen kysyntä on jatkuvasti ylittänyt kotimaisen tarjonnan, jolloin ylikysyntää on paikattu kasvattamalla tuontia samanaikaisesti, kun vienti ei ole vetänyt. Terveessä taloudessa viennin tulisi kasvaa tuontia nopeammin.

Suomen vienti on erittäin kapea-alaista lähinnä massiivisen teollisuuden, metallin ja puun varassa. Se vastapuolena on suuri kilpailulta suojattu suljettu sektori. Tämä kaksijakoinen, yksipuolinen tuotantorakenne on tehnyt taloudestamme erittäin haavoittuvan. Nyt kun idänkauppa ei enää vedä, suljetun sektorin kilpailukyvyttömyys kostautuu.

Tämä kysynnän ja tarjonnan epätasapaino on johtanut valtavaan vaihtotaseen alijäämään, jonka rahoittaminen on vaatinut laajamittaista lainanottoa ulkomailta, mikä puolestaan on pitänyt korkotason korkealla. Koska ulkomaisten lainojen korkomenot ovat suurin erä vaihtota-

seen vajeessa, joudumme elämään pitkään tämän vajeen kanssa.

Entä miten pitkään julkisen sektorin ekspansio voi jatkua? Julkinen sektori on nyt ajautunut tilanteeseen, jossa määrällisen kasvun tie on kuljettu loppuun. Jo parin vuosikymmenen ajan julkinen sektori on Suomessa kasvanut selvästi länsieurooppalaista keskitasoa nopeammin. Määrällisen kasvun tilalle on nyt otettava sisälön ja laadun tarkastelu. Hallintoa on riisuttava, budjettiviidakkoa on purettava ja niukat resurssit on allokoitava uudelleen.

Entä miten hallitus on esittänyt ratkaisevansa nämä ongelmat? Esitetty ns. kriisipaketti on linjaltaan oikean suuntainen, julkisen sektorin kasvua rajoittava, mutta liian vaatimaton, koska siinä ei puututa talouden rakenteisiin. Tiedonannossa tosin tunnustetaan, että ”taloutemme nykyongelmat ovat pääosin rakenteellisia” — tämä on siis suora lainaus — mutta hallituksen tarjoamat toimenpiteet ovat kuitenkin luonteeltaan vain suhdannepoliittista näpertelyä. Todellinen talouden rakennemuutos antaa siis edelleen odottaa itseään.

Esitetyillä toimenpiteillä ei pystytty purkamaan talouden jäykkyyksiä eikä luomaan edellytyksiä talouden sopeutumiselle. Edelleenkin esimerkiksi kantohinnat ja tulosopimukset ovat vinoja ja joustavat vain ylöspäin. Ongelmana on tietenkin se, ettei hallitus voi suoraan vaikuttaa palkankorotuksiin tai kantohintoihin, mutta se voisi kuitenkin tehdä selväksi, että finanssipoliitiikan puolella ei enää tehdä myönnytyksiä, joilla ostetaan ns. maltillisia sopimuksia, etenkin kun kokemukset menneistä myönnytyksistä ovat olleet varsin huonoja.

Mikäli näihin kustannuseriin saataisiin kohtuullista joustoa, talouden sopeutuminen olisi paljon tuskattomampaa eikä paine julkisten palveluiden karsimiseen esimerkiksi koulutuksen osalta olisi niin suuri. Tämä jousto takaisi myös paremman työllisyystilanteen. Nyt ay-liikkeen jäykkyyden takia sopeutuminen tulee tapahtumaan korkean työttömyyden kautta. Hallituksen olisi luotava toimiva neuvotteluyhteys näihin järjestöihin.

Tämän hallituksen ohjelman heikkoutena on myös säästökohteiden valinta. Mittavia supistuksia tehdään kehitysavussa, koulutuksessa ja sosiaali- ja terveyspuolella. Mutta sen sijaan hallinto- ja puolustusmenoihin ja varsinkin maatalouden menoihin ei pahemmin kosketa. Hallitus menettää ratkaisevasti talouspoliittista uskottavuuttaan, koska se ei ole uskaltanut tässä

vaiheessa leikata maatalouden ylituotantoa eikä sen rahoitusta. Maatalouteen sidotaan edelleenkin liikaa talouden niukkoja resursseja.

Vakava virhe on myös ympäristöinvestoinneista säästäminen. Tämä on varsin lyhytnäköistä politiikkaa. Se, mitä nyt säästetään, joudutaan tulevaisuudessa varmasti maksamaan moninkertaisesti ongelmien kärjistyttyä.

Hallinnon uudelleenorganisoinnilla on saatavissa mittavia säästöjä. On kysyttävä: onko Suomella varaa ylläpitää nykyistä määrää maaherroja ja lääninhallituksia? On kysyttävä: onko Suomella varaa pitää erikseen hallituksia ja ministeriöitä kaikilla eri alueilla? Ja: onko Suomella varaa pitää yli 450 kuntaa ja kunnanjohtajaa? Kuin myös: onko meillä varaa pitää valtavaa määrää virastoja tyhjäkäytössä 16 tuntia vuorokaudessa? Työaikojen joustavuus mahdollistaisi julkisten tilojen tehokkaamman käytön ja vähentäisi tarvetta rakentaa uusia virastotaloja.

Tämän tukipaketin heikkoutena on myös tuen huono osuvuus. Teollisuudelle tarkoitetusta tuesta iso osa menee harakoille, kun sitä valuu myös suljetulle sektorille. Lisäksi yritysten toiminnan ja menestymisen kannalta on merkittävästi oleellisempaa, mikä on maamme korkotasoa, kuin se, ovatko sotumaksut vähän alempia vai korkeampia. Korkotasoon verrattuna sotumaksujen heiluttelu on myös näpertelyä.

Vastaavasti Keran kautta ohjattavaa halpaa rahaa menee hukkaan, kun sillä tuetaan savijaloilla seisovia elinkeinoja kuten turkistarhausta, joka vielä kaiken lisäksi aiheuttaa vakavia ympäristötuhoja pilaamalla maaperän, avovedet, jopa pohjavesiä ja ilman. Valtion halpaa rahaa pitäisi ohjata vain eettisesti ja ekologisesti kestäviin hankkeisiin.

Hallitus ei ole myöskään uskaltanut ehdottaa yritysten kirkollisveron poistamista, vaikka yritysverotoimikunta esitti sitä jo pari vuotta sitten. Yhteisöjen kirkollisveron keräämisellehän ei löydy mitään asiallisia perusteita. Tämän veron poisto säästäisi yli 300 miljoonaa markkaa yritysten kustannuksia vuosittain, ja kompensatiovaatimusten sijasta kirkkokin voisi toteuttaa omaa säästöohjelmaansa.

Hallituksen toimenpiteissä on lisäksi tiettyjä elementtejä, joiden vaikutus on selvästi asetettujen tavoitteiden vastainen. Pari esimerkkiä. Hallitus esittää liikevaihtoveron korotusta, mikä kiihdyttää inflaatiota. Hallitus esittää autoveron alentamista, mikä kiihdyttää tuontia ja estää vaihtotaseen vajeen supistamista. Muutenkin tällainen yhtä toimialaa suosiva toimenpide on

varsin kyseenalainen tasavertaisuusperiaatteen näkökulmasta. Autoveron alentaminen olisi helpompi hyväksyä, mikäli bensaveroa olisi samanaikaisesti nostettu vähintään samalla summalla. Olen nähnyt tätä autoveron alentamista perusteltavan myös sillä, että auton omistaminen ei saastuta, lähinnä saastuttaa sillä autolla ajaminen. Minusta tämä logiikka on varsin ontuva, sillä autolla yleensä ajavat myös sen omistajat.

Sitten kysymys siitä, sitoako markka ecuun vai eikö sitoa. Oma ongelmansa on hallituksen jahkailu markan sitomisessa ecuun. Pitkään jatkunut asian selvittely ja päätöksen odottelu heikentävät talouspolitiikan uskottavuutta ja lisäävät epävarmuutta markkinoilla, mikä saattaa kostautua kohoavina korkoina ennen pitkää. Ellei tätä sitomispäätöstä pian tehdä, markkinoilla saattaa syntyä melkoinen hulabaloo, koska markkinat ovat jo diskontanneet tämän sitomisen. Ecukytkenällä saataisiin myös jatkuvasti itävät devalvaatiohuhut viimein loppumaan ja korot pysymään kohtuullisina. Talouden ja markkinoiden kannalta päätös markan sitomisesta ecuun pitäisi tehdä mahdollisimman pian. Ellei markkaa sidota ecuun, olemme jatkuvasti alttiita epävarmuudelle niin valuuttakurssien kuin koron vaihteluidenkin suhteen.

Yksinkertaistaen voidaan sanoa, että markan sitominen ecuun merkitsee lähinnä sitä, että dollari ja jeni jätetään valuuttakorista pois. Sitomisen epäroijät haluavat pitää dollarin mukana lähinnä siksi, että se on perinteisesti ollut metsäsektorin operointivaluutta. Kun kilpailijamaamme Ruotsi on jo kuitenkin mukana ecussa, tältä argumentilta putoaa pohja pois. Lisäksi puukaupan hinnanmuodostus riippuu enemmän kysynnästä ja tarjonnasta kuin laskutusvaluutasta. Kun taalan pitäminen valuuttakorissa kerran aiheuttaa epävarmuutta, silloin on parempi sitoa markka ecuun.

Ed. Donnerille olisin halunnut huomauttaa, että ecuvaluuttojen paino markan korissa ennen Ruotsin ecu-ratkaisua oli 80 prosenttia ja Ruotsin ratkaisun jälkeen 85 prosenttia eli siirtyminen nykyisestä valuuttaindeksistä ecukoriin on siis varsin pieni muutos.

Tietenkään markan sitominen ecuun ei ole mikään poppakonsti. Sitominen itsessään ei toki takaa oikotietä onneen, alempaan inflaatioon ja matalampiin korkoihin. Talouspolitiikan uskottavuus vahvistuu ja korot laskevat vain, jos harjoitetaan uskottavaa talouspolitiikkaa. Se on maan itsensä tehtävä, ja se voidaan saavuttaa

vain julkisen sektorin menoja leikkaamalla ja äärettömän maltillisilla tulospimuksilla.

Arvoisa puhemies! Maamme nykyinen taloudellinen tilanne edellyttää todella vastuuntuntoista finanssipolitiikkaa. Tästä tilanteesta ei selvity tekohengityksellä. On puututtava talouden rakenteisiin ja saatava siten talous terveille pohjalle. Puheet siitä, että juuri nyt laman aikana valtion ja kuntien pitäisi elvyttää taloutta, ovat vanhanaikaisia, sillä perinteisen kysynnänsäätelypolitiikan avulla ei nykytilanteessa pystytäkään ratkaisemaan talouden sisäisen ja ulkoisen tasapainon ristiriitaa. Ekspansiivisella finanssipolitiikalla saadaan aikaan vain lisää vaihtotaseen vajetta ja ulkomaista velkaantumista. Niukkoja voimavaroja on pystyttävä siirtämään suljetulta sektorilta avoimeen sektoriin. Vain siten voidaan ratkaista talouden umpikuja.

Kauppa- ja teollisuusministeri J u h a n t a l o : Herra puhemies! Ed. Luukkaisen puheenvuoro oli hyvin virkistävä kuulla tänä iltana, jolloin puheenvuorot ovat tahtoneet olla jumputtavan yksitoikkaisia, ainoastaan yhteen pienen sektoriin puuttuvia. Tämä puheenvuoro oli monipuolinen, hyvin rakennettu, ja valtaosaltaan ajatuksiin voi vain yhtyä. Esimerkiksi puheenvuorossa esitetyt ajatukset meidän hallintomme uudistamisesta, keventämisestä, byrokratian poistamisesta ovat aivan oikeaan osuneita. Samoin puheenvuoron osa julkisen sektorimme pöhötaudista oli sellaista, joka oli aivan samaa, mitä hallituskin on hallitusohjelmassaan tuonut esiin, samoin edelleen se, miten ed. Luukkainen vertasi korkomme tason tärkeyttä verrattuna eräisiin muihin maksuihin. On aivan ylivoimaisen suuri merkitys sillä, kun me saamme korkotasoa alaspäin. Se tuntuu jokaisen kansalaisen, jokaisen perheen taloudessa voimakkaasti verrattuna eräiden maksujen murto-osien korotuksiin. Minusta myös se linjanveto, joka ed. Luukkaisella oli puheen loppuosassa meidän taloutemme niiden toimenpiteiden suunnasta, joilla hallituskin tällä hetkellä talouttamme yrittää kohentaa, oli kannatettava.

Sen sijaan pariin pieneen asiaan olisin halunnut puuttua. Ed. Luukkainen kovin yksipuolisesti katsoi, että meidän teollisuutemme vientikilpailukyky on poistunut maailman ylivoimaisesti kalleimpien kantohintojen johdosta. Kantohintojen osuus meidän metalliteollisuutemme ja laivojemme viennissä on hyvin vaatimatonta luokkaa, joten tämä ehkä oli hivenen härnäävästi sanottu. Myös se väite, että maa-

taloutemme ei laisinkaan ole maksumiehenä nyt, kun jokaista pääluokkaa supistetaan, on virheellinen. Maatalouden osuus on noin 600 miljoonaa, ja tätä kautta myös se joutuu yksinomaan tällä sektorilla maksumieheksi. Tietenkin maatalousihmiset muiden pääluokkien supistamisten yhteydessä tuplaten joutuvat maksumiehiksi. Muuten erinomaisen hyvä puheenvuoro!

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastauspuheenvuoroni on pelkästään tekninen laadultaan. Se liittyy siihen, kun varsin monet edustajat ovat ottaneet kantaa yksipuoliseen markan ecusidonnaisuuteen. Olisi tietysti varsin reilua, että samanaikaisesti tavallaan jatkeeksi otettaisiin kantaa siihen, pitäisikö seuraavassa vaiheessa Suomen liittyä ems-järjestelmään, European Monetary System -järjestelmään, koska se omassa ajattelussani automaattisesti tästä seuraa. Sitten olisi syytä pohdiskella sitä, onko se pitkän päälle viisasta vai ei. Siis tavallaan nyt tällainen keskusteluvaihe on eräänlainen heitto, jonka taustalla ovat Ruotsin ja Norjan vastaavat toimenpiteet, mutta ei lainkaan tuoda esille sitä, mikä on seuraava askel ja mitkä ovat sen askeleen vaikutukset Suomen finanssipolitiikkaan ja talouspolitiikkaan.

Ed. Nikula (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minusta ed. Luukkaisen ajatus Suomen markan ecusidonnaisuudesta on erittäin tervetullut. Tänä Kymmenen uutisissa kerrottiin, kuinka yritysten lainanotto suuntautuu ulkomaille tai eläke takaisinlainaukseen siitä syystä, että näissä korko on edullinen. Suomalainen sietämätön korkea korkotaso kohdistuu pääosin kuluttajiin, asunovelallisiin, ja korkotaso on sitä, mitä se on, juuri devalvaatio-odotusten vuoksi. Devalvaatio-odotuksia on tänäkin iltana tässä salissa ylläpidetty. Ecusidonnaisuus poistaa devalvaatiospekulaatiot kerralla. Se on minusta yksi aivan olennaisia asioita.

Pääministerin puheenvuorosta kävi ilmi, että Suomi on alkanut pohtia ecusidonnaisuutta jo hyvissä ajoin ennen kuin Ruotsi teki oman ratkaisunsa. Pohdinta jatkuu edelleen. Kuitenkin tämä ratkaisu on se, minkä hallitus sillä parlamentaaraisella voimalla, joka sillä on, voi tehdä. Yksikään säästölaeista, joita hallitus heittelee ilmaan, ei mene läpi ilman oppositiota sen jälkeen, kun hallitus omalla päätöksellään poisti mahdollisuuden saada säästölakien käsittelyjär-

jestys järjestelmällisemmäksi. Sen vuoksi ecuratkaisu on se, hyvät ministerit, jolla te voitte kaikkein nopeimmin vakauttaa suomalaisen korkotason alenevan suunnan.

Ed. L u u k k a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Vastaan ministeri Juhantalolle. Vientiteollisuuden kilpailukyky nimenomaan metsäteollisuudessa on kaatunut kantohintoihin, maailman korkeimpiin kantohintoihin, joita Suomessa on maksettu, ja metalliteollisuudessa nimenomaan palkkaliukumiin, jotka ovat ylittäneet sopimuskorotukset. Ehkä esitin vähän oikaisten samassa lauseessa molemmat asiat, kun käsitteelin vientiteollisuutta yhdessä, mutta erotan metsän ja metallin, puun ja metallin toisistaan.

Ed. J ä r v i l a h t i : Herra puhemies! Valtion-euvoston talouspoliittinen tiedonanto on ikävää luettavaa. Kun eduskunnassa käymme keskustelua maan talousasioista, on syytä ehkä hieman katsoa taaksepäin. Varmasti moni meistä oli varsin yllättynyt saatuaan hallituksen tiedonannon käsiinsä. Ainakaan minä henkilökohtaisesti en tiennyt maan taloustilanteen olevan niin heikko kuin se nyt on osoittautunut olevan. Tämä tilanne johtuu mielestäni siitä, että talouspolitiikan hoidossa on kuljettu jälkijunassa. Ei ole otettu huomioon käytännön realiteetteja riittävän nopeasti vaan on ikään kuin uskottu onneen ja parempaan tulevaisuuteen.

Kun talouselämässä vallitsevat lujat lait, on hämmästyttävää, että ei ole toimittu näiden lakien mukaan. On annettu talusasioiden aivan kuin valua käsistä, kaiken mennä omalla painollaan. Tänä päivänä me olemme kuitenkin totuuden edessä. Enää ei ole varaa kuluttaa hetkeäkään aikaa ja odottaa onnellisempaa tulevaisuutta sen toivossa, että talous itsestään paranisi. Näin eivät talouselämän lait toimi.

Tässä tilanteessa on vain ikäviä ja vieläkin ikävämpiä vaihtoehtoja. Kun Suomi ja suomalaiset ovat eläneet yli varojensa, on tästä nyt pakko tehdä loppu. Se merkitsee sitä, että me kaikki joudumme yhteisvastuullisesti osallistumaan taloustalkoihin. Mielestäni talouden suunnan korjaamisessa on tärkeitä, että korjaustoimenpiteet kohtelevat tasapuolisesti kaikkia kansalaisia. Jos näin menetellään, uskon, että kansalaiset voivat myös hyväksyä nämä karvaat lääkkeet.

Suomalaista taloudenpitoa on viime vuosina vaivannut eräänlainen ylikuumeneminen. On

ajateltu, että investoinnit kotimaiseen kulutukseen hyödyttäisivät koko kansantaloutta. Näin ei kuitenkaan ole, vaan edelleenkin vallitsee se kova laki, että vain vientiteollisuus tuo tähän maahan uutta hyvinvointia ja valuuttaa, jota kipeästi tarvitsemme.

Kun me rakensimme kauppakeskuksia, urheiluhalleja, julkisia rakennuksia, virastoja ja vapaa-ajan tiloja, niin totta kai rakennustoiminta oli vilkasta, kauppa kävi ja kysyntää oli. Mutta tämän tyyppiset rakennukset ja laitokset eivät kuitenkaan jatkossa auta tippaakaan meidän viennissämme. Suomi on maa, joka elää viennistä ja elää puusta ja elää metallista. Vientiteollisuutemme kilpailukyky on se avainsana, joka tuntuu varmasti monen korvissa jo kuluneelta. On kuitenkin raaka totuus, että ilman kilpailukykyistä vientiteollisuutta me emme kansakuntana pärjää kovassa maailmassa.

Herra puhemies! Kun tärkeimpien vientituotteittemme hinnat tänä päivänä ovat jopa kymmeniä prosentteja korkeampia kuin kilpailijamaiden tuotteiden hinnat, niin varmasti jokainen silloin ymmärrämme, että näin ei voi jatkua. Suomalaiselle kustannustasolle on tehtävä jotakin ja nopeasti. Tuotannon kaikissa portaissa työvoimakustannukset ovat keskeiset. Vientiteollisuudessamme myös energia- ja kuljetuskustannukset ovat tärkeillä sijoilla samoin kuin korkokustannukset.

Mitä tulee korkokustannuksiin, niin hyvä taloudenhoito alentaa korkoja, ja tästä syystä koko taloudellisen tilanteen paraneminen tulee myös merkitsemään korkokustannusten alenemista.

Energiakustannuksissa hyvin olennaista on energian saatavuus myös jatkossa. Me tulemme eduskunnassa ottamaan kantaa energiapolitiikkaan lähiaikoina.

Kuljetuskustannuksiin heijastuvat voimakkaasti sekä energiakustannukset toisaalta että toisaalta työ-kustannukset. Kuten huomaamme, kustannusrakenteet ovat kietoutuneet toisiinsa, ja tästä johtuen mielestäni kilpailukykyyn parantaminen edellyttää hyvin pidättyvää palkkapolitiikkaa.

Talouspolitiikan tämän päivän tilanteesta voi todeta, että tilanne on todella huono, ja mielestäni sen korjaamisessa on parempi kertarysäys kuin aिनainen kitinä. Käytännössä se merkitsee todella kovaa hevoskuuria. Julkinen talous on pantava kuriin. On tehtävä hallituksen suunnittelemaat säästötoimenpiteet jo tänä vuonna ja vielä voimakkaammin ensi vuonna. Näitä toi-

menpiteitä tehtäessä on kuitenkin huolehdittava tasapuolisuudesta.

Olisi mielestäni parempi, jos voitaisiin jättää verotaulukkojen muutokset suorittamatta ja tällä tavoin saada lisää varoja valtiontaloudelle.

On myös niin, että kun valtioneuvoston esityksessä on maatalouden vientituen huomattava alentaminen vuonna 1992, on sen toteuttamisessa huolehdittava kuitenkin maatalousväestön kohtuullisesta tulotasosta. Julkisten menojen alentamiseksi on mielestäni ensisijaisesti pureuttava byrokratian purkamiseen. Monenlaiset turhat säädökset ovat antaneet tarpeetonta työtä virkamieskunnalle niin valtionhallinnossa kuin kunnissakin. Onkin kysyttävä, onko kaikki tämä paperinpyöritys ja säätely aivan välttämätöntä nyky-yhteiskunnassa. Mielestäni ei ole. Lisää vapautta kansalaisille, vähemmän papereita byrokraateille.

Säästötoimissa on oleellista vaikuttaa olemassa oleviin rakenteisiin ja tätä kautta pyrkiä pysyviin säästöihin. Sen sijaan erilaisten investointien lykkääminen tässä taloudellisessa tilanteessa on haitallista talouselämälle. On tietysti selvää, että niin valtio kuin kunnatkin säästöpäätöksiä tehdessään hyvin mieluusti lykkäävät jo suunniteltuja hankkeitaan mieluummin, kuin vähentävät henkilökuntaansa. Kuitenkin pitkän päälle vain henkilökunnan vähentäminen johtaa pysyviin säästöihin. Sen sijaan hankkeiden lykkääminen vähentää taloudellista toimeliaisuutta ja sitä kautta vaikuttaa myös ikävästi työllisyystilanteeseen. Pysyvien säästöjen aikaansaattaminen julkishallinnossa on tämän päivän suuri haaste meille eduskunnassa. Tässä asiassa kuitenkin nepeat toimenpiteet ovat sittenkin vaikutukseltaan terveempiä kuin vuosien epävarma tilanne.

Mielestäni myöskin henkilökunnan vähentämisessä sellainen linja, että ensin suunnitellaan, millä tavoin voitaisiin työtehtäviä vähentää, ja sen jälkeen mennään käytännön toimenpiteisiin, on osoittautunut useimmiten elävässä elämässä vääräksi. Kun ihmiset joutuvat suunnittelemaan omien työtehtäviensä vähentämistä, niin suunnittelu ei aina ole kovin järkevää. Sen sijaan, niin rajulta kuin se tuntuukin, on mielestäni parasta aika raa'asti vähentää henkilökuntaa ja katsoa sitten, mitä tapahtuu työtehtäville. Kyllä jokainen normaali ihminen sellaisessa tilanteessa jättää ne vähemmän tärkeät tehtävät tekemättä ja keskittyy niihin tärkeimpiin. Herra puhemies! Julkisen hallinnon byrokratian purkaminen edellyttää

eduskunnalta, valtioneuvostolta, valtionhallinnolta, kuntainliitoilta ja kunnilta tänä päivänä suurta rohkeutta.

Maamme talouspoliittinen tilanne ei mielestäni korjaannu, jos ei meillä tässä maassa löydy sellaista yhteisymmärrystä, että me pystymme jäädyttämään hinnat ja palkat. Taloutemme on niin kurjassa kunnossa, että myöskin Euroopan integraation edetessä on ilman muuta talouden hevoskuuri välttämätön. Emme voi ajatella Euroopan yhteisön jäsenyyttä tässä taloudellisessa tilanteessa. Suomen talouden vinoutumat on korjattava, ja nämä toimenpiteet ovat erittäin ikäviä kaikille suomalaisille.

Mitä tulee valuuttakursseihin, valuuttaputken sisällä devalvoituminen on jo tänä päivänä pitkälti toteutunut. On kysymyksenalaista, riittääkö tämä Suomen talouden hevoskuuriin.

Talouspoliittisen tiedonannon käsittely eduskunnassa ei mielestäni saa muodostua syllisten etsimiseksi. Emme myöskään voita mitään sillä, että me arvostelemme vanhaa hallitusta. Nyt on aika todeta tämän päivän tilanne ja katsoa avoimesti eteenpäin tulevaisuuteen. Vain sillä tavalla eduskunta saa aikaan tuloksia, jotka ovat maan taloudenhoidon kannalta välttämättömiä. Yhteisvastausta on tunnettava, tosiasiat on tunnustettava, ja tarvittavat toimenpiteet on tehtävä.

Ed. R i n n e (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Minua häiritsi tässä puheenvuorossa nimenomaan se, että täsmentäminen jäi suorittamatta esimerkiksi maatalouden osalta. Se pitäisi voida täsmentää, mikä ei tässä puheenvuorossa tullut millään tavoin esille. Esimerkiksi maatalouselinkeinon sisällä on täysin ymmärrettävää, että niiden, jotka saavat toimeentulonsa maataloudesta toimeentulo turvataan. Mutta sen sijaan maatalouden liepeillä liikkuu vallan muuta porukkaa, siis sellaista porukkaa, joka käyttää hyväkseen erilaisia tukimuotoja. Samaten byrokratianpurkutalkoista myöskin toivoisi joi-tain täsmennystä, missä puretaan, missä säästetään.

Siis kaikki ymmärtävät, oppositiokin varmasti ymmärtää, säästämisen, jos se tehdään oikeudenmukaisella tavalla. Mutta täytyy täsmentää, millä tavalla esimerkiksi maatalouselinkeinon sisällä leikkaukset tehdään, samoin kuin byrokratian tai julkisen sektorin tai minkä tahansa purkutalkoissa, jos näin voi sanoa. Siinä täytyy olla täsmällinen, että ne ovat oikeudenmukaisia. Se ei riitä, että meidän on ”kaikin käytettävissä

olevien keinoin” jne. Eihän semmoiseen voi kukaan luottaa eikä uskoa. Mihin se johtaa?

Ed. Järvilahti (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Tässä maassa on sellainen hallintojärjestelmä, että täsmennykset tehdään hallituksen toimesta. (Ed. Rinne: Sitä odotetaan!) Kun tulemme ensi syksyyn, budjettiasioihin, viimeistään silloin nämä paperit ovat täällä pöydillä ja silloin edustajat voivat niihin varmasti ottaa tarkemmin kantaa.

Ed. Lahti: Arvoisa puhemies! On ollut pöyristyttävää seurata porvarihallituksen ensi askeleita. Hallitus on ensimmäisistä päätöksistään ja esityksistään lähtien täysin kääntänyt selkänsä kansakunnan enemmistölle, palkansaajille. Esitykset, joilla hallitus kehuu laittavansa tämän maan talouden kuntoon, heikentävät palkansaajien elintasoja. Onko niin, että keskustapuolueen vaaliyönä julkituoma analyysi, että vaalitulos oli kansan kosto sinipunahallitukselle, onkin kääntymässä kostoksi työtä tekevää väestöä eli palkansaajia kohtaan?

Porvarihallituksen talouspoliittinen tiedonanto sekä tukipaketti ovat paljastaneet sekä palkansaajille että pienyrittäjille, ettei pääministeri Ahon johtamassa hallituksessa ole yhtään heidän ystäväänsä. Hallituksessa on ainoastaan maatalouden ja suurpääoman edustajia. Hallituksen tukipaketti elinkeinoelämälle on mielestäni täydellinen kupla, jolla ei pystytty elvyttämään maan taloutta eikä myöskään vientiteollisuutta. Lisää konkurssseja on tulossa, ja porvarihallituksen toimilla päädyimme vuosikymmeniin kokemattomaan suurtyöttömyyteen.

Täydellinen lyhytnäköisyys paljastuu porvarihallituksen tukipaketissa elinkeinoelämälle. Hallitus aikoo rahoittaa tukipaketin pääosin työeläkemaksujen alentamisella. Tämä merkitsee sitä, ettei nykyisen tasoisia eläkkeitä pystytä maksamaan tulevaisuudessa. Toisin sanoen keskustajohtoinen hallitus jakaa eläkerahoja yrityksille, mutta meillä ei ole mitään takeita siitä, että näillä rahoilla syntyy tai edes säilyisi työpaikkoja. Porvarihallituksen esitykset tukipaketin rahoittamiseksi ovat mielestäni nykyisten talous- ja tulospimusten vastaisia. Lisäksi tukipaketin rahoitus on huterolla perustalla. Työttömyyden kasvaessa hupenee se palkkapotti, josta työeläkemaksuja kootaan.

Hallituksen kaavailma tuki elinkeinoelämälle on suora tulonsiirto palkansaajilta teollisuudelle, tulonsiirto, jonka siunauksellisuudesta ei

ole mitään takeita. Vai onko joku kuullut lupauksia siitä, että rahat käytettäisiin tuottavalla tavalla? Onko kukaan kuullut, että hallitus edes toivoisi, että tukimiljardit käytettäisiin kotimaisen työllisyyden turvaamiseen? Ei varmaankaan. Maallikollekin on käynyt selväksi, ettei tällaisella talouspolitiikalla saada tämän maan asioita kuntoon, pikemminkin päinvastoin. Hallituksen tempuilla nimittäin romutetaan vuosikymmenien aikana laajana yhteistyönä aikaansaatu sosiaaliturva. Hallituksen lyhytnäköisillä toimenpiteillä tuhotaan edellytykset pitkäjänteiseen, talouden perusongelmiin pureutuvaan talouspolitiikkaan.

Lyhytnäköistä on myös puuttuminen koulujen tuntikeyhksiin, ikään kuin koulutyön hankaloittamisesta löytyisi avaimia parempaan huolintaan. Nyt jos koskaan meidän pitäisi huolehtia koulutuksen tasosta. Olemmehan kansainvälisytyksessä ripeätä tahtia, ja se edellyttää tulevilta aikuisilta laajempia ja monipuolisempia tietoja ja taitoja.

Välttyäkseen markan ulkoiseen arvoon puuttumiselta hallituksen pitäisi tehdä pikaisesti todellinen talousohjelma, jolla työn arvostaminen, työn tekeminen ja yrittäminen tässä maassa saadaan jälleen uuteen uskoon, ohjelma, jossa puututaan korkeiden elinkustannusten perussyihin kuten ruoan ja asumisen hintaan. Avain talouden rakenteisiin puuttuvan talousohjelmaan löytyy maatalouspolitiikan perusteiden uusimisesta. Maatalouden tukijärjestelmien ja ylituotannon ylläpitäminen on kerta kaikkiaan lopetettava. Maataloustukiaisista täytyy irrottaa vielä tämän vuoden aikana todella merkittävä määrä mm. Kehitysaluerahastolle, josta myönnetään halpakorkoista lainaa suomalaiselle teollisuudelle suunnittelu-, tuotekehitys- ja markkinointitoimintaa varten. Ensi vuonna samaan toimintaan täytyy irrottaa maatalouden tukirahoista jo miljardeja markkoja.

Ministeri Pura on jo lupailut varovasti maataloustulolain uusimista, mutta minulle ainakin epäselväksi on jäänyt, haluaako hän muuttaa lakia lisätäkseen tukea viljelijöille vai jostain muusta syystä. Meillä ei ole siis tässä tilanteessa mitään varmuutta, että maatalouden vientitukirahaa saadaan tuottavaan toimintaan edes pieniä määriä. Ollakseen uskottava säästöpyrkimyksissään hallituksen olisi jo pitänyt tehdä päätökset vientituen leikkaamisesta. Näin ei ole tapahtunut, vaan hallitus on käymässä ensimmäisenä sairaiden ja vammaisten palvelujen kimppeun sekä palkansaajien sosiaaliturvan leikkauksiin.

Olisi vähintään kohtuullista, että maatalousyrittäjät ryhtyisivät huolehtimaan palkansaajien tavoin oman eläkejärjestelmänsä rahoittamisesta.

Tässäkin yhteydessä on vielä kerran muistutettava hallitusta, että työeläkejärjestelmä on luotu monien talous- ja tulopoliittisten sopimusten avulla ja että viime kädessä palkansaajat itse rahoittavat oman eläkkeensä. Työeläkemaksut ovat palkansaajien palkkatuloa. Ne otetaan huomioon aina työvoimakustannuksia ja palkankorotustarpeita laskettaessa.

Vuonna 1990 maatalousyrittäjät maksoivat maatalouden yrittäjäeläkelaitokselle 465 miljoonaa markkaa. Vastaavasti eläkemeno olivat samana vuonna 1 885 miljoonaa markkaa eli veronmaksajat huolehtivat lähes 1,5 miljardilla maatalousyrittäjien eläkkeiden ylläpitämisestä. Vuoden 1991 valtion tulo- ja menoarviossa valtion osuus tähän tarkoitukseen on noin 1,8 miljardia markkaa. Lisäksi valtio maksaa kokonaan luopumiseläkkeen, mikä lieene tänä vuonna noin 314 miljoonaa markkaa. Nyt kun vedotaan hallituksen puolelta osallistumaan taloustalkoihin, on kohtuullista nostaa keskusteluun myös nämä miljardit.

Muita väestöryhmiä kohtaan olisi oikeudenmukaista, että maatalousyrittäjät maksaisivat nykyistä reilusti suuremman osan omista eläkemenoistaan. Näin tästäkin valtion menosta säästyisi miljoonia markkoja Suomen talouden tuotaviin tarkoituksiin.

Arvoisa puhemies! Nyt on vihdoin ja viimein tartuttava maamme talouden perusrakenteisiin ja lopetettava näpertelyt. Esitetty tukipaketti elinkeinoelämälle on rahoitettu väärin perustein, ja sen vaikutus suomalaiseen vientiteollisuuteen on mitäänsanomaton. Arvioidaan, että sen vaikutus on noin vajaa prosentti niistä kustannuksista, joiden kanssa suomalainen vientiteollisuus kamppailee. Sekin tulee hyvin takapainotteisesti.

Hallituksen haikailemaan isänmaallisuuteen ja yhteisvastuullisuuteen on nyt saatava kaikki osapuolet. Säästöt on aloitettava sieltä, missä on kaikkein löysintä, mm. maatalouden turhasta tukemisesta. Hallituksen on lopetettava jo ennestäänkin huonossa asemassa olevien kansalaisten kuristaminen.

Herra puhemies! Kannatan ed. Antti Kalliomäen esittämää sanamuotoa päiväjärjestykseen siirtymiseksi.

Ed. L a h t i n e n : Herra puhemies! Tässä istunnossa on jo muutaman kerran todettu, että

hallituksen kuherruskuukausi on ohi ja arki on alkanut. Ehkäpä voisi mennä vähän pitemmällekin ja todeta, että myös yövalvomiset ja oppositiolapsen itkut ovat alkaneet, ja taitaapa hallituksella olla vähintäänkin jo pieni hätä kädessä.

Yli puolitoista vuotta sitten yritin juuri tältä paikalta vedota silloiseen sinipunahallitukseen. Kerroin pitkän noususuhdanteen päättyneen. Varoitin talouspolitiikan päättäjiä tulevasta, sillä hyvin tuntemani pk-yritystoiminnan kannalta oltiin jo selvästi nähtävän jyrkän alamäen edessä ja heikoin eväin. En kai silloin alkuunkaan pystynyt vakuuttamaan päättäjiä ja hyvän hallituksemme ministereitä käänteeseen vakavuudesta enkä pikaisten lääkkeiden tarpeesta. Kului nimittäin vielä reilusti puoli vuotta, ennen kuin tosiasiat heille valkenivat. Silloin oli jo myöhäistä, vaalit lähellä eikä karvaita lääkkeitä kansalle uskallettu syöttää.

Nyt on Suomen kansantalous ennennäkemättömässä syöksykierteessä, sellaisessa, jota suuri osa kansasta ei ole koskaan nähnyt eikä kokenut. Bruttokansantuote tulee tänä vuonna laskemaan tuntuvasti ja näkymät eteenpäin ovat vähintäänkin masentavat. Tähän tilanteeseen on jouduttu useista eri syistä. Vaihottaseen alijäämä on rakenteellisesti heikentynyt jo 80-luvun ajan. Samanaikaisesti tämän ongelman kärjistyessä ovat vientimarkkinat monissa läntisissä keskeisissä vientimaissa heikentyneet ja romahtaneet Neuvostoliitossa. Näistäkin syistä taantuma on todella vakava ja ennenkokematon.

Tähän asti uuden tasapainon hakeminen on vahvasti jäänyt rahapolitiikan ja ennen muuta korkeiden markkinakorkojen varaan. Nämä huippukorot ajavat sellaisia yrityksiä yhä enenevässä määrin konkurssiin, jotka normaalisti omaisivat täydet toimintamahdollisuudet. Samalla lisääntyvät lomautukset ja konkurssien myötä myös työttömyys. Koko kansan etu on saada Suomen kansantalous mahdollisimman pikaisesti uudelleen tasapainoon myönteisen kehityksen aikaansaamiseksi, mikä turvaisi myös nykyisen sosiaaliturvajärjestelmämme ja koko hyvinvointimme rahoituksen. Sietämättömiin korkoihin pohjautuva kansantalouden tasapainottaminen on kiireimmin korvattava tiukalla tulo- ja finanssipolitiikalla.

Hallituksen nyt esittämät TEL- ja sosiaaliturvamaksujen alennukset parantavat tuntuvasti Suomen teollisuuden kansainvälistä kilpailukykyä, ja täytyykin tietysti toteuttaa nämä mahdollisimman pikaisesti. Mutta nämä toimenpiteet eivät läheskään palauta maamme hintakilpailu-

kykyä pitkän aikavälin keskiarvoon, vaan työvoimakustannusten nousu pitää saada kuriin hyvinkin pitkällä aikavälillä.

Tästä syystä on ehdottoman tärkeätä, että ensi syksyn tulopoliittisissa ratkaisuissa voidaan sopia mahdollisimman pitkäaikaisesta vakautussopimuksesta, jossa työvoimakustannukset jäädytetään nykytasolle. Samalla pitää ennakkoluulottomasti tutkia ja selvittää, millä tavoin saadaan aikaan tarvittavaa joustoa työelämään tuotannon ja tehokkuuden parantamiseksi. Teollisuuden osalta tämä yksinkertaisesti tarkoittaa sitä, millä tavoin olennaisesti työntekijöiden asemaa huonontamatta voidaan koneitten käyttöaikoja pidentää ja siten kohottaa tuottavuutta. Näin voidaan toisaalta estää työttömyyden paheneminen töiden paetessa Suomesta ulkomaille ja toisaalta tehdä työnteko entistä mielekkäämmäksi turhien koukeroiden poistuksessa haittaamasta joustavaa, tehokasta toimintaa. Pitkällä tähtäyksellä tämä on myös työntekijöiden etu ja hyöty.

Hallituksen kaavailema 4 miljardin markan leikkaus budjettiraamiin pitää ehdottomasti toteuttaa ja samalla päättää saman suuntaisesta jatkosta lähivuosien budjettipolitiikassa. Valtion menot eivät saa reaalisesti kasvaa tämän vaalikauden aikana.

Varsinainen viime vuosien kasvuautoomaatti on kuitenkin ollut pitkään kunnallistalous, jossa kasvuprosentit ovat olleet selvästi korkeampia kuin valtiontaloudessa. Tästä syystä säästölakiuudistus ja kuntien valtionosuusuudistus on toimenpantava pikaisesti ja ryhdyttävä pitäviin toimenpiteisiin kunnallistalouden pöhöttymisen katkaisemiseksi. Tämä merkitsee puuttumista lähes kaikkeen, myös lakisääteiseen julkiseen toimintaan, säästöjen aikaansaamiseksi.

Tulosvastuullisuutta pitää kaikin tavoin julkisella sektorilla lisätä ja ennakkoluulottomasti kilpailuttaa julkista palvelutuotantoa yksityisten yritysten kanssa. Kaikissa uusissa hankkeissa pitää hakea kilpailevia tarjouksia useilta eri tahoilta kustannustehokkuuden parantamiseksi. Myös yrityksiä tulee kilpailuttaa entistä tehokkaammin julkisten hankintojen yhteydessä, ettei autoomaattisia rahasampoja pääse syntymään julkisen tuotannon kylkeen.

Julkisten menojen reaalikasvun pysäyttäminen edellyttää myös tuntuvaa maatalouden tuen leikkaamista. Tässä mielessä hallitusohjelmaan kirjattu tavoite ylituotannon poistamiseksi ja vientituen leikkaamiseksi on toteutettava. Samalla on kuitenkin edistettävä liiketaloudellisesti

kestävän elinkeinorakenteen muodostumista maaseudulle. Maatiloille tulee entistä ponnekkaammin hakea rinnakkaistuotantoa, jossa toimitaan markkinaehtoisesti eikä verovarojen suojassa. Myös itse maataloustuotantoa on kehitettävä sillä tavoin, että tuotantoa suunnataan niihin tuotteisiin, joissa hinnat maailmanmarkkinoilla ovat nykyisiä tuotteita korkeammat. Tällä tavalla maatalous itse voisi sisäisillä rakennemuutoksillaan parantaa nykyistä tilannetta.

Parhaillaan kypsyvässä Eta-ratkaisussa Suomen teollisuuden kilpailukyky ja mahdollisuudet selvästi paranevat nimenomaan EY-markkinoilla. Tästä syystä sopimus on sekä teollisuuden että koko Suomen kansantalouden näkökulmasta positiivinen asia, joka osaltaan parantaa taloutemme epätasapainoa. Ratkaisun vaikutukset tietenkin näkyvät vasta sopimuksen voimaantulon jälkeen eli parin vuoden kuluttua. Kansainvälisen kilpailun avautuminen myös Suomen kotimarkkinoilla tehostaa toimintaa ja tiivistää kilpailua, millä on merkittävä vaikutus kotimaisen hintatasomme kurissapitämiselle.

Suomalaiset yritykset saattavat jossain määrin menettää markkinoita kotimaassa, mutta merkittävää tämä ei ilmeisesti tule olemaan markkinoittemme pienuuden ja kielimuurin johdosta. Kaiken kaikkiaan kansainvälisen kaupan vapautuminen on ehdottomasti myönteistä ja uutta uskoa tulevaisuuteen antavaa Suomen talouselämälle ja koko kansakunnalle.

Valtioneuvoston talouspoliittinen selonteko ja siinä esitetyt toimenpiteet ovat ilman muuta oikeasuuntaisia, mutta vaativat tehokkaita jatkotoimia. Eduskunnan on syytä kaikin tavoin tukea hallitusta tässä työssä. Koska lakisääteisten menojen karsiminen on välttämätöntä, täytyy tarvittavat lait käsitellä viivytyksittä. Valtion lainanoton kasvattaminen ei ole vaihtoehto, ei myöskään verotuksen kiristäminen. Niitä moneja voidaan käyttää vain tilapäisinä ensi-apuina. Säästämisen, kipeästikin koskettavan, hyväksyy valtaosa suomalaisista lääkkeeksi taloustautiimme juuri nyt.

Herra puhemies! Kuten aluksi kerroin, oli maamme pk-yritystoiminnalla puolitoista kaksi vuotta sitten alamäki edessään. Tuo lasku on ollut oletettuakin jyrkempi ja kipeän kuhmurainen. Jos kiltisti sitä kuvaisin, niin pyllymäeksi sanoisin. Kun viime talven jäljiltä loppukin liukaus on kevään tullen yritysmaailman pyllymästä kadonnut, niin housujen kestävyys loppui. Takamus on kulunut puhki ja kovin tikkui-

selta alamäki tässä vauhdissa paljaan pyllyn kanssa tuntuu. On todella tärkeää, että hallituksen toimet loppulaskun loiventamisessa ja siloitte- lussa toteutuvat ja lasku vähitellen kääntyy miellyttävämpään vastanousuun. Mutta ainakin yritysmaailma tietää, että tässä tasoittelussa julkisen talouden juustohöylä on kovin heppoinen työkalu. Tarvitaan ensin terävä säästökirves, jolle on paljon töitä, ja lopuksi koko kansan hiontalkoot ovat tarpeen.

Ed. Stenius - Kaukonen: Herra puhemies! Kannatan aluksi ed. Helteen tekemää ehdotusta päiväjärjestykseen siirtymisestä.

Hallituksen hampaissa ovat julkiset menot ja niiden kasvu. Ovatko julkiset menot Suomen talouden ongelmien aiheuttaja? Eivät ole. Julkisten menojen osuus bruttokansantuotteesta on meillä alempi kuin Oecd-maissa. Myöskin bruttoveroaste on tärkeimpiä kilpailijamaitamme alhaisempi. Julkisten menojen osuuden pysyvällä pienentämisellä eivät talouden ongelmat ratkea.

Julkisen sektorin menojen supistukset hallitus pyrkii suuntaamaan erityisesti sosiaalimenoihin. Myöskään sosiaalimenojen bruttokansantuote osuus Suomessa ei ole suuri verrattuna kilpailijamaihin. Osuus on edelleen alle keskitason Oecd-maiden vertailussa. Tästä sosiaali- ja terveystoimintatietoa on tuoretta tietoa.

Hallituksen erityisen huolen aiheena on valtion menojen kasvu tänä vuonna. Reaaliseksi kasvuksi arvioidaan peräti 9,5 prosenttia. Luettelossa kasvun syistä mainitaan mm. takuusuoritukset Kansaneläkelaitokselle. Sitä kannattaa- kin tarkastella vähän lähemmin. Takuusuoritukset sekä kansaneläke- että sairausvakuutusra- hastoon ovat jo viime syksynä ja talvena tehtyjen päätösten vuoksi nousseet viime vuoden 1 680 miljoonasta markasta arviolta 5 942 miljoonaan markkaan tänä vuonna. Yksin tämä selittää noin 3 prosenttiyksikköä valtion menojen kasvusta. Takuusuoritusten kasvu johtuu edellisen hallituksen työnantajille jo antamista tai esittä- mistä sairausvakuutus- ja kansaneläkemaksu- helpotuksista. Tämän vuoksi rahastojen varat eivät riitä eläkkeiden ja sairausvakuutusetuuksien suorituksiin ja valtion budjettivaroista joudutaan korvaamaan puuttuva osa.

Sosiaalimenojen suuri kasvu ei siis johdu sosia- alietuuksien parannuksista vaan pääasiassa työnantajille annetuista maksuhelpotuksista. Tätä hallitus ei ole vaivautunut selittämään. Samaa linjaa aikoo myöskin tämä uusi hallitus

jatkaa, mutta maksattaa uudet helpotukset työn- antajille suoraan vakuutetuilla elikkä etuuksien saajilla. Vakuutetun sairausvakuutusmaksun korotus pennillä 80 000 äyriä ylittävältä osuudel- ta merkitsee 800 miljoonan markan lisälaskua kotitalouksille, vaikkei onneksi pienituloisim- mille. Monille perheille ikävä yllätys tulee lisäve- roina vuoden 1992 lopussa, jos verotus nyt sittenkään valmistuu aikanaan. Voi sanoa koke- muksesta, että veromatkätykset ovat ikävin tapa veronmaksajia kurittaa.

Yksityisen sektorin työnantajan sairausva- kuutusmaksun alentamisesta 1 prosentilla halli- tus on myös antanut esityksen. Se on siinä samassa esityksessä, missä on vakuutetun mak- sun korottaminen. Lisäksi hallitus ehdottaa, että yksityisen työnantajan kansaneläkemaksun por- rastus poistetaan. Nämä toimenpiteet vähentä- vät työnantajien maksuja vielä yhteensä 945 mil- joonaa markkaa tänä vuonna. Päävastoin kuin eduskunta on toistuvasti vaatinut, viimeksi mai- nittu esitys hyödyttää nimenomaan suuria ja pääomavaltaisia työnantajia. Pienet yritykset jäävät kansaneläkemaksun osalta kokonaan maksuhelpotusta vaille.

Kuilu kuntien ja yksityisen sektorin maksujen välillä vain kasvaa. Sosiaalivaliokunta — ja koko eduskunta on niihin esityksiin yhtynyt — on yksimielisesti vaatinut, että kuntien maksut on saatettava samalle tasolle kuin yksityisellä sektorilla. Hallitus osoittaa ratkaisullaan, että se haluaa suosia yksityisiä terveydenhuollon ja sosiaalitoimen palveluja. Milloin kuntien talou- den vastuunkannossa mukana olevat kansan- edustajat lopultakin alkavat pitää kuntalaisen puolta asiassa?

Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä ei hyväk- sy hallituksen esitystä vaan tulee tekemään ehdo- tukset, jotka turvaavat niin kuntien edut kuin takaavat Kansaneläkelaitoksen myöntämien etuuksien maksamisen ja myös parantamisen.

Kun sosiaaliturvan rahoitukselta viedään pohjaa pois, on selvää, että seuraavaksi hallituk- sen tähtäimessä ovat sosiaalietuudet. Ahon hal- litus on julistanut kuin suurikin hyväntekijä, että se ei aio puuttua perusturvaan eli vähimmäise- tuuksia ei ole esitetty leikattavaksi. Se nyt vielä puuttuisi.

Keskustan edustajilta on kokonaan unohtu- nut, että viimeisen neljän vuoden aikana Holke- rin hallitus sai kerta toisensa jälkeen vastata välikysymyksiin, joissa vaadittiin perusturvan parantamista, koska katsoimme, että perusturva on riittämätön. Mihin nämä puheet ovat unoh-

tuneet? Juuri vaikeimmassa asemassa olevien ihmisten taloudellinen tukeminen virittäisi myös kotimaista kysyntää.

Hallitus aikoo monella tapaa käydä kiinni sosiaaliturvaan niin, että se heikentää sellaisen työttömän, sairaan tai perheenisäystä saavan palkansaajan asemaa, ettei sitä voida pitää hyväksyttävänä. Hallitus aikoo leikata ennakotietojen mukaan sairauspäivärahoja niin, että ansiosidonnaisuusprosenttia pudotettaisiin 80 prosentista 75 prosenttiin. Hallitus ei ole esittänyt, että leikkaus toteutettaisiin niin, että vain suuria päivärahoja leikattaisiin. Sairauspäivärahassahan on nykyisin kaksi taitekohtaa: kun palkka ylittää 9 906 markkaa kuukaudessa, ylimenevältä osalta maksetaan sairauspäivärahaa 50 prosenttia. Kun palkka on yli 15 854 markkaa, ylimenevä osa kartuttaa sairauspäivärahaa vain 30 prosenttia. Vasemmistoliiton eduskuntaryhmä hyväksyy vain kahden viimeksi mainitun prosenttiosuuden leikkaamisen ja selkeän katon asettamisen päivärahoille.

Sairaus-, äitiys- ja vanhempainrahojen kohdalla on muistettava, että lähes seitsemän miljardin markan kokonaissummasta maksetaan yli 2 miljardia markkaa tänä vuonna työnantajille, koska työnantajat maksavat täyttä palkkaa työsopimusten mukaan määrätystä osasta sairausajasta ja vanhempainlomasta. Koska suurin osa sairauslomista on lyhyitä, Kela maksaa päivärahan työnantajalle. Voidaankin kysyä, onko järkevää alentaa samanaikaisesti työnantajan sairausvakuutusmaksua ja ansiosidonnaisuusprosenttia sairauspäivärahoissa, sillä jälkimmäinen merkitsee työnantajien maksuosuuden nousua. Operaatio merkitsee työnantajille arviolta 100—200 miljoonan markan kustannusten nousua. Tämä on hyvin karkea arvio, koska mistään ei tuntunut saavan tarkkaa arviota.

Vaikka työnantajien vastuuta sairausvakuutuksesta ei mielestäni kokonaisuudessaan pitäisi alentaa, en näe kuitenkaan mitään järkeä, jos tähän maksualennukseen lähdetään, niin kuin hallitus suunnittelee, siinä että maksualennuksella annetaan 700 miljoonaa markkaa ja sitten ansiosidonnaisuusprosentin alennuksella lisätään työnantajien kustannuksia 100—200 miljoonaa markkaa. Se on vain rahan taskusta toiseen siirtämistä. Järkevämpää olisi se, että yksityisen työnantajan sairausvakuutusmaksua, jos sitä alennetaan, alennettaisiin korkeintaan erotuksen eli 500 miljoonan markan verran, jolloin kustannukset peritään kaikilta työnantajilta eikä niiltä, joi-

den palveluksessa on paljon sairastavia ja odotavia äitejä.

Sen verran mitä hallituksen säästöpäätöksistä tiedetään, voi todeta, että ne muistuttavat monelta osin hölmöläisen takinjatkoketniikkaa. Julkisten menojen tiukkaa seulaa ei kukaan varmasti vastusta, onhan kyse pääasiassa kansalaisilta kerättyjen verovarojen käytöstä. Säästöpäätöksiin ei kuitenkaan pitäisi mennä hallituksen tavoin suin päin, vaan päätösten kokonaisvaikutukset pitäisi arvioida niin, ettei yksittäisellä päätöksellä loppujen lopuksi aiheuteta kerrannaisvaikutuksina alkuperäistä suurempia kuluja. Näin varmasti tapahtuu kaikissa niissä säästötoimenpiteissä, joissa tällaista ennalta ehkäisevää toimintaa supistetaan. Lopulliset laitoshoidon kustannukset ovat varmasti suurempia, mutta tämä tuntuu juuri olevan se linja, että näihin ennalta ehkäiseviin kuluihin käydään käsiksi.

Esimerkkinä tästä on myös yritys nostaa varhaiseläkkeen ikärajaa. Asia on ensinnäkin liitetty valtion menojen supistamistoimiin täysin keinotekoisesti, sillä eläkkeethän sentään kuitenkin vielä maksetaan pääasiassa eläkerahastoista, vaikka tämä takuusuoritus on koko ajan Kelan osalta, kansaneläkkeiden osalta, kasvanut.

Yksilöllisen varhaiseläkkeen hakijoista työttömien osuus työttömyyden kasvaessa nousee. Jos he eivät saa eläkettä, he ovat työttömyyspäivärahan varassa, ja vuoden kuluttua heitä yritetään tuputtaa puolen vuoden velvoitetyöhön. Olen täysin varma, että niin näiden ihmisten kuin yhteiskunnankin etujen mukaista on päästää heidät eläkkeelle ja panna byrokratialle piste. Eläkeikärajaa ei siis saa nostaa.

Työllisyyslain toimivuuden parantamisen nimissä on mm. ministeri Kanerva vaatinut työllisyyslain tarkistamista. Tätä ei ole tarkemmin missään vielä selvennetty, mutta tarvetta tarkistukseen ei välttämättä ole, vaan lain toiminnalliset puutteet voidaan korjata käyttämällä tarvittavaa talonpoikaisjärkeä sen soveltamisessa. Näin ei tällä hetkellä tapahdu, vaan siitä on tehty pakkotyölaki monessa kohtaa eikä kysymys ole työn oikeudesta, niin kuin on ollut tarkoitus.

Työllisyyslain antamia mahdollisuuksia tulisi alkaa käyttää kokeilutoimintaan, jossa omaehtoista työtä tekeville, esimerkiksi omaista kotona hoitavalle tai muuten itsensä työllistävälle työttömälle, alettaisiin maksaa palkkaa tai päivärahaa. Tällaista menettelyä, joka olisi kansa-

laistulon tai perustulon esiaste, ehdotettiin vassemmistoliiton vaaliohjelmassa. Kokeilun aloittamisen aika on juuri nyt, kun kasvava työttömyys aiheuttaa suurta tarvetta löytää uusia velvoitetyöpaikkoja.

Jotain tämän kaltaista on ilmeisesti työministeriössä kaavailtu. Olisi hyvä kertoa nämä suunnitelmat julkisuuteen niin, että niihin voisi ottaa kantaa ja tarvittaessa vauhdittaa ja kannattaa niitä, jos tällaista on tekeillä. Ministeri Kanerva varmaan voi valaista asiaa.

Kun hallitus korostaa yritysten toimintamahdollisuuksien parantamista, sen pitäisi näyttää esimerkkiä myös niin, että niin valtion kuin kuntien hankinnat suunnattaisiin kotimaahan, hinnasta kuitenkin tinkien. Työllisyyslain toteuttaminen tältä osin on jäänyt kokonaan sivuun. Työllisyyslaissahan todetaan, että mikäli työllisyyden hoidon kannalta on perusteltua, niin voidaan maksaa korkeampikin hinta, mutta ei tietenkään ole järkevää, että maksetaan ylikorkeita hintoja, vaan tarpeen on varmasti tinkiä suomalaisten yritysten vaatimista hinnoista. Ne eivät aina suinkaan ole olleet kohdallaan.

Herra puhemies! Lopuksi haluaisin vielä palata siihen keskusteluun, mitä aikaisemmin pääministeri Ahon kanssa täällä on käyty. Hän koko ajan sanoo, että kaikki ehdotukset ovat tervetulleita ja että hallitus on kertonut omat säästösuunnitelmansa. Hallitushan ei ole kertonut omia säästösuunnitelmiaan.

Esimerkiksi sosiaali- ja terveysministeriön pääluokan osalta on kyllä valtioneuvoston päätöksessä lista toimenpide-ehdotuksista, mutta hallitus on sanonut, että näihin voidaan esittää vaihtoehdot. Sosiaali- ja terveysministeriö on tehnyt oman ehdotuksensa, mutta tätä ehdotusta on kieltäydytty antamasta julkisuuteen. No, tosin siitä aika paljon ainakin palasia on ollut jo lehdistössä, mutta on erittäin kiusallista, että kansanedustajille näitä asioita ei kerrota. Tällä kertaa se olisi erityisen tärkeää sen takia, että oppositiolla on harvinaisen suuret vaikutusmahdollisuudet äänestää esitykset lepäämään. Ei meillä ole tarkoitusta tehdä mitään kiusaa, vaan olisi hyvä ryhtyä keskustelemaan jo tässä vaiheessa siitä, millä tavalla säästötoimenpiteitä toteutetaan. Lienee käynyt selväksi, että myös oppositiossa on kannatusta järkevälle säästölle.

Työministeri K a n e r v a : Arvoisa puhemies! Tietysti valtiovallan ensisijainen tehtävä on luoda työpaikkoja, jotka ovat sekä työntekijän että

yhteiskunnan kannalta mielekkäitä. Sen rinnalle tietyksi nousee aina akuuttien tilanteiden hoitamisen tarve, johon tällä yhteiskunnalla on käytössään ennen muuta instrumentti nimeltään työllisyyslaki. Se on hyvä laki, ja sitä sinänsä on hyvä tietysti tukea, mutta sitä on hyvä myös kehittää. Nyt käytössä oleva työllisyyslaki antaa selvän viitteen siitä, että sen sisäiset pidäkkeet ovat sen kaltaisia, että samalla markkamäärällä, mitä työllisyyslain käytännön toteuttamiseen tänä päivänä käytetään julkisia varoja, olisi päästävässä parempaankin lopputulokseen. Sen vuoksi vakavasti nyt harkitaan sitä, että voitaisiin työllisyyslain joitakin kohtia siten muuntaa, että käytettävissä olevan markkamäärän puitteissa voitaisiin päästä parempaan tulokseen.

Tarkoitaa ennen muuta sitä, että velvoitetyöllistävien suhteen otetaan lähiaikoina harkittavaksi hallituksen piirissä, voidaanko pykälistöä muuttamalla saada lisää resursseja esimerkiksi ammatilliseen aikuiskoulutukseen tai harkinnanvaraisiin työllistämiskohteisiin.

Tämä asia on edustajan mainitsemalla tavalla harkinnassa. Mitään päätöksiä ei ole asian osalta tehty. Käyn tällä hetkellä läpi erittäin laajaa asiantuntijakierrosta saadakseni selville tämän lain nykyisen toimivuuden, siinä olevat mahdolliset puutteet ja niiden korjaustarpeen. Jos osoittautuu, että nykyisellä markkamäärällä voidaan päästä lakia korjaamalla parempiin tuloksiin, tulen hallitukselle ehdottamaan tämän tyyppistä korjausesitystä. Mutta vakuuttunut haluan etukäteen olla tietysti siitä, että korjausesityksillä päästään työllisyyden kannalta mielekkäämpiin ja parempiin tuloksiin sekä yksilöiden, perheiden että kansantalouden kannalta.

Ed. H a a v i s t o : Arvoisa puhemies! Vihreiden ja hallituksen välille ei saa syntymään riitaa säästöjen tarpeellisuudesta sinänsä. Valtiontaloudessa tarvitaan nyt selvää säästölinjaa, ja on hyvä, että hallitus on tuonut säästön ja ainakin osan säästökohteista nyt eduskuntakeskusteluun. Opposition puolelta tietysti voi vain hartaasti toivoa, että hallitus suhtautuu tähän eduskuntakeskusteluun sillä tavalla vakavasti, että täältä saadun palautteen perusteella hallitus vielä harkitsisi omien säästökohteidensa painopisteitä.

Vihreät ovat pitäneet uskottavan oppositiopolitiikan kannalta keskeisenä sekä viime eduskuntakaudella että tällä kaudella sitä, että opposition esityksessä tulot ja menot menevät ta-

san, ja näin tälläkin kertaa omassa ryhmäpuheenvuorossamme menettelimme. Aion omassa puheenvuorossani keskittyä vain joihinkin säästökohteisiin, jotka mielestäni on valittu väärin.

Tänään on täällä moneen otteeseen kaiuttu opetusministeri Uosukaista vastaamaan koulujen leikkaamisesta omalla hallinnonalallaan, koulutoimessa. Edellisen eduskuntakauden aikana ainakin minä opin tuntemaan sivistysvaliokunnan jäsen Uosukaisen henkilönä, jolla oli varsin edistyskelliset käsitykset suomalaisesta koululaitoksesta ja sen kehittämisestä. Hänellä on nyt selkeästi ministerinä tässä asiassa näytön paikka.

Kun vielä tietää, että kokoomus on hyvin mielellään korostanut koulutuksen merkitystä ja todennäköisesti kokoomuksen ansiosta se on saatu myös hallituksen painopistealueeksi, on mielestäni melko käsittämätöntä, että niin yleisivistävään koulutukseen kuin ammattikoulutukseen ja muuhun sivistystoimeen kohdistetaan nyt kohtuuttoman rajuja leikkauksia. Kun tietää vielä, että kokoomus erityisesti tuntee varmasti kaupunkien koulutoimen ongelmat tänä päivänä ja että kokoomuksella on runsaasti käytössään opettajavoimien asiantuntemusta koulutoimen sektorilla, niin mielestäni tämä säästövalinta käy yhä käsittämättömämmäksi.

Kouluissa arkityötään tekevät opettajat tietävät, mitä tuntikehyksen leikkaus merkitsee: opetusryhmien suurenemista ja valinnaisuuksien vähenemistä. Tuntikehyksellä korvattiin aikaa polemiikka herättänyt tasokurssijärjestelmä. Pienemmät opetusryhmät sallivat nyt yksilöllisemmän opetuksen. Näin saatiin sekä koulupudokkaiden määrää hillittyä eli erityistä apua vaikeuksissa oleville oppilaille että myös kyettiin ottamaan huomioon erikoislahjakkaiden tarpeet yksilöllisempään opetukseen. Ryhmäkokojen kasvu merkitsee pudokkaiden määrän lisääntymistä ja lahjakkaiden oppilaiden entistä suurempaa turhautumista kouluissa. Tämänlainen ratkaisu vaikuttaa yhteiskunnallisesti varsin kalliilta, näennäisestä säästöstä huolimatta.

On vaikea ymmärtää, että täällä salissa on esitetty tästä tänään poikkeaviakin käsityksiä. Itse ihmettelin kristillisen liiton edustajan V. Laukkasen puheenvuoroa, joka kuulemma pohjautui omiin kokemuksiin 45 oppilaan luokista: kyllä säästöön myös koulutoimessa on varaa. Siinä jäi kuitenkin huomaamatta se, että tänä päivänä koulu vastaa monista sellaisista asioista, joista kodit ennen vastasivat. Tänä päivänä suuri

osa kasvatustehtävästä ja osaksi jopa hoivatyöstä on siirtynyt koulujen alueelle. Yhteiskunnan muutoksesta johtuen koulu on aivan erilaisten haasteiden edessä. Nimenomaan kaupunkipaikkakunnilla ja monilla levottomillakin alueilla, levottomissa uusissa lähiöissä, koulu joutuu hoitamaan varsin monipuolista tehtäväkenttää.

Valinnan mahdollisuuksien supistaminen taas saattaa esimerkiksi merkitä kielivalikoiman köyhtymistä entisestään. Siihen ei tuntuisi Suomessa 90-luvulla olevan minkäänlaista varaa, olemmehan taas uudessa kansainvälistymisprosessissa keskeisesti mukana.

Vaikka nämä säästöt rajoittuisivat vain muutamiiin vuosiin, joidenkin oppilaiden elämässä se kuitenkin merkitsee ainutkertaisen valinnan mahdollisuuden sivuuntumista. Näillä perusteilla opetukseen kohdistuvat säästöt tulisi tässä vaiheessa selkeästi vetää takaisin. Toivottavasti eduskuntakeskustelu on näiltä osin hallitusta viisastuttanut.

Arvoisa puhemies! Totean jotakin muista säästökohteista, ensinnäkin kehitysyhteistyövaroista. Nyt aiotaan luopua tavoitteesta, jonka Suomi on monessa yhteydessä virallisesti todennut omaksi tavoitteekseen, että kehitysyhteistyövarat olisivat 0,7 prosenttia bruttokansantuotteestamme. Tämä supistus, niin kuin täällä mm. ed. Biaudet on todennut, on aika lyhytnäköinen toimenpide. Nyt olisi myös hetki arvioida Suomen koko kehitysyhteistyöpolitiikka uudestaan, arvioida sen tehokkuutta ja painopistealuita. Muun muassa ulkoasiainvaliokunta viime eduskuntakaudella useaan kertaan totesi, että ympäristökysymykset, väestökysymykset ja ihmisoikeusasiat ovat kysymyksiä, jotka ovat selvästi nousemassa Suomen ulkopoliittikan uusiksi painopistealueiksi. Nämä pitäisi myös kehitysyhteistyössä ottaa huomioon. Tällaista uudelleenarviointia toivoisi nyt näiden määrärahamuutosten yhteydessä. Kehitysavun pitäisi selkeästi suuntautua kehitysmaiden perustasolle, ja sitä voitaisiin leikata niiltä puhtaasti teollisilta projekteilta, jotka ovat lähinnä hyödyttäneet Suomen vientiä.

Arveluttavaa on tietysti myös ympäristöavun leikkaaminen Suomen lähialueilta. Kaikki tietävät faktat ja realiteetit. VTT:n tutkimuksen mukaan jokaisesta ympäristönsuojeluun suunnatusta markasta pitäisi 60 penniä panna meidän lähialueillemme, jotta ympäristön kannalta saataisiin tehokkain mahdollinen prosessi aikaan. Meidän kannattaisi siis 60 prosentilla puhdistaa lähialueiden päästöjä ja 40 prosentilla omi-

amme. Näin saataisiin ympäristön kannalta paras mahdollinen tulos.

Samaten arveluttaa luonnonsuojelualueiden ostarahojen leikkaaminen, kun tietää rantojen-suojeluohjelman ongelmat ja esimerkiksi Kolin alueen suojelun vaikeudet.

Yhtä hämmästyttävää on se, että tässä yhteydessä vapaaehtoisesti luovutaan suurista verotuloista alentamalla autoveroa. Se on sekä ympäristöpoliittisesti että valtiontalouden kannalta äärimmäisen typerää. Jos autoveron alennukset olisi jätetty tekemättä, niin täällä ei tarvitsisi nyt kinastella esimerkiksi koulutuksen leikkauksista, jos nämä asiat halutaan panna yksinkertaisesti vastakkain.

Vihreät ovat täällä esittäneet tänään joukon säästökohteita, mm. asevelvollisuusajan lyhentämisen, moottoriteiden rakennusmäärärahojen supistamisen, maatalouden vientitukiaisten tai byrokratian purkamisen. Byrokratian purusta mielestäni paras esimerkki on hallinnon moniportaisuus. En tiedä, mitä kaikkea lääninhallitukset tekevät, mutta hyvin monella hallinnonalalla, jos virkamiehiltä tai kuntien tasolla työtä tekevilta ihmisiltä kysyy, minkä byrokratian portaan he ensimmäiseksi olisivat valmiit unohtamaan tai mistä luopumaan, niin usein sanotaan, että lääninhallitus tekee kaikkein turhinta työtä, ainakin opetussektorilla.

Jos ajattelee opetusministeriön, opetushallituksen, lääninhallitusten kouluosastojen, kuntien kouluvirastojen, koululautakuntien ja vielä kouluyhteisöjen itsensä tekemää työtä, niin tässä on kyllä jo vähintään pari porrasta liikaa. Opetussektoria ajatellen vielä voi muistaa sen, että kouluyhteisössä meillä on tupa täynnä akateemista väkeä, ihmisiä, jotka ovat saaneet akateemisen loppututkinnon. Heitä on ainakin viidellä portaalla väkeä vielä hallinnoimassa tämän lisäksi. Lisätään vähän hallinnon opetusta opettajien koulutukseen, sillä se valitettavasti siitä tällä hetkellä vielä osin puuttuu, ja annetaan enemmän itsehallintoa perustasolle. Lopeetaan turha suunnittelu väliportaissa. Lääninhallituksen kouluosastolla tehty suunnitelmat usein makaavat opettajainhuoneiden kirjahyllyissä. Niihin on harva paneutunut.

Arvoisa puhemies! Vihreät ovat tässä yhteydessä myös tehneet esityksiä uusiksi tuloiksi valtiolle. Me olemme usein puhuneet ympäristöverojen puolesta emmekä lakkaa puhumasta niistä nytkään, koska niiden käyttöönotto merkitsisi painopisteen siirtämistä työn verotuksesta ympäristöhaittojen verotukseen. Tämä

merkitsisi myös modernia 90-luvun ympäristöpolitiikkaa Suomessa, sellaista ympäristöpolitiikkaa, joka toimisi markkinatalouden, ei komentotalouden, ehdoilla. Tämän suuntaista verouudistusta tältä hallitukselta odotetaan.

Työministeri K a n e r v a : Herra puhemies! Ed. Haaviston puheenvuoron johdosta haluan ensinnäkin todeta sen, että ennen muuta koulu-sektorilla hallintomme byrokratia on erinomaisen selvästi nähtävissä. Kouluasiat ovat maassa kukaties pahin esimerkki siitä, miten hallinnon moniportaisuus meillä valitettavasti toteutuu. Jos nyt oikein osaan tästä laskea, niin yhtä ja ainoaa ja samaa asiaa käsittelee kahdeksan eri hallinnon tasoa. Yhtä ja samaa asiaa, ikään kuin tuon saman asian kahdeksanportainen käsittely saisi henkisesti viisaamman käsittelyn noustessaan portaalta ylemmälleen. Ja jos asia ei ole selvä, siitä valittamalla se saadaan uudelleen kulkemaan nuo kahdeksan samaa porrasta uudelleen, ilman että viisaus mitenkään asian käsittelyssä lisääntyy. Päinvastoin etäisyys asian tuntemukseen vain loittonee kaiken aikaa, mitä ylemmälle portaalalle siirrytään. Siinä ei ole mitään järkeä, ei mitään.

Sen vuoksi kovasti yhdyn siihen näkemykseen, joka ed. Haaviston puheenvuorossa tältä osin oli esitettävänä. Siihen liittyy tietysti erityisesti se maku, jota tämän tyyppisten asioiden käsittelyssä nousee lääninhallinnossa. Yhdyn myös siihen, ettei lääninhallinto meillä edusta tässä suhteessa erinomaisesti mitään uutta luovaa tai uutta prosessiin tuovaa vaihetta. Itse asiassa jotakin muuta luonnehdintaa tässä käytäisin, muttei puhuta pahaa.

Varsinaisesti, herra puhemies, halusin kuitenkin nousta tässä asiassa puheenvuoroon käyttöönsä sen vuoksi, että on kohtuutonta, että ministeri Uosukainen joutuu tuntikehyskysymyksen käsittelyssä syytettyjen penkille sen vuoksi, että tämän prosessin luonteessa on huomioitava se, että budjetin raamien lähtökohdissa edellinen hallitus teki jo kaikkien hallinnonalojen osalta supistuspäätöksen, joka kohtaantui tietysti myös opetusministeriöön. Nykyinen hallitus on vielä synkentyneitten taloudellisten olosuhteitten vuoksi joutunut entisestään kiristämään vyötä. Tuntikehys ehdotusajatus on syntynyt noiden kahden eri prosessivaiheen tuloksena. Mutta kun opetusministeriö osaltaan joutuu vyönkiristystalkoisiin ottamaan osaa, valmistelu tuon ehdotuksen osalta on lähtenyt liikkeelle huomattavasti aiemmin kuin hallituksen vaihdos on

tässä tasavallassa tapahtunut. Näin ollen sanoisin, että ministeri Uosukainen on tavallaan joutunut jo pitkälle valmistellun esityksen kanssa tekemisiin ilman, että varmasti henkisesti jakaa tuon esityksen premissejä.

Sanoisin, että hiukan, miten nyt koulussa todettiin, laiskanläksyksi vai jälki-istunnoksi vai tehtävien kertaamiseksi, kuinka vain, opetusministeriölle sinänsä kannattaisi tässä asiassa antaa läksytystä, sillä oletan, että tässä on hieman siitä nyt lähdetty liikkeelle, että tehdään niin tylsä, niin typerä säästökohde, että kenellekään ei ole otsaluuta lähteä sitä toteuttamaan. Pistetään säästökohde niin herkkään paikkaan, että oletetaan, että opetusministeriö säästyisi sen vuoksi kokonaan säästötoimenpiteistä. Huomataan, mihin tämä on johtamassa. Kaikki tietysti täällä jakavat sen, että hallinnollista rationalisointia, päällekkäisyyksiä, resurssien kohdentamista ja uudelleenajattelua on sovellettava, mutta onko näin tapahtunut opetusministeriön kyseessä ol- len, jään tässä hieman pohdiskelemaan.

Osaltani koetan tämän viikon aikana, ainakin nyt siinä ajassa kuin se suinkin on mahdollista, vielä kertaalleen katsoa, onko löydettävissä samoihin taloudellisiin tavoitteisiin yltävää vaihtoehtoisia ohjelmaa tuntikehysjärjestelmän supistusajatuksella, joka ei ole koulutuksellisesti terve, jota ei voi pitää koulupoliittisesti suotavana, vaan jolle pitäisi ilman muuta pyrkiä puristamalla löytämään toisenlainen vaihtoehtoinen toteuttamisen tie. Toivoisin, että tätä kaikki yhdessä voisimme pyrkiä rakentelemaan.

Yhdyn siis siihen kritiikkiin, jota tähän toteutukseen liittyen on esitetty, mutta haluaisin tässä yhteydessä hieman puhdistaa ministeri Uosukaisen roolia tämän prosessin osalta. Hän ei ole se, jonka aivoituksissa tuntikehysjärjestelmän supistaminen on syntynyt.

Ed. S a a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Haavisto puuttui autoveron alennukseen nimenomaisesti ympäristönsuojelulisesta näkökohdasta, on syytä todeta, että ympäristönsuojelun kannalta ja päästöjen vähentämiseksi kaikkein tärkein toimenpide olisi se, että autokanta saataisiin mahdollisimman nopeasti uudistumaan uudeksi, vähäpäästöiseksi katalyysaattorikannaksi. Tässä suhteessa autoveron alentaminen puolustaa paikkaansa.

Kuitenkin valtio luonnollisesti tässä operaatiossa menettää verojaan. Näkisin, että tuon verotuoton siirtäminen polttoaineverotukseen on väärä toimenpide. Suosittelisinkin hallitukselle

parlamentaarisen liikennekomitean mietinnössä esiintyvää ajatusta, että autoveron alentamisen yhteydessä saamatta jäävät tulot korvattaisiin auton käyttömaksulla, joka olisi kansalaisten ja alueiden kannalta huomattavasti oikeudenmukaisempi ja tasapuolisempi menettely kuin verotuksen painopisteen siirtäminen polttoaineverotukseen.

Ed. A i t t o n i e m i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun ed. Haavisto viittasi ulkoasiainvaliokunnassa käytyyn keskusteluun kehitysyhteistyömäärärahoista, niin minulla on ilo yhtyä hänen näkemyksiinsä siitä, että kehitysyhteistyömäärärahojen käyttöä ja suuntausta pitäisi tarkastella uudelleen sillä tavalla ja siltä pohjalta kuin eduskunnan ulkoasiainvaliokunnassakin on keskusteltu. Lähden tähän siitä syystä, että nyt ei ole kysymys leikkauksesta, vaan voidaan puhua myös säästöstä, johon liittyy selkeästi kehitysyhteistyömäärärahojen uudelleenkohdentaminen, niiden käytön valvominen ja sen valvominen, että niistä on myös pidempiaikainen, kestävä apu niille maille, joihin sitä kohdistetaan. Siis jos me 1,5 miljardilla pysymme samaan tulokseen kehitysyhteistyössä kuin 3 miljardilla markalla, niin meillä on silloin säästöä 1,5 miljardia markkaa, joka voidaan käyttää sillä tavalla kuin SMP:n eduskuntaryhmän puheenvuorossa on todettu eli yhteiseksi hyväksi.

Samalla on kuitenkin todettava se, että kun meille on tärkeää lähiympäristön suhteen tehtävät toimenpiteet, jotka ovat varsin mittavia rahallisesti, meidän on oltava realisteja ja todettava, että meidän rahamme eivät riitä Afrikkaan eivätkä Etelä-Amerikkaan ja samalla lähialueille toteuttamaan niitä investointeja, joissa puhutaan 10 miljardista markasta. Meidän täytyy silloin tehdä myös ratkaisu siitä, kumpi on meille tärkeämpi. Lähiympäristö on tärkeämpi.

Ihmettelen vain, että kun näistä asioista puhutaan, silloin meillä riittää rahaa hirveästi, mutta kun puhutaan perusturvasta, niin ei riitä rahaa yhtään. Kuinka se näin yhtäkkiä muuttuu? Näin täytyy vähän kriittisesti tarkastella näitä asioita.

Ed. A s t a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Kanervan puheesta kävi ilmi, että hänenkin mielestään hallitus on tehnyt jokseenkin typerän teon vaatiessaan opetusministeriöltä tämän suuruisia säästöjä ja leikkauk-

sia, varsinkin kun ne on vielä kohdistettu tunti-kehukseen. Ministeri Kanervalla oli varsin oikea arvio.

Minusta olisi ollut tavattoman mielenkiintoista saada kuulla, kuinka paljon hallitus oikein vaatii opetusministeriötä säästämään. Kun sivistysvaliokunnan saaman selvityksen mukaan ministeriö nyt säästää ja leikkaa tältä vuodelta 250 miljoonaa markkaa tunti-kehuksesta, niin he tietenkin ovat olettaneet ja pitäneet oikeana sitä, että heidän ensi vuonna enää tarvitsee leikata vain 300 miljoonan markan edestä, koska tämä 250 miljoonaa on siis tullut jo leikatuksi. Mutta sivistysvaliokunnalle annettiin tieto siitä, että valtiovarainministeriö onkin kiistänyt tämän hyvin järkeenkäyvän käsityksen asiasta, ja annettiin ymmärtää, että ei ollut vielä selvää tietoa, kuinka paljon oikein pitää säästää. Olen kuitenkin lukenut lehdistä edelleen tietoja siitä, että vaaditaan 764 miljoonaa säästettäväksi.

Olisiko mahdollista saada kuulla, kuinka paljon oikein valtiovarainministeriö ja hallitus vaativat opetusministeriötä säästämään tämän ja ensi vuoden aikana? Mielestäni opetusministeriön käsitys asiasta olisi varsin kohtuullinen, ettei nyt kahteen kertaan sentään tarvitsisi enää 250:tä miljoonaa säästää.

Ed. Haavisto (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Olin hyvin tyytyväinen ministeri Kanervan ilmoitukseen, että tämä asia vielä kuitenkin on harkinnan alla tai että asiaa vielä arvioidaan, koska säästötoimista pidin kaikkein kohtuuttomimpana kouluun kohdistuvaa toimintaa. Kun ministeri Kanerva näytti hyvin tuntevan opetus-sektorin hallinto-ongelmat ja päällekkäisyyden ja moninkertaisuuden, ei kai olisi kohtuutonta vaatia, että tähän kiinnitettäisiin nykyistä enemmän huomiota ja koettaisiin löytää hallintopuolelta säästöä jatkossa.

Ed. Saarelle autoveron alennuksesta. Itse olen sitä mieltä, että nyt tehty alennus pitäisi nopeasti ottaa takaisin jollakin toisella veromuodolla, oli se sitten polttoaineverotus tai käytösmaksu. Polttoaineverotusta pidän itse kohtuullisempaan sen vuoksi, että se on suorassa suhteessa ajettujen kilometrien määrään ja on siinä mielessä aiheuttajaperiaatteen mukainen järjestelmä.

Ed. Aittoniemen kanssa olen harvasta asiasta samaa mieltä enkä kyllä ole kehitys yhteistyöasioidakaan ilmeisesti kovin pitkälle samaa mieltä.

Puhumme ehkä vähän eri mittaluokista, kun puhumme Suomen tulevasta kehitysavusta. Itse en yhdistäisi sitä ja lähialueille annettua apua millään tavalla. Muistutan vain, että ympäristönsuojeluapua on annettava myös muualle kuin lähialueille. Jos ajattelee ilmaston muutoksia maapallolla tai muuta, niihin täytyy löytyä ratkaisuja muualtakin kuin Suomenlahden ympäriltä.

Työministeri Kanerva: Herra puhemies! Ei tietysti voi olla arvovaltakysymys se, että yksi säästämismalli on ainoa, johon hallitus voi sitoutua. Jos samoihin taloudellisiin vaikutuksiin päästään jollakin vaihtoehtoisella tiellä, niin totta kai niitä pitää fundeerata. Tuntuu jotenkin henkisesti mahdottomalta hyväksyä lähestymistapaa, jonka mukaan samaan taloudelliseen vaikutukseen päästään muutakin kautta, mutta sitä ei voitaisi arvovaltakysymykseksi ottaa käyttöön. Totta kai pitää voida avoimin mielin näitä asioita miettiä ja ottaa huomioon sekin panos, joka eduskunnan kautta tähän on löydettävissä. Sen vuoksi halusin oman kontribuutioni tuohon keskusteluun antaa.

Ed. Astalalle minun täytyy valitettavasti sanoa, että en kykene muistamaan ulkoa näitä markkamääriä. Se on minulle nyt mahdoton tehtävä tässä yhteydessä sanoa, mutta ne on pyritty suhteuttamaan tietysti ministeriöittäin niin, että se miljardimäärä, joka kullakin hallinnonalalla on käytössään, jonkinlaisen kohtuuden mukaisesti ottaa osaa näihin talkoisiin. Mutta yhdyn siihen, että jos tässä yhteiskunnassa henkisen kasvun sektori pannaan säästöliekille, niin me tulemme tehneeksi sellaisen vaurion omalle kehityksellemme, jonka markkamääräistä laskua emme osaa edes arvioida. Siitä tietysti on perimmiltään kysymys.

Mitä tulee autoverokysymykseen, josta pari puheenvuoroa on käytetty, niin painopisteen siirrosta siinä on kysymys. Siinä on, ed. Haavisto, vain se tylsä puoli, että jos toimittaisiin ajattelemallanne tavalla, niin Suomen maantieteellinen rakenne huomioon ottaen tulisimme tehneeksi aika lailla raskaamman ratkaisun niille alueille, jotka ovat kukaties hieman tämän nk. Ruuhka-Suomen ulkopuolella. Siihen nyt ei ole nimenomaisesti erityistä tarvetta ilmaantunut.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Poisto päiväjärjestyksestä

Toinen varapuhemies: Päiväjärjestyksestä poistetaan 1) asia.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

valtiovarainvaliokuntaan

2) Hallituksen esitys n:o 15 lisävaltuuksien antamisesta valtioneuvostolle lainanottoon vuoden 1991 aikana

3) Hallituksen esitys n:o 16 valtion liikelaitoksista annetun lain mukaisten liikelaitosten lainanottovaltuuksien lisäämisestä vuonna 1991

valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto ympäristövaliokunnalta

4) Hallituksen esitys n:o 17 lisävaltuuksien antamisesta asunto-olojen kehittämisrahastolle lainanottoon vuonna 1991

valtiovarainvaliokuntaan

5) Hallituksen esitys n:o 18 laiksi auto- ja moottoripyöräverosta annetun lain 3 §:n muuttamisesta

6) Hallituksen esitys n:o 20 laiksi liikevaihtoverolain väliaikaisesta muuttamisesta

7) Hallituksen esitys n:o 21 laiksi tasausverolain muuttamisesta

8) Hallituksen esitys n:o 22 laiksi lannoiteverosta annetun lain 4 §:n muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalta

9) Hallituksen esitys n:o 24 laiksi erikoiskasvien markkinoimismaksuista

10) Hallituksen esitys n:o 27 vuodelta 1991 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskevan lainsäädännön tarkistamiseksi

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto sosiaali- ja terveystieteiden valtiokunnalta.

Keskustelu:

Ed. Stenius-Kaukonen: Herra puhemies! Sosiaaliturvamaksuja koskevat lait on tähän mennessä käsitelty sosiaalivaliokunnassa. Kun kysymys on nimenomaan sosiaaliturvan rahoitukseen liittyvästä laista, pidän perusteltuna sitä, että nämä asiat jatkossakin käsiteltäisiin sosiaalivaliokunnassa.

Sen vuoksi ehdotan poiketen puhemiehen ehdotuksesta, että tämä asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveystieteiden valtiokuntaan.

Ed. Skinnari: Herra puhemies! Koska puhemiesneuvostossa tein samanlaisen ehdotuksen kuin ed. Stenius-Kaukonen, kannatan hänen ehdotustaan.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Asian käsittely keskeytetään.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

liikennevaliokuntaan

11) Hallituksen esitys n:o 10 laeiksi tieliikennelain 86 ja 105 §:n, ilmansuojelulain 23 §:n sekä pysäköintivirhemaksusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

sivistysvaliokuntaan

12) Hallituksen esitys n:o 11 laeiksi eräistä korkeakouluista annettujen lakien muuttamisesta

liikennevaliokuntaan

13) Hallituksen esitys n:o 12 laiksi ylikuormaksusta annetun lain 1 §:n muuttamisesta

lakivaliokuntaan

14) Hallituksen esitys n:o 13 laiksi rikoslain 46 luvun 1 §:n muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan

15) Hallituksen esitys n:o 19 laiksi aluevaihdesta valtion ja Tampereen kaupungin välillä

16) Hallituksen esitys n:o 23 laiksi eräiden saamisten perimisestä kerta kaikkiaan annetun lain 1 ja 3 §:n muuttamisesta

maa- ja metsätalousvaliokuntaan

17) Hallituksen esitys n:o 25 laiksi verohinnantaksojen lakkauttamisesta sekä niihin sisältyvien hintojen perusteella suoritettavien valtion menojen vakauttamisesta annetun lain kumoamisesta

18) Hallituksen esitys n:o 26 laiksi kasvinsuojelulain muuttamisesta

lakivaliokuntaan

19) Hallituksen esitys n:o 28 Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan kanssa keskinäisestä hallinnollisesta avunannosta tulliasioissa tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

valtiovarainvaliokuntaan

20) Hallituksen esitys n:o 29 Brasilian kanssa tulon kaksinkertaisen verotuksen sekä veron kier-

tämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

21) Hallituksen esitys n:o 30 Japanin kanssa tuloveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi ja veron kiertämisen estämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamisesta tehdyn pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

22) Hallituksen esitys n:o 31 Luxemburgin kanssa tulo- ja varallisuusveroja koskevan kaksinkertaisen verotuksen välttämiseksi tehdyn sopimuksen muuttamista koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on tänään keskiviikkona kello 12.

Täysistunto lopetetaan keskiviikkona 29 päivänä toukokuuta kello 1.48.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola (s. 365–415)

Seppo Tiitinen (s. 415–480)